

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

“ΕΛΕΤΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΟΧΘΗΣ”
(ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ)

ΜΟΗΑΜΜΑΔ ΑΛ ΣΗΑΛΑΜΕΗ-ΣΗΑΜΑΜΡΕΗ

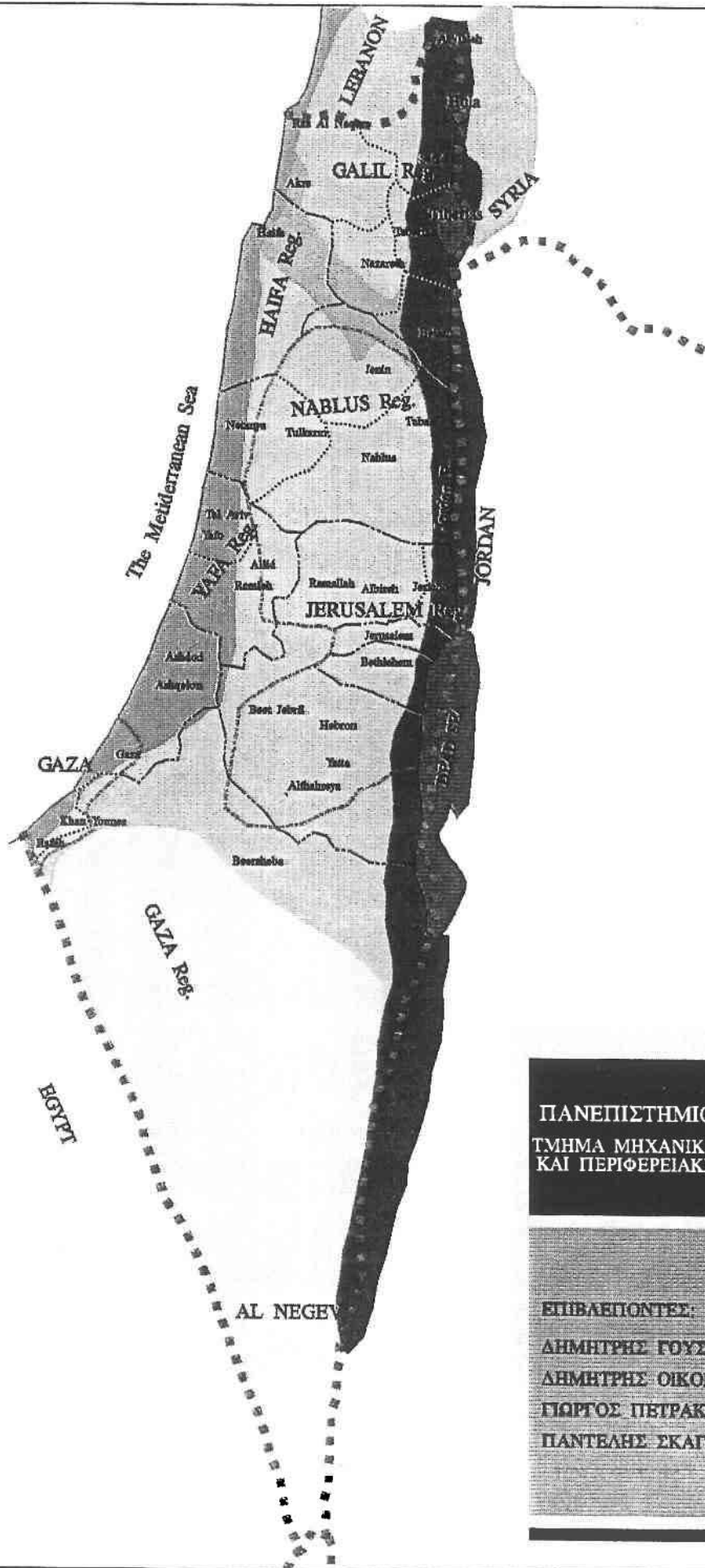
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΠΙΔΡΑΤΙΟΝΤΕΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΟΥΣΙΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΕΠΙΤΟΣ ΠΕΤΡΑΚΟΥ
ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΣΚΑΠΙΩΝΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

"ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΟΧΘΗΣ"
(ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ)

ΜΟΗΑΜΜΑΔ ΑΛ ΣΗΑΛΑΜΕΗ-ΣΗΑΜΑΜΡΕΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΟΥΣΙΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΑΚΟΣ
ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΣΚΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του 5ου έτους σπουδών στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης της Σχολής Τεχνολογικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη της Δυτικής Όχθης και ειδικότερα η μελέτη του πρωτογενή τομέα παραγωγής καθώς και ορισμένων άλλων θεμάτων που έχουν άμεση σχέση με την ανάπτυξη του τομέα όπως οι υδάτινοι πόροι, τα δίκτυα τεχνικής υποδομής (κυρίως οδικό δίκτυο, δίκτυο ύδρευσης - αποχέτευσης) και επίσης ορισμένα βασικά δημογραφικά μεγέθη όπως η δομή του πληθυσμού, η απασχόληση και η μετανάστευση.

Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης της παρούσας εργασίας αντιμετώπισα ορισμένα προβλήματα, τα οποία πρέπει να αναφερθούν. Τα προβλήματα αυτά αφορούν τη συλλογή των απαιτούμενων στοιχείων και πηγάζουν από τη δυσκαμψία και δυσπιστία των Ισραηλινών αρχών. Επίσης δεν υπήρχαν κάποιες μελέτες γενικού περιεχομένου για τη συγκεκριμένη περιοχή που να διευκολύνουν το έργο της συλλογής στοιχείων και εμφανίστηκαν πολλές διαφορές στις εκτιμήσεις των ήδη υπάρχουσών μελετών και ερευνών πεδίου.

Τέλος νιώθω την υποχρέωση να ευχαριστήσω θερμά όλους όσους με βοήθησαν με οποιοδήποτε τρόπο στη δημιουργία της παρούσας εργασίας:

- τον Ismat Sabri, Γραμματέα της ΟΑΠ στην Αθήνα
- τους υπαλλήλους του οργανισμού PEC DAR στα Κατεχόμενα Εδάφη
- τον Hasan Abu Shalbak Πολυεπίτιμο Μηχανικό στη Ramallah
- τους υπαλλήλους της υπηρεσίας γεωργίας - κτηνοτροφίας στη Ramallah
- τους μηχανικούς του Δήμου της Ramallah, Al Beereh Der Dibwan
- την Ρίτα Σιμαντώβ υπάλληλο της Ισραηλινής Πρεσβείας στην Αθήνα
- τους υπαλλήλους του Κέντρου Έρευνας του Πανεπιστημίου της Beer Zeit
- τους υπαλλήλους του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πληροφόρησης στα γραφεία του Βόλου και της Αθήνας
- όλους όσους παραχώρησαν προσωπικές συνεντεύξεις

- τους συναδέλφους Κεφαλά Νάντια, Σαράτση Γιάννη, Κωτίδη Απόστολο και Σαντιμπαντάκη Κώστα για τη βοήθειά τους στο τεχνικό μέρος της προετοιμασίας των κειμένων και των χαρτών
- όλους του Καθηγητές του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης και πιο ειδικά τους Παντελή Σκάγιαννη Επίκουρο Καθηγητή, βασικό επιβλέποντα της εργασίας και τους κυρίους Δημήτρη Οικονόμου Αναπληρωτή Καθηγητή, Δημήτρη Γούσιο Επίκουρο Καθηγητή, και Γιώργο Πετράκο Επίκουρο Καθηγητή, για τις πολύτιμες συμβουλές τους κατά τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας αυτής.

Mohhamad Al Shalameh

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	4
2.1 Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ	4
2.2 Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΚΤΑΣΗ, ΦΥΣΙΚΕΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	8
2.2.1 Η Γεωγραφική Θέση της Δυτικής Όχθης	11
2.2.2 Φυσικές, Γεωγραφικές Ενότητες της Δ.Ο	12
2.2.3 Το Κλίμα στην Παλαιστίνη	13
2.3 Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	15
2.3.1 Ο Πληθυσμός των Κατεχόμενων Εδαφών	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ	25
3.1 Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	26
3.2 Ο ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ UNRWA	30
3.3 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	32
3.4 ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Ο ΙΣΡΑΗΛΙΝΟΣ ΕΠΟΙΚΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ	34
4.1 Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1948	34
4.2 Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ ΕΠΟΙΚΩΝ ΤΟ 1948 - 1987	38
4.3 Η ΜΕΤΕΝΑΣΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	40
4.4 Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΝΩΝ ΕΠΟΙΚΙΣΜΩΝ	41
4.5 Η ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΕΠΟΙΚΟΥΣ ΙΣΡΑΗΛΙΝΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ	43
4.6 Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΕΠΟΙΚΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ ΤΟΥΣ	43
4.7 ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΝΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ (SETTLEMENTS) ΣΤΗ Δ.Ο	44
4.8 ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΕΠΟΙΚΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	47
4.9 ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΕΠΟΙΚΩΝ ΕΒΡΑΪΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΣΤΗΝ Δ.Ο.	49
5.1 Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ	49

5.2 Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ ΣΤΗ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ	50
5.3 Η ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΗ Δ.Ο. 1948 - 1967	50
5.4 Η ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΗ Δ.Ο ΑΠΟ ΤΟ 1967 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ	54
5.5 Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΤΗ Δ.Ο	57
5.6 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΣΡΑΗΛΙΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	58
5.7 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	59
5.8 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΣΤΗ Δ.Ο.	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΟΧΘΗ	66
6.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	66
6.2 Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ (ΑΕΠ)	69
6.3 Η ΤΟΜΕΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΕΠ	72
6.4 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ (ΑΕΠ) ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	75
6.5 Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	77
6.6 Η ΤΟΜΕΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	79
6.7 Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	81
6.8 ΤΟ ΣΧΕΤΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	83
6.9 ΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΟΧΘΗΣ	84
6.10 Η ΠΗΓΕΣ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΟΧΘΗ	87
6.11 ΟΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΝΕΡΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΤΥΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΣΤΗ Δ.Ο	88
6.12 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΤΗΣ Δ.Ο	89
6.13 Η ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΟΥ ΑΣΚΟΥΝ ΟΙ ΙΣΡΑΗΛΙΝΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΤΙΣ ΤΙΜΕΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΗΣ Δ.Ο ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΝΩΝ ΕΠΟΙΚΩΝ	91
6.14 ΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ - ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	92
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ΟΙ ΥΔΑΤΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ ΤΗΣ Δ.Ο	95
7.1 ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΟΧΘΗ	95
7.2 Η ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗ Δ.Ο	107

7.3 Η ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΣΤΗ Δ.Ο ΚΑΙ ΣΤΗ ΛΩΡΙΔΑ ΤΗΣ ΓΑΖΑΣ	110
7.4 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	113
7.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	113
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 Ο ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΟΧΘΗ	117
8.1 ΕΞΩΓΕΝΕΙΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	117
8.2 Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	119
8.3 Η ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	120
8.4 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΓΗ ΣΤΗ Δ.Ο	121
8.5 ΤΟ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	123
8.6 ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	124
8.7 Η ΚΛΑΔΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	127
8.8 ΟΙ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗ Δ.Ο.	133
8.9 ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΣΤΗ Δ.Ο.	140
8.10 Η ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗ Δ.Ο	141
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9 ΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	146
9.1 ΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ ΣΤΗ Δ.Ο.	146
9.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΣΤΑ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΑ ΕΔΑΦΗ	147
9.3 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	162
9.4 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	164
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	166
10.1 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	166
10.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	167
10.3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	168
10.4 ΟΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	171
10.5 Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	174
10.6 ΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	174
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ Δ.Ο	176
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΑ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΑ ΕΔΑΦΗ	176

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ	182
ΠΗΓΕΣ ΝΕΡΟΥ	186
ΟΙ ΑΓΡΟΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΣΤΗ Δ.Ο.	188
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	191

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οικονομία της Δ.Ο αντιμετωπίζει τεράστια προβλήματα. Το περιορισμένο εισόδημα τα τελευταία χρόνια, η αύξηση της ανεργίας, η αστάθεια στην αγορά εργασίας, η έλλειψη υποδομών και κοινωνικών υπηρεσιών, ο περιορισμός των υδάτινων πόρων, το φυσικό περιβάλλον που αντιμετωπίζει καταστροφικές πολιτικές, η αδυναμία και η έλλειψη υπηρεσιών και διάφορα άλλα προβλήματα που οφείλονται κατά κύριο λόγο στη μακροχρόνια κατοχή της περιοχής, έχουν σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στη ανάπτυξη της περιοχής. Οι διάφορες πολιτικές των κατακτητών είχαν ως αποτέλεσμα την σύνθλιψη του επιπέδου ανάπτυξης και του επιπέδου ζωής όλα αυτά τα χρόνια.

Σήμερα με βάση τις οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο και ειδικά με την υπογραφή της συμφωνίας ειρήνευσης στην περιοχή και ό,τι την ακολούθησε σε υποσχέσεις από τη διεθνή κοινότητα για τη δημιουργία υποδομών, είναι μια σημαντική ευκαιρία για τη δημιουργία ενός κατάλληλου υποβάθρου για την οικονομική ανάπτυξη της Παλαιστίνης.

Η ειρηνευτική συμφωνία γέννησε διάφορες ελπίδες για την αναβάθμιση των δομών και ενίσχυσε τα οράματα για τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους, κάτι το οποίο όμως, είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί. Η επιτυχία της προσπάθειας αυτής έχει ανάγκη από μακροχρόνιο προγραμματισμό και περισσότερο από πολιτική αποφασιστικότητα, που θα υποστηρίζεται με δημοκρατικό τρόπο από τους πολίτες της περιοχής.

Η περιοχή πέρα από τα διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζει έχει αρκετές δυνατότητες ανάπτυξης. Οι δυνατότητες αυτές πρέπει να ενισχυθούν από αναδιαρθρωτικές οικονομικές και πολιτικές παρεμβάσεις για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που προαναφέρθηκαν και τα οποία αποτελούν σημαντικά εμπόδια για την ανάπτυξη της Παλαιστίνης. Η άρση των εμποδίων είναι η βασική πολιτική που θα πρέπει να ακολουθήσει η Παλαιστινιακή αρχή. Η ανάπτυξη των υποδομών, η δημιουργία υπηρεσιών, η υποστήριξη του ιδιωτικού τομέα (τοπικό επιχειρηματικό κεφάλαιο) και η κατάλληλη ανάπτυξη του marketing στην εσωτερική και εξωτερική αγορά, είναι ανάγκες που θα πρέπει να καλυφθούν.

Επίσης η οικονομία της Δ.Ο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εργασία στο Ισραήλ, φαινόμενο που πρέπει να περιοριστεί. Αυτό θα επιτευχθεί μόνο με την ανάπτυξη του

εμπορίου και τη σωστή προώθηση των διακρατικών οικονομικών ανταλλαγών (εισαγωγές - εξαγωγές) από την Παλαιστινιακή διοίκηση. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να δοθούν σημαντικά περιθώρια στην εισροή ξένων επενδυτικών κεφαλαίων τα οποία, εκτός των άλλων, θα βοηθήσουν στην γενικότερη ανάπτυξη του επιπέδου ζωής στην Παλαιστίνη.

Η εργασία αυτή έχει ως στόχο να αναλύσει την κατάσταση του πρωτογενή τομέα στη Δ.Ο, με έμφαση στους διάφορους τομείς που έχουν άμεση σχέση με την ανάπτυξη του, έτσι ώστε να μας καθοδηγήσουν σε μια ορθολογική στρατηγική-πολιτική ανάπτυξης του τομέα. Η μελέτη ουσιαστικά εντοπίζει τα γενικά χαρακτηριστικά των φαινομένων και προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο πρωτογενής τομέας. Ο εντοπισμός αυτός αποτελεί το πρώτο ουσιώδες βήμα προς την εξεύρεση των κατάλληλων λύσεων που θα ενισχύσουν την ανάπτυξη της γεωργίας της περιοχής.

Για την καλύτερη δυνατή κατανόηση της κατάστασης στον πρωτογενή τομέα αναλύθηκαν στη μελέτη οι εξής παράγοντες:

1. Η ιστορική εξέλιξη της περιοχής
2. Η πληθυσμιακή εξέλιξη της περιοχής
3. Η διοικητική διάρθρωση
4. Τα μεταναστευτικά ρεύματα και ο Ισραηλινός εποικισμός
5. Τα γενικά οικονομικά χαρακτηριστικά
6. Οι υδάτινοι πόροι, ως βασικός παράγοντας ανάπτυξης του πρωτογενή τομέα, αλλά και ως βασικός παράγοντας για την ειρήνη στην περιοχή
7. Τα χαρακτηριστικά του πρωτογενή τομέα
8. Οι χρηματικές βοήθειες των διεθνών οργανισμών

Οι παράγοντες αυτοί αναλύθηκαν κυρίως επειδή αποτελούν αφενός τους παράγοντες που επιδρούν στην ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα και αφετέρου επειδή η περιοχή αποτελεί μια ιδιόμορφη περίπτωση σχηματισμού εθνικών ενοτήτων και κρατών.

Από την ανάλυση προέκυψαν τα ακόλουθα βασικά σημεία που αποτελούν και τη βάση της διαμόρφωσης των προτάσεων ανάπτυξης του πρωτογενή τομέα:

- α) Η μεγάλη συμμετοχή του τομέα στο ΑΕΠ και στην απασχόληση στην περιοχή.
- β) Η μέχρι σήμερα ανάπτυξη του τομέα έχει βασιστεί σε παραδοσιακές, οικογενειακές δομές.

- γ) Η συνεχής μείωση των αρδευόμενων εκτάσεων και η μεγάλη διαφοροποίηση των προϊόντων.
- δ) Η περιορισμένη χρήση των υδάτινων πόρων (εξαιτίας των πολιτικών του Ισραήλ).
- ε) Η έλλειψη γεωργικών υπηρεσιών και η έλλειψη πηγών χρηματοδότησης (έλλειψη τραπεζικού συστήματος).
- στ) Η περιορισμένη ανάπτυξη της κτηνοτροφίας.
- ζ) Η ανυπαρξία μηχανισμού προώθησης των προϊόντων.
- η) Η περιορισμένη χρήση των νέων τεχνολογιών και μεθόδων καλλιέργειας.
- θ) Η προβλεπόμενη αύξηση του πληθυσμού και η ύπαρξη σημαντικού ποσοστού νεαρών ηλικιών θα οδηγήσει στην ανάγκη αύξησης των ποσοτήτων των παραγόμενων προϊόντων.

Παράλληλα, με τις πρόσφατες εξελίξεις και την υπογραφή της ειρηνευτικής συμφωνίας, για πρώτη φορά στην ιστορία τους, οι Παλαιστίνιοι ανέλαβαν σημαντικές αρμοδιότητες για τη διοίκηση και τη διαχείριση των οικονομικών δραστηριοτήτων, ως πρώτο στάδιο για τη δημιουργία ανεξάρτητου Παλαιστινιακού κράτους. Στη δεύτερη φάση των συνομιλιών, που προβλέπεται να αρχίσουν το ερχόμενο καλοκαίρι, παρέμειναν να συζητηθούν το θέμα των συνόρων της περιοχής, το θέμα των προσφύγων στο εξωτερικό Παλαιστίνιων, το θέμα των Ισραηλινών εποικισμών και η διαχείριση των υδάτινων πόρων.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες σε συνδυασμό με τη γενικότερη προσπάθεια ειρήνευσης στην περιοχή, τις αναμενόμενες χρηματοδοτικές ενισχύσεις από τους διεθνείς οργανισμούς και τις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις καθορίζουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να κινηθούν οι προτάσεις για την ανάπτυξη της περιοχής και ειδικότερα του πρωτογενή τομέα.

Η μελέτη καταλήγει στην χάραξη ορισμένων βασικών κατευθύνσεων και προτάσεων που πιστεύουμε ότι θα βοηθήσουν στην επίτευξη του στόχου που είναι η αναδιάρθρωση των οικονομικών δομών της περιοχής με έμφαση σε πολιτικές για τον πρωτογενή τομέα που με βάση τα σημερινά δεδομένα είναι ο τομέας στον οποίο θα πρέπει η περιοχή να στηριχθεί (που στην ουσία είναι σήμερα ο μοναδικός έστω και υποτυπωδώς ανεπτυγμένος τομέας) στα αρχικά στάδια ανάπτυξής της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η περιοχή μελέτης μας είναι το τμήμα της Παλαιστίνης γνωστότερο με την ονομασία Δυτική Όχθη (Δ.Ο) του Ιορδάνη. Η περιοχή αποτελείται από τα τμήματα των περιφερειών Jerusalem, Nablus, Hebron, τα οποία κατακτήθηκαν από τους Ισραηλινούς το 1967.

2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Η ονομασία Palestin προέρχεται από την ελληνική ονομασία Φιλισταίοι, και είναι η αραβική προφορά της ονομασίας του λαού που εγκαταστάθηκε στην περιοχή της Παλαιστίνης (484 - 425 π.χ). Πριν από την ονομασία και από την περίοδο 3000-1300 π.χ. ονομαζόταν η γη του Καναάν (γη της επαγγελίας) και περιελάμβανε τη Συρία, το Λίβανο και το Ανατολικό τμήμα του Ιορδάνη (που περιλαμβάνει όλη την περιοχή της Παλαιστίνης) (Mohammad Al Sharab, 1987). Το 63 π.χ. η Παλαιστίνη και η Ιερουσαλήμ κατακτήθηκαν από τους Ρωμαίους και η περιοχή αποτέλεσε τμήμα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Το 663 μ.Χ. και με την επέκταση του Ισλάμ εκδιώχθηκε η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία από την Ιερουσαλήμ και όλη η περιοχή επέστρεψε στα χέρια των Αράβων (Mohammad Al Sharab, 1987).

Από το 1516 μ.Χ και μέχρι το 1918 η Παλαιστίνη ήταν κάτω από την Οθωμανική Αυτοκρατορία και μετά το 1918 πέρασε στα χέρια της Μεγάλης Βρετανίας (Mohammad Al Sharab, 1987). Λίγα χρόνια πριν από το 1987 είχε πραγματοποιηθεί το πρώτο παγκόσμιο σιωνιστικό συνέδριο στην πόλη Βαί της Ελβετίας. Το συνέδριο αυτό ζητούσε τη δημιουργία μιας εθνικής πατρίδας για τους Εβραίους στην Παλαιστίνη και αποφασίστηκε να προχωρήσουν στον εποικισμό της. Στο συνέδριο αυτό οι σύεδροι διασπάστηκαν σε δύο ρεύματα. Το πρώτο υποστήριζε την δημιουργία ενός Εβραϊκού κράτους στην Παλαιστίνη και το δεύτερο στην Αφρική (Mohammad Al Sharab, 1987). Στο τέλος επικράτησε το πρώτο ρεύμα το οποίο εκπροσωπούσε ο πρόεδρος του συνεδρίου Θεόδωρος Χέρτζελ (Mohammad Al Sharab, 1987).

Το 1916 η Μεγάλη Βρετανία και η Γαλλία συμφώνησαν σε μυστική συμφωνία (Saix Piko), η οποία προνοούσε τη διαίρεση της Παλαιστίνης σε δύο κράτη, ένα Εβραϊκό και ένα της Παλαιστίνης, κάτι το οποίο έγινε με το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου

και ειδικά με τη γνωστή υπόσχεση του Lord Belfor. Από τότε άρχισε η σύγχρονη ιστορία της περιοχής (Fayes A. Sayegh, Richard P. Stevens, 1976).

Το 1917 η Βρετανία άρχισε να συγκεντρώνει τους Εβραίους από όλα τα σημεία του κόσμου και να τους εγκαθιστά στην Παλαιστίνη. Σκοπός ήταν να δημιουργήσει μια ισχυρή στρατιωτική βάση εκεί, που να της εξασφαλίζει τον έλεγχο της περιοχής (Fayes A. Sayegh, Richard P. Stevens, 1976). Τον ίδιο καιρό οι Βρετανοί παρείχαν όλη την αναγκαία βοήθεια (οικονομική, στρατιωτική κ.τ.λ) στους Εβραίους για να κατοικήσουν στην Παλαιστίνη. Ταυτόχρονα κατέστειλαν κάθε αντίσταση των κατοίκων της Παλαιστίνης ενάντια στον Εβραϊκό εποικισμό. Από τα πιο χαρακτηριστικά γεγονότα εκείνης της περιόδου ήταν η επανάσταση της Jerusalem το 1920, η επανάσταση του Μπουράκ το 1929 και η μεγάλη επανάσταση από το 1936 έως το 1939 (B. Σκουλάτου, Σ. Κονδή, Ν. Δημητρακόπουλου, 1995).

Το 1947 ιδρύθηκε το Ισραήλ ύστερα από απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε. Η απόφαση προνοούσε τη διαίρεση της Παλαιστίνης σε δύο κράτη, ένα Αραβικό και ένα Εβραϊκό. Η Παλαιστίνη και τα άλλα Αραβικά κράτη δεν δέχονται την ύπαρξη του νέου κράτους στα εδάφη τους και κηρύσσουν τον πόλεμο κατά του Ισραήλ (B. Σκουλάτου, Σ. Κονδή, Ν. Δημητρακόπουλου, 1995).

Το Ισραήλ απαντά με 3 κεραυνοβόλες εισβολές στα Αραβικά εδάφη (1948-1956-1967). Οι περιοχές που σώθηκαν από το 1948 ως το 1967 ήταν μια μικρή παραλιακή λωρίδα στο Νοτιο-δυτικό τμήμα της Παλαιστίνης (ονομάστηκε αργότερα Λωρίδα της Γάζας) την οποία κατάφερε να κρατήσει ο Αιγυπτιακός στρατός. Επίσης μια περιοχή στο εσωτερικό τμήμα της Παλαιστίνης στη οποία βρισκόταν ο Ιορδανικός στρατός η γνωστή Δυτική Όχθη που από το 1948 έως το 1967 το Ιορδανικό καθεστώς προχώρησε, παρά τη θέληση των κατοίκων της Δυτικής Όχθης, στη συνένωση με το υπόλοιπο τμήμα της επικράτειάς του (B. Σκουλάτου, Σ. Κονδή, Ν. Δημητρακόπουλου, 1995).

Το 1965 ήταν το έτος που αποτέλεσε το σημείο της σύγχρονης ιστορίας της Παλαιστίνης και της Δυτικής Όχθης. Τα χαράματα της 1 Ιανουαρίου και ύστερα από μια δεκαετία μυστικής προετοιμασίας το Εθνικό Απελευθερωτικό Κίνημα της Παλαιστίνης (Al Fatax) πραγματοποίησε την πρώτη στρατιωτική επιχείρηση εναντίον του Ισραήλ και κήρυξε την έναρξη του ένοπλου αγώνα του Παλαιστινιακού λαού απέναντι στο σιωνιστικό κράτος. Από τότε ξεκίνησε μια καινούργια ιστορική φάση της

σύγχρονης Παλαιστινιακής επανάστασης στην οποία εμφανίστηκε η Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (Ο.Α.Π - P.L.O) ως εκπρόσωπος του Παλαιστινιακού λαού (Abu Iyad, 1980).

Το 1967 παραδόθηκε με τον "πόλεμο των έξι ημερών" (έναν κωμικό πόλεμο) η περιοχή της Δ.Ο στο Ισραήλ, καθώς και με την οικονομική και πολιτική υποστήριξη των ΗΠΑ κατάφερε να κατακτήσει τη Λωρίδα της Γάζας, τα υψώματα του Γκολάν και η χερσόνησος του Σινά. Έτσι τα Αραβικά κράτη στράφηκαν προς τη Σοβιετική Ένωση για αναζήτηση όπλων και τεχνική βοήθεια. Έτσι αυξήθηκε η επιρροή της Σοβιετικής Ένωση στη Μέση Ανατολή και κυρίως στη Συρία και στο Ιράκ. Από τότε οι Άραβες χρησιμοποιούν το πετρέλαιο σαν μέσο πίεσης, ανεβάζοντας την τιμή του, προκαλώντας έτσι τεράστια προβλήματα στις Δυτικές οικονομίες (Β. Σκουλάτου, Σ. Κονδή, Ν. Δημητρακόπουλου, 1995).

Μετά το θάνατο του Αιγυπτίου προέδρου Νάσερ (1970) ο νέος πρόεδρος Ανουάρ Σαντάτ απομακρύνει την Αίγυπτο από τη Σοβιετική Ένωση και τη στρέφει προς τις ΗΠΑ και το 1973 το Ισραήλ αναγκάζεται να εγκαταλείψει την περιοχή του Σινά κάτω από την πίεση των ΗΠΑ (Β. Σκουλάτου, Σ. Κονδή, Ν. Δημητρακόπουλου, 1995). Το 1978 οι συμφωνίες του Καμπ Ντέιβιντ καταλήγουν σε ξεχωριστή συνθήκη ειρήνης που υπογράφεται μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου, υπό την αιγίδα των ΗΠΑ. Την ειρήνη αυτή δεν την αποδέχτηκαν τα Αραβικά κράτη, πέρα από ότι ο τότε Πρωθυπουργός του Ισραήλ Μεναχέμ Μπεγκίν αναγνώρισε για πρώτη φορά το δικαίωμα αυτοδιάθεσης στους Παλαιστίνιους της Δ.Ο και της Λωρίδας της Γάζας, και έτσι το Παλαιστινιακό πρόβλημα παραμένει άλυτο (Β. Σκουλάτου, Σ. Κονδή, Ν. Δημητρακόπουλου, 1995).

Στις 9 Δεκεμβρίου 1987 αποφασίστηκε ο προσανατολισμός του Παλαιστινιακού αγώνα στη Δ.Ο και έτσι άρχισε μια καινούργια οργανωμένη επανάσταση η Ιντιφάντα (ο απελευθερωτικός αγώνας των Παλαιστίνιων), που εξαπλώθηκε από άκρη σε άκρη στα Κατεχόμενα. Στα επόμενα 6 χρόνια, όσα δηλαδή κράτησε η Παλαιστινιακή εξέγερση, περισσότεροι από 1100 Παλαιστίνιοι και 100 Ισραηλινοί στρατιώτες σκοτώθηκαν, σύμφωνα τουλάχιστον με τα επίσημα στοιχεία (Το Βήμα, 1995). Η Ιντιφάντα βοήθησε και αποτέλεσε ένα σημαντικό σταθμό σ' αυτήν την περίοδο, που λίγο αργότερα στις 15 Νοεμβρίου 1988 το Παλαιστινιακό Συμβούλιο στην 19η συνεδρίασή του στην Αλγερία, ανακοίνωσε την αποδοχή του για τη δημιουργία Παλαιστινιακού Κράτους στα τμήματα της Παλαιστίνης που κατακτήθηκαν από το Ισραήλ το 1967 και έδωσε τη συγκατάθεσή του στην ΟΑΠ να προχωρήσει σε πολιτική λύση (Καθημερινή, 1995).

Στις 23 Ιουνίου 1993 ο Γιτζάκ Ραμπίν κερδίζει τις εκλογές από την Ισραηλινή δεξιά και δεσμεύεται για την προώθηση της ειρηνευτικής διαδικασίας και την επίτευξη συμφωνίας με τους Παλαιστίνιους και έτσι η Ισραηλινή Βουλή (η Κνεσέτ) αναθεωρεί το νόμο που απαγορεύει κάθε επαφή με την ΟΑΠ (Το Βήμα, 1995). Ύστερα από πολύμηνες μυστικές συνομιλίες στο Όσλο, το Ισραήλ και η ΟΑΠ στις 13 Ιουλίου 1993 υπογράφουν τις αρχές της ειρηνευτικής συμφωνίας με στόχο τη δημιουργία μιας μεταβατικής διοίκησης στην περιοχή της Δ.Ο και της Λωρίδας της Γάζας. Η μεταβατική περίοδος περιορίζεται σε 5 χρόνια και η Παλαιστινιακή διοίκηση θα περιλαμβάνει τις περιοχές της Δ.Ο και της Λωρίδας της Γάζας, καθώς και όλες τις οικονομικές και κοινωνικές λειτουργίες, τη διαχείριση των υδάτινων πόρων κ.α. (Το Πρωτόκολλο Συμφωνίας, 13/7/1993), εκτός από τα θέματα που έχουν οριστεί για τη 2η και τελική φάση των συνομιλιών. Τα θέματα αυτά περιλαμβάνουν τα σύνορα της περιοχής (γεωγραφική περιοχή της Δ.Ο και της Λωρίδας της Γάζας), τη σταθεροποίηση της κατάστασης στην Ιερουσαλήμ, το μέλλον των Εβραϊκών εποικισμών, τις στρατιωτικές Ισραηλινές περιοχές (Το Πρωτόκολλο Συμφωνίας, 13/7/1993).

Η συμφωνία αποτέλεσε το προοίμιο μιας ευρύτερης και λεπτομερέστερης συμφωνίας που θα προέκυπτε κατόπιν μαραθώνιων διαπραγματεύσεων. Έτσι δημιουργήθηκαν διάφορες μεταβατικές φάσεις για την αποχώρηση του Ισραήλ από τη Δ.Ο και τη Λωρίδα της Γάζας. Στις 4 Δεκεμβρίου 1993 υπογράφουν στο Κάιρο την πρώτη λεπτομερή συμφωνία, που ρυθμίζει την αυτοδιάθεση των Παλαιστίνιων στη Λωρίδα της Γάζας και την πόλη της Ιεριχώ στη Δ.Ο. Στις επόμενες εβδομάδες τα Ισραηλινά στρατεύματα εγκαταλείπουν τις αυτόνομες περιοχές και ο διοικητικός έλεγχος περνά στα χέρια των Παλαιστινιακών αρχών, κάτι που πραγματοποιήθηκε την 1 Ιουλίου 1994 με την επιστροφή του Γιάσερ Αραφάτ, ύστερα από 26 χρόνια αυτοεξορίας, στα πάτρια εδάφη (Το Βήμα, 1995).

Η δεύτερη φάση του ειρηνευτικού σχεδίου υπογράφηκε στην Τάμπα της Αιγύπτου στις 24 Σεπτεμβρίου 1995 και αφορά την επέκταση του καθεστώτος περιορισμένης αυτονομίας σε ολόκληρη τη Δ.Ο και παρέχει στους Παλαιστίνιους την ευθύνη για την ανάπτυξη γεωργίας, αστυνομίας, στρατού, δημοτικών υπηρεσιών, ταχυδρομείων, διανομή βενζίνης και φυσικού αερίου, στατιστικές υπηρεσίες καθώς και του εμπορίου και της βιομηχανίας (Το Βήμα, 1995).

Το Ισραήλ είχε παραχωρήσει στους Παλαιστίνιους, στα τέλη του περασμένου χρόνου, την ευθύνη για την εκπαίδευση, την υγεία, τις κοινωνικές υπηρεσίες, τον τουρισμό και

της φορολογίας, μετά την αποχώρηση των Ισραηλινών στρατευμάτων από τις κατοικημένες περιοχές. Μετά την ολοκλήρωση της αποχώρησης ορίστηκε η 20 Ιανουαρίου 1996 ως ημέρα εκλογών για το Παλαιστινιακό Συμβούλιο (μια μορφή κοινοβουλίου) (Το Βήμα, 1996).

Οι εκλογές στις 20/1/1996 ήταν η πρώτη φορά που η Παλαιστίνη εξέλεξε τους εκπροσώπους της. Το Παλαιστινιακό συμβούλιο που εκλέχτηκε μετά από 29 Ισραηλινής κατοχής θεωρείται το πρώτο βήμα για τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους. Το μόνο μεγάλο πρόβλημα που θα ακολουθήσει και θα πρέπει να αντιμετωπίσει το Παλαιστινιακό Συμβούλιο είναι οι περιορισμένες εξουσίες που θα έχει και που περιορίζονται σε:

1. Τη δικαιοδοσία για την εφαρμογή νόμων, την επιβολή φόρων, την έγκριση του προϋπολογισμού και την ευθύνη για την επιβολή της δημόσιας τάξης.
2. Δεν έχει το δικαίωμα να καθορίζει την εξωτερική και αμυντική πολιτική, ενώ δεν θα έχει κανένα λόγο στις διαπραγματεύσεις με το Ισραήλ για το οριστικό καθεστώς στην περιοχή.

Οι περιορισμοί της εξουσίας του Συμβουλίου ορίστηκαν βάσει των Ισραηλινών-Παλαιστινιακών συνομιλιών. Έτσι οι εκλογές των Παλαιστίνιων είναι μόνο ένα βήμα για τη δημιουργία γεωγραφικής Παλαιστινιακής ενότητας και ο δρόμος για τη δημιουργία του κράτους είναι ακόμα μακρύτερος και επικίνδυνος και εξαρτάται από το δεύτερο στάδιο των συνομιλιών.

2.2 Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, ΕΚΤΑΣΗ, ΦΥΣΙΚΕΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Η Παλαιστίνη βρίσκεται (οι περιοχές Ισραήλ, Δυτική Όχθη και Λωρίδα της Γάζας) στο ανατολικό τμήμα της Μεσογείου, του γεωγραφικού πλέγματος που περιορίζεται μεταξύ 34,15^ο και 35,40^ο ανατολικά του μεσημβρινού και 20,30^ο και 13,15^ο του ισημερινού.

Η περιοχή της Παλαιστίνης που η έκταση της υπολογίζεται στα 278.000 χιλ. τετραγωνικά χιλιόμετρα συνορεύει στα ανατολικά με τη Συρία και την Ιορδανία, στα βόρεια με το Λίβανο και ένα τμήμα της Συρίας, στα νότια με την Αίγυπτο και το λιμάνι της Άκαμπα ενώ τέλος δυτικά με τη Μεσόγειο Θάλασσα.

Πίνακας 2.1 Μήκος των συνόρων της Παλαιστίνης και των παραθαλάσσιων περιοχών

Περιοχή	Μήκος συνόρων σε χιλιόμετρα	Ποσοστό μήκους % από το σύνολο των συνόρων
ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ	224	23.0
ΛΙΒΑΝΟ	75	7.7
ΣΥΡΙΑ	74	7.6
ΙΟΡΔΑΝΙΑ	360	37.0
ΑΙΓΥΠΤΟΣ ΚΑΙ ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΑΚΑΜΠΑ	240	24.7
ΣΥΝΟΛΟ	973	100.0

Πηγή: P.L.O., 1982

Από τον παραπάνω πίνακα 2.1 φαίνεται η στρατηγική σημασία της θέσης της Παλαιστίνης που βρίσκεται στις ανατολικές ακτές της μεσογείου στο σημείο όπου ενώνονται οι δύο ήπειροι Ασία και Αφρική. Επιπλέον βρίσκεται στο κέντρο της Μέσης Ανατολής και του Αραβικού κόσμου καθώς και σε πολύ μικρή απόσταση από την Ευρώπη. Παράλληλα η σπουδαιότητα της γεωγραφικής της θέσης προέρχεται από το θρησκευτικό και πολιτιστικό της παρελθόν, υπάρχουν οι άγιοι των μονοθεϊστών θρησκειών, καθώς και μερικές από τις παλαιότερες πόλεις που γνώρισε ο ανθρώπινος πολιτισμός (Ιερουσαλήμ, Βηθλεέμ, Ναζαρέτ, Ιεριχώ κ.α.)

Παρά τη μικρή έκταση της Παλαιστίνης, μπορούμε να τη χωρίσουμε σε τέσσερις φυσικές ενότητες που χαρακτηρίζονται από τη διαφοροποίηση του κλίματος, των καλλιεργειών και του είδους επιφάνειας της γης ως εξής:

1. Η ημιπεδινή περιφέρεια που χωρίζεται με τη σειρά της σε άλλες δύο:

α) Η ημιπεδινή παραθαλάσσια περιοχή με μήκος 250 χιλιόμετρα από τη βόρεια περιοχή της Παλαιστίνης στα σύνορα του Λιβάνου ως τα νότια περιοχή στα σύνορα της Αιγύπτου. Υπολογίζεται ο μέσος όρος βροχοπτώσεων της περιοχής μεταξύ 500 και 700mm το χρόνο και βρίσκεται μεταξύ 0 έως 200 μέτρων πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Η έκταση της υπολογίζεται στα 3.800 τετραγωνικά χιλιόμετρα και χαρακτηρίζεται σε σχήμα ως μακρόστενη σε σχέση με το φάρδος, που δεν είναι πάνω από 5χλμ. στην περιοχή της Haifa ενώ το μεγαλύτερο φάρδος της φτάνει τα 17χλμ. μεταξύ της περιοχής Tulkarem και της παραθαλάσσιας περιοχής (Palestinian

statistical Abstract No.4 1982). Στη περιοχή αυτή που χαρακτηρίζεται ως κόμβος σύνδεσης των διαφόρων πολιτισμών, δημιουργήθηκαν οι μεγαλύτερες και πιο αναπτυγμένες πόλεις του Ισραήλ όπως: Haifa 223.000 κατοίκους, Hadera 42.200 κατοίκους, Netanya 120.300 κατοίκους, Herzliya 73.200 κατοίκους, Raonava 50.900 κατοίκους, Kfar saba 56.500 κατοίκους, Bnei Brak 111.800 κατοίκους, Petah Tikva 135.400 κατοίκους, Givatayim 45.600 κατοίκους, Tel Aviv Jaffa 321.700 κατοίκους, Bat Yam 133.200 κατοίκους, Holon 148.400 κατοίκους, Risbonle-Zion 149.400 κατοίκους, Lod 41.600 κατοίκους, Rehovot 73.800 κατοίκους, Ashdod 76.600 κατοίκους, Ashkelon 56.800 κατοίκους. Το Ισραήλ χαρακτηρίζεται ως μια γεωργική και τουριστική περιοχή (Facts about Israel - land and people)

β) Η πεδινή εσωτερική περιοχή. Βρίσκεται μεταξύ της ημιπεδινής παραθαλάσσιας περιοχής και της κοιλάδας του Ιορδάνη και μεταξύ της πόλης Nazareth στο βορά και Jenin στο νότο. Η έκταση της υπολογίζεται σε 400 τετρ.χλμ.

2. Η περιοχή της Al Neger: περιλαμβάνει την έκταση της Παλαιστίνης και θεωρείται ως η μοναδική οδική σύνδεση μεταξύ Ασίας και Αφρικής. Κύριο χαρακτηριστικό της η υψηλή θερμοκρασία που οφείλεται στη συνέχεια της Σαχάρας του Σινά (Palestinian statistical Abstract No.4 1982). Το ποσοστό των κατοίκων φτάνει το 7% του συνολικού πληθυσμού του Ισραήλ. Η πιο σημαντική πόλη της περιοχής είναι το Eilat με 25.600 κατοίκους οι οποίοι ασχολούνται κυρίως στη βιομηχανία και με τη γεωργία (Facts about Israel - land and people).

3. Η περιφέρεια των υψωμάτων περιλαμβάνει το 28% της συνολικής έκτασης και χωρίζεται σε τρεις περιοχές:

α) Τα υψώματα της περιοχής του Γκουλάν: το υψόμετρο της περιοχής κυμαίνεται μεταξύ 500 και 1200 μέτρων πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Το ποσοστό των κατοίκων φτάνει το 17% του συνολικού πληθυσμού του Ισραήλ, που κατοικούν τα Kibboutz και τα Mosha (Facts about Israel - land and people).

β) Τα υψώματα της Χεβρώνας: Χωρίζουν την Παλαιστίνη σε ανατολική και δυτική. Κύριο χαρακτηριστικό της περιοχής είναι τα ρέματα τα οποία χωρίζονται σε υπόγεια και επιφανειακά νερά. Το γεγονός της ύπαρξης νερού, ως ένα σημείο εξηγεί και την δημιουργία των μεγάλων πόλεων στην περιοχή (Χεβρώνα, Βηθλεέμ, Ιερουσαλήμ,

Ναμπλές, Ραμάλλα) και το ειδικό δίκτυο που συνδέει τις βόρειες και νότιες περιοχές της ανατολικής και δυτικής Παλαιστίνης.

γ) Τα υψώματα της AL KARMEEL που βρίσκονται στη περιοχή της HAIFA, το μεγαλύτερο ύψωμα της περιοχής φτάνει στα 342 μέτρα κάτι που κάνει την περιοχή εύκολα προσβάσιμη.

4. Η κοιλάδα του Ιορδάνη που περιλαμβάνει το 5% της συνολικής έκτασης της Παλαιστίνης. Αυτή η κοιλάδα χαρακτηρίζεται ως πλούσια λεκάνη νερού και αυτό οφείλεται στο χαμηλό ύψωμα της περιοχής σε σχέση με τις άλλες που υπάρχουν γύρω. Αυτό είναι το χαρακτηριστικό που χωρίζει την κοιλάδα σε τρεις διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές που είναι:

α) Al Hula: Είναι λίμνη που αποξηράνθηκε από τις Ισραηλινές αρχές και χρησιμοποιείται πλέον ως γεωργική γη. Το μήκος της περιοχής αυτής είναι από βορά ως νότο, 30χλμ. ενώ το πλάτος 3 έως 7χλμ. με διεύθυνση ανατολής-δύσης. Βρίσκεται τέλος σε υψόμετρο 250 μέτρων πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας.

β) Ο Ιορδάνης: αυτή η περιοχή βρίσκεται 208 μέτρα (βόρεια) και 392 μέτρα (νότια) κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Είναι μια γεωργική περιοχή που εξαρτάται από τα νερά του Ιορδάνη στην άρδευση των καλλιεργειών της.

γ) Η νότια περιοχή της Νεκράς Θάλασσας: ο μέσος υψόμετρου φτάνει τα 250 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας.

2.2.1 Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΟΧΘΗΣ

Η δυτική όχθη περιορίζεται στο μεσαίο και ανατολικό τμήμα της Παλαιστίνης. Η συνολική της έκταση ανέρχεται σε 5.800 τ.χλμ. Τα ανατολικά της σύνορα της αποτελούνται από τον Ιορδάνη με μήκος 70χλμ. και από τις δυτικές και βορειοδυτικές ακτές της Νεκράς Θάλασσας σε μήκος 40χλμ. Τα υπόλοιπα της όρια αποτελούνται από τη γραμμή καταπάτησης του πυρός με το Ισραήλ το 1948.

Η σπουδαιότητα της Δυτικής Όχθης πηγάζει από την γενικότερη στρατηγική θέση της Παλαιστίνης. Το μεγαλύτερο μειονέκτημα της γεωγραφικής θέσης της Δ.Ο. είναι ίσως

το γεγονός ότι δεν έχει διέξοδο στην θάλασσα, αν και σε κάποια σημεία απέχει μόλις 15 χλμ. από τη θάλασσα.

Πίνακας 2.2 : Η έκταση των νομών της δυτικής όχθης

ΝΟΜΟΣ	ΕΚΤΑΣΗ m ² .(α)
Ν.ΧΕΒΡΩΝΑ	1056,2
Ν.ΒΗΘΛΕΕΜ	565,2
Ν.ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ	284,1
Ν.ΙΕΡΙΧΩ	338,1
Ν.ΡΑΜΑΛΛΑ	770,3
Ν.ΤΟΥΛΚΑΡΕΜ	1587,4
Ν.ΝΑΜΠΛΟΥΣ	33,2
Ν.ΤΖΕΝΙΝ	57,7
ΔΥΤΙΚΗ ΟΧΘΗ	5.505 (β)

Πηγή: Χάνι Μακμπούλ. Η δημογραφική κατάσταση στη Δ.Ο. Ιερουσαλήμ 1987.

Από το πίνακα 2.2 φαίνεται ότι η έκταση της Δ.Ο. είναι 5.505 και όχι 5.800τ.χλμ. Αυτή η διαφορά είναι η έκταση της ανατολικής Ιερουσαλήμ που κατακτήθηκε το 1967 και που οι Ισραηλινοί τη θεωρούν τμήμα του Ισραήλ.

2.2.2 ΦΥΣΙΚΕΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ Δ.Ο

Με βάση τα προηγούμενα μπορούμε να χωρίσουμε την περιοχή της Δ.Ο. από την άποψη της φυσικής γεωγραφίας σε τέσσερις γεωγραφικές ενότητες:

1) Η ημιπεδινή περιφέρεια (semi-coast region)

Βρίσκεται στη βόρεια και βορειοδυτική γωνία της Δ.Ο. Η έκταση της ανέρχεται σε 400.000 στρ. και εκτείνεται σε μήκος 60χλμ. και πλάτος 3-12χλμ.

2) Η περιφέρεια των μεσαίων υψωμάτων (central high land region)

Έχει έκταση 3,5εκ.στρ. και καλύπτει ολόκληρο το δυτικό τμήμα της Δ.Ο. και αποτελεί την μεγαλύτερη γεωγραφική φυσική ενότητα. Είναι κυρίως μια ορεινή περιοχή και σε μερικά της σημεία το υψόμετρο ξεπερνά τα 1000 μέτρα. Αυτή η περιφέρεια εκτείνεται σε μήκος 120χλμ. και πλάτος 10-50χμλ.

3) Η περιφέρεια της κοιλάδας του Ιορδάνη (Jordan valley region)

Αποτελείται από μια στενή ζώνη που εκτείνεται σε μήκος 70χλμ. δυτικά του Ιορδάνη μέχρι της βόρειες ακτές της Νεκράς Θάλασσας. Αυτή η περιφέρεια βρίσκεται 200-300 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας και η έκτασή της είναι 400.000 στρ.

4) Η περιφέρεια των ανατολικών πρηνών (eastern slopes region)

Βρίσκεται ανάμεσα στα μεσαία υψώματα και στην κοιλάδα του Ιορδάνη. Η έκτασή της ανέρχεται σε 1,5 εκατ. στρέμματα.

2.2.3 ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Το κλίμα της Παλαιστίνης είναι ένα δείγμα για το Μεσογειακό κλίμα στο ποσοστό των βροχοπτώσεων, ενώ επηρεάζεται από το κλίμα της Σαχάρας, σε σχέση με την άνοδο της θερμοκρασίας το καλοκαίρι.

Η ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ

Αυξάνεται ο μέσος όρος της θερμοκρασίας, σε γενικές εικόνες, ιδιαίτερα γιατί το υψόμετρο απέχει από την επιφάνεια της θάλασσας ελάχιστα ενώ σε κάποιες περιοχές είναι κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας (Πίνακας 2.3).

Παρουσιάζεται έντονα η διαφοροποίηση της θερμοκρασίας ανάμεσα από τις διάφορες περιοχές της Παλαιστίνης. Καθώς φτάνει ο μέσος όρος της θερμοκρασίας στην περιοχή της Jerusalem, 22 C°, ενώ φτάνει στην περιοχή της Κοιλάδας του Ιορδάνη τους 40 C°. Ενώ βελτιώνεται η θερμοκρασία στην περιοχή της Κοιλάδας του Ιορδάνη και φτάνει τους 20 C° κάτι που διαφοροποιείται με την περιοχή της Jerusalem που φτάνει μέσο όρο το χειμώνα τους 7 C°.

Η πτώση της θερμοκρασίας στη περιφέρεια των μεσαίων υψωμάτων φτάνει τους 0 C° και κάτω κάτι που αρνητικά τις χειμερινές καλλιέργειες, ενώ οι ζεστοί άνεμοι του καλοκαιριού επηρεάζουν αρνητικά τις φυτοκαλλιέργειες. (PALESTINIAN STATISTICAL ABSTRACT).

ΟΙ ΒΡΟΧΟΠΤΩΣΕΙΣ

Οι βροχοπτώσεις αρχίζουν από τον Νοέμβριο και τελειώνουν τον Απρίλιο. Διαφοροποιείται το ποσοστό των βροχοπτώσεων από την μία χρονιά στην άλλη και περιορίζονται οι αριθμοί των μερών των βροχοπτώσεων από 50 έως 80 ημέρες κάτι που αποδεικνύει το ποσοστό που επηρεάζει η Σαχάρα την περιοχή (Πίνακας 2.4), καθώς επίσης διαφοροποιούνται οι βροχοπτώσεις από τις βόρειες περιοχές προς την Παλαιστίνη (Το νερό στην Παλαιστίνη, τεύχος 1).

Φαίνεται από τον χάρτη 2.1 ότι 40% της έκτασης της Παλαιστίνης βρέχεται με ποσοστό 20 MM και κάτω και ότι οι περιοχές των Δυτικών υψομέτρων είναι αυτές με το μεγάλο ποσοστό βροχοπτώσεων που φτάνει 600 - 800 Mm.

Πίνακας 2.3 : Οι βασικές πόλεις της Δ.Ο και το υψόμετρο τους από την επιφάνεια της θάλασσας (σε μέτρα).

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΥΨΟΜΕΤΡΟ (σε m)
JERICHO	-276
HEBRON	927
JERUSALEM	792
BETHLEHEM	777
JENIN	250
RAMALLAH	860
TULKAREM	95
NABLUS	940

Πηγή : PALESTINIAN STATISTICAL ABSTRACT.

Πίνακας 2.4 : Ο Μέσος όρος των μετρήσεων της θερμοκρασίας, των βροχοπτώσεων, της υγρασίας και της ταχύτητας των ανέμων.

ΜΗΝΑΣ	ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ (C°)	ΒΡΟΧΟΠΤΩΣΕΙΣ M.M	ΥΓΡΑΣΙΑ	ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΑΝΕΜΩΝ (σε κόμβους)
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	23,4	0	35,6	2,6
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	21,2	0	54,7	5,66
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	20,4	0,2	40,2	5,46
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	13,5	121,1	41,7	4,6
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	11,9	45,1	36,5	0,83
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	8,9	206,1	37,1	1,37
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	8	98,9	34,3	1,99
ΜΑΡΤΙΟΣ	10,5	29,2	48,8	5,35
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	17,1	16,9	26,2	6,17
ΜΑΙΟΣ	20,5	0,4	30,4	6,6
ΙΟΥΝΙΟΣ	20,3	0	26,7	1,46
ΙΟΥΛΙΟΣ	22	0	33,1	5,95
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	23,1	0	31,22	6,4

Οι μετρήσεις περιορίζονται στον Αύγουστο του 1993 ως τον Αύγουστο του 1994 με βάση τον σταθμό μέτρησης της Hebrop.

2.3 Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Τα θέματα του πληθυσμού και της μετανάστευσης είναι απαραίτητα για την κατανομή και τη διαμόρφωση σχεδίων και προγραμμάτων ανάπτυξης του χώρου. Τα βασικά θέματα που πρέπει να αναλυθούν είναι:

- Το μέγεθος του πληθυσμού (σύνολο, αύξηση, μείωση)
- Η σύνθεση του πληθυσμού (ηλικία - φύλο)
- Η κατανομή του πληθυσμού στο χώρο (Αγροτικός - Αστικός)
- Η επαγγελματική σύνθεση του πληθυσμού

καθώς και οι μετακινήσεις του πληθυσμού είναι θέματα «κλειδιά» που χρησιμοποιούνται περισσότερο για την εκτίμηση της κατάστασης μιας περιοχής και για τη διαμόρφωση των μελετών ανάπτυξης στο χώρο (Αγγελίδης Μ., 1991).

Ο πληθυσμός της Δ.Ο είναι το θέμα που θα αναλύσουμε στο κεφάλαιο αυτό, βασιζόμενοι στις υπάρχουσες μελέτες και στις διάφορες εκτιμήσεις για την περιοχή. Τα

επίσημα δημογραφικά στοιχεία που υπάρχουν είναι ανεπαρκή. Η τελευταία απογραφή πληθυσμού έγινε στις πρώτες μέρες της Κατοχής το 1967 και δίνει συνολικό πληθυσμό της Δ.Ο για την ίδια χρονιά 585.900 κατοίκους (Ισραηλινή Στατιστική Υπηρεσία). Από τότε δεν έχει ξαναγίνει απογραφή και τα στοιχεία που υπάρχουν είναι κυρίως εκτιμήσεις και προβλέψεις διαφόρων μελετητών και ερευνητών.

2.3.1 Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΔΑΦΩΝ

Το θέμα του πληθυσμού των Κατεχόμενων Εδαφών (Δ.Ο και Λωρίδα της Γάζας) και το υψηλό ποσοστό αύξησης (2,2%-3,8% για τη Δ.Ο,) σε σύγκριση με το χαμηλό ποσοστό αύξησης του πληθυσμού του Ισραήλ 1,2% (Hartz 1/1/87), δημιούργησε τεράστια προβλήματα στους υπεύθυνους του Ισραηλινού κράτους και τους ανάγκασε να χρησιμοποιήσουν διάφορες πολιτικές ώστε να μεταστρέψουν τη δημογραφική κατάσταση στην περιοχή.

Η Ισραηλινή πολιτική χρησιμοποίησε και άσκησε διάφορους τρόπους ώστε να περιορίσει και να αντιμετωπίσει το μελλοντικό προβληματικό ισοζύγιο του πληθυσμού ακολουθώντας τα εξής:

1. Πίεση προς όλες τις κατευθύνσεις ώστε να συγκεντρωθεί ο μεγαλύτερος αριθμός Εβραίων στην περιοχή (μετανάστευση των Εβραίων της πρώην Σοβιετικής Ένωσης).
2. Ο περιορισμός μετανάστευσης των Εβραίων του Ισραήλ προς το εξωτερικό με τη δημιουργία φορολογικού νόμου εξόδου από τη χώρα με μεγάλο ποσό χρημάτων (Παλαιστινιακό Εθνικό Συμβούλιο 20/4/87)
3. Η οικονομική καταστροφική πολιτική του Ισραήλ στην περιοχή που ανάγκαζε τους Παλαιστίνιους κατοίκους σε μετανάστευση με σκοπό την αναζήτηση εργασίας. Από το 1967 μέχρι το 1985 μετανάστευσαν 550.000 κάτοικοι, μέγεθος που αντιστοιχεί στο 1/3 του συνολικού πληθυσμού, καθώς το 60% των μεταναστών αναγκάστηκε να μεταναστεύσει λόγω της Ισραηλινής πολιτικής στην εκπαίδευση και στην εργασία (Al Post, 9/7/86).
4. Η Ισραηλινή πολιτική στην απέλαση των Παλαιστινίων για πολιτικούς λόγους.
5. Τέλος οι υπεύθυνοι του Ισραηλινού κράτους αναζητούν την αύξηση της γεννητικότητας του πληθυσμού. Για παράδειγμα ο Πέρεζ (σαν Υπουργός Εξωτερικών του Ισραήλ) ζήτησε από κάθε Εβραϊκή οικογένεια να κάνει 4 παιδιά (Al Quds, 22/8/86).

Με βάση αυτά θα αναφερθούμε στην εξέλιξη του πληθυσμού των Παλαιστινιακών περιοχών (Δ.Ο και Λωρίδα της Γάζας) με τέτοιο τρόπο ώστε να μας δώσουν μια αναλυτική εικόνα της κατάστασης που επικρατεί στην περιοχή.

Οι προβλέψεις και εκτιμήσεις των διάφορων μελετών διαφέρουν στον υπολογισμό τους για τον πληθυσμό της Δ.Ο και για την διευκόλυνση της ανάλυσης μας θα αναφερθούμε σε δύο διαφορετικές εκτιμήσεις. Η πρώτη είναι της Ισραηλινής Στατιστικής Υπηρεσίας (Ι.Σ.Υ) και η δεύτερη είναι από μια μελέτη του Παλαιστινιακού Πανεπιστημίου της Beir Zeit του 1987 με προβλέψεις του D. Hasan Abu Libdeh υπεύθυνου του Παλαιστινιακού Στατιστικού Κέντρου (Π.Σ.Κ) στη Ramallah.

Οι Εκτιμήσεις της Ισραηλινής Στατιστικής Υπηρεσίας (Ι.Σ.Υ)

Στον πίνακα 2.5 φαίνεται, η εξέλιξη του πληθυσμού στη Δ.Ο (εκτός από την περιοχή της Ιερουσαλήμ) και στη Λωρίδα της Γάζας από το 1967 ως το 1993. Στο διάστημα αυτό ο πληθυσμός της Δ.Ο αυξήθηκε από 585.900 κατοίκους σε 1.094.400 με ποσοστιαία ετήσια μεταβολή της τάξης του 2,2%-3,8%, ενώ αντίστοιχα στη Λωρίδα της Γάζας εξελίχθηκε από 380.800 κατοίκους σε 748.400 κατοίκους με ποσοστιαία ετήσια μεταβολή της τάξης του 2,2%-4,2%.

Όπως φαίνεται η φυσική κίνηση του πληθυσμού είναι συνεχώς αυξητική και ιδιαίτερα μεταξύ 1984-1986 κάτι που οφείλεται σε διάφορα γεγονότα τα οποία είναι:

1. Με την εξέγερση της Ιντιφάντα, «η επανάσταση των πετρών», προκλήθηκαν διάφορες κοινωνικο-οικονομικές εξελίξεις με συνέπεια να υπάρξει μια ανάλογη μεταβολή στον τρόπο ζωής των κατοίκων ώστε να ανταποκριθούν στις οικονομικές δυσκολίες που προέκυψαν (περιορισμός στις ημέρες και ώρες εργασίας, απομάκρυνση εργαζομένων από τις θέσεις εργασίας τους στο Ισραήλ κ.τ.λ.).

Ένα άλλο είδος εξέλιξης οφείλεται στο ρόλο της επανάστασης. Είναι η έντονη συνεργασία του πληθυσμού των Κατεχόμενων Εδαφών σε περιφερειακό και γειτονικό επίπεδο, κάτι που οφείλεται στον αξιόλογο συντονισμό και την αξιόλογη συνεργασία των ανθρώπων πίσω από την επανάσταση. Ένα παράδειγμα αυτής της επίδρασης που βρήκε άμεση αποδοχή είναι η απαγόρευση του εορτασμού στους γάμους και η κατάργηση του θεσμού της «προίκας» στο γάμο (τα λεφτά που ζητάει η οικογένεια της νύφης από το γαμπρό πριν παντρευτούν), κάτι που είχε δυσκολέψει ένα μεγάλο

ποσοστό ανδρών να παντρευτούν. Η κατάργηση αυτή και πέρα από την ανυπαρξία στατιστικών στοιχείων για τους γάμους που γίνανε στην περίοδο αυτή, μπορούμε να αναφέρουμε ότι ήταν μια βασική αιτία για την αύξηση του πληθυσμού.

Πίνακας 2.5 Διαχρονική εξέλιξη του Πληθυσμού της Δ.Ο

ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΥΞΗΣΗΣ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ	ΦΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ
1967	585,9		-13	3
1968	583,1	-0,5	-15,8	13
1969	597,9	2,5	-1,3	13,5
1970-1974	669,7	2,3	-17,3	69,1
1975	675,2	0,8	-15,1	20,6
1976	683,3	1,2	-14,4	22,5
1977	695,7	1,8	-10,2	22,7
1978	708	1,8	-9,4	21,6
1979	718,6	1,5	-12,6	23,3
1980	724,3	0,8	-17,3	22,9
1981	731,8	1	-15,7	23,2
1982	749,3	2,4	-7,9	24,5
1983	771,8	3	-2,7	25,2
1984	793,4	2,8	-5,8	27,4
1985	815,5	2,8	-5	27,1
1986	837,7	2,7	-5,1	27,5
1987	868,1	3,6	-0,7	29,7
1988	895,4	3,1	-3,5	30,8
1989	916	2,3	-13,1	33,7
1990	957	4,5	2,5	38,5
1991	1006,2	5,1	8,9	40,3
1992	1051,3	4,5	5,1	40
1993	1084,4	3,1	8,8	41,9
1994	1122,9	5,2	14,8	41

Πηγή: Central Bureau of Statistics, Statistical Abstract of Israel, Jerusalem, 1995

2. Ο Πόλεμος στον Κόλπο «η εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ» στις 2/8/1990 και υποστήριξη της ΟΑΠ προς το Ιράκ οδήγησε στο να απελαθούν από τις χώρες του περσικού κόλπου ένα μεγάλο ποσοστό των Παλαιστίνιων εργαζομένων, που γύρισαν στα Κατεχόμενα Εδάφη το 1991 (27.361 Παλαιστίνιοι) (Arab Thought Forum vol. 1, No 2, 1992).

Τέλος η περίοδος 1990-1993 είναι η περίοδος εξέλιξης της ειρηνευτικής συμφωνίας και ο επαναπατρισμός ενός μεγάλου αριθμού εξόριστων Παλαιστίνιων.

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Η έντονη μετανάστευση από την Παλαιστίνη, ειδικά από τις περιοχές της Δ.Ο και της Λωρίδας της Γάζας, άρχισε από το 1948 προς την Ιορδανία, τις Αραβικές χώρες, ειδικά τις πετρελαιοπαραγωγές Αραβικές χώρες, τη Βόρεια και Λατινική Αμερική, την Ευρώπη και άλλες χώρες του κόσμου (Palestinian Statistical Abstract, No 4, 1982).

Μέχρι το 1966 περίπου 120.000 άτομα από την Δ.Ο και 45.000 άτομα από τη Λωρίδα της Γάζας εργαζόταν και κατοικούσαν στο εξωτερικό (Abud Al Fatah, Abu Shukor, Jerusalem, 1990). Μετά τον πόλεμο στην περίοδο Ιουνίου - Σεπτεμβρίου του 1967 μετανάστευσαν από τα Κατεχόμενα Εδάφη 200.000 άτομα της Δ.Ο (Abud Al Fatah, Abu Shukor, Aman, Νοέμβριος 1992) και 40.000 άτομα από τη Λωρίδα της Γάζας (Statistical Abstract of Israel, 1992, No 43, p. 732), λόγω του πολέμου πολλοί από αυτούς είναι άτομα που ακολουθούσαν συγγενή τους «τον προσάτη της οικογένειας», στο εξωτερικό. Οι συνθήκες κατοχής τους απαγόρευαν την επιστροφή στην Παλαιστίνη και οι Παλαιστινιακές αρχές δεν τους θεωρούσαν κατοίκους της περιοχής και δεν τους αναγνώριζαν. Τα κύματα των μεταναστών από τη Δ.Ο και τη Λωρίδα της Γάζας προς το εξωτερικό συνεχίστηκαν και το μέγεθος της μετανάστευσης έφτασε, την περίοδο 1967-1993, σε περίπου 193.000 άτομα από την Δ.Ο και 116.000 άτομα από τη Λωρίδα της Γάζας.

Η σταδιακή ανάπτυξη της μετανάστευσης από τη Δ.Ο και τη Λωρίδα της Γάζας είχε ως αίτια διάφορα πολιτικά, οικονομικά, ιστορικά γεγονότα:

1. Η Περίοδος 1967-1969

Την περίοδο αυτή η μετανάστευση είναι κατά μέσο όρο 10.300 άτομα το χρόνο, με μέσο ποσοστό επί του πληθυσμού 17%. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από τη μετανάστευση των οικογενειών που ακολουθούσαν τους συγγενείς τους, «τον προσάτη της οικογένειας», στο εξωτερικό. Αυτό μετά την απαγόρευση των Ισραηλινών αρχών για έγκριση αδειών εισόδου σ'αυτούς «τους προσάτες», με σκοπό την εκμετάλλευση των ιδιοκτησιών τους.

2. Η Περίοδος 1970-1982

Την περίοδο αυτή η μετανάστευση είναι κατά μέσο όρο 8.900 άτομα το χρόνο, με μέσο ποσοστό επί του πληθυσμού 14,44%. Η μετανάστευση της περιόδου αυτής οφείλεται στην αύξηση της ζήτησης για Παλαιστινιακό εργατικό δυναμικό στις Αραβικές

πετρελαιοπαραγωγικές χώρες, μετά την αύξηση της τιμής του πετρελαίου στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Η αύξηση των εσόδων στις χώρες αυτές οδήγησε στη δημιουργία προγραμμάτων και σχεδίων ανάπτυξης, κάτι που δημιούργησε νέες θέσεις εργασίας για τους Παλαιστίνιους μετανάστες.

3. Η Περίοδος 1983-1986

Την περίοδο αυτή η μετανάστευση είναι κατά μέσο όρο 4.650 άτομα το χρόνο, με μέσο ποσοστό επί του πληθυσμού 5,75%. Η μείωση της μετανάστευσης που παρουσιάζεται την περίοδο αυτή σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο, οφείλεται στην Ιορδανική πολιτική περιορισμού της μετανάστευσης από τα Κατεχόμενα Εδάφη, καθώς και στις δυσκολίες που επέβαλε η διεθνής κοινότητα στο να δοθούν βίζες «άδειες εισόδου» στους Παλαιστίνιους μετά τον πόλεμο του Λιβάνου, φοβούμενη την ενίσχυση των Παλαιστινιακών οργανώσεων και την τρομοκρατία.

4. Η Περίοδος 1987-1989

Την περίοδο αυτή η μετανάστευση είναι κατά μέσο όρο 5.766 άτομα το χρόνο, με μέσο ποσοστό επί του πληθυσμού 6.33%. Η μετανάστευση την περίοδο αυτή παρουσιάζει μια μικρή αύξηση σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο γεγονός που οφείλεται στα εξής:

α) Το 1987 ξέσπασε η επανάσταση της Ιντιφάντα όπου αρχικά παρατηρήθηκε μείωση της μετανάστευσης (700 άτομα) εξαιτίας της πολιτικής των Ισραηλινών αρχών που απαγόρευαν τις άδειες εξόδου από τη χώρα για να δημιουργήσουν μια πολιτική πίεση για την αντιμετώπιση της Ιντιφάντα.

β) Στις 30/7/1988 διασπάστηκε η ομοσπονδιακή μορφή του Ιορδανο-Παλαιστινιακών σχέσεων, κάτι που οδήγησε την Ιορδανία να αλλάξει τη συνολική πολιτική απέναντι στους Παλαιστίνιους. Το γεγονός αυτό παράλληλα με την Ισραηλινή πολιτική περιορισμού των θέσεων εργασίας για τους Παλαιστίνιους στο Ισραήλ ενίσχυσαν τη μετανάστευση το 1988-1989.

5. Η Περίοδος 1990-1994

Στην περίοδο αυτή είχαμε θετικό ισοζύγιο μετανάστευσης (επιστροφή των Παλαιστίνιων στα Κατεχόμενα Εδάφη). Η επιστροφή αυτή έφτασε κατά μέσο όρο τα 8.020 άτομα ανά έτος, με μέσο ποσοστό επί του πληθυσμού 7,15%. Η θετική μετανάστευση οφείλεται στην ειρηνευτική συμφωνία (ΟΑΠ και Ισραήλ) που επέτρεψε τον επαναπατρισμό ενός μεγάλου αριθμού Παλαιστίνιων της εξορίας.

Πίνακας 2.6 Μετανάστευση από τη Δ.Ο την περίοδο 1967-1994

ΕΤΟΣ	ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
67	-13.000	22,2
68	-15.800	27,1
69	-1.300	2,2
Μ.Ο.	-10.030	17,1
70	-5.000	8,2
71	-2.500	4
72	-7.300	11,5
73	-300	0,5
74	-2.800	4,2
75	-15.100	22,4
76	-14.400	21,1
77	-10.200	14,7
78	-9.400	13,3
79	-12.600	17,5
80	-17.300	23,9
81	-15.700	21,5
82	-7.900	10,5
Μ.Ο.	-8.900	14,44
83	-2.700	3,5
84	-5.800	7,3
85	-5.000	6,1
86	-5.100	3,1
Μ.Ο.	-4.650	5,75
87	-700	0,81
88	-3.500	3,91
89	-13.100	14,3
Μ.Ο.	-5.766	6,33
90	2.500	2,6
91	8.900	8,8
92	5.100	4,2
93	8.800	8
94	14.800	13,2
Μ.Ο.	8020	7,47

Πηγή: Central Bureau of Statistics, Statistical Abstract of Israel, Jerusalem, 1995

Η Μελέτη του Πανεπιστημίου της Beir Zeit

Η μελέτη αυτή έχει σαν στόχο την αξιολόγηση και την εκτίμηση της ακρίβειας των Ισραηλινών προβλέψεων για τη μεταβολή του Παλαιστινιακού πληθυσμού στη Δ.Ο και τη Λωρίδα της Γάζας. Επίσης, επιχειρεί σύγκριση με τις έρευνες που έχουν γίνει κατά καιρούς από Παλαιστίνιους στο θέμα αυτό.

Στον πίνακα 2.7, σύμφωνα με τη μελέτη αυτή, φαίνεται η κατανομή του πληθυσμού στους νομούς της Δ.Ο. Ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής υπολογίζεται σε

1.023.000 κατοίκους για το 1987 και σε 1.450.084 κατοίκους για το 1992 με διαφορά 334.900 και 398.784 άτομα αντίστοιχα από τις Ισραηλινές εκτιμήσεις.

Οι προβλέψεις αυτές όπως φαίνεται από τον πίνακα 2.7 έγιναν με βάση το ίδιο ποσοστό αύξησης για κάθε περιοχή όπως για το 1987-1992 με ποσοστό αύξησης 20,54%, το 1992-1997 με ποσοστό αύξησης 20,29% και το 1997-2002 με ποσοστό αύξησης 18,88%. Το ποσοστό αυτό αν το συγκρίνουμε με την ποσοστιαία ετήσια μεταβολή της Ι.Σ.Υ στον πίνακα 1 δεν διαφέρει πολύ και κυμαίνεται από 4% έως 4,5% για κάθε χρόνο και για τα ανάλογα χρονικά διαστήματα των δύο πινάκων.

Πίνακας 2.7 Ο πληθυσμός των νομών της Δ.Ο

WB	1987	1992	1997	2002
JENIN	163608	197211	237234	282016
TULKAREM	167939	202432	243514	289481
NABLUS	191638	230998	277878	330332
E.JERUSALEM	137142	165310	198858	236396
RAMALLAH	190555	229693	276308	328465
JERICHO	21534	25957	31224	37118
BETHLEHEM	115247	138918	167110	198655
HEBRON	215337	259565	312242	371182
TOTAL	1203000	1450084	1744368	2073645

Πίνακας 2.8 Ρυθμοί μεταβολής του Πληθυσμού στη Δ.Ο

	1987-1992	1992-1997	1997-2002
JENIN	20,54	20,29	18,88
TULKAREM	20,54	20,29	18,88
NABLUS	20,54	20,29	18,88
E.JERUSALEM	20,54	20,29	18,88
RAMALLAH	20,54	20,29	18,88
JERICHO	20,54	20,29	18,88
BETHLEHEM	20,54	20,29	18,88
HEBRON	20,54	20,29	18,88
TOTAL	20,54	20,29	18,88

Επίσης με βάση τη μελέτη της Beir Zeit παρουσιάζεται η κατανομή του πληθυσμού ανά φύλο και ηλικιακές ομάδες για το 1992 (πίνακας 2.9, γράφημα 2.1). Όπως φαίνεται από τον πίνακα 2.9 το ποσοστό γυναικών φτάνει το 49,57% σε σχέση με το αντίστοιχο των ανδρών που είναι το 50,43% του πληθυσμού. Η ηλικιακή πυραμίδα του πληθυσμού (γράφημα 2.1) έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

1. Η δυναμική μορφή της πυραμίδας δείχνει ότι θα υπάρξει μεγάλη αύξηση του πληθυσμού τα επόμενα χρόνια.

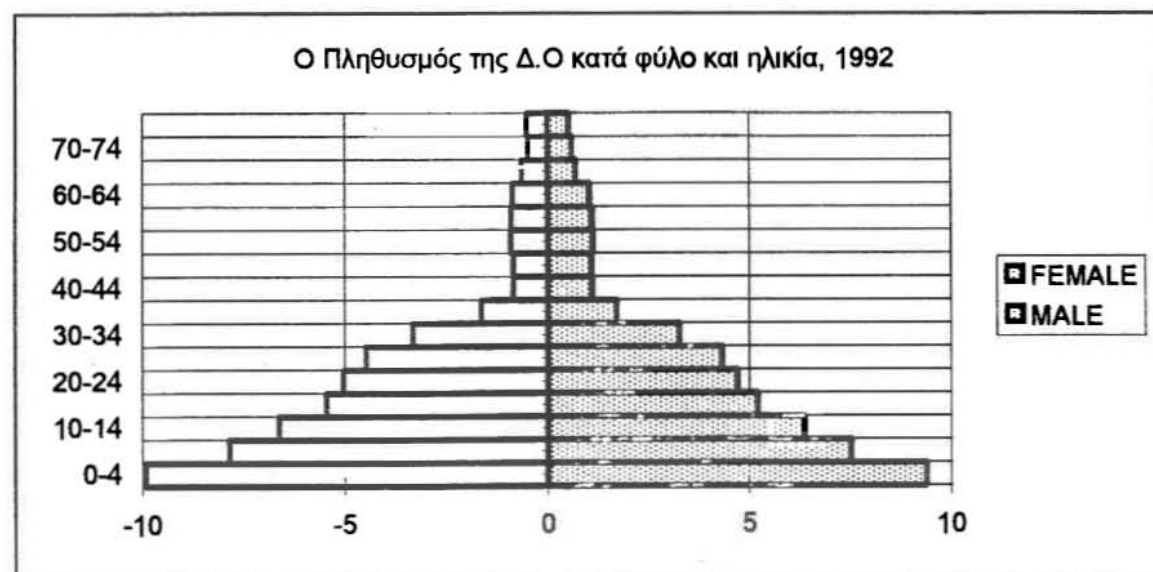
2. Στην ηλικιακή ομάδα 40-50 της πυραμίδας βλέπουμε μια στένωση η οποία εξηγείται από το γεγονός ότι το συγκεκριμένο κομμάτι του πληθυσμού τροφοδότησε τη μεγάλη μετανάστευση τόσο της περιόδου 1967-1969 όσο και της περιόδου 1980-1982.

3. Με την έντονη αύξηση του πληθυσμού τα επόμενα χρόνια, είναι επόμενο να αυξηθεί και το εργατικό δυναμικό, κάτι που πρέπει να αντιμετωπιστεί με διάφορες επενδύσεις ώστε να εξασφαλιστούν καινούργιες θέσεις εργασίας, ώστε να μην υπάρξουν φαινόμενα μεγάλης ανεργίας και σημαντικής μετανάστευσης.

Πίνακας 2.9 Ο πληθυσμός της Δ.Ο κατά φύλο και ομάδες ηλικιών, 1992

ΗΛΙΚΙΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
0-4	144083	135901	9,94%	9,37%
5-9	114088	108855	7,87%	7,51%
10-14	96078	92036	6,63%	6,35%
15-19	79161	75333	5,46%	5,20%
20-24	72946	68023	5,03%	4,69%
25-29	65068	62550	4,49%	4,31%
30-34	48316	47112	3,33%	3,25%
35-39	23808	24671	1,64%	1,70%
40-44	12442	15800	0,86%	1,09%
45-49	12337	15705	0,85%	1,08%
50-54	13322	16121	0,92%	1,11%
55-59	13026	15867	0,90%	1,09%
60-64	12580	14903	0,87%	1,03%
65-69	9333	10027	0,64%	0,69%
70-74	7064	8568	0,49%	0,59%
75+	7570	7392	0,52%	0,51%

Γράφημα 2.1

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην έρευνα πεδίου του Arab Thought Forum, Agricultural Relief Committees για το 1993 με θέμα την κατάσταση του πληθυσμού, την απασχόληση και τα εισοδήματα στη Δ.Ο και τη Λωρίδα της Γάζας, τονίζονται τα εξής:

1. Το μέσο μέγεθος της οικογένειας υπολογίζεται σε 6,6 άτομα στις αστικές περιοχές της Δ.Ο, σε 7,9 άτομα στις αγροτικές περιοχές και σε 8 άτομα στους προσφυγικούς οικισμούς.
2. Το ποσοστό του πληθυσμού μεταξύ 16-50 ετών υπολογίζεται σε 49,1% για το σύνολο των αστικών περιοχών, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους προσφυγικούς οικισμούς υπολογίζεται σε 46,9%.
3. Το ποσοστό των κατοίκων κάτω των 16 ετών υπολογίζεται σε 40,4% στις αστικές περιοχές, σε 44,7% στις αγροτικές περιοχές και σε 46,3% στους προσφυγικούς οικισμούς.
4. Το 47,9% των ανδρών και το 47,1% των γυναικών της Δ.Ο βρίσκεται στην ηλικιακή ομάδα 16-50 ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι προσφυγικοί οικισμοί είναι ένα είδος οικισμών που δημιουργήθηκε και προέκυψε λόγω των διάφορων πολιτικών γεγονότων στα Κατεχόμενα Εδάφη το 1948. Έτσι δεν μπορούμε να τους χαρακτηρίσουμε ως μια μορφή πολεοδομίας ή αρχιτεκτονικής της Παλαιστίνης. Οι οικισμοί αυτοί στην πραγματικότητα αντικατέστησαν τις σκηνές των προσφύγων του πολέμου (1948 και 1967) που με το πέρασμα του χρόνου και με την ανυπαρξία λύσης για τη στέγαση των προσφύγων, μετατράπηκαν σε τουβλο-δωμάτια, παράγκες, τσαντίρια, κ.α., που αναπτύχθηκαν ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε οικογένειας σε κολλημένα δωμάτια συνδεδεμένα με μικρές αυλές και χωρισμένα από άλλα σπίτια με μικρά δρομάκια που χρησιμοποιούνται και σήμερα ως τοπικοί δρόμοι.

Η ανάπτυξη αυτών των πυκνοκατοικημένων περιοχών στις μικρές εκτάσεις γης που χρησιμοποιήθηκαν για τη φιλοξενία τους, έγινε με πρωτοβουλία των ίδιων των κατοίκων, χωρίς να υπάρχει μια διεύθυνση ή μια υπηρεσία που να ελέγχει με κάποιο σχεδιασμό τον τρόπο δόμησης και τις ανάγκες της περιοχής. Η συνέχιση της πολιτικής κατάστασης στην περιοχή και η αδιαφορία των Ισραηλινών αρχών, όξυνε τα προβλήματα και την ποιότητα ζωής των οικισμών και έτσι από τις πρώτες μέρες της Κατοχής κινητοποιήθηκαν οι διεθνείς οργανισμοί και ανάλογα με τις οικονομικές τους δυνατότητες προσπάθησαν να προσφέρουν βοήθειες, όπως για παράδειγμα η συνεργασία του Ερυθρού Σταυρού και του οργανισμού της UNRWA το 1980-1982 ώστε να δημιουργήσουν τουβλο-δωμάτια για τους πρόσφυγες (συνέντευξη με τον Διευθυντή της UNRWA, 1994).

Οι κινητοποιήσεις των διεθνών οργανισμών ήταν έντονες στην περιοχή, αλλά η αδυναμία λύσης του θέματος οδήγησε στο συντονισμό των διάφορων οργανισμών. Με την προτροπή των Ηνωμένων Εθνών δόθηκε η ευθύνη των Παλαιστινιακών προσφυγικών οικισμών στον οργανισμό της UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East) που το 1950 προσφέρει διάφορες υπηρεσίες και βοήθειες, ώστε να καλύψει και να εξυπηρετήσει τις ανάγκες των Παλαιστίνιων προσφύγων της Δ.Ο, της Λωρίδας της Γάζας, της Ιορδανίας, της Συρίας, του Λιβάνου εντός και εκτός των προσφυγικών οικισμών.

3.1 Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

Μια μορφή μετανάστευσης από την Παλαιστίνη, όπως αναφερθήκαμε προηγουμένως, ήταν αυτή το 1948 και το 1967 που οφείλεται στους πολέμους και ο προσανατολισμός των Παλαιστίνιων ιδιαίτερα προς τις Αραβικές χώρες. Έτσι η μαζική μετανάστευση εξαιτίας του πολέμου προς τις Αραβικές χώρες ειδικά την Ιορδανία, τη Συρία, το Λίβανο και η εσωτερική μετανάστευση στη Δ.Ο και στη Λωρίδα της Γάζας, ήταν μια από τις αιτίες που οδήγησε στη συγκέντρωση των μεταναστών σε διάφορες περιοχές που από τότε ονομάζονται Παλαιστινιακοί προσφυγικοί οικισμοί.

Η αστάθεια στην περιοχή της Παλαιστίνης, η άρνηση και οι περιορισμοί των Ισραηλινών αρχών στην αναγνώριση των δικαιωμάτων των Παλαιστίνιων στα ιδιοκτησιακά τους δικαιώματα, ουσιαστικά ήταν ένας απαγορευτικός παράγοντας για τους Παλαιστίνιους πρόσφυγες του 1948 να γυρίσουν στην πατρίδα τους. Η ίδια πολιτική απαγόρευσε και τους μετανάστες του 1967 να ξαναγυρίσουν.

Η εντεταγμένη κατάσταση και το πέρασμα του χρόνου δεν εμπόδισαν την ανάπτυξη του πληθυσμού των προσφυγικών οικισμών και παράλληλα την κλιμάκωση των προβλημάτων. Στον πίνακα 3.1 και στο γράφημα 3.1 βλέπουμε την εξέλιξη του πληθυσμού των προσφυγικών οικισμών ανά περιοχή φιλοξενίας. Με βάση τα στοιχεία αυτά, η πρόβλεψη για τον πληθυσμό των προσφυγικών οικισμών ανεβάζει το μέγεθος τους, για το 1996 σε 2.689.222 άτομα. Όπως φαίνεται στον πίνακα 3.1 το μεγαλύτερο ποσοστό των προσφύγων Παλαιστίνιων είναι εγκατεστημένο στην Ιορδανία όπου βρίσκονται 1.081.931 άτομα (πρόβλεψη 1996), η δεύτερη στη σειρά συγκέντρωση των Παλαιστίνιων προσφύγων είναι στη Λωρίδα της Γάζας 505.850 άτομα, ενώ στη Δ.Ο, στο Λίβανο και στη Συρία βρίσκονται 437.481, 345.473 και 318.488 άτομα αντίστοιχα. Αυτοί οι Παλαιστίνιοι πρόσφυγες είναι καταγεγραμμένοι στον οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και αποδέχονται τη βοήθειά του, είναι εγκατεστημένοι σε προσφυγικούς οικισμούς και σε διάφορες έξω από αυτούς όπως φαίνεται στους παρακάτω πίνακες.

Ο πίνακας 3.2 δείχνει τον αριθμό των καταγεγραμμένων προσφύγων Παλαιστίνιων στην UNRWA, το 1986 στις περιοχές της Δ.Ο, της Ιορδανίας, της Συρίας, της Λωρίδας της Γάζας και του Λιβάνου. Όπως φαίνεται από τον πίνακα το σύνολο των προσφύγων Παλαιστίνιων το 1986 είναι 2.145.794. Από αυτούς το 34,92% κατοικούν μέσα στους προσφυγικούς οικισμούς, ενώ το 65,08% ζει έξω από αυτούς.

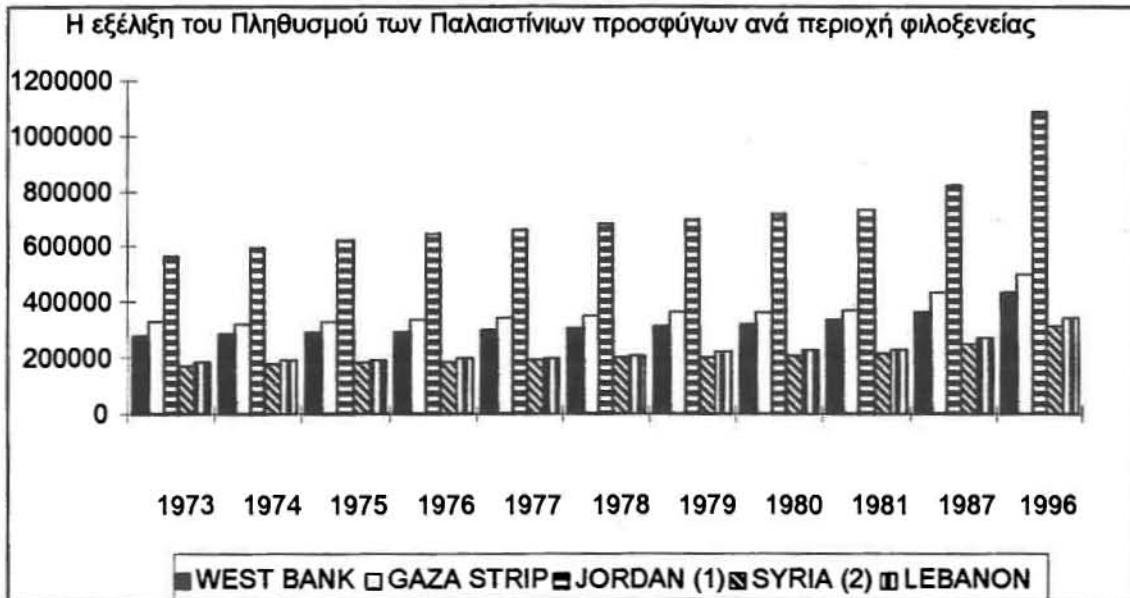
Πίνακας 3.1. Ο αριθμός των Παλαιστίνιων προσφύγων ανά περιοχή φιλοξενίας

ΠΕΡΙΟΧΗ	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1987	1996*
WEST BANK	283430	288021	292922	296628	302620	310268	317614	324035	334410	365315	437481
GAZA STRIP	327629	326089	333031	339824	346007	354103	363006	367995	370269	435478	505850
JORDAN (1)	568170	599571	625857	644669	663773	682561	699553	716372	732615	822624	1081931
SYRIA (2)	173936	178267	184042	188447	192915	198435	203830	209362	215147	250953	318488
LEBANON	187529	191698	196855	198637	201171	211902	219561	226554	232455	271424	345473
TOTAL	1540694	1583646	1632707	1668205	1706486	1757269	1803564	1844318	1884896	2145794	2689222

Πηγή: Map of UNRWA'S Area of Operations, 30/6/1986

*1996 Πρόβλεψη του αριθμού των προσφύγων

Γράφημα 3.1

Πίνακας 3.2. Αριθμός των εγγεγραμμένων Παλαιστίνιων στην περιοχή UNRWA (30/6/1986)

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΣΕ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ	ΕΚΤΟΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
Ιορδανία	204.221	618.403	822.624*
Δ.Ο.	92.445	272.870	365.315**
Λωρίδα της Γάζας	240.046	195.432	435.478
Λίβανος	140.037	131.387	271.424
Συρία	72.486	178.467	250.953***
Σύνολο	749.235	1.396.559	2.145.794

Πηγή: Map of UNRWA'S Area of Operations, 30/6/1986

* Το σύνολο περιλαμβάνει 365.131 πρόσφυγες που μετανάστευσαν από τη Δ.Ο και τη Λωρίδα της Γάζας.

** Το σύνολο περιλαμβάνει 4.762 πρόσφυγες που μετανάστευσαν από τη Λωρίδα της Γάζας.

*** Το σύνολο περιλαμβάνει 32.236 πρόσφυγες που μετανάστευσαν το 1967.

Ο πίνακας 3.3 δείχνει τον αριθμό των προσφύγων Παλαιστίνιων στην Ιορδανία το 1986, κατανομημένους σε 5 περιφέρειες της Ιορδανίας και σε 10 προσφυγικούς οικισμούς. Όπως φαίνεται από τον πίνακα το 24,83% των εγγεγραμμένων

Παλαιστίνων κατοικούν σε προσφυγικούς οικισμούς και το 75,17% ζούνε διάσπαρτοι σε διάφορες περιοχές της Ιορδανίας.

Πίνακας 3.3. Ο αριθμός των προσφύγων Παλαιστίνων της Ιορδανίας (30/6/1986)

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΟΙΚΙΣΜΟΣ	ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ	ΕΚΤΟΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
Aman North	Jabal	26.618	145.543	172.161
Aman South	Aman New Camp	36.041	226.280	263.820
	Tabbieh	1.499		
Zarqa	Zarqa	13.342	99.364	138.534
	Marka	25.828		
Irbed	Irbed	17.130	103.038	131.126
	Husn (Martur Azmi Al Mufti)	10.958		
Balqa	Balqa	54.762	44.178	116.983
	Jarash	8.428		
	Suf	9.615		
Σύνολο	10	204.221	618.403	822.624

Πηγή: Map of UNRWA'S Area of Operations, 30/6/1986

Ο πίνακας 3.4 δείχνει την κατανομή των προσφύγων Παλαιστίνων στη Δ.Ο για το 1986. Στον πίνακα φαίνεται η κατανομή του πληθυσμού σε 4 διαφορετικές περιοχές της Δ.Ο και σε 20 προσφυγικούς οικισμούς. Από τον πίνακα προκύπτει ότι το 25,31% των προσφύγων είναι εγκατεστημένοι στους προσφυγικούς οικισμούς, ενώ το 74,69% είναι διάσπαρτοι στις διάφορες περιοχές της Δ.Ο.

Πίνακας 3.4. Ο αριθμός των προσφύγων Παλαιστίνων της Δ.Ο (30/6/1986)

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΟΙΚΙΣΜΟΣ	ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ	ΕΚΤΟΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
Nablus	Askar	8.004	110.101	160.394
	Balata	11.800		
	Fara'a	4.205		
	Camp No 1	3.633		
	Nur Shams	4.406		
	Tulkarem	9.713		
	Jenin	8.532		
Jerusalem	Shu'tat	5.292	91.620	112.738
	Am'ari	4.758		
	Beit Amman	1.213		
	Tala Zone	4.882		
	Kalandia	4.968		
Hebron	Dheisheh	6.264	64.409	82.347
	Aida	2.323		
	Beit Tibrin	1.260		
	Famvant	3.315		
	Arrub	4.776		
Jericho	Aqbat Jebt	2.485	6.740	9.836
	Ein el-sulten	611		
	Nu'ema	-		
ΣΥΝΟΛΟ	20	92.445	272.870	365.318

Πηγή: Map of UNRWA'S Area of Operations, 30/6/1986

Στον πίνακα 3.5 φαίνεται η κατανομή των προσφύγων Παλαιστίνιων στη Λωρίδα της Γάζας για το 1986, σε 7 πόλεις και σε 8 προσφυγικούς οικισμούς. Όπως φαίνεται το 55,12% των προσφύγων κατοικούσαν σε προσφυγικούς οικισμούς και το 44,88% ζούσανε διάσπαρτοι, ανάλογα με τις οικονομικές τους δυνατότητες, στις διάφορες πόλεις της Λωρίδας της Γάζας.

Πίνακας 3.5. Ο αριθμός των προσφύγων Παλαιστίνιων της Λωρίδας της Γάζας (30/6/1986)

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΟΙΚΙΣΜΟΣ	ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ	ΕΚΤΟΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
Deir el Balah	Deir el Balah	9.996	17.444	38.143
	Maghazi	10.703		
Khan Younis	Khan Younis	34.252	42.387	76.639
Nuseirat	Nuseirat	27.523	7.424	51.309
	Bureij	16.362		
Rafah	Rafah	49.183	26.773	75.956
Rimal	Beach	40.525	26.218	66.743
Jabalia	Jabalia	51.502	18.141	69.643
Gaza Town			57.045	57.045
ΣΥΝΟΛΟ	8	240.046	195.432	435.478

Πηγή: Map of UNRWA'S Area of Operations, 30/6/1986

Ο πίνακας 3.6 δείχνει τον αριθμό των προσφύγων Παλαιστίνιων στο Λίβανο για το 1986 και την κατανομή τους σε 6 περιοχές και 15 προσφυγικούς οικισμούς. Στο Λίβανο το 51,59% των Παλαιστίνιων ζούσανε σε προσφυγικούς οικισμούς, ενώ το 48,41% ζούσανε διάσπαρτοι σε διάφορες περιοχές.

Πίνακας 6. Ο αριθμός των προσφύγων Παλαιστίνιων του Λιβάνου (30/6/1986)

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΟΙΚΙΣΜΟΣ	ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ	ΕΚΤΟΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
Beirut	Mar Elias	536	34.729	35.265
Mountain	Burj el-Barajneh	11.620	25.782	57.432
	Obayeh	3.256		
	Shatila	6.659		
Sibon	Ein el-Hilweh	29.672	26.654	64.129
	Mieh Mieh	2.956		
Ture	El-Buss	6.084	31.942	67.959
	Rashidieh	17.392		
	Burj el-Shemali	12.541		
Tripoli	Nahr el-Bared	18.941	6.520	35.536
	Beddawi	10.075		
Bequ'a	Wavell	5.343	5.760	11.103
ΣΥΝΟΛΟ	12	140.037	131.387	271.424

Πηγή: Map of UNRWA'S Area of Operations, 30/6/1986

* Συμπεριλαμβάνεται το σύνολο των προσφύγων που προέρχονται από τους προσφυγικούς οικισμούς Nabatieh, Dekwaneh και Jisrd - Basha Camps

Ο πίνακας 3.7 δείχνει τον αριθμό των προσφύγων Παλαιστίνιων στη Συρία για το 1986, που κατανέμονται σε 3 περιοχές και 10 προσφυγικούς οικισμούς. Το 28,88% των Παλαιστίνιων στη Συρία ζούσαν σε προσφυγικούς οικισμούς και το 71,12% ζούσαν διάσπαρτοι σε διάφορες περιοχές.

Πίνακας 3.7. Ο αριθμός των προσφύγων Παλαιστίνιων της Συρίας (30/6/1986)

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΟΙΚΙΣΜΟΣ	ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ	ΕΚΤΟΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
Damascus	Khan Eshieh	10.921	154.656	193.745
	Khan Danoum	5.450		
	Sbeineh	7.623		
	Qabr Essit	8.180		
	Jaramana	6.915		
North	Neirab	12.695	11.453	24.148
Homs Hama	Homs City	9.360	3.041	17.208
	Hama	4.807		
South	Dera'a	3.624	9.317	15.852
	Dera'a emergency	2.911		
ΣΥΝΟΛΟ	10	72.486	178.467	250.953

Πηγή: Map of UNRWA'S Area of Operations, 30/6/1986

Ο πίνακας 3.8 δείχνει πρόσφατα στοιχεία, για το 1994, της διεύθυνσης της UNRWA στη Ramallah και δείχνει τον αριθμό των προσφύγων Παλαιστίνιων στις περιοχές της Δ.Ο και τον αριθμό των οικογενειών που δέχονται της υπηρεσίες της UNRWA.

Πίνακας 3.8. Ο αριθμός των προσφύγων Παλαιστίνιων στη Δ.Ο για το 1994

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΣΥΝΟΛ. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΑΡΙΘΜ. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ
Jerusalem	154.333	40.375
Hebron	112.668	27.617
Nablus	217.113	51.016
Jericho	12.466	3.072
ΣΥΝΟΛΟ	496.580	122.055

Πηγή: UNRWA, 1994

3.2 Ο ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ UNRWA

Η UNRWA προσφέρει στους προσφυγικούς Παλαιστινιακούς οικισμούς της Δ.Ο κοινωνικές, υγειονομικές, εκπαιδευτικές και άλλες υπηρεσίες, ανάλογα με την κατανομή του πληθυσμού των προσφυγικών οικισμών. Η UNRWA για να διευκολυνθεί το έργο της και να κατανέμει τις υπηρεσίες της, χώρισε την περιοχή της Δ.Ο σε 4 περιφέρειες. Η κάθε περιφέρεια έχει τον δικό της κωδικό (συνέντευξη με τον διευθυντή της UNRWA στη Ramallah):

- Ιεριχώ 1-3
- Χεβρώνα 1-5
- Ιερουσαλήμ 1-4
- Ναμπλούς 1-6

Κάθε περιφέρεια έχει διάφορες περιοχές και ανάλογα με τον τόπο εγκατάστασης των προσφύγων δόθηκε και δεύτερος κωδικός. Για παράδειγμα ο κωδικός της Ramallah, μια περιοχή της περιφέρειας της Ιερουσαλήμ, είναι 1-404 και με βάση αυτά λειτουργούν ειδικές ταυτότητες ή κάρτες με 8 αριθμούς.

Ο κάθε προσφυγικός οικισμός αντιπροσωπεύεται από ένα συμβούλιο και ο πρόεδρος του προσφυγικού συμβουλίου ονομάζεται διευθυντής, ο οποίος συνεργάζεται με τον οργανισμό UNRWA και τις διάφορες υπηρεσίες στην περιοχή, ώστε να κατανέμονται κατάλληλα οι υπηρεσίες της (συνέντευξη με τον διευθυντή της UNRWA στη Ramallah).

Η UNRWA με ειδικές χρηματοδοτήσεις από τον οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και τους διάφορους άλλους διεθνείς οργανισμούς, κατανέμει τις βοήθειες που έχουν τις εξής μορφές:

1. Κοινωνικές υπηρεσίες, «Relief services», με μορφή τροφίμων, ρούχων, ενημέρωση σε υγειονομικά θέματα, εξασφάλιση έκπτωσης 50% για τους πρόσφυγες στα νοσοκομεία της περιοχής, καθώς και διάφορες άλλες βοήθειες που εξυπηρετούν το κοινωνικό σύνολο της περιοχής.
2. Υγειονομικές υπηρεσίες, «Health services». Ο οργανισμός της UNRWA εξασφαλίζει μια κλινική σε κάθε προσφυγικό οικισμό, καθώς και την καθαριότητα των προσφυγικών οικισμών, «ένα υγειονομικό τμήμα αντίστοιχο των δήμων».
3. Εκπαίδευση, «Education services». Όπως φαίνεται στον πίνακα 3.9 στη Δ.Ο υπάρχουν 100 σχολεία που καλύπτουν όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και εξυπηρετούν 43.304 μαθητές για το 1994 (Ανώτατο Εκπαιδευτικό Κέντρο, Ιερουσαλήμ, 1994), καθώς και τρεις ανώτατες σχολές που η διάρκεια των σπουδών είναι 3 χρόνια σε διάφορους τομείς και ειδικότητες όπως:
 - Εκπαιδευτικό πρόγραμμα - Αραβικά και Αγγλική γλώσσα, παιδαγωγικά τμήματα.
 - Πρόγραμμα Ιατρικής - Βοηθός ιατρού, μικροβιολογικά εργαστήρια, νοσηλευτική, ιατρικά εργαστήρια.
 - Προγράμματα πληροφορικής.
 - Προγράμματα μηχανικών.
 - Προγράμματα κοινωνικών υπηρεσιών, θεολογικό τμήμα.

Οι ανώτατες σχολές της UNRWA εξασφαλίζουν θέσεις για 752 φοιτητές των Κατεχόμενων Εδαφών. Από αυτούς το 36,2% είναι φοιτητές και το 63,8% είναι φοιτήτριες (Ανώτατο Εκπαιδευτικό Κέντρο, Ιερουσαλήμ, 1994).

4. Τέλος η UNRWA προσφέρει και άλλες υπηρεσίες και βοήθειες όπως η βελτίωση των δρόμων, η αποχέτευση, η καθαριότητα και άλλες υπηρεσίες που είναι αναγκαίες για τους προσφυγικούς οικισμούς και στην ουσία αντικαθιστά τους δήμους σε αυτές τις περιοχές (συνέντευξη με τον διευθυντή της UNRWA στη Ramallah).

Πίνακας 3.9. Ο αριθμός των σχολείων, των τάξεων και των μαθητών στη Δ.Ο, ανάλογα με την διοίκηση τους

ΔΙΟΙΚΗΣΗ		1968*	1970*	1975*	1980*	1985*	1994**
ΔΗΜΟΣΙΑ	Σχολεία	670	699	741	773	816	911
	Τάξεις	3509	4156	5013	5546	6403	
	Μαθητές	120986	141211	162588	190218	215353	306506
UNRWA	Σχολεία	83	82	87	80	97	100
	Τάξεις	744	781	872	995	1130	
	Μαθητές	25690	28538	31054	36440	38896	43304
ΙΔΙΩΤΙΚΑ	Σχολεία	95	113	143	135	178	130
	Τάξεις	483	617	715	708	928	
	Μαθητές	16092	18312	20042	20754	25111	36900
ΣΥΝΟΛΟ	Σχολεία	848	894	971	988	1091	1141
	Τάξεις	4736	5554	6600	7249	8461	0
	Μαθητές	162768	188061	213684	247412	279360	386710

Πηγή: * Statistical Abstracts of Israel, 21-36, 1968, 1970, 1975, 1980, 1985

** (Ανώτατο Εκπαιδευτικό Κέντρο, Ιερουσαλήμ, 1994)

3.3 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

1. Ο μεγάλος πληθυσμός αυτών των οικισμών σε σχέση με την έκταση των οικισμών, που μας κάνει να τους χαρακτηρίζουμε πυκνοκατοικημένες περιοχές.
2. Το προβληματικό τοπικό οδικό δίκτυο που χαρακτηρίζεται από τα στενάκια ανάμεσα στα σπίτια που χρησιμοποιούνται για τη μετακίνηση των κατοίκων.
3. Τα δίκτυα αποχέτευσης που είναι απλά ανοιχτά κανάλια που διασχίζουν τους προσφυγικούς οικισμούς και ο τρόπος λειτουργίας τους δημιουργεί υγειονομικά προβλήματα συνεχώς.
4. Η ανυπαρξία κατάλληλου σχεδιασμού και η αδιαφορία των Ισραηλινών αρχών οδήγησε στην ανυπαρξία δραστηριοτήτων και χώρου εργασίας που αναγκάζει τους κατοίκους να εξαρτώνται από τα εμπορικά και τις διάφορες υπηρεσίες των πόλεων που βρίσκονται.

5. Τα διάφορα οικονομικά προβλήματα της UNRWA που οφείλονται στους περιορισμούς των εισοδημάτων της και η ανάπτυξη δραστηριοτήτων μέσα στα Κατεχόμενα Εδάφη και στους Παλαιστίνιους πρόσφυγες των Αραβικών χωρών, οδηγούν στον περιορισμό των δράσεων ανάλογα με τις δυνατότητες.
6. Οι περιορισμοί και ο έλεγχος των Ισραηλινών αρχών στον τρόπο λειτουργίας και κατανομής των δραστηριοτήτων της UNRWA, που όπως ισχυρίζονται οι Ισραηλινές αρχές έχει πολιτικές σκοπιμότητες.
7. Διάφορα άλλα προβλήματα που οφείλονται στο ότι οι οικισμοί αυτοί από τη φυσιογνωμία τους και από το λόγο για τον οποίο δημιουργήθηκαν (εξασφάλιση στέγασης για τους πρόσφυγες) είναι προβληματικοί.

3.4 ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

Όπως αναφέρθηκε στην ανάλυσή μας, αυτό το είδος οικισμών δεν μπορούμε να το χαρακτηρίσουμε ως μια Παλαιστίνιακή μορφή αρχιτεκτονικής ή πολεοδομίας. Είναι οικισμοί που δημιουργήθηκαν για την εξασφάλιση στέγασης των μεταναστών του πολέμου και έτσι κατά τη γνώμη μας οποιαδήποτε παρέμβαση βελτίωσης αυτών των οικισμών δεν θα ωφελήσει σε τίποτα και έτσι προτείνουμε και με βάση μια ολοκληρωμένη μελέτη με την συνεργασία του οργανισμού UNRWA και με τον κατάλληλο προγραμματισμό και σχεδιασμό που θα μπορούσε να εξασφαλίσει ειδικές περιοχές κατάλληλες για πολεοδότηση και τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών και κοινωνικών υπηρεσιών ώστε να μπορέσουν να φιλοξενήσουν τους πρόσφυγες Παλαιστίνιους της Δ.Ο.

Το μέλλον των προσφύγων Παλαιστίνιων του εξωτερικού θα εξαρτηθεί από τους τρόπους και το αριθμό των προσφύγων που θα γυρίσουν στη Δ.Ο και στη Λωρίδα της Γάζας στο δεύτερο στάδιο των συνομιλιών που πρόκειται να αρχίσει στο άμεσο χρονικό διάστημα (Οι αρχές του πρωτοκόλλου της συμφωνίας ΟΑΠ και Ισραήλ, 1993). Η επιτυχία εξασφάλισης στέγασης στους Παλαιστίνιους πρόσφυγες εξαρτάται από την κατάλληλη μεταχείριση των εξωτερικών βοθημάτων καθώς και με την εξασφάλιση χρηματοδοτήσεων από τα διάφορα διεθνή προγράμματα (της Παγκόσμιας Τράπεζας, της Ε.Ε) που έχουν έμμεσο ενδιαφέρον και ευαισθησία σ'αυτό, καθώς είναι αναγκαία η συνεργασία με τον οργανισμό της UNRWA, ειδικά στην εμπειρία του στη μεταχείριση και αντιμετώπιση των προβλημάτων και δεύτερον στα στατιστικά στοιχεία που αντιπροσωπεύουν τον πραγματικό αριθμό των προσφύγων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Ο ΙΣΡΑΗΛΙΝΟΣ ΕΠΟΙΚΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το θέμα του Ισραηλινού εποικισμού στην Παλαιστίνη απασχόλησε θεωρητικά διάφορους επιστήμονες οι οποίοι προέβηκαν σε πολλές περιπτώσεις και σε έρευνες πεδίου. Η γέννηση του σιωνισμού το 1897, η μετανάστευση των Εβραίων, οι περιοχές στις οποίες εγκαταστάθηκαν καθώς και οι πολιτικές σκοπιμότητες και τα συμφέροντα της Δύσης στην περιοχή ήταν τα βασικά θέματα των διάφορων ερευνών.

Θα προσπαθήσουμε με βάση αυτά να αναλύσουμε το μέγεθος του προβλήματος που υπάρχει στην περιοχή της Δ.Ο και της Λωρίδας της Γάζας. Καθώς οι πρόσφατες εξελίξεις της ειρηνευτικής διαδικασίας, προς το παρόν, δεν έχουν καθορίσει το μέλλον και το είδος της πολιτικής που θα ασκηθεί για τους Ισραηλινούς εποικισμούς της περιοχής, γίνεται αναφορά στα εξής θέματα :

1. Η ιστορική μετανάστευση Εβραίων στην Παλαιστίνη, οι μορφές της, οι πολιτικές σκοπιμότητές της καθώς και το μέγεθος μετανάστευσης μέχρι το 1948.
2. Η μετανάστευση των Εβραίων μετά το 1948-1987 και ειδικά αυτών της Σοβιετικής Ένωσης.
3. Η διάρθρωση των έποικων Ισραηλινών οικισμών (αριθμός οικισμών, τοπική διοίκηση, πηγές χρηματοδοτήσεων).
4. Τα χαρακτηριστικά των έποικων Ισραηλινών οικισμών στη Δ.Ο.
5. Οι Εβραίοι έποικοι και οι εξτρεμιστικές οργανώσεις.
6. Το μέλλον των έποικων εβραϊκών οικισμών.

4.1 Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1948

Στις αρχές του 1880 μ.Χ., άρχισαν οι θρησκευτικές αντιπαραθέσεις μεταξύ Αράβων και Εβραίων στην Παλαιστίνη με την άφιξη των πρώτων προσφύγων Εβραίων από τη Ρωσία. Ο πληθυσμός της Παλαιστίνης, εκείνη την εποχή ήταν κάτω από την Οθωμανική αυτοκρατορία και υπολογιζόταν σε 457.592 κατοίκους. Σύμφωνα με τον Arther Ruppin ο αριθμός των Εβραίων που έμενε στην Παλαιστίνη το 1880 έφτασε σε 25.000 κατοίκους (D.Fesal Al Rafoy, 1990).

Στις αρχές του 19ου αιώνα εμφανίστηκε η αδυναμία της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, κάτι που την οδήγησε στην αναζήτηση υποστήριξης και συμπαράστασης από τις ξένες

δυνάμεις (Γαλλία - Μ. Βρετανία). Το ενδιαφέρον των Βρετανών για την Παλαιστίνη άρχισε το 1839 όταν άνοιξαν και την αντιπροσωπεία τους στα Ιεροσόλυμα. Το 1850 η Βρετανία ανέπτυξε τις σχέσεις της με τους κατοίκους της περιοχής και ιδιαίτερα με τους Εβραίους. Η σχέση αυτή η οποία χαρακτηριζόταν από πολιτικές σκοπιμότητες και των δύο πλευρών κατέληξε στο να υποσχεθεί η Μεγάλη Βρετανία στους Εβραίους την δημιουργία σιωνιστικού κράτους (Ισραήλ). Απ' αυτή την βοήθεια προέκυψε η δημιουργία γεωργικών χωριών και διάφορων Εβραϊκών συλλόγων για την ασφάλεια των Εβραίων στην περιοχή.

Η δημιουργία αυτού του είδους οικισμών στην Παλαιστίνη γέννησε τη σκέψη δημιουργίας Εβραϊκού κράτους. Με αφορμή το γεγονός αυτό το 1897 έγινε στην πόλη Μπασέλ της Ελβετίας το πρώτο σιωνιστικό συνέδριο με πρόεδρο τον Theodor Herzl. Σ' αυτό το συνέδριο πάρθηκαν διάφορες αποφάσεις εκ των οποίων οι πιο σημαντικές είναι : α) η ίδρυση του σιωνιστικού πρακτορείου, και β) η δημιουργία μιας εθνικής πατρίδας για τους Εβραίους στην Παλαιστίνη, πράγμα που αποτέλεσε και την κύρια επιδίωξη του σιωνισμού.

Έτσι και μ' αυτό το σκοπό συνεχίστηκε η αύξηση των εποίκων Εβραίων στην Παλαιστίνη και έφτασε το 1910 τους 55.000 κατοίκους. Το γεγονός αυτό αύξησε τις δραστηριότητες του σιωνιστικού κινήματος και το οδήγησε στην δημιουργία διάφορων συλλόγων με στόχο την βοήθεια και υποστήριξη των Εβραίων μεταναστών στην Παλαιστίνη με οργανωμένο τρόπο.

Οι υποσχέσεις των Βρετανών στους Άραβες κατά την περίοδο εκείνη για ανεξαρτησία, οδήγησε τους τελευταίους το 1914 κατά τη διάρκεια του πρώτου παγκοσμίου πόλεμου να υποστηρίξουν και να βοηθήσουν τις βρετανικές δυνάμεις στον πόλεμο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Ωστόσο, αυτό ήταν κάτι που ξεχάστηκε στην μυστική συμφωνία της Saix Pico (Γαλλίας - Βρετανίας), στην οποία αποφασίστηκε κατανομή της επιρροής της Γαλλία και της Μ. Βρετανία στις περιοχές της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Την ίδια περίοδο, η Παλαιστίνη έμεινε κάτω από την κατοχή της Μ. Βρετανίας με σκοπό την δημιουργία εθνικής πατρίδας για τους Εβραίους που εκφράστηκε με την υπόσχεση του Lord Rothchild το 1917 (Ντέιρ, Γιασίν, 1978). Οι σκοπιμότητες των βρετανών και σιωνιστών άρχισαν να πραγματοποιούνται μετά από το ειρηνευτικό συνέδριο του 1919, ύστερα από την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε., η

οποία έδωσε στις Βρετανικές δυνάμεις την ευθύνη της κατάστασης της Παλαιστίνης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συμφωνία που περιλάμβανε 28 άρθρα, αναφέρει στο άρθρο 4 τη δημιουργία ενός κινήματος που θα συνεργαστεί στη λειτουργία της διοίκησης στην Παλαιστίνη στους οικονομικούς και κοινωνικούς τομείς, με στόχο τη δημιουργία εθνικής πατρίδας για τους Εβραίους (D. Fesal Al Rafou, 1990). Από τότε, και με βάση την υπόσχεση του Lord Rothschild, η βρετανική πολιτική λειτουργεί στην Παλαιστίνη, χωρίς ωστόσο να αναγνωρίζει τις υποσχέσεις της καθώς και τα δικαιώματα των Αράβων στην Παλαιστίνη.

Πίνακας 4.1 Ο Αραβικός πληθυσμός και η Εβραϊκή μειονότητα

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΑΡΑΒΕΣ	ΕΒΡΑΙΟΙ
1918	644.000	56.000
1922	660.641	87.790
1931	848.607	174.980
1944	1.196.824	528.702
1948	1.380.000	700.000

ΠΗΓΗ : Ντέιρ Γιασίν 1978)

Από τον πίνακα 4.1 παρατηρούμε ότι :

1. Το 1918 η Εβραϊκή κοινότητα στην Παλαιστίνη κάλυπτε το 8% του συνολικού πληθυσμού ενώ κατείχε το 2,5% της συνολικής έκτασης.
2. Το 1948 εξαιτίας της εκτεταμένης Εβραϊκής μετανάστευσης, το ποσοστό συμμετοχής της Εβραϊκής κοινότητας επί του συνολικού πληθυσμού, αυξήθηκε στο 33%. Η ιδιοκτησία τους στην γη αυξήθηκε σε 5,67% της Παλαιστίνης.

Πίνακας 4.2 Η Εβραϊκή μετανάστευση στην Παλαιστίνη 1918 - 1948

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ	ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ
1919	1.806	1934	42.359
1920	5.514	1935	61.854
1921	9.149	1936	29.727
1922	7.844	1937	10.536
1923	7.421	1938	12.868
1924	12.856	1939	27.561
1925	33/801	1940	10.445
1926	13.081	1941	3.839
1927	2.713	1942	3.581
1928	2.178	1943	8.558
1929	5.249	1944	14.491
1930	4.944	1945	13.156
1931	4.075	1946	17.761
1932	9.553	1947	21.543
1933	30.326	1948	22.207

ΠΗΓΗ : Ντέιρ Γιασίν, 1978

Αξιζει να σημειωθεί ότι :

1. Στα στατιστικά για την Εβραϊκή μετανάστευση, όπως αναφέρονται σε βρετανικές "υπηρεσιακές αναφορές" δεν περιλαμβάνεται η λαθραία μετανάστευση.
2. Οι Εβραίοι υποβιβάζονταν στην Παλαιστίνη με την υποστήριξη των βρετανικών αρχών κηδεμονίας.

Έτσι σκοπός των Βρετανών ήταν να μετατρέψει το δημογραφικό χάρτη της περιοχής στον οποίο αντιπροσώπευαν το 8% του τότε πληθυσμού (Ντέϊρ Γιασίν, 1978). Η συνεχής αύξηση των Εβραίων στην Παλαιστίνη (πίνακας 4.1 και 4.2) γέννησε τις λαϊκές εξεγέρσεις των Αράβων. Έτσι άρχισαν οι συγκρούσεις Αράβων - Εβραίων και Αράβων - Βρετανικών αρχών μέχρι το 1937 με συνέπεια την τελική διάσπαση της Παλαιστίνης σε δύο κράτη, ένα Αραβικό και ένα Εβραϊκό. Έτσι ιδρύθηκε το Ισραήλ (D. Fesal Al Rafou, 1990).

Τέλος, με βάση αυτά πρέπει να σημειωθεί ότι ο βασικός χαρακτήρας της μετανάστευσης των Εβραίων της Παλαιστίνης, επισήμως και παρανόμως από το 1918 μέχρι το 1948, πήρε διαστάσεις ομαδικής εξόδου από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και ιδιαίτερα από την Σοβιετική Ένωση και την Πολωνία. Σύμφωνα με αυτά που αναφέραμε μπορούμε να επισημάνουμε τα σημαντικά χαρακτηριστικά που αποτελούσαν και το αίτιο της διαφοροποίησης της σιωνιστικής (Ισραηλινής) αποικιοποίησης της Παλαιστίνης από την Ευρωπαϊκή αποικιοποίηση της Ασίας και της Αφρικής οι οποίες απαιτούσαν διαφορετική τακτική.

1. Οι Ευρωπαίοι άποικοι πήγαν σε άλλα μέρη της Ασίας και της Αφρικής παρακινούμενοι από οικονομικά ή πολιτικά - ιμπεριαλιστικά κίνητρα. Πήγαιναν είτε για να συσσωρεύσουν περιουσίες λόγω της προνομιακής εκμετάλλευσης τεράστιων πηγών πρώτων υλών, είτε για να προετοιμάσουν το έδαφος (ή και να βοηθήσουν άμεσα), για την προσάρτηση αυτών των εκτάσεων από ιμπεριαλιστικές κυβερνήσεις της Ευρώπης. Οι Σιωνιστές έποικοι, από την άλλη μεριά, προχώρησαν στην αποικιοποίηση της Παλαιστίνης με σκοπό την εθνική τους ολοκλήρωση και την δημιουργία ενός Εβραϊκού κράτους ανεξάρτητου στο οποίο μία μέρα θα συγκεντρώνονταν οι Εβραίοι όλου του κόσμου.
2. Οι Ευρωπαίοι άποικοι μπορούσαν να συνυπάρχουν με τον ντόπιο πληθυσμό, τον καταπίεζαν, τον εκμεταλλευόταν, αλλά είχαν ανάγκη των υπηρεσιών του. Η ύπαρξη των ντόπιων ήταν για τους Ευρωπαίους ανεκτή, επιθυμητή και χρήσιμη.

Αντίθετα, οι Σιωνιστές άποικοι δεν μπορούσαν να υπολογίζουν σε απεριόριστη χρονική συνύπαρξη με τους κατοίκους της Παλαιστίνης γιατί στην Παλαιστίνη ζούσαν Άραβες που η εθνική τους συνείδηση είχε αρχίσει να ξυπνά. Από τα χαρακτηριστικά γεγονότα εκείνης της περιόδου ήταν η επανάσταση της Ιερουσαλήμ το 1920, η επανάσταση του Μπουράκ το 1929 και η μεγάλη επανάσταση το 1936-1939. Ήταν αδύνατο να πάρει η σιωνιστική αποικιοκρατία τις φυσικές διαστάσεις που ήθελε ο σιωνισμός, όταν στη χώρα παρέμεναν οι Άραβες κάτοικοί της. Ούτε οι πολιτικές επιδιώξεις των σιωνιστών για φυλετική αυτοαπομόνωση και ξεχωριστό κράτος μπορούσαν να πραγματοποιηθούν όσο οι εθνικά συνειδητοποιημένοι Άραβες συνέχιζαν να υπάρχουν στην Παλαιστίνη. Αντίθετα από την Ευρωπαϊκή αποικιοποίηση άλλων εδαφών, η Σιωνιστική αποικιοποίηση της Παλαιστίνης ήταν θεμελιακά ασυμβίβαστη με την συνέχιση της παρουσίας του ντόπιου πληθυσμού.

3. Οι Ευρωπαίοι άποικοι ήταν σε θέση να ξεπεράσουν τα εμπόδια που έμπαιναν στην εγκατάστασή τους χάρη στην προστασία της ιμπεριαλιστικής μητρόπολης. Οι Σιωνιστές όμως άποικοι της Παλαιστίνης δεν μπορούσαν να υπολογίζουν σε τέτοιες ευκολίες γιατί ήταν βέβαιοι για την αντίσταση του Αραβικού λαού της Παλαιστίνης ενάντια στην μαζική εισβολή αποίκων που διακήρυσσαν ανοιχτά την πρόθεση να διώξουν τους "Ιθαγενείς" (Fayez A, Sayegh Richard P. Stevens, ΑΘΗΝΑ 1976).

4.2 Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ ΕΠΟΙΚΩΝ ΤΟ 1948-1987

Η περίοδος 1948 - 1987 χαρακτηρίζεται ως περίοδος προετοιμασίας των δύο πλευρών (Αράβων και Ισραηλινών). Οι Άραβες προσπαθούσαν τότε να οργανώσουν τον στρατό τους και τις δυνάμεις τους για την απελευθέρωση των Αραβικών εδαφών. Εκείνο το διάστημα, (π.χ. Η σφαγή της Ντεργιασίμ 10 Απριλίου 1948) ο λαός της Παλαιστίνης ήταν σε σύγκρουση με τους Σιωνιστές τρομοκράτες και τις διάφορες οργανώσεις (η Στέρν, η Ιργκούν, Χαγκάνα) που συνέχιζαν τα εγκλήματά τους σε βάρος των Παλαιστινίων.

Η περίοδος 1948 - 1967 σημαδεύτηκε από διάφορες Αραβο-Ισραηλινές συγκρούσεις με χαρακτηριστικές αυτές το 1956 και το 1967 "ο πόλεμος των έξι ημερών" με τις οποίες κατακτήθηκαν οι περιοχές της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, τα υψώματα του Γκολάν της Συρίας και του Σινά της Αιγύπτου.

Η περίοδος του 1967 έως το 1987

Στη διάρκεια αυτή (της κατοχής) οι δραστηριότητες των κατακτητικών δυνάμεων του Ισραήλ άλλαξαν πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά, εκπαιδευτικά καθώς και δημογραφικά τον χάρτη της Παλαιστίνης. Οι ενέργειες του Ισραήλ συνεχίστηκαν επηρεάζοντας τόσο τους ανθρώπους όσο και την γη. Συγκεκριμένα, με βάση τις στρατιωτικές αποφάσεις για φύλαξη, αποκλεισμό των περιοχών, δέσμευση της γης, έλεγχο των πηγών νερού καθώς και διάφορα άλλα σκληρά μέτρα παραβιαζόταν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σκοπός του Σιωνιστικού κινήματος, που κρυβόταν πίσω από το Ισραηλινό κράτος, ήταν η αλλαγή της δημογραφικής κατάστασης της περιοχής, κάτι που οδήγησε στην εγκατάσταση των Εβραίων στα κατεχόμενα εδάφη (Δυτική Όχθη και Λωρίδα της Γάζας) και μελλοντικά δεν επέτρεπε την δημιουργία ανεξάρτητου Παλαιστινιακού Κράτους. Η Ισραηλινή πολιτική για την δημιουργία εποίκων οικισμών που άρχισε τον 20ο αιώνα δημιουργώντας ισραηλινές πόλεις ή χωριά και σβήνοντας τα ιστορικά Αραβικά χαρακτηριστικά, ακολουθήθηκε και στην περιοχή της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, στηριζόμενη κυρίως στους εξής παράγοντες :

1. **Εθνικοί παράγοντες** : Με σκοπό την απόκτηση της γης για λόγους θρησκευτικούς βάσει του δόγματος ότι είναι η γη των πατέρων τους, η γη της επιστροφής του Θεού(η γη του Al Miad).
2. **Ασφάλεια** : Δημιουργήθηκαν οι εποικισμοί στη γραμμή παύσεως πυρών ώστε να αποτελούν ζώνη ασφαλείας. Είναι αξιοσημείωτο ότι στους εποικισμούς είχαν δοθεί ονοματολογίες σχετικές με την στρατιωτική ορολογία (π.χ. ένας οικισμός σε ελεύθερη μετάφραση μπορεί να λεγότανε "κάστρο").
3. **Πολιτικοί παράγοντες** : Η δημιουργία ενός δικτύου εποικισμών στην Κατεχόμενη περιοχή θα έπαιζε σημαντικό ρόλο στις Αραβικές - Ισραηλινές συγκρούσεις και θα αποτελούσε ένα βασικό ζήτημα σε περίπτωση συνομιλιών στην περιοχή αφού με βάση αυτό δημιουργείται μία καινούργια κατάσταση που καθορίζει τα μελλοντικά σύνορα της περιοχής.
4. **Ψυχολογικοί παράγοντες** : Υποστηρίχθηκε το Ισραήλ με στρατιωτικές αποφάσεις και νόμους ώστε να διευκολυνθούν τα σχέδιά του για τη δημιουργία εποικισμών (Settlements). Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία μίας κατάστασης απελπισίας και αγανάκτησης στους Παλαιστίνιους. Ταυτόχρονα, δημιουργήθηκε στους Παλαιστίνιους ένα αίσθημα αποτροπής απέναντι στην

επιστροφή της Παλαιστινιακής διοίκησης στην περιοχή με στόχο την αποδοχή της Ισραηλινής Διοίκησης.

4.3 Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΟ ΙΣΡΑΗΛ 1948 ΕΩΣ 1987

Με τους γοργούς ρυθμούς των πολιτικών εξελίξεων σε διεθνές επίπεδο και με την κάλυψη των διαφόρων οικονομικών συμφερόντων, άρχισε στο Ισραήλ με την υποστήριξη της Αμερικής και της Βρετανίας να παίζει καθοριστικό ρόλο σε διεθνές επίπεδο. Ανέπτυξε τις σχέσεις του με διάφορες χώρες της Ευρώπης, όπως με την Γερμανία και την Ολλανδία καθώς και με σοσιαλιστικές χώρες, όπως την Σοβιετική Ένωση και τη Γιουγκοσλαβία, ώστε να πετύχει του σκοπούς του ειδικά στο θέμα απελευθέρωσης των μεταναστών Εβραίων και της μετακίνησής τους προς το Ισραήλ.

Πιο σημαντική εξέλιξη ήταν αυτή της εδραίωσης καλών σχέσεων μεταξύ Σοβιετικής Ένωσης και Ισραήλ οι οποίες είχαν διακόψει τις σχέσεις τους από το 1967 - 1985. Οι λόγοι που είχαν οδηγήσει στην κατάσταση αυτή ήταν ο ρόλος του Ισραήλ στον ψυχρό πόλεμο, τα οικονομικά προβλήματα της Σοβιετικής Ένωσης και η ανυπαρξία ουσιαστικού λόγου για την απαγόρευση της μετανάστευσης των Εβραίων προς το Ισραήλ. Υπό την πίεση των Αμερικανών η Ε.Σ.Σ.Δ αναγκάστηκε τελικά να απελευθερώσει την κίνηση μεταναστών προς το Ισραήλ.

Πίνακας 4.3 Το μέγεθος της Εβραϊκής μετανάστευσης από την Σοβιετική Ένωση στο Ισραήλ στα διάφορα κύματα μετανάστευσης.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟ ΤΗΝ Σ.Ε. ΠΡΟΣ ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ	ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ Σ.Ε.
1919-1948	52.350	452.158
1949-1960	21.906	981.227
1961-1964	4.946	228.046
1965-1971	27.730	197.821
1972-1979	137.134	267.582
1980-1984	11.549	83.637
ΣΥΝΟΛΟ	252.315	2.210.741

ΠΗΓΗ : Abd. Alah Saaf, 1990.

Το πιο σημαντικό βήμα στην βελτίωση των διπλωματικών σχέσεων της Σοβιετικής Ένωσης και του Ισραήλ ήταν το θέμα της μετανάστευσης των Εβραίων της Σοβιετικής Ένωσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 1970 έγινε η βελτίωση του νόμου μετανάστευσης και εξόδου από την Σοβιετική Ένωση ενώ το 1986 δημιουργήθηκε ένα θεσμικό πλαίσιο που σκοπός του ήταν η διευκόλυνση μετανάστευσης και εξόδου από την

χώρα. Αυτό ωφέλησε στην δημιουργία νέων συναρτήσεων ποσοστών μετανάστευσης των Εβραίων από την Σοβιετική Ένωση (πίνακας 4.3).

Το 1985 μετανάστευσαν 1140 Εβραίοι και έφτασαν στο Ισραήλ 438 άτομα. Το 1986 αυξήθηκε ο αριθμός των μεταναστών σε 8.155, από τους οποίους όμως έφτασαν στο Ισραήλ μόνο 943. Το 1987 μετανάστευσαν 10.000 Εβραίοι και έφτασε στο Ισραήλ το 90% αυτών ενώ το 1988 μετανάστευσαν 18.500 Εβραίοι και έφτασαν στο Ισραήλ 2.100 άτομα. Τέλος, το 1989 μετανάστευσαν 71.196 Εβραίοι και έφτασαν στο Ισραήλ 12.056 (Abd. Alah Saaf, 1990). Το γεγονός αυτό αποτελεί δημογραφικό "θαύμα" διότι το μεγάλο ποσοστό αύξησης των Αράβων στην Παλαιστίνη, που φτάνει το 3,5% σε σχέση με τους Εβραίους (1,5%), είχε δημιουργήσει τεράστια προβλήματα και φόβους στο Ισραήλ. Έτσι συμπληρώθηκε το κενό της διαφοράς καθώς οι μετανάστες συμμετείχαν στην στρατιωτική ενίσχυση του Ισραήλ. (D. Fesal Al Rafou, 1990).

Τέλος, αυτή η πρωτοβουλία της Σοβιετικής Ένωσης, η οποία είχε συμμάχους την Αμερική και την Δύση, να κλείσει τα σύνορά της στη μαζική μετανάστευση των Εβραίων βοήθησε στην πραγματοποίηση του ονείρου των κυβερνήσεων του Ισραήλ, δηλαδή το να αποτελεί το Ισραήλ, η μόνη χώρα αποδοχής τους.

4.4 Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΝΩΝ ΕΠΟΙΚΙΣΜΩΝ

Με βάση τις Ισραηλινές ανακοινώσεις, αυξήθηκε ο αριθμός των εποίκων στο τέλος του 1985 σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά (πίνακας 4.4 από 42.000 έποικοι έφτασαν σε 52.000 έποικοι), ενώ πηγές του οργανισμού εποίκων με βάση μελλοντικό τους σχεδιασμό για το 1986, προέβλεπαν προσέλευση 50.000 ατόμων οι οποίοι θα ήταν κάτοικοι της Δ.Ο.

Οι Ισραηλινοί έποικοι έχουν ειδική προστασία και μεταχείριση από το κράτος καθώς τους προσφέρουν διάφορες βοήθειες όπως π.χ.

- 1) Από το 1985 πληρώνονται από το Σιωνιστικό ασφαλιστικό ταμείο ενώ ταυτόχρονα παρέχονται και διάφορες κρατικές βοήθειες. Το σύνολο αυτών υπολογίζεται ότι φτάνει τα 375\$ για τους εποίκους της Δ.Ο., ενώ οι αντίστοιχες βοήθειες στους εποίκους της Γκουλάν είναι 97\$ μόνο.
- 2) Έχουν πλήρη ελευθερία στην απόκτηση όπλων. Υπολογίζεται ότι έχουν 10.000 κομμάτια όπλων με άδεια από το Ισραηλινό στρατό ενώ υπάρχουν και ιδιωτικά

- όπλα με άδειες από το Υπουργείο Εσωτερικών με τις οποίες τους επιτρέπεται η κατοχή ατομικών όπλων στα σπίτια τους κατά το διάστημα της στρατιωτικής τους θητείας. Η χρήση του όπλου είναι επιτρεπτή μόνο σε περίπτωση κινδύνου (οι έποικοι είναι αυτοί που αποφασίζουν το είδος κινδύνου) εφόσον μεγάλο ποσοστό από αυτούς είναι οργανωμένοι σε εξτρεμιστικές οργανώσεις ενώ υπάρχουν επίσης πολλοί οι οποίοι έχουν υπηρετήσει στον Αμερικανικό στρατό του Βιετνάμ.
- 3) Η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εντοπίζεται σε όλα τα επίπεδα. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι έποικοι δεν ελέγχονται στα στρατιωτικά φράγματα και στους δρόμους της Δ.Ο. καθώς τους επιτρέπουν την χρήση δρόμων οι οποίοι απαγορεύονται στα αυτοκίνητα των άλλων κατοίκων της Δ.Ο. Το ποσοστό των κατοίκων στην περιοχή της Δ.Ο. σε σχέση με τις άλλες περιοχές που υπολογίζουν το ποσοστό των μη πουλημένων κατοικιών από 30-35% στη Δ.Ο. ενώ στο Negev είναι 60,9 και στη Γκουλάν είναι 74,9% κάτι που οφείλεται στις αυξανόμενες χορηγήσεις του κράτους καθώς και τα διάφορα άλλα ταμεία.

Πίνακας 4.4 Η συνεχής αύξηση των εποίκων Εβραίων στην Δυτική Όχθη.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΟΙΚΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ
1975	2.581
1976	3.176
1977	5.023
1978	7.361
1979	10.001
1980	12.424
1981	16.119
1982	20.600
1983	27.500
1984	42.600
1985	52.000

ΠΗΓΗ : ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ (Στη 18η συνεδρίασή του στο Αλγέρι 20-4-1987 με θέμα : Η κατάσταση των κατεχόμενων εδαφών Documentation and Information Center)

Πίνακας 4.5 Ο αριθμός Ισραηλινών οικισμών στα Κατεχόμενα Εδάφη

Hebron	24	Nablus	41
Jerusalem	16	Jenin	8
Rammalah	29	Tulkarem	12
Bethlehem	13	Gaza strip	16
Jericho	6	Total	165

ΠΗΓΗ : Israel Settlements in the west Bank and Gaza strip 1987-1967 - Qasem Abu Harb. Documentation and information Center Arab Studies Society - Jerusalem 1987.

4.5 Η ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΕΠΟΙΚΟΥΣ ΙΣΡΑΗΛΙΝΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ

Το 1985 έγινε κυτταροποίηση των οικισμών και δημιουργήθηκαν 14 τοπικές διοικήσεις καθώς και 6 νομαρχιακές. Το σύστημα περιλαμβάνει 100 οικισμούς που είναι πάνω σε δεσμευμένη έκταση γης περίπου 2.000.000 στρεμμάτων καθώς και 8 τοπικές διοικήσεις (δήμους) και κατοικημένες περιοχές. Η λειτουργία διοίκησης στηρίζεται σε ειδικό κρατικό θεσμό διαφορετικό από αυτόν της Παλαιστινιακής διοίκησης που θα μπορούσε κάλλιστα θεωρητικά να είναι ενταγμένος στην κεντρική Ισραηλινή διοίκηση της Δ.Ο. (Al Idara Al madaniya). Όπως φαίνεται ο έλεγχος γίνεται μέσω του Υπουργείου Εσωτερικών και με βάση την άμεση συμμετοχή των Ισραηλινών υπουργών.

4.6 Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΕΠΟΙΚΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ ΤΟΥΣ

Στα κατεχόμενα εδάφη δημιουργήθηκαν εκατοντάδες οικισμοί, έποικες μεγάλες πόλεις που κατοικούνται από χιλιάδες έποικους και διάφοροι άλλοι μικροί οικισμοί που κατοικούνται από δεκάδες έποικους. Τα συντηρητικά στοιχεία υπολογίζουν ότι δημιουργήθηκαν 199 οικισμοί στην περίοδο 1967- 1983. Από αυτούς οι 126 οικισμοί βρίσκονται στην Δ.Ο. ενώ υπολογίζεται ότι αυξήθηκαν οι εποικισμοί το 1984 στους 214 οικισμούς και έτσι έφτασαν το 1987 στους 228. Από αυτούς οι 32 είναι στρατιωτικοί οικισμοί.

Η ανάπτυξη των εποικισμών δεν εκφράζεται στις δεσμευμένες εκτάσεις γης για την δημιουργία καινούργιων οικισμών μόνο. Παράλληλα γίνεται επέκταση των υπάρχόντων οικισμών. Ο προϋπολογισμός των διαφόρων υπουργείων του Ισραήλ για τις ενισχύσεις τους προς τους εποίκους οικισμών της Δ.Ο. και της Λωρίδας της Γάζας στους διάφορους τομείς έχει ως εξής για το 1984:

Υποδομές του Υπουργείου Χωροταξίας Οικισμών και Περιβάλλοντος	40.500.000 \$
Κρατικές χορηγήσεις προς τους εργολάβους	18.500.000 \$
Βοήθειες στους εποίκους	33.500.000 \$
Η δημιουργία εποίκων δρόμων	45.500.000 \$
Ανάπτυξη των πηγών νερού	5.500.000 \$
Αγορά γης	1.500.000 \$
Επενδύσεις του Σιωνιστικού Παγκόσμιου Οργανισμού	40.500.000 \$
Επενδύσεις του Υπουργείου Βιομηχανίας και Εμπορίου	26.000.000 \$
Επενδύσεις του Υπουργείου Επικοινωνιών	10.000.000 \$

Αυτό κάνει το θέμα ελέγχου των δαπανών του Ισραηλινού κράτους προς τους εποικισμούς πολύ δύσκολο, και επιτρέπει στα διάφορα υπουργεία να δαπανούν όσα θέλουν χωρίς έλεγχο.

4.7 ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΝΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ (SETTLEMENTS) ΣΤΗΝ Δ.Ο.

Οι εποικισμοί (Settlements) χωρίζονται στη Δ.Ο. ανάλογα με το είδος των δραστηριοτήτων που είναι χωροθετημένες σ' αυτούς, ως εξής :

1. (Kibbutz) Τα κυπούτς που στα εβραϊκά σημαίνει "κοινοτισμός", συμβολίζουν ένα σύνολο πληθυσμού που είναι εγκατεστημένο σ' αγροτική περιοχή. Υπολογίζεται ότι ο αριθμός του κάθε κυπούτς ανέρχεται σε 1500 κατοίκους ενώ η καλλιεργημένη γη υπολογίζεται περίπου στα 2.000 - 20.000 στρέμματα. Η εργασία στα κυπούτς είναι υποχρεωτική και το σύστημα και οι κανόνες ζωής αντιστοιχούν στο στρατιωτικό σύστημα, ειδικά σε ότι αφορά την αυστηρότητα της οργάνωσης.

Έτσι ο πληθυσμός των κυπούτς αποτελείται από πολεμιστές οι οποίοι μένουν σε μέρη που προβλέπονται από τον σχεδιασμό και μπορούν να λειτουργήσουν ως κάστρα που θα μπορούσε να είναι χρήσιμα για επίθεση ή ασφάλεια σε περίπτωση επίθεσης. Το σύστημα των κυπούτς είναι το πρώτο σύστημα οικισμών που το δημιούργησε το σιωνιστικό κίνημα στην Παλαιστίνη ως μία βάση στρατιωτική - γεωργική Ισραηλινή. Η δημιουργία αυτού του συστήματος είναι το αποτέλεσμα του συνδυασμού διαφόρων σκοπών που περιλαμβάνουν τα δύο συστήματα, της στρατιωτικής από τη μία και της εργατικής από την άλλη, και συντελούν στην επίτευξη των Σιωνιστικών σκοπών οι οποίοι αφορούν την απόκτηση Παλαιστινιακής γης δια της βίας της.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αρχικά τα κυπούτς φαίνονται ως κοινωνικογεωργικά σύνολα που μοιάζουν με συλλογική παραγωγική κατανάλωση, όπως το κομμουνιστικό σύστημα. Ωστόσο στην φιλοσοφία του συστήματος και στην πολιτική του ουσία και με βάση την ιστορία φαίνεται η αντιπαράθεση με τον κομμουνισμό ή τον ανθρωπισμό διότι στην πραγματικότητα τα κυπούτς χρησιμοποιήθηκαν ώστε να βοηθήσουν στην εγκατάσταση των settlements.

2. MOSHAV : Είναι οι εποικισμοί που έχουν το συνεταιρικό χαρακτήρα και χωρίζονται σε δύο είδη :

α. **Cooperative sehling :** Είναι συνεταιρικός οικισμός που η βασική του δραστηριότητα είναι η γεωργία. Η έκταση γης, το cooperative sehling, είναι ιδιοκτησία του εθνικού Εβραϊκού ταμείου. Η παραγωγή στο moshav είναι συλλογικής ιδιοκτησίας ενώ ο εργαζόμενος ανταμείβεται ανάλογα με τις μέρες δουλειάς του στην παραγωγή ή στον τομέα που είναι εξειδικευμένος. Το κάθε μέλος ζει ανεξάρτητα στο σπίτι του με την οικογένειά τους και η διανομή των προϊόντων γίνεται μέσω μιας κεντρικής συνεταιριστικής μονάδας.

β. **Workers sehling :** Αποτελείται από ένα σύνολο εργαζομένων που καλλιεργούν διάφορες εκτάσεις γης, ανάλογα με τον ιδιωτικό τρόπο εργασίας. Το εθνικό Εβραϊκό ταμείο είναι ο ιδιοκτήτης της έκτασης της γης του οικισμού. Το ίδιο έχει παραχωρήσει σε διάφορες οικογένειες το ιδιωτικό σπίτι και μία ιδιοκτησία γης ανεξάρτητη από τις άλλες. Έχει επίσης τις ανάλογες δημόσιες υποδομές καθώς και παραγωγικές μονάδες και εργαλεία που είναι δημόσια.

Ο σκοπός της ανάπτυξης αυτού του είδους οικισμών είναι η ανάπτυξη της ατομικής εργασίας, η μη χρησιμοποίηση ξένων εργατών, η ανάπτυξη της συνεργασίας ανάμεσα στα μέλη καθώς και η συνεργασία στην κατανομή των προϊόντων. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι με το πέρασμα του χρόνου κάποιοι από αυτούς τους κανόνες καταργήθηκαν διότι παρατηρήθηκε το φαινόμενο οι Παλαιστίνιοι εργάτες να γεμίζουν τον γεωργικό οικισμό καθώς δεν παίζει σήμερα η γραμματεία των οικισμών τον ρόλο της στις οικονομικές δραστηριότητες των μελών της.

3. MOSHAVA: Είναι το πρώτο είδος γεωργικών Εβραϊκών οικισμών που δημιουργήθηκαν στην Παλαιστίνη. Αυτοί οι οικισμοί εξαρτώνται από τις ατομικές δραστηριότητες, το ιδιωτικό κεφάλαιο, την ιδιωτική ιδιοκτησία της γης καθώς και από την ελεύθερη εργασία. Έτσι η κοινωνία του Moshava αποτελείται από διάφορες τάξεις πληθυσμού, ιδιοκτήτες, γεωργούς, εργάτες γης και υπάλληλους.

4. TOSHAVA : Είναι οικισμοί που χρησιμοποιούνται για την φιλοξενία των Εβραίων που εργάζονται στα μεγάλα αστικά κέντρα (κατοικημένοι οικισμοί). Χαρακτηρίζονται από ελάχιστες τοπικές δραστηριότητες ενώ είναι συνδεδεμένοι με κατάλληλες υποδομές με τα αστικά κέντρα που υπάρχουν. Θα πρέπει να

σημειωθεί ότι ο ιδιωτικός τομέας δημιουργεί αυτούς τους οικισμούς με κρατική χρηματοδότηση.

5. **KIRYA** : Είναι κατοικημένες πόλεις των 3.000 - 5.000 οικογενειών από τους εποίκους Εβραίους που εξυπηρετούν τους άλλους Εβραϊκούς οικισμούς της περιοχής τους. Η έκταση της γης που είναι σχεδιασμένη υπολογίζεται σε 2.500 - 5.000 στρέμματα, τα όρια δόμησης είναι χαμηλού ύψους και έτσι μπορούμε να τα χαρακτηρίσουμε ως χωριά μη αγροτικά που προσφέρουν δημόσιες υπηρεσίες ή στρατιωτικές υπηρεσίες.
6. **YESHUN KEHILATI** : Είναι ένα συνεταιρικός οικισμός, μη αγροτικός, που είναι δημιουργία του Σιωνιστικού κινήματος. Αυτοί οι συνεταιρικοί οικισμοί έχουν ένα διαφορετικό σύστημα αποδοχής των κατοίκων στα πλαίσια του οποίου θα πρέπει οι παλιοί κάτοικοι του οικισμού να συμφωνήσουν να φιλοξενήσουν τους καινούργιους ενώ οι τελευταίοι θα πρέπει να περάσουν από μία ειδική στρατιωτική θητεία ενός χρόνου. Οι κάτοικοι αυτών των οικισμών εργάζονται έξω από τα όρια των οικισμών ενώ υπολογίζεται ότι το 15% αυτών εργάζεται στους διάφορους παραγωγικούς τομείς μέσα στον οικισμό.
7. **MARKAZ Ta siyati** : Βιομηχανικά κέντρα που μοιάζουν με αναπτυξιακά κέντρα που δημιουργήθηκαν στο Ισραήλ την δεκαετία του '50 με σκοπό την κατανομή των κατοίκων ώστε να αντιμετωπιστεί η συγκέντρωση του πληθυσμού σε κάποια συγκεκριμένη περιοχή. Μακροπρόθεσμος σκοπός τους είναι η μελλοντικοί χρησιμοποίησή τους ως οικισμοί που θα εξυπηρετήσουν αμυντικούς σκοπούς από την μία καθώς και η προσφορά δημογραφικής ισορροπίας ανάμεσα στους Εβραίους κατοίκους και τους Παλαιστινίους στην περιοχή.
8. **MERKAZ TA' SIYATI KATRI**: Σημαίνει Αγροτικό Βιομηχανικό κέντρο που παραμένει στα όρια της κοινότητας. Η παραγωγή εξαρτάται από την επεξεργασία των παραγόμενων προϊόντων της γύρω περιοχής, παρά από τη μεταφορά στα μεγάλα αστικά κέντρα, κάτι που εξασφαλίζει θέσεις εργασίας σε τοπικό επίπεδο.
9. **MA' HAZ** : Είναι οικισμοί που βρίσκονται σε στρατηγική θέση. Η θέση αυτών των οικισμών ορίζεται από το Υπουργείο Άμυνας και τις στρατιωτικές υπηρεσίες του Ισραήλ. Οι περιοχές αυτές μετατρέπονται σε οικιστικές περιοχές.

10. SHEKHUNA : Είναι Εβραϊκή λέξη που σημαίνει κατοικημένη περιοχή

4.8 ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΕΠΟΙΚΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Στη διάρκεια της κατοχής της Δ.Ο και της λωρίδας της Γάζας συνεχίστηκε από τον σιωνιστικό μηχανισμό η χρηματοδότηση και η ενίσχυση διαφόρων εξτρεμιστικών οργανώσεων, που σήμερα μάχονται εναντίον της ειρηνευτικής διαδικασίας και κάθε παραχώρησης εδαφών στους Παλαιστίνιους. Οι σημαντικότερες από αυτές τις οργανώσεις είναι:

ΖΟΥ ΑΡΖΕΝΟΥ: Η οργάνωση αυτή εναντιώνεται απευθείας προς το Ισραηλινό κράτος, αποκλείοντας π.χ. τους σημαντικότερους οδικούς κόμβους και παραλύοντας την κυκλοφορία. Την Ζου Αρζενού υποστηρίζουν χιλιάδες Ισραηλινοί.

ΚΑΧ: Συνεχίζει τις δραστηριότητες της υπό καθεστώς ημινομιμότητας στη Χεβρώνα και την Ιερουσαλήμ, οργανώνοντας και εκπαιδεύοντας παραστρατιωτικές ομάδες. Οι ηγέτες του Μπρουχ Μάρτζελ και Νόαμ Φέντερμαν, οραματίζονται ένα εβραϊκό κράτος βασισμένο στις επιταγές της βίβλου. Προετοιμάζονται για την εκ' νέου ανάπτυξη Ισραηλινού στρατού στην Υπεριορδανία και οργανώνουν την στρατιωτική άμυνα των εβραίων οικισμών.

ΚΑΧΑΝΕ ΧΑΙ: Προέκυψε από την διάσπαση της Καχ, είναι εκτός νόμου και αυτή και δραστηριοποιείται στην περιοχή Ναμπλούς. Στόχος των ηγετών είναι η σύσταση ένοπλης εβραϊκής δύναμης η οποία θα υπεραμύνεται των οικισμών έπειτα απ' την αποχώρηση του Ισραηλινού στρατού.

ΕΓΙΑΛ : Νεανικό κίνημα αποτελούμενο από εκατοντάδες άτομα. Οι δύο εκτός νόμου ηγέτες της οργάνωσης εξέδωσαν στο παρελθόν ένα βιβλιαράκι με οδηγίες με το πως να αντιμετωπίσει κανείς ανακριτές της ΣΙΝ ΜΠΕΤ (μυστική υπηρεσία υψηλών προσώπων)

ΚΑΙ ΒΕ ΚΑΓΙΑΜ : Επιθυμεί την παλινόρθωση του βασιλείου του Ισραήλ και του 'Συνεδρίου', διακηρύττει το δικαίωμα οι εβραίοι να προσεύχονται στη πλατεία του τζαμιού στην Ιερουσαλήμ όπου βρίσκεται ο ναός του Αβραάμ. Συχνά στο χώρο αυτό εισέρχονται οι υποστηρικτές της οργάνωσης με τη βία.

4.9 ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΕΠΟΙΚΩΝ ΕΒΡΑΪΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

Η συμφωνία ειρήνευσης που άρχισε στις 13 Σεπτεμβρίου 1993 με την υπογραφή αυτοδιάθεσης της Δυτικής Όχθης και στην εγκατάλειψη των ισραηλινών στρατευμάτων απ' τις αυτόνομες περιοχές συνεχίζονται ως σήμερα. Αυτό θεωρείται ως το πρώτο στάδιο συνομιλιών που προβλέπεται να συμπληρωθούν στις 20 Ιανουαρίου 1996 με τις πρώτες παλαιστινιακές εκλογές. Έτσι και η βάση του αρχικού προγραμματισμού της συμφωνίας προβλέπεται να ξεκινήσει το δεύτερο στάδιο της συμφωνίας που έχει ως στόχο τρία βασικά θέματα που είναι:

- α. Οι έποικοι ισραηλινοί οικισμοί
- β. Οι πρόσφυγες Παλαιστίνιοι (Η Παλαιστίνη της εξορίας)
- γ. Τα σύνορα που χωρίζουν τις δύο περιοχές (Δυτική Όχθη Λωρίδα της Γάζας-Ισραήλ)

Μέχρι τότε πολλά θα έχουν αλλάξει καθώς οι παλαιστίνιοι και οι εβραίοι έποικοι θα ζουν με τους νέους κανόνες και κάτω από διαφορετικές συνθήκες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΣΤΗ Δ.Ο

Η διοίκηση και η οργάνωση για τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας στη Δ.Ο είναι από τα πιο πολύπλοκα και από τα πιο σημαντικά προβλήματα που θα αντιμετωπίσει ο Παλαιστινιακός λαός και ειδικά η Παλαιστινιακή διοίκηση, ώστε να δημιουργήσει το νέο κατάλληλο μηχανισμό διοίκησης που θα μπορέσει να αντιμετωπίσει τις διάφορες ελλείψεις και το μεγάλο κενό που δημιουργήθηκε στην περιοχή μέχρι σήμερα.

Έτσι η ανάλυση του θέματος της διοικητικής οργάνωσης στη Δ.Ο χρειάζεται την ιστορική αναδρομή για τους τρόπους και τους κανονισμούς διοίκησης που εφαρμόστηκαν στην περιοχή από το 1948 (δημιουργία Ισραηλινού κράτους - Ιορδανική διοίκηση στη Δ.Ο) ως το 1967, καθώς και την ανάλυση του τρόπου διοίκησης και σχεδιασμού των Ισραηλινών στρατιωτικών αρχών από το 1967 έως σήμερα. Η ανάλυση αυτή θα στηριχτεί στα στοιχεία που βρέθηκαν από διάφορες μελέτες που έγιναν ως σήμερα καθώς και στον Ιορδανικό νόμο διοικητικής οργάνωσης για το 1966.

5.1 Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Η Οθωμανική αυτοκρατορία χώρισε την περιοχή της Παλαιστίνης σε 3 περιφέρειες και 13 νομούς όπως φαίνεται και στον πίνακα 5.1.

Πίνακας 5.1 Η διοικητική διάρθρωση της Παλαιστίνης στη διάρκεια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΝΟΜΟΣ	ΠΟΛΕΙΣ	ΧΩΡΙΑ
ΑΚΑΑ	ΑΚΑΑ	1	52
	HAIFA	1	49
	NAZARETH	1	25
	TABAREIAS	1	25
	SAFAD	1	49
ΣΥΝΟΛΟ		5	200
NABLUS	NABLUS	1	101
	JENIN	2	71
	TULKAREM	1	43
ΣΥΝΟΛΟ		4	215
JERUSALEM	JERUSALEM	3	142
	TAFFA	3	96
	GAZA	2	57
	HEBRON	1	32
	BEERSHEVA	1	2
ΣΥΝΟΛΟ		10	329

Jerusalem, Ramallah, Bethlehem
Taffa, Alled, Ramleh
Gaza, Majdal

Πηγή: Mohammad Mohammad Sharab. Η ιστορία των πόλεων της Παλαιστίνης 1987.

Σημείωση: Ο αριθμός των χωριών περιλαμβάνει και κάποιες οικογένειες βεδουίνων που ζούσαν στην περιοχή.

5.2 Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ ΣΤΗ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

Η Βρετανική διοίκηση κατοχής χώρισε την Παλαιστίνη σε 6 περιφέρειες και σε 16 νομούς.

Πίνακας 5.2 Η διοικητική διάρθρωση της Παλαιστίνης κατά τη διάρκεια της Βρετανικής κατοχής

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΝΟΜΟΣ	ΠΟΛΕΙΣ	ΧΩΡΙΑ
JALIL	NAZARETH	1	23
	AKAA	1	51
	BISSAN	1	30
	SAFAD	1	73
	TABAREIAS	1	26
TAFFA	TAFFA	1	25
	RAMLEH	1	70
JERUSALEM	JERUSALEM	3	12
	HEBRON	1	94
	RAMALLAH	2	61
NABLUS	NABLUS	1	13
	JENIN	1	58
	TULKAREM	2	43
HAIFA	HAIFA	1	52
GAZA	GAZA	2	59
	BEERSHEVA	1	10

Πηγή: Mohammad Mohammad Sharab. Η ιστορία των πόλεων της Παλαιστίνης 1987.

Σημείωση: Ο αριθμός των χωριών περιλαμβάνει και κάποιες οικογένειες βεδουίνων που ζούσαν στην περιοχή.

5.3 Η ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΗ Δ.Ο 1948-1967

Όπως αναφερθήκαμε στα ιστορικά στοιχεία της Δ.Ο το Ιορδανικό καθεστώς προχώρησε παρά τη θέληση των κατοίκων της Δ.Ο, στην ενοποίησή της με το υπόλοιπο τμήμα της επικράτειας του το 1948. Η πραγματική ενοποίηση έγινε το 1950 μετά από τις βουλευτικές εκλογές στις δύο περιοχές (Ιορδανία - Δ.Ο) και αυτό για λόγους αστάθειας στην περιοχή το 1948-1950 (Shu'n Tanmawiyyeh, vol. 3, No 3, September 1993). Τα αποτελέσματα των εκλογών ανέδειξαν 20 αντιπροσώπους από τη Δ.Ο, 20 αντιπροσώπους από την Ιορδανία. Συμπληρώθηκαν άλλα 7 άτομα τα οποία διόρισε ο βασιλιάς στην Ιορδανική βουλή.

Το 1952 πραγματοποιήθηκε η ενοποίηση των δύο περιοχών καθώς αποφασίστηκε ότι η σύνδεση των δύο διοικήσεων καθώς και ο έλεγχος θα πραγματοποιηθεί από την κεντρική διοίκηση (διορισμένη από το βασιλιά) στο Aman της Ιορδανίας (Shu'n Tanmawiyyeh, vol. 3, No 3, September 1993). Έτσι το θεσμικό πλαίσιο ψηφίστηκε το 1952 και με βάση αυτό δημιουργήθηκε η φυσιογνωμία και ο ρόλος των δύο διοικήσεων (κεντρική, τοπική). Από τότε ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης

συγκροτήθηκε από την κεντρική διοίκηση στο Aman που υλοποίησε τις αποφάσεις του υπουργικού συμβουλίου με την έγκριση του βασιλιά (Shu'n Tanmawiyyeh, vol. 3, No 3, September 1993).

Το 1957 και με βάση αποφάσεις του υπουργικού συμβουλίου και με τις ρυθμίσεις που γίνανε σ' αυτό (το 1964 παρ. No 21, το 1965 παρ. No 125) αποφασίστηκε ο διαχωρισμός της περιοχής (Ιορδανία - Δ.Ο) σε 8 περιφέρειες. Διαχωρίστηκε η κάθε περιφέρεια σε διάφορους νομούς που αποτέλεσαν το σύνολο κάποιων δήμων και κοινοτήτων, που τα καθοδήγησε το υπουργείο εσωτερικών και η κεντρική διοίκηση της Ιορδανίας. Η Δ.Ο χωρίστηκε σε 3 περιφέρειες και 8 νομούς:

1. Jerusalem με τους νομούς Jerusalem, Jericho, Ramallah, Bethlehem.
2. Nablus με τους νομούς Nablus, Jenin, Tulkarem.
3. Hebron με το νομό Hebron, (Shu'n Tanmawiyyeh, vol. 3, No 3, September 1993).

Από την κεντρική διοίκηση ορίστηκαν οι περιφερειάρχες και τους δόθηκαν πάρα πολλές αρμοδιότητες, ώστε ο περιφερειάρχης να είναι και ο εκπρόσωπος της κεντρικής διοίκησης στην περιφέρειά του, ο υπεύθυνος της γενικής ασφάλειας καθώς είχε τη δυνατότητα να ελέγχει όλες τις δημόσιες υπηρεσίες της περιφέρειας. Έτσι ο περιφερειάρχης ήταν ο υπεύθυνος των τοπικών διοικήσεων στην υγεία, στην εκπαίδευση και στις υποδομές (Shu'n Tanmawiyyeh, vol. 3, No 3, September 1993).

Η ΤΟΠΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Η παράγραφος 121 του Ιορδανικού θεσμικού πλαισίου του 1952 που αναφέρεται στην τοπική διοίκηση υλοποιήθηκε με βάση το Νόμο 1955 για τη δημιουργία δήμων και κοινοτήτων (Shu'n Tanmawiyyeh, vol. 3, No 3, September 1993).

Η Λειτουργία των Δήμων βάσει του Νόμου 1955

Στα πλαίσια του Νόμου 1955 και των συναφών αποφάσεων, φαίνεται ο προσανατολισμός του στην αυστηρή κεντρικότητα σε σχέση με τον τρόπο λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι διατάξεις του Νόμου επιτρέπουν το συνεχή έλεγχο της κεντρικής διοίκησης σε όλους τους τομείς δράσης της τοπικής αυτοδιοίκησης.

1. Η δημιουργία του δημοτικού συμβουλίου χρειάζεται την έγκριση του υπουργείου εσωτερικών στο Aman κάτι που αναφέρεται στη διάταξη 5 του Νόμου.

2. Η διάταξη Νο 8 (παράγραφος 1, 2) δίνει το δικαίωμα στον υπουργό εσωτερικών να διαλύσει το δημοτικό συμβούλιο πριν την ολοκλήρωση της κανονισμένης θητείας του.
3. Η διάταξη Νο 7 αναφέρει ότι ο αριθμός των δημοτικών συμβούλων ορίζεται από τον υπουργό εσωτερικών.
4. Η διάταξη Νο 24 (παράγραφος 3) ορίζει ότι το υπουργικό συμβούλιο με τη συναίνεση του υπουργού εσωτερικών έχουν το δικαίωμα να απολύσουν το δήμαρχο. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο διορισμός του δημάρχου είναι ευθύνη του υπουργικού συμβουλίου, καθώς ο αυστηρός έλεγχος των εσόδων των δήμων ήταν ευθύνη της κεντρικής διοίκησης.
5. Τέλος η διάταξη Νο 61,62 αναφέρει ότι ο δήμαρχος πρέπει να παρουσιάζει κάθε χρόνο αναλυτικό προϋπολογισμό του δήμου, μέσω του περιφερειάρχη, στον υπουργό εσωτερικών (Ο Ιορδανικός Νόμος του 1955).

Οι δραστηριότητες και ο ρόλος των δήμων περιορίστηκαν από την διάταξη Νο 41Α του Νόμου του 1955 περί ευθύνης των δήμων. Δόθηκαν οι ευθύνες στους δήμους για την κάλυψη των βασικών αναγκών των κατοίκων όπως παροχή νερού και ρεύματος, δημιουργία δικτύων αποχέτευσης, χώροι πρασίνου, πάρκα, χώροι αναψυχής, νεκροταφεία, έλεγχος και έγκριση οικοδομικών αδειών, έλεγχος βιομηχανίας - βιοτεχνίας, πυρόσβεση, υγεία, βελτίωση και δημιουργία δρόμων, κ.α.

Σε ότι αφορά τα εισοδήματα των δήμων, περιορίστηκαν με βάση τα άρθρα 47-51 του Νόμου του 1955 σε διάφορους φόρους, όπως ο φόρος των ακινήτων και της ιδιοκτησίας γης, φόρος καυσίμων, φόρος βιομηχανίας - βιοτεχνίας και άλλοι φόροι από διάφορες εγκαταστάσεις των δήμων (για παράδειγμα λαχαναγορά, σφαγεία, κ.α.). Δευτερεύοντα εισοδήματα που μοιράζονται οι δήμοι με την κεντρική διοίκηση όπως οι κλήσεις της τροχαίας. Τέλος οι δωρεές των κατοίκων προς τους δήμους (Doushman Shahwan, 1993).

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η άσχημη οικονομική κατάσταση που επικράτησε σε εκείνη την εποχή, ειδικά με την μετανάστευση χιλιάδων προσφύγων Παλαιστινίων το 1948 στη Δ.Ο και τα χαμηλά τότε τοπικά εισοδήματα και η ανυπαρξία αναπτυξιακών προγραμμάτων, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, είχε σαν συνέπεια να είναι τα δάνεια τα βασικά εισοδήματα των δήμων. Από την άλλη η σκληρός έλεγχος της κεντρικής διοίκησης που οφείλεται στις διατάξεις του Νόμου 1955, οδήγησε στον

περιορισμό του ρόλου και του τρόπου λειτουργίας των τοπικών διοικήσεων και στο να μην παίξουν αναπτυξιακό ρόλο.

Η Λειτουργία των Κοινοτήτων

Το 1954 δημιουργήθηκε ο Νόμος περί δημιουργίας κοινοτήτων με την ευθύνη του υπουργείου εσωτερικών (Doushmah Shahwan, 1993). Τα άρθρα του Νόμου ορίσανε, ότι είναι ευθύνη του υπουργείου εσωτερικών να ορίσει κοινοτάρχη (διάταξη 3), ενώ η διάταξη Νο 5 (παράγραφος 1-5) διέταξαν ότι τα κοινοτικά συμβούλια θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν τους παρέδρους (Mukhtar) των χωριών. Ο περιφερειάρχης ήταν υπεύθυνος για το διορισμό του κοινοτάρχη και του αριθμού των μελών του κοινοτικού συμβουλίου (Doushmah Shahwan, 1993). Ο τρόπος λειτουργίας των κοινοτήτων και η χρηματοδότησή τους και τα διάφορα προβλήματα λειτουργίας τους δεν διαφέρουν από αυτά των δήμων.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι οι διατάξεις του Νόμου των δήμων και ειδικά οι διατάξεις που αφορούσαν τα χαρακτηριστικά των ψηφοφόρων οδήγησαν στο να περιοριστεί σε ένα μικρό αριθμό κατοίκων το δικαίωμα ψήφου, ειδικά όταν ήταν από αυτούς που δεν πληρώνανε τους δημοτικούς φόρους, ενώ σε πολλές περιπτώσεις τα όρια των δήμων περιορίστηκαν σε ένα μικρό αριθμό κατοίκων κάτι που δεν επέτρεψε στους κατοίκους μεγάλων οικισμών έξω από τα όρια των δήμων να ασκήσουν το δημοκρατικό τους δικαίωμα της ψήφου και της υποβολής υποψηφιότητας. Επίσης με βάση τις διατάξεις των νόμων απαγορεύτηκε το δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες, που αποτελούν το μισό πληθυσμό. Έτσι οι τοπικές αρχές αντιπροσώπευαν ένα μικρό ποσοστό των κατοίκων κάτι που περιόρισε το ρόλο τους στην τοπική ανάπτυξη.

Τέλος το 1966 εγκρίθηκε ο Νόμος περί σχεδιασμού πόλεων και χωριών (Town and Country Planning) η παρ. 5 του οποίου όριζε τη δημιουργία σε επίπεδο περιφέρειας, σε επίπεδο νομών και σε επίπεδο δήμων και κοινοτήτων ανάλογων υπηρεσιών. Ο χρόνος της απόφασης, λίγο πριν τον πόλεμο του 1967, δεν επέτρεψε το Νόμο αυτό να λειτουργήσει και να παίξει ρόλο στο επίπεδο της τοπικής διοίκησης.

Τα Προβλήματα του Ιορδανικού Νόμου

1. Η δημιουργία του συμβουλίου της τοπικής αυτοδιοίκησης έπρεπε να είχε την έγκριση του υπουργού εσωτερικών στο Aman.
2. Ο υπουργός εσωτερικών είχε το δικαίωμα διάλυσης του δημοτικού συμβουλίου πριν τη λήξη της θητείας του.
3. Ο αριθμός του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου οριζότανε από τον υπουργό εσωτερικών χωρίς να υπάρχει το καταστατικό για αυτό.
4. Ο αυστηρός έλεγχος της κεντρικής διοίκησης σε ότι αφορά τις επιδοτήσεις, τα εισοδήματα των δήμων που ανάγκαζε τον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου να παρουσιάζει αναλυτικά τα έσοδα και έξοδα κάθε χρόνο, στον περιφερειάρχη ή στον υπουργό εσωτερικών.
5. Το εκλογικό σύστημα σε τοπικό αλλά και σε εθνικό επίπεδο δεν είναι δημοκρατικό.

5.4 Η ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΗ Δ.Ο ΑΠΟ ΤΟ 1967 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Το διάστημα αυτό θεωρείται ως η πιο επικίνδυνη εποχή διοίκησης των Κατεχόμενων Εδαφών, η οποία δεν ήταν όπως οι προηγούμενες διοικήσεις που πέρασαν από την περιοχή, που είχαν ως στόχο τα συμφέροντα και την άσκηση πολιτικής κατοχής. Η Ισραηλινή διοίκηση είχε ως σκοπό την κατάργηση της τοπικής διοίκησης και τη δημιουργία μιας καινούργιας κατάστασης που να ασκήσει την πολιτική του σιωνιστικού κράτους που οδήγησε στο δια της βίας άδειασμα της περιοχής από τους πραγματικούς κατοίκους της και τη δημιουργία Εβραϊκών οικισμών για τη φιλοξενία των Εβραίων προσφύγων.

Στις 7/6/1967 δημιουργήθηκε η στρατιωτική διοίκηση στα Κατεχόμενα Εδάφη (Walied Mohammad Awad, 1993). Από τότε και με βάση στρατιωτικές αποφάσεις και διάφορες παρεμβάσεις στον Ιορδανικό νόμο, κατάφεραν να αλλάξουν ριζικά το σύστημα διοίκησης στη Δ.Ο παραβιάζοντας τις διεθνείς συμφωνίες σε ότι αφορά τη διοίκηση υπό κατοχή και ειδικά τη Συμφωνία της Γενεύης (άρθρο 64) του 1949 που απαγόρευε την παρέμβαση στους νόμους που ίσχυαν στα Κατεχόμενα Εδάφη (Δ.Ο και Λωρίδα της Γάζας).

Οι πιο βασικές στρατιωτικές αποφάσεις στη Δ.Ο

Το 1967 σταμάτησαν οι Ισραηλινές αρχές, με στρατιωτική απόφαση, το σύστημα του κτηματολογίου για την απογραφή της ιδιοκτησίας γης για όλες τις περιοχές, καθώς εκμεταλλεύτηκε τον Ιορδανικό Νόμο 79 του 1966 που παγώνει τη διαδικασία ανάπτυξης για ένα χρόνο στο διάστημα προετοιμασίας πολεοδομικού σχεδιασμού. Τον ίδιο νόμο εκμεταλλεύτηκαν οι Ισραηλινές αρχές για να σταματήσουν την ανάπτυξη και την ανέγερση κατοικιών (Walied Mohammad Awad, 1993).

1. Ο χρόνος και το κόστος λήψης άδειας κατοικίας είναι αρκετά μεγάλο, πρέπει οπωσδήποτε η αίτηση να γίνει από τον ιδιοκτήτη της γης, καθώς επίσης πρέπει να κατατίθεται μέσω των εγγεγραμμένων τοπογράφων με ανάλογα στοιχεία και χάρτες (Hasan Abu Shallak, 1994). Ταυτόχρονα υπήρχε απαγόρευση προς τους πολίτες που δεν τους επέτρεπε να μπουν στην κεντρική διεύθυνση πολεοδομίας στις Ισραηλινές αρχές που λαμβάνονται οι αποφάσεις. Επίσης δεν υπάρχουν στοιχεία για την πολιτική που ασκείται για την έγκριση αδειών κατοικίας, σε ότι αφορά το μεγάλο αριθμό αρνήσεων της άδειας σε πολλές περιπτώσεις με τη δικαιολογία ότι η περιοχή είναι εκτός σχεδίου πόλης (Jamal Shkoukani, 1994).

2. Η απόφαση Νο 25/12/1697 που χωρίζει την περιοχή της Δ.Ο σε οκτώ νομούς και ορίζει οκτώ στρατιωτικούς διοικητές ως νομάρχες και τους δίνει την ευθύνη της διοίκησης και οργάνωσης των νομών, κάτι που έγινε ολοκληρωτικά με την απόφαση Νο 418-23/3/71 που τους έδωσε τον έλεγχο των τοπικών διοικήσεων στις περιοχές τους, όπως την έγκριση της επέκτασης σχεδίου πόλης ή τη δημιουργία κατοικημένων περιοχών μέσα ή έξω από αυτό. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο σκοπός αυτής της απόφασης ήταν ο περιορισμός επέκτασης των ορίων των δήμων και κοινοτήτων καθώς και η απόκτηση δια της βίας μεγάλων εκτάσεων γης για τη δημιουργία Εβραϊκών οικισμών εις βάρος των Παλαιστινιακών πόλεων και χωριών (Ousamah Shahwan, 1993).

3. Η απόφαση Νο 212-25/2/1969 που είναι η παρέμβαση στο άρθρο 26 του Ιορδανικού Νόμου περί δήμων και κοινοτήτων, και ο τρόπος οργάνωσης της διοίκησής τους, που παρέμεινε όπως πριν εκτός από τη μεταφορά ελέγχου στις Ισραηλινές στρατιωτικές αρχές (Ousamah Shahwan, 1993).

4. Η απόφαση Νο 459-24/3/1972 που συμπληρώθηκε με την απόφαση Νο 537-17/2/1974 που παρεμβαίνει στα άρθρα 16 και 21 του Ιορδανικού Νόμου κάτι που έγινε με σκοπό την επέκταση των αρμοδιοτήτων του Νομάρχη (ο στρατιωτικός διοικητής) για τον έλεγχο της δημοτικής διοίκησης και στον τρόπο λειτουργίας τους.

5. Η απόφαση Νο 526-10/10/1973 που παρεμβαίνει στο άρθρο 42 του Ιορδανικού Νόμου περί ελέγχου του προϋπολογισμού εσόδων - εξόδων των δήμων και έτσι ολοκληρώθηκε ο έλεγχος της τοπικής διοίκησης.

6. Η απόφαση Νο 537-12/2/1970 με βάση την οποία έγινε παρέμβαση στον Ιορδανικό Νόμο 1955 και στο άρθρο 6 περί αλλαγής ορίων των δήμων και έτσι ολοκληρώθηκε ο έλεγχος της τοπικής διοίκησης.

7. Η απόφαση Νο 608-9/6/1975 που έδωσε τις αρμοδιότητες και την ευθύνη στο Νομάρχη (στρατιωτικό διοικητή) να ορίσει το δημοτικό συμβούλιο, τον κοινοτάρχη, τον πάρεδρο (Mukhtar), καθώς και τους υπαλλήλους πρώτης κατηγορίας των διάφορων δημόσιων υπηρεσιών.

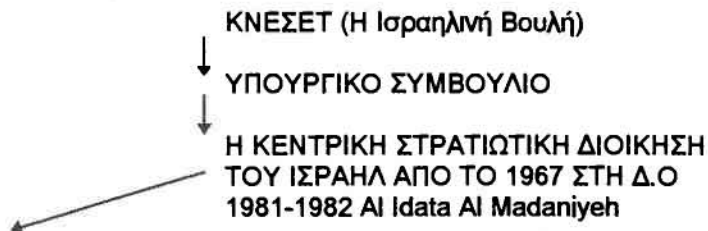
8. Το 1981 δημιουργήθηκε με βάση την απόφαση του υπουργού άμυνας του Ισραήλ, μια κεντρική διοίκηση (Al Idara Al Madaniyeh), κάτι αντίστοιχο με το υπουργείο εσωτερικών, στο κέντρο του νομού Ramallah, που είχε την ευθύνη άσκησης πολιτικής, με τη συνεργασία των νομαρχών, (Al Idara Al Madaniyeh). Είναι ένας οργανισμός του Ισραηλινού στρατού που ευθύνεται για τη γενική διοίκηση και οργάνωση στα θέματα των Παλαιστίνιων στη Δ.Ο και στη Λωρίδα της Γάζας.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι οι πρώτες δημοτικές εκλογές γίνανε το 1972 και μέχρι το 1982 οι Παλαιστίνιοι είχαν το δικαίωμα ψήφου των αντιπροσώπων τους στην τοπική διοίκηση. Οι εκλογές καταργήθηκαν το 1982 από την κεντρική διοίκηση που εκμεταλλεύτηκε την απόφαση Νο 608-9/6/1975 και όρισε παρά τη θέληση των κατοίκων, Ισραηλινούς δημάρχους που προέρχονταν από το στρατό. Η κατάσταση αυτή συνεχίστηκε μέχρι το 1986 που έγινε ο διορισμός Παλαιστίνιων δημάρχων που χαρακτηρίστηκαν συνεργάτες των Ισραηλινών αρχών.

5.5 Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΤΗ Δ.Ο

Με βάση τις στρατιωτικές αποφάσεις δημιουργήθηκε η διοικητική διάρθρωση της Δ.Ο όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.4 Η διάρθρωση της διοίκησης στη Δ.Ο

ΝΟΜΟΙ	ΔΗΜΟΙ	ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	ΠΑΡΕΔΡΟΙ	ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
JERUSALEM	1	7	28	2	38
RAMALLAH	6	12	55	3	76
BETHLEHEM	3	4	34	4	45
JERICHO	1		16	2	19
NABLUS	2	18	44	4	68
JENIN	5	10	53	1	69
TULKAREM	3	11	48	2	64
HEBRON	4	14	67	2	87

Διατηρήθηκαν από τους Ισραηλινούς τα τμήματα των νομών της ως αυτόνομοι νομοί και έτσι από τότε η Δ.Ο αποτελείται από 8 νομούς που τους διοικούν νομάρχες διορισμένοι από τον Ισραηλινό στρατό και που ασκούν την πολιτική τους ανάλογα με το σχεδιασμό της κεντρικής διοίκησης (Al Idara Al Madaniyeh), που από τότε παίζει το ρόλο του υπουργείου εσωτερικών της περιοχής.

Η περιοχή της Δ.Ο αποτελείται από 25 δήμους και 76 κοινότητες των οποίων οι δήμαρχοι και οι κοινοτάρχες είναι διορισμένοι από την κεντρική διοίκηση (στρατιωτική διοίκηση), καθώς και από 345 οικισμούς με διορισμένο από τις Ισραηλινές αρχές πάρεδρο (Mukhtar) (Agricultural Relief Committees, vol. 1, No 2, Jerusalem, 1992) που για γεωπολιτικούς και οικονομικούς λόγους και πέρα από τον πληθυσμό τους δεν έχουν οριστεί ως σήμερα κοινότητες ή δήμοι. Σε ό,τι αφορά τον τρόπο λειτουργίας των τοπικών διοικήσεων (δήμοι - κοινότητες) θα αναφερθούμε αναπτύσσοντας τα διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα στη λειτουργία τους.

Πίνακας 5.5 Έκταση, πληθυσμός και αριθμός οικισμών στους νομούς της Δ.Ο

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΝΟΜΟΙ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 1992**	ΕΚΤΑΣΗ τ.χλμ*	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΗΜΩΝ**	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ**	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΕΔΡΩΝ**	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ**	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΙΣΜΩΝ**
JERUSALEM	JERUSALEM	217786	284,1	1	7	28	2	38
	RAMALLAH	198530	770,3	6	12	55	3	76
	BETHLEHEM	124620	565,2	3	4	34	4	45
	JERICHO	36720	338,1	1		16	2	19
NABLUS	NABLUS	250590	332	2	18	44	4	68
	JENIN	189900	571,7	5	10	53	1	69
	TULKAREM	196297	1587,4	3	11	48	2	64
HEBRON	HEBRON	284720	1056,2	4	14	67	2	87
ΣΥΝΟΛΟ Δ.Ο	8	1499163	5505***	25	76	345	20	466

*Πηγή: Χάνι Μακμπούλ, Η Δημογραφική κατάσταση στη Δ.Ο., Ιερουσαλήμ, 1987

**Πηγή: Agricultural Relief Committees, Final Report on Population Agglomerations, Survey in the West Bank and Gaza Strip, vol. 1, No 2, Jerusalem, 1992.

*** Από τον πίνακα βγαίνει ότι η έκταση της Δ.Ο είναι 5505 τ.χλμ και όχι 5800 τ.χλμ. Η διαφορά αυτή είναι η έκταση της Ανατολικής Ιερουσαλήμ που κατακτήθηκε το 1967 και που οι Ισραηλινοί την θεωρούν τμήμα του Ισραήλ.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχουν επίσημα δημογραφικά στοιχεία για τη Δ.Ο. Η τελευταία επίσημη απογραφή του πληθυσμού έγινε στις πρώτες μέρες της κατοχής το 1967.

5.6 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΣΡΑΗΛΙΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗ Δ.Ο

Ο Ισραηλινός σχεδιασμός σε ότι αφορά τα Κατεχόμενα Εδάφη, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι, είχε σαν στόχο τα εξής:

1. Διάσπαση των Παλαιστινιακών γεωγραφικών ενοτήτων (οικισμών) με αποτέλεσμα την υποβάθμιση των υποδομών και των διάφορων δραστηριοτήτων των οικισμών αυτών, ώστε να μην αντιμετωπίζουν με αποτελεσματικότητα τον Ισραηλινό σχεδιασμό.
2. Ο εποικισμός των Κατεχόμενων Εδαφών με τη δημιουργία Ισραηλινών οικισμών με τις κατάλληλες υποδομές και υπηρεσίες καθώς και την δημιουργία διάφορων νόμων και την παροχή διευκολύνσεων στους Εβραίους ώστε να εποικίσουν τις περιοχές αυτές.
3. Η εκμετάλλευση του υπάρχοντα Ιορδανικού νόμου στη Δ.Ο, συμπεριλαμβανόμενης και της Ανατολικής Ιερουσαλήμ, και την μετατροπή του νόμου αυτού με τέτοιο τρόπο ώστε να εμφανίζεται ότι το Ισραήλ σέβεται τις διεθνείς συμφωνίες.

Από αυτά μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι παρεμβάσεις της Ισραηλινής διοίκησης στο επίπεδο σχεδιασμού γέννησε δύο παράλληλα συστήματα σχεδιασμού και έγκρισης αδειών για την ίδια περιοχή (Κατεχόμενα Εδάφη). Το πρώτο για τους Ισραηλινούς εποικισμούς και το δεύτερο για τους Παλαιστίνιους, κάτι που όπως ξέρουμε είναι αντίθετο με τις αρχές του σχεδιασμού. Το Ισραήλ από τη μια δημιούργησε το χωροταξικό σχεδιασμό για τα Κατεχόμενα Εδάφη με τον τρόπο που στοχεύει να ασκήσει την πολιτική του. Με βάση αυτό δημιούργησε το μεταφορικό

δίκτυο που το συμφέρει, περιόρισε τις χρήσεις γης γεωργικές - βιομηχανικές - οικισμούς και διάλεξε τις κατάλληλες εκτάσεις γης ως θέσεις για εποικισμό των Εβραίων. Όλα αυτά με τέτοιο τρόπο ώστε να συμπληρώνουν τις υπάρχουσες υποδομές στο Ισραήλ. Από την άλλη με τους μηχανισμούς του Ισραηλινού στρατού απαγόρευσε και αντιμετώπισε την έγκριση του Παλαιστινιακού σχεδιασμού στις υπόλοιπες περιοχές, με αποτέλεσμα ο Ισραηλινός σχεδιασμός ολοκλήρωσε τη δημιουργία 149 Ισραηλινών οικισμών στη Δ.Ο (Qasem Abu Harb, Jerusalem, 1987), που κατοικούνται από 150.000 εποίκους (Πρεσβεία του Ισραήλ, Αθήνα) με αποτέλεσμα να περιορίζουν και να απαγορεύουν την επέκταση των Παλαιστινιακών οικισμών.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε 107 από τους Ισραηλινούς οικισμούς κατοικούν λιγότεροι από 500 κάτοικοι και σε 27 οικισμούς κατοικούν λιγότεροι από 100. Η έκταση που εκμεταλλεύονται οι Ισραηλινοί έποικοι, που υπολογίζονται σε 6% των κατοίκων της Δ.Ο, υπολογίζεται σε 27% της συνολικής έκτασης της Δ.Ο. (Walid Mohammad Awad, 1993).

Τέλος, τα τελευταία χρόνια οι δήμοι της Δ.Ο προετοίμασαν σχέδια πόλεων για την επέκταση των περιοχών τους ώστε να ανταποκριθεί με στις ανάγκες του πληθυσμού. Τα σχέδια αυτά μπορούμε να τα χαρακτηρίσουμε ως μη ολοκληρωμένα. Γίνανε με τέτοιο τρόπο ώστε να ανταποκριθούν στον Ισραηλινό σχεδιασμό, στο να εγκριθούν και να επιτραπεί η εφαρμογή τους, ενώ οι Ισραηλινές αρχές έχουν εγκρίνει ως σήμερα μόνο ένα από αυτά. Οι λόγοι άρνησης των Ισραηλινών αρχών περιορίζονται στο ότι υπάρχει σκοπός σύνδεσης των εποικισμών τους μέσω καινούργιου περιφερειακού δρόμου, που απαιτεί την απομάκρυνση των οικισμών σε απόσταση 300μ από αυτόν. Έτσι έως σήμερα αντιμετωπίζουν οι Παλαιστίνιοι των Κατεχόμενων Εδαφών το πρόβλημα της πυκνοδόμησης σε όλα τα αστικά κέντρα και χωριά τους.

5.7 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Τα προβλήματα της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούμε να τα χωρίσουμε ανάλογα με τους παράγοντες που τα προκαλούν, ως εξής:

1. Τα προβλήματα του Ιορδανικού Νόμου 1955, που μπορούμε να τα χαρακτηρίσουμε με τον έντονο συγκεντρωτισμό τους, κάτι που φαίνεται έντονα στο ότι η κεντρική διοίκηση είναι το κέντρο αποφάσεων και ελέγχου σε όλους τους τομείς δράσης της

τοπικής αυτοδιοίκησης. Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι υποβαθμισμένος και περιορισμένος στις βασικές υπηρεσίες των δήμων (καθαριότητα, δρόμους, διανομή νερού και ρεύματος, αποχέτευση, κ.α.). Τα προβλήματα του Ιορδανικού Νόμου και η υποβάθμιση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης οφείλονται στην πολιτική που άσκησε ο βασιλιάς της Ιορδανίας, ώστε να έχει ολοκληρωμένο έλεγχο της επικράτειάς του και επίσης να είναι ο μόνος που μπορεί να εγκρίνει τις αποφάσεις.

2. Ο περιορισμός των εσόδων της τοπικής αυτοδιοίκησης που χαρακτηρίζονται ως χαμηλά και οφείλεται στις ελλείψεις του Νόμου που δεν προσδιορίζει κατάλληλα τις πηγές εσόδων τους, καθώς και στην έλλειψη συμμετοχής του κράτους και στις ελάχιστες επιδοτήσεις προς τις τοπικές οργανώσεις. Τα πιο σημαντικά τους έσοδα οφείλονται στις εξωτερικές βοήθειες από τις Αραβικές χώρες και από άλλα κράτη (Ευρώπη, Αμερική). Τα έσοδα αυτά είναι κάτω από τον αυστηρό έλεγχο των Ισραηλινών αρχών και δεν μπορούμε να χαρακτηρίσουμε τις εξωτερικές επιδοτήσεις ότι ανταποκρίνονται πάντα στις ανάγκες των πολιτών, καθώς υπάρχει έλεγχος για την αξιοποίηση των βοθημάτων, από τις χώρες που δίνουν τις ενισχύσεις αυτές, σε συγκεκριμένα έργα ή ενέργειες.

3. Οι Ισραηλινές στρατιωτικές αποφάσεις που περιορίζουν και δυσκολεύουν τη λειτουργία του διοικητικού συστήματος, εκμεταλλεύονται τις ελλείψεις και τους περιορισμούς του Ιορδανικού νόμου, με σκοπό την άσκηση της συμφέρουσας, για το κράτος τους, πολιτικής.

Έτσι βλέπουμε, σε γενικό επίπεδο, ότι οι ελλείψεις της τοπικής οργάνωσης οφείλονται στους εξής παράγοντες:

- Ο δήμαρχος είναι ο κυρίαρχος του παιχνιδιού, αυτός διευθύνει και παίρνει αποφάσεις κάτι που αναγκαστικά περιορίζει το ρόλο των διευθυντών, στις διάφορες υπηρεσίες του δήμου να εκτελούν τις διαταγές χωρίς να μπορούν να πάρουν πρωτοβουλίες.
- Η έλλειψη δημοκρατίας σε κοινωνικό επίπεδο που οφείλεται στην κατάσταση που επικρατεί και ανταποκρίνεται αρνητικά σε όλα τα επίπεδα οργάνωσης και αποφάσεων, (π.χ οι υπάλληλοι που διορίζονται στην τοπική αυτοδιοίκηση είναι διορισμένοι βάσει κοινωνικών πολιτικών και άλλων συμφερόντων του δήμαρχου ή κάποιων από τους δημοτικούς συμβούλους).

- Η έλλειψη του εκπαιδευμένου προσωπικού σε όλα τα επίπεδα που αναφέρεται ως εξής. Η έλλειψη της σύγχρονης διοίκησης καθώς και η χρησιμοποίηση της τεχνολογίας (ο ηλεκτρονικός υπολογιστής χρησιμοποιήθηκε τα τελευταία χρόνια στους δήμους), καθώς και η έλλειψη σεμιναρίων που να αφορούν τους σύγχρονους τρόπους διοικητικής οργάνωσης σε όλα τα επίπεδα και στις διευθύνσεις των δήμων.
- Ο Νόμος 1955 δεν ανταποκρίνεται στη σημερινή κατάσταση και έχει πάρα πολλές ελλείψεις. Χρειάζεται αναγκαστική βελτίωση. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα τελευταία 20 χρόνια στην Ιορδανία προστέθηκε μια σειρά από βελτιώσεις στο Νόμο 1955, κάτι που δεν έγινε στα Κατεχόμενα Εδάφη (D.Ousamah Shahwan, 1993).
- Η γενική χαμηλή ποιότητα εργασίας των υπαλλήλων που παρά την πολιτική κατάσταση που επικρατεί, παίζει ένα μεγάλο ρόλο, η διοικητική οργάνωση και η συνειδητοποίηση των υπαλλήλων, που οφείλεται σε διάφορα άλλα προβλήματα.
- Τα έσοδα και τα έξοδα των δήμων, που όπως αναφερθήκαμε στον Ιορδανικό νόμο 1955 είναι τα εξής: α) Η εκμετάλλευση ιδιοκτησίας του δήμου (παράγραφος 44), β) τα δάνεια (παράγραφος 45), γ) τα έσοδα των δήμων από την κατανομή νερού, ρεύματος αποχέτευσης κ.τ.λ (παράγραφος 46, 51, 52), δ) τα έσοδα από τους διάφορους φόρους (παράγραφος 53, 55, 56). Οι ίδιοι φόροι είναι: φόρος κατοικίας, διανομή βενζίνης - πετρελαίου, τα διάφορα καταναλωτικά προϊόντα εκτός από τα φρούτα και τα φρέσκα λαχανικά, φόρος μεταφορών και ιδιοκτησίας Ι.Χ., καθώς και τα πρόστιμα στους δρόμους.
- Οι χαμηλές έως ανύπαρκτες επιδοτήσεις στους δήμους που με βάση το Νόμο 1955 (παράγραφος 56) εγκρίνονται από τον υπουργό εσωτερικών (στρατιωτικός διευθυντής ή νομάρχης) που όπως συνηθίζεται τα χρησιμοποιούν στους δήμους σε δύο στάδια. Το πρώτο στάδιο είναι το κλασσικό (για τα διάφορα έξοδα του δήμου κάθε χρόνο). Το δεύτερο στάδιο είναι αναπτυξιακό που οι εξωτερικές βοήθειες, οι δωρεές από τους διάφορους κοινοτικούς οργανισμούς από το εξωτερικό και το εσωτερικό, καθώς και τα δάνεια είναι τα βασικά έσοδα των αναπτυξιακών προγραμμάτων.
- Ο αυστηρός έλεγχος των εσόδων των δήμων από τις κεντρικές αρχές (στρατιωτικές υπηρεσίες), με βάση την απόφαση 526 της Ισραηλινής στρατιωτικής αρχής στην παράγραφο 42 του Νόμου 1955, που έδωσε στο νομάρχη τον έλεγχο των δήμων, γεγονός που οδηγεί στην ανυπαρξία εμπιστοσύνης κεντρικής διοίκησης - τοπικής διοίκησης και παράλληλα τοπικής διοίκησης πολιτών.

5.8 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΣΤΗ Δ.Ο

Το πρόβλημα της αναδιάρθρωσης των διοικητικών και εδαφικών ενοτήτων στη Δ.Ο είναι σημαντικό για τη λειτουργία του νέου Παλαιστινιακού κράτους, είναι θέμα που θα αποφέρει έντονους προβληματισμούς στους πολιτικούς φορείς, στην επιστημονική κοινότητα αλλά και στο ευρύτερο κοινό. Στον προβληματισμό αυτό συμβάλλουν φυσικά οι πρόσφατες εξελίξεις στην περιοχή, η υπογραφή της ειρηνευτικής συμφωνίας καθώς και το επίπεδο των αρμοδιοτήτων της Παλαιστινιακής αρχής που θα ξεκαθαριστεί και θα οριστεί με βάση τις αρχές της μεταβατικής περιόδου μεταξύ των δύο πλευρών (ΟΑΠ και Ισραήλ).

Η σημασία των εξελίξεων αυτών και το μεγάλο κενό έλλειψης της διοίκησης, που οφείλεται στην κατοχή της περιοχής και στην πολιτική που άσκησε το Ισραήλ με σκοπό την υποβάθμιση της περιοχής για τους λόγους στους οποίους ήδη αναφερθήκαμε στην ανάλυσή μας. Θα συμβάλλουν ώστε να επανέλθει με έμφαση και έντονο προβληματισμό της Παλαιστινιακής διοικητικής αρχής, ώστε να δημιουργήσει το νέο κατάλληλο μηχανισμό διοίκησης που θα μπορέσει να αντιμετωπίσει τις διάφορες ελλείψεις της περιοχής.

Το γεγονός αυτό και με βάση τις ιστορικές αναδρομές στους τρόπους και κανονισμούς διοίκησης που πέρασε η περιοχή, μας προκαλούν να διαμορφώσουμε προτάσεις ορθολογικής πολιτικής για τη βελτίωση και αναδιάρθρωση της διοικητικής οργάνωσης καθώς και σε ό,τι αφορά τις εδαφικές ενότητες, ώστε να είναι το υπόβαθρο για τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας καθώς και για την κατάλληλη μεταχείριση των προγραμμάτων ανάπτυξης, κάτι που είναι αναγκαίο για την περιοχή της Δ.Ο. Από την άλλη η κατάλληλη οργάνωση και λειτουργία της διοίκησης στη Δ.Ο θα προωθήσει και θα διευκολύνει την κατάλληλη μεταχείριση των εξωτερικών βοηθειών και τα διάφορα διεθνή προγράμματα ώστε να επιδράσουν αποτελεσματικά και να αποτελέσουν το υπόβαθρο της ανάπτυξης σε εθνική κλίμακα.

Η αλματώδης εξέλιξη στο χώρο της επιστήμης και της τεχνολογίας δημιουργούν νέες οικονομικές και κοινωνικές καταστάσεις που με τη σειρά τους επηρεάζουν την οργάνωση του χώρου. Οι νέες χωρικές δομές δεν είναι πλέον συμβατές με τις διοικητικές διαιρέσεις στα διάφορα επίπεδα διοίκησης και προγραμματισμού. Υπάρχει

ανάγκη για αναπροσαρμογή του μεγέθους, του αριθμού και των ορίων των εδαφικών και διοικητικών ενοτήτων, ιδιαίτερα στο επίπεδο των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α η ανάγκη διοικητικής και εδαφικής αναδιάρθρωσης είναι επιτακτική (Μπεριάτος Η., 1994).

Χαρακτηριστικά αναφέρουμε:

α) Η περιοχή της Δ.Ο αποτελείται από μικρή έκταση που φτάνει τα 5.800 τ.χλμ (Χάνι Μακμπούλ, 1987).

β) Με βάση τη σημερινή διοικητική διάρθρωση η περιοχή είναι διαιρεμένη ως εξής:

- το 5,3% των οικισμών είναι δήμοι
- το 16,3% των οικισμών είναι κοινότητες
- το 74,2% των οικισμών αντιπροσωπεύεται από πάρεδρο
- το 4,2% των οικισμών είναι προσφυγικοί οικισμοί

γ) Ο τρόπος λειτουργίας της διοικητικής διάρθρωσης στην περιοχή δεν ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες του αναπτυξιακού σχεδιασμού. Για παράδειγμα ο νομός Ramallah αποτελείται από 76 οικισμούς που χωρίζονται σε 6 δήμους, 12 κοινότητες, 345 περιοχές με πάρεδρο και 20 προσφυγικούς οικισμούς. Ο μέσος όρος της απόστασης των διάφορων οικισμών από το κέντρο του νομού (την πόλη Ramallah) είναι 20 χλμ.

Τα διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο νομός αυτός δεν διαφέρουν από αυτά στους άλλους νομούς και μπορούμε να τα συνοψίσουμε ως εξής:

1. Η πυκνή δόμηση των οικισμών οφείλεται στην απαγόρευση επέκτασης του σχεδίου πόλης.
2. Η συγκέντρωση των διάφορων υπηρεσιών (υγεία, ταχυδρομεία, χώροι αναψυχής, αγορά κ.α) στο κέντρο του νομού.
3. Ουσιαστικά προβλήματα στο πολεοδομικό σχεδιασμό και στην κατανομή των χρήσεων γης, κάτι που οφείλεται στην απαγόρευση επέκτασης του σχεδίου πόλης.
4. Η έλλειψη κατάλληλου προγραμματισμού και σχεδιασμού που οφείλεται στην έλλειψη Παλαιστινιακής διοίκησης.
5. Η ανυπαρξία των κατάλληλων υποδομών σε όλες τις περιοχές.

Με βάση αυτά βλέπουμε ότι η περιοχή της Δ.Ο έχει ανάγκη από την άμεση παρέμβαση και βελτίωση στις διοικητικές ρυθμίσεις, ώστε να έχουν επιπτώσεις στην ευρυθμία της διοίκησης, την εμπάθυνση της δημοκρατικής λειτουργίας και στη διευκόλυνση της αναπτυξιακής και προγραμματικής διαδικασίας στην περιοχή. Για την επίτευξη αυτών των στόχων είναι αναγκαία η αλλαγή ή η ριζική βελτίωση του

Ιορδανικού Νόμου, έτσι ώστε τα τοπικά όργανα να έχουν τη δυνατότητα να ειδικεύσουν τις λειτουργίες τους έτσι ώστε να προσαρμόζονται στις ειδικές ανάγκες του αναπτυξιακού προγραμματισμού

Τέλος είναι αναγκαία η αποκέντρωση του αναπτυξιακού μηχανισμού ανάλογα με ένα κατάλληλα οργανωμένο χωροταξικό σχεδιασμό, που να εκμεταλλευτεί με βάση μια λογική τακτική και με μια τολμηρή εδαφική πολιτική που να οριοθετήσει ανάλογες γεωγραφικές ενότητες στη βάση κάποιων κινήτρων και μηχανισμών ανάπτυξης (π.χ. γεωμορφολογικά, υπηρεσίες, κοινά προβλήματα των οικισμών, κ.τ.λ.), ώστε να γίνει η υποχρεωτική συνένωση των οικισμών για τη δημιουργία δήμων (τύπου «ανοιχτών πόλεων», Μπεριάτος Η., 1994), που βάσει των ανάλογων θεσμοθετήσεων και μεταρρυθμίσεων να τους παραχωρήσουν ανάλογες και σημαντικές αρμοδιότητες, ώστε να είναι ορθολογική η αντιμετώπιση του προβλήματος. Η επίτευξη αυτού του στόχου απαιτεί παράλληλα την εξασφάλιση των παρακάτω ενεργειών:

1. Η κατάργηση ή η ριζική βελτίωση του Ιορδανικού νόμου που επίσημα λειτουργεί ως σήμερα. Καθώς θα πρέπει να συμπληρωθούν κάποιοι παράγραφοι σχετικά με το σύστημα εκλογών σε γενικό επίπεδο καθώς και σε τοπικό επίπεδο, η δημοκρατία οφείλει τη συμμετοχή γυναικών στις εκλογές καθώς και να δοθούν μεγαλύτερες αρμοδιότητες στις τοπικές αρχές, ώστε να συμμετάσχουν στο σχεδιασμό, την ανάπτυξη και σε άλλους τομείς σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

2. Να καταργηθεί το περιφερειακό σύστημα που προβλέπεται στον Ιορδανικό Νόμο που χωρίζει την περιοχή σε 3 περιφέρειες και αυτό διότι η περιοχή της Δ.Ο είναι μικρή σε έκταση, και με βάση μια στρατηγική πολιτική να διοριστεί μια κεντρική διοίκηση (κάτι αντίστοιχο με την Ισραηλινή διοίκηση) στο σχεδιασμό προγραμματισμού και στην θεσμοθέτηση, έτσι ώστε να δοθούν και να διαχωριστούν οι αρμοδιότητες των νομαρχών στις περιοχές τους, καθώς και ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης που είναι αναγκαστικό στη σημερινή κατάσταση.

3. Να δημιουργηθεί επιστημονικός οργανισμός που να ασχολείται με θέματα χωροταξικής ανάπτυξης και περιβάλλοντος, καθώς και να εκπονούν τα σχέδια πόλης και να βοηθήσουν στη θεσμοθέτηση.

4. Να εξεταστούν οι πολεοδομικές ανάγκες των οικισμών για να γίνουν οι ανάλογες επεκτάσεις των πολεοδομικών συγκροτημάτων (σε υπάρχοντες και νέους Ο.Τ.Α) ώστε να έχουν το αναπτυξιακό όφελος σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.
5. Η εξασφάλιση ανάλογων πόρων για την ενίσχυση των Ο.Τ.Α, καθώς και την επιδότηση των αναγκαίων αναπτυξιακών έργων.
6. Να δημιουργηθεί και να θεσμοθετηθεί ένας δικαστικός μηχανισμός που θα παρέχει την ευθύνη ελέγχου και τιμωρίας των παραβατών του νόμου.
7. Να θεσμοθετηθεί και να δημιουργηθεί ένα σύστημα που θα επιτρέψει τη συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία σχεδιασμού, ώστε να λειτουργήσει η δημοκρατία και σε εθνικό επίπεδο.
8. Η θεσμοθέτηση σύγχρονων οργάνων, διαδικασιών και μέσων άσκησης χωροταξικής πολιτικής με βάση τη σύνδεση του χωροταξικού σχεδιασμού με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό (οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη).
9. Ο σχεδιασμός και ο προγραμματισμός του κτηματολογίου για την απογραφή των ιδιοκτησιών, κάτι που είναι απαραίτητο για το σχεδιασμό, προγραμματισμό, καθώς και για τη διαχείριση των δημόσιων επενδύσεων και των εξωτερικών βοθηιών.
10. Η δημιουργία προϋποθέσεων ενεργού παρέμβασης της χωροταξίας στον αναπτυξιακό σχεδιασμό μέσω του συντονισμού των έργων, των προγραμμάτων και των πολιτικών και κυρίως μέσω της συνεχούς εκτίμησης των χωροταξικών επιπτώσεων των ασκούμενων πολιτικών.
11. Η πληροφόρηση, η ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών για την εφαρμογή των προγραμμάτων και πολιτικών ανάμεσα στους φορείς νομούς κ.τ.λ.

Η επίτευξη αυτών των στόχων έχει την ανάγκη ενός συγκεκριμένου στρατηγικού σχεδιασμού με σαφείς στόχους και με υποστήριξη από μια γενναία οικονομική πολιτική και κοινωνική στήριξη με βάση ένα ευέλικτο σχήμα τακτικής θεσμοθετήσεων, διαχωρισμού αρμοδιοτήτων και αξιόπιστη πολιτική συνέπεια που να οδηγεί σε καλύτερη ποιότητα δημοκρατίας, στηριζόμενη στο διάλογο και συμπάρασταση των πολιτών ώστε να δημιουργηθούν προϋποθέσεις ανάπτυξης στην περιοχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΟΧΘΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η περιοχή της Δ.Ο. και όλα τα κατεχόμενα εδάφη πέρασαν από διάφορες πολιτικές φάσεις. Σε κάθε φάση η κυρίαρχη πολιτική δύναμη προκειμένου να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα της, εκμεταλλεόταν την οικονομία των κατεχομένων γεγονός που συντέλεσε στην υποβάθμιση της οικονομίας.

Από την Ισραηλινή εισβολή στις παλαιστινιακές περιοχές της Δ.Ο. και της λωρίδας της Γάζας το 1967, και την επιβολή της στρατιωτικού νόμου στα κατεχόμενα, η παλαιστινιακή οικονομία έχει συστηματικά δεχθεί επίθεση, έχει υπονομευθεί και έχει επηρεαστεί από τις δυνάμεις κατοχής.

Ο σκοπός των κατακτητών ήταν να μετατρέψουν την παλαιστινιακή οικονομία σε μία οικονομία υποταγμένη και εξαρτημένη από τους Ισραηλινούς. Να μετατρέψουν τα κατεχόμενα σε μια μεγάλη καταναλωτική αγορά για τα ισραηλινά προϊόντα, σε μια πηγή φτηνού εργατικού δυναμικού για τις ισραηλινές επιχειρήσεις καθώς επίσης και κρατικών εσόδων μέσω της φορολογίας.

Παράλληλα στόχευε στο να λύσει το δημογραφικό πρόβλημα στα κατεχόμενα εδάφη, προωθώντας την μετανάστευση στο εξωτερικό. Για να πετύχουν οι ισραηλινοί τους στόχους τους ακολούθησαν μια στρατηγική πολιτική με βάση κάποιες αρχές. Οι πιο σημαντικές είναι οι εξής:

1. Η απαγόρευση των ισραηλινών επενδύσεων στα κατεχόμενα εδάφη και ο περιορισμός των επενδύσεων ξένου και αραβικού κεφαλαίου στην ανάπτυξη της περιοχής έγινε βάσει των παρακάτω περιορισμών.
 - α. Να μην ανταγωνίζεται την ισραηλινή παραγωγή με την βοήθεια της φτηνής εργατικής δύναμης και με την δημιουργία καινούριων θέσεων εργασίας.
 - β. Να είναι επενδύσεις σε τομείς που μπορούν να βοηθήσουν την ισραηλινή παραγωγή και σε καμιά περίπτωση ανταγωνιστική των ισραηλινών.
 - γ. Να μην δημιουργεί το υπόβαθρο ανεξαρτησίας της οικονομίας της περιοχής ή να μην ελαχιστοποιεί τον ισραηλινό έλεγχο.

δ. Να μην είναι επενδύσεις σε τομείς που εξαρτώνται άμεσα από τους υδάτινους πόρους και ειδικά το νερό.

2. Το γεγονός ότι επιτρέπει στην ισραηλινή οικονομία και στους εποίκους να επενδύσουν σε τομείς που έχουν άμεση ανάγκη φυσικών πόρων της περιοχής.

3. Να μην δημιουργούν τα έξοδα των στρατιωτικών δυνάμεων βάρος στο κράτος, αλλά να δημιουργούνται έσοδα μέσω της φορολογίας των κατοίκων.

Η οργανωμένη οικονομική πολιτική των ισραηλινών περιλαμβάνει την εκμετάλλευση των οικονομικών πόρων της περιοχής ώστε να αποδίδουν τα σχέδια τους ως εξής

α. Υδάτινοι πόροι. Με την δέσμευση των εδαφών και γεωργικών εκτάσεων για στρατιωτικούς λόγους ή για ανάπτυξη του εποίκισμού, καθώς και την δέσμευση των πηγών νερού και του ελέγχου των γεωτρήσεων της περιοχής.

β. Εργατικό δυναμικό. Ο περιορισμός των θέσεων εργασίας στην περιοχή, οδηγεί στη μετανάστευση του εργατικού δυναμικού προς το Ισραήλ και στη φτηνή εκμετάλλευσή του από τους ισραηλινούς.

4. Η εκμετάλλευση του τοπικού κεφαλαίου. Η ισραηλινή πολιτική χρησιμοποίησε διάφορους τρόπους για την εκμετάλλευση του τοπικού κεφαλαίου μέσω της έμμεσης και άμεσης φορολογίας, των διαφόρων προστίμων και της τελωνιακής μεταφοράς. Το ισραηλινό τραπεζικό μονοπώλιο, με την αύξηση των τιμών καθώς και την εκμετάλλευση των εξωτερικών βοθηθιών και ξένων νομισμάτων των παλαιστινίων.

Σε ότι αφορά τους περιορισμούς ανάπτυξης των διαφόρων τομέων της Δ.Ο. οι ισραηλινές αρχές ακολούθησαν τα εξής.

1. Ο πρωτογενής τομέας. Το Ισραήλ εκμεταλλεύεται μεγάλες εκτάσεις στη Δ.Ο. και ελέγχει τις πηγές νερού της περιοχής. Επίσης εκμεταλλεύεται ένα μεγάλο ποσοστό του εργατικού δυναμικού των κατεχομένων εδαφών που δουλεύουν στο πρωτογενή τομέα. Τέλος η παραγωγή της περιοχής εναρμονίζονταν πάντα με τις ανάγκες της ισραηλινής αγοράς.

2. Βιομηχανία. Ο περιορισμός ανάπτυξης των υπαρχόντων επιχειρήσεων, ο περιορισμός των αδειών για καινούριες επιχειρήσεις, η απαγόρευση και ο περιορισμός εισαγωγής πρώτων υλών, μηχανημάτων και τεχνολογίας απ' το εξωτερικό στόχευε στον περιορισμό της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων έναντι των αντίστοιχων ισραηλινών.

Η ισραηλινή πολιτική συνεχίστηκε με τη βοήθεια των ισραηλινών επενδυτών στη δημιουργία βιομηχανικών περιοχών, κοντά στους παλαιστινιακούς οικισμούς ώστε να διευκολυνθεί η μετακίνηση και εκμετάλλευση του εργατικού παλαιστινιακού δυναμικού ταυτόχρονα όμως να είναι και κοντά στη τοπική αγορά.

3. Κατασκευές. Υπάρχουν περιορισμοί από τις ισραηλινές αρχές στις άδειες κατασκευής κατοικιών καθώς και στη παραγωγή πρώτων υλών γι' αυτές. Από την άλλη πλευρά, ένας μεγάλος αριθμός εργατών από τα κατεχόμενα εργάζεται στο Ισραήλ.

4. Εμπόριο. Οι ισραηλινές αρχές επέβαλαν περιορισμούς στο εσωτερικό και εξωτερικό εμπόριο των κατεχόμενων και αυτό με τη δημιουργία του κατάλληλου περιβάλλοντος των ενισχύσεων του κράτους στα ισραηλινά προϊόντα καθώς και διάφορους φόρους που δεν επιτρέπουν την ή εξαγωγή διάφορων προϊόντων στα κατεχόμενα εδάφη.

5. Τραπεζικό σύστημα. Οι εξουσίες του Ισραήλ απαγορεύουν την ύπαρξη τραπεζικού παλαιστινιακού συστήματος και περιορίζουν τις εξωτερικές βοήθειες στα κατεχόμενα εδάφη, γεγονός που οδήγησε στην ανυπαρξία τρόπου βοήθειας για την ανάπτυξη της περιοχής.

6. Τουρισμός. Στη διάρκεια της κατοχής περιορίστηκε και μειώθηκαν τα εισοδήματα των κατοίκων των κατεχόμενων εδαφών που προέρχονταν από τον τουρισμό. Αυτό οφείλεται στη πολιτική αστάθεια της περιοχής της Δ.Ο. και στην Ισραηλινή εκμετάλλευση των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής της Δ.Ο.

7. Υποδομές. Οι ισραηλινές αρχές απαγόρευαν τις επενδύσεις στον τομέα των υποδομών της περιοχής (οδικό δίκτυο, αεροπορικό δίκτυο, επικοινωνίας, ύδρευσης-άρδευσης, ενέργειας κ.λ.π.). Η ισραηλινή πολιτική ανάπτυξης των υποδομών είχαν σκοπό την εκμετάλλευση των υποδομών της περιοχής για οικονομικούς-στρατιωτικούς και για την εξυπηρέτηση των ισραηλινών οικισμών.

8. Δημόσιες υπηρεσίες. Οι ισραηλινές αρχές αρνήθηκαν την ανάπτυξη δημόσιων υπηρεσιών ενώ ταυτόχρονα περιορίσαν και τον αριθμό των εργαζομένων στον τομέα αυτό. Το γεγονός αυτό δημιουργεί τεράστια προβλήματα στη ζωή των κατοίκων ενώ είναι έντονη και η έλλειψη εξυπηρέτησης των πολιτών της περιοχής, παράλληλα λόγω

της γενικής δυσaréσκειας αυξάνονται και τα έξοδα του στρατού για την αντιμετώπιση των πολιτών της περιοχής.

Αυτή η μη ισότιμη σύνδεση των δύο περιοχών που δεν έγινε σε οικονομικό επίπεδο, δεν ωφέλησε την ανάπτυξη των υποδομών της περιοχής αλλά εμπόδισε στο να γίνουν μεγάλα αναπτυξιακά έργα και δεν εξασφάλισε στην περιοχή την ελάχιστη εξυπηρέτηση των πολιτών.

Στην οικονομική αστάθεια της περιοχής και στην αύξηση της ανεργίας ειδικά στη δεκαετία το '80, γεγονός που οδήγησε ως ένα σημείο και στην αστάθεια της ισραηλινής οικονομίας αποδεικνύοντας την αποτυχία της οικονομικής πολιτικής της.

Η αστάθεια της οικονομίας όξυνε τα κοινωνικά προβλήματα στα κατεχόμενα εδάφη και παράλληλα την πολιτική αστάθεια της περιοχής μέχρι της 9 Δεκεμβρίου 1987 που διακηρύχθηκε η Ιντιφάντα (απελευθερωτικός αγώνας παλαιστίνιων) που οδήγησε τους ισραηλινούς στο να συμπεράνουν ότι η πιο κατάλληλη λύση του Ισραήλ θα ήταν να τα παραδώσει και να αναλάβουν οι παλαιστίνιοι τα καθήκοντα, στους διάφορους τομείς της οικονομίας, στην περιοχή της Δ.Ο. και της Λωρίδας της Γάζας. Έτσι στις 13 Σεπτεμβρίου 1993 υπογράφηκε η ειρηνευτική συμφωνία.

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξετάσουμε την εξέλιξη των βασικών οικονομικών μεγεθών της Δ.Ο. κατά τη διάρκεια της ισραηλινής κατοχής. Όλα τα στατιστικά στοιχεία που παρουσιάζονται σε αυτό το κεφάλαιο έχουν πηγή την Ισραηλινή Στατιστική Υπηρεσία και πάρθηκαν από βιβλία που αναγράφονται στη βιβλιογραφία.

6.2 Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ (ΑΕΠ)

Οι πίνακες 6.1, 6.2 παρουσιάζουν την διαχρονική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της Δυτικής Όχθης για το διάστημα 1970-1987 (σε δολάρια και Shekel¹). Η πρώτη στήλη σε κάθε πίνακα δείχνει την εξέλιξη του ονομαστικού ΑΕΠ, ενώ η δεύτερη δείχνει την εξέλιξη του πραγματικού² ΑΕΠ (σε τιμές 1976). Τέλος, η τρίτη στήλη δείχνει το ετήσιο ποσοστό μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ.

¹ Το Shekel είναι το ισραηλινό νόμισμα

² Η μετατροπή σε σταθερές τιμές 1976 έγινε βάσει των ετησίων ποσοστών πληθωρισμού του Ισραηλινού Shekel που αναφέρονται στην μελέτη του Άμπεντ Ραζάκ Ομάρ (1991), σελ. 18.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της Δυτικής Όχθης αυξήθηκε κατά 2,5 φορές στο διάστημα 1970 - 1987. Όμως η πορεία εξέλιξης του ΑΕΠ χαρακτηρίζεται από πολλές διακυμάνσεις (κύκλοι ύφεσης και μεγέθυνσης). Αυτές οι διακυμάνσεις διακρίνονται για το μικρό τους χρονικό εύρος, με μέγιστη διάρκεια τριών χρόνων. Η έλλειψη σταθερότητας της οικονομίας της Δυτικής Όχθης είναι αποτέλεσμα 25 χρόνων άνισου ανταγωνισμού με την πολύ ανεπτυγμένη ισραηλινή οικονομία, καθώς και των ισραηλινών πολιτικών που αποσκοπούσαν στην γενικότερη υποβάθμιση της παλαιστινιακής οικονομίας. Παράλληλα, οι οικονομικές κρίσεις και ο πληθωρισμός της ισραηλινής οικονομίας, με την οποία η παλαιστινιακή οικονομία έχει σχέσεις εξάρτησης, συντέλεσαν στο να λείπει η σταθερότητα από την τελευταία.

Στο διάστημα 1971 - 1977, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν αυξήθηκε κατά τα έτη 1971, '72, '74 και μειώθηκε κατά τα έτη 1973, '75, '76, '77. Το μέσο ποσοστό μεταβολής του ήταν 5,1%, με μέγιστη τιμή 41,3% το 1974, και ελάχιστη τιμή -22,6% το 1975. Αυτές οι απότομες διακυμάνσεις στην πορεία εξέλιξης του ΑΕΠ χαρακτηρίζουν και τις υπόλοιπες περιόδους.

Για την περίοδο μετά το 1987, δεν υπάρχουν στοιχεία για το ΑΕΠ, αλλά οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι στην περίοδο 1988 το ΑΕΠ μειώθηκε πολύ λόγω των πολιτικών συνθηκών της περιοχής, όπου σ' αυτή την εποχή σημειώθηκε, όπως είναι γνωστό, η έναρξη της εξέγερσης στα κατεχόμενα (γνωστή ως Ιντιφάντα), και ακολούθησαν τα ισραηλινά μέτρα για την βίαιη καταστολή της.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι στη Δ. Όχθη ισχύει ένα ιδιόρρυθμο νομισματικό σύστημα όπου κυκλοφορούν δύο νομίσματα, το ισραηλινό Shekel και το ιορδανικό Ντινάρι. Το ιορδανικό Ντινάρι, το οποίο έχει χαμηλότερα ποσοστά πληθωρισμού, χρησιμοποιείται από τους κατοίκους της Δ. Όχθης σαν βάση για τις τιμές των κεφαλαιουχικών αγαθών, των ενοικίων και για την αποταμίευση. Αυτή η πρακτική ελαφρύνει την τοπική οικονομία από το βάρος του ισραηλινού πληθωρισμού.

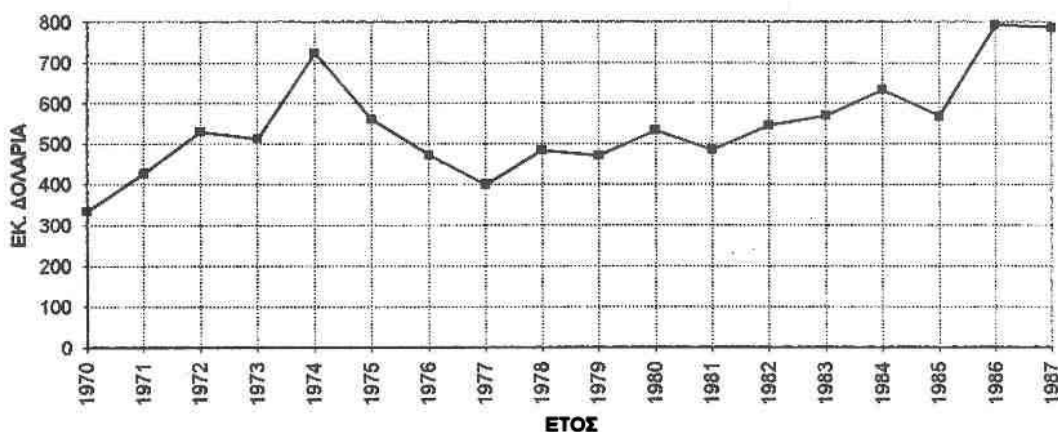
Πίνακας 6.1 Το ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της Δυτικής Όχθης (σε εκατομ. Δολάρια και τιμές αγοράς.

Έτος	ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές	ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 1976	Ετήσιο ποσοστό μεταβολής
1970	122.857	333.908	
1971	160.858	426.781	27.81
1972	210.238	528.845	23.91
1973	247.619	511.381	-3.30
1974	418.609	722.484	41.28
1975	397.161	559.311	-22.72
1976	471.411	471.411	-15.72
1977	473.327	398.944	-15.37
1978	516.265	482.936	21.05
1979	579.794	470.106	-2.66
1980	780.133	532.18	13.20
1981	682.276	485.19	-8.83
1982	748.699	544.981	12.32
1983	808.675	568.626	4.34
1984	794.914	632.832	11.29
1985	747.283	568.266	-10.20
1986	1237.702	792.59	39.48
1987	1294.609	785.718	-0.87

Πηγή : Ι.Σ.Υ. CBS, STATISTICAL ABSTRACT OF ISRAEL No 40, 1989

Σημ. Όλα τα στοιχεία με πηγή την Ισραηλινή Στατιστική Υπηρεσία δεν συμπεριλαμβάνουν την περιοχή της Ιερουσαλήμ

Διάγραμμα 6.1 Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΟΧΘΗΣ

Πίνακας 6.2 Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της Δυτικής Όχθης (σε εκατ. Shekel, και τιμές αγοράς)

Έτος	ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές	ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 1976	Ετήσιο ποσοστό μεταβολής
1970	0.043	0.2651	
1971	0.06	0.3389	27.81
1972	0.0883	0.4149	23.91
1973	0.104	0.406	-3.30
1974	0.1867	0.5737	41.28
1975	0.2518	0.4441	-22.72
1976	0.3743	0.3743	-15.72
1977	0.4951	0.3168	-15.37
1978	0.9014	0.3835	21.05
1979	1.475	0.3733	-2.66
1980	3.9974	0.4226	13.20
1981	7.7991	0.3852	-8.83
1982	18.1687	0.4327	12.32
1983	45.4588	0.4515	4.34
1984	233.0762	0.5025	11.29
1985	880.2996	0.4512	-10.20
1986	1841.6993	0.6293	39.48
1987	2064.9005	0.6239	-0.87

Πηγή : Ι.Σ.Υ. CBS, STATISTICAL ABSTRACT OF ISRAEL No 40, 1989

Σημ. Τα στοιχεία δεν συμπεριλαμβάνουν την περιοχή της Ιερουσαλήμ.

6.3. Η ΤΟΜΕΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΕΠ.

Ο πίνακας 6.3 παρουσιάζει την διαχρονική τομεακή διάρθρωση του πραγματικού ΑΕΠ της Δυτικής Όχθης. Όπως παρατηρούμε από τον πίνακα, η αξία του παραγόμενου προϊόντος από τον πρωτογενή τομέα το 1987 ανερχόταν σε 182.3 εκ. δολάρια, και είναι λίγο μικρότερη από την αντίστοιχη αξία του 1972 που ήταν 183.9 εκ. δολάρια. Στο ίδιο διάστημα (1972 - 1987), ο δευτερογενής τομέας αύξησε την αξία της παραγωγής του κατά 1,4 φορές, φτάνοντας τα 58.3 εκ. δολάρια το 1987.

Πίνακας 6.3 Διαχρονική εξέλιξη της τομεακής διάρθρωσης του ΑΕΠ

Έτος	Γεωργία, Δάση και Αλιεία	Βιομηχανία	Κατασκευές και Δημόσια έργα	Δημόσιες Υπηρεσίες, Ηλεκτρισμός και Νερό	Μεταφορές, Εμπόριο και άλλες υπηρεσίες	ΑΕΠ (σε κόστος εργοστασίου)	Καθαροί έμμεσοι φόροι στο ΑΕΠ	ΑΕΠ (σε τιμές αγοράς)
1972	183,867	40,726	42,523	65,282	167,098	499,496	29,348	528
1973	167,182	40,32	50,155	68,348	154,889	480,893	30,486	511,381
1974	308,033	55,725	77,782	84,361	156,338	682,239	40,245	722,484
1975	158,597	43,795	82,408	69,081	181,253	535,098	24,211	559,311
1976	156,549	29,975	64,358	50,252	153,778	454,912	16,499	471,41
1977	11,279	26,249	59,225	46,413	139,562	382,749	16,196	398,944
1978	165,765	33,164	65,417	53,791	148,138	466,274	16,662	482,936
1979	140,554	31,585	76,683	53,513	152,442	454,777	15,33	470,106
1980	198,313	35,08	71,305	54,198	157,042	515,937	16,242	532,18
1981	155,036	31,205	72,743	63,082	140,292	462,358	22,832	485,19
1982	158,371	34,666	85,68	67,223	171,326	517,266	27,716	544,981
1983	141,73	36,378	82,901	76,903	188,787	526,697	41,929	568,626
1984	117,856	41,346	93,419	98,193	228,26	579,073	53,759	632,832
1985	107,611	41,314	88,697	74,818	225,163	537,603	30,663	568,266
1986	247,456	57,668	110,473	68,9	276,936	761,432	31,158	792,59
1987	182,341	58,332	127,509	77,092	314,378	759,653	26,065	785,718

Πηγή : Ι.Σ.Υ. CBS, STATISTICAL ABSTRACT OF ISRAEL No 40, 1985

Από την άλλη, ο κατασκευαστικός τομέας πραγματοποίησε μεγάλη μεγέθυνση σ' αυτό το διάστημα. Ενώ το 1972 συμμετείχε με το ποσό των 42.5 εκ. δολαρίων στη διαμόρφωση του ΑΕΠ, το 1987 συμμετείχε με 127.5 εκ. Δολάρια. Τέλος, ο τομέας των μεταφορών και του εμπορίου διπλασίασε περίπου την αξία της συμμετοχής του στο ΑΕΠ σ' αυτό το διάστημα.

Ο πίνακας 6.4, ο οποίος παρουσιάζει τα διαχρονικά ποσοστά συμμετοχής των διαφόρων οικονομικών τομέων στο ΑΕΠ, μας δίνει μια καλύτερη εικόνα της πραγματικότητας. Αυτός ο πίνακας αποκαλύπτει τις δομικές παραμορφώσεις της οικονομίας της Δυτικής Όχθης που διαμορφώθηκαν κατά τη διάρκεια της ισραηλινής κατοχής. Αυτές οι δομικές παραμορφώσεις εντοπίζονται στην συνεχή υποβάθμιση του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα, και στην μείωση της ποσοστιαίας συμμετοχής τους στο ΑΕΠ χωρίς μια παράλληλη ανάπτυξη των σύγχρονων τομέων.

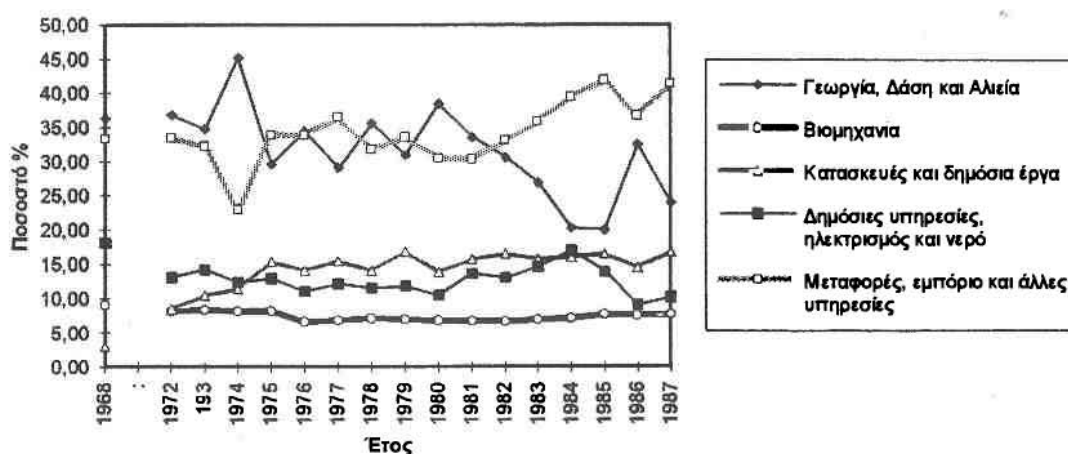
Πίνακας 6.4 Διαχρονική εξέλιξη της συμμετοχής των τομέων στο ΑΕΠ

Ετος	Γεωργία, Δάση και Αλιεία	Βιομηχανία	Κατασκευές και δημόσια έργα	Δημόσιες υπηρεσίες, ηλεκτρισμός και νερό	Μεταφορές, εμπόριο και άλλες υπηρεσίες	ΑΕΠ
1968	36,36	9,09	3,03	18,18	33,33	100
1972	36,81	8,15	8,51	13,07	33,45	100
1973	34,76	8,38	10,43	14,21	32,21	100
1974	45,15	8,17	11,40	12,37	22,92	100
1975	29,64	8,18	15,40	12,91	33,87	100
1976	34,41	6,59	14,15	11,05	33,80	100
1977	29,07	6,86	15,47	12,13	36,46	100
1978	35,55	7,11	14,03	11,54	31,77	100
1979	30,91	6,95	16,86	11,77	33,52	100
1980	38,44	6,80	13,82	10,50	30,44	100
1981	33,53	6,75	15,73	13,64	30,34	100
1982	30,62	6,70	16,56	13,00	33,12	100
1983	26,91	6,91	15,74	14,60	35,84	100
1984	20,35	7,14	16,13	16,96	39,42	100
1985	20,02	7,68	16,50	13,92	41,88	100
1986	32,50	7,57	14,51	9,05	36,67	100
1987	24,00	7,68	16,79	10,15	41,38	100

Πηγή : Ι.Σ.Υ.

Στο διάστημα 1968 - 1987, το ποσοστό συμμετοχής του πρωτογενούς τομέα στη διαμόρφωση του ΑΕΠ μειώθηκε σημαντικά, από 36,4% που ήταν το 1968 έπεσε στο 24% το 1987. Αν και υπήρχαν κάποιες περιόδους στις οποίες ο πρωτογενής τομέας παρουσίασε τάσεις ανάκαμψης (μέσα στη γενική πτωτική τάση), αυτός έχασε το ρόλο που κάποτε έπαιζε σαν βασική πηγή εισοδήματος.

Διάγραμμα 6.2 Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΟΜΕΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΕΠ

Η μείωση της ποσοστιαίας συμμετοχής του πρωτογενούς τομέα, δεν συνοδεύτηκε από μία ανάπτυξη του δευτερογενούς τομέα. Το ποσοστό συμμετοχής του τελευταίου στο ΑΕΠ ήταν 9,1% το 1968 και έπεσε στο 7,68% το 1987. Παράλληλα, ενώ ο

πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας συμμετείχαν μαζί με 45,5% στη διαμόρφωση του ΑΕΠ το 1968, το ποσοστό αυτό έπεσε στο 31,7% το 1987.

Αυτή η σημαντική μείωση του σχετικού βάρους του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα, αντισταθμίστηκε μερικώς από την ανάπτυξη του κατασκευαστικού τομέα, ο οποίος αύξησε το ποσοστό συμμετοχής του στο ΑΕΠ από 3,03% το 1968 στο 16,8% το 1987. Η μεγάλη μεγέθυνση του κατασκευαστικού τομέα αποδίδεται στην αυξανόμενη ανάγκη στέγασης στην Δυτική Όχθη, αλλά κυρίως στην πολιτική αστάθεια η οποία αποθαρρύνει τις επενδύσεις στους άλλους τομείς της οικονομίας.

Όσον αφορά τον τομέα των δημοσίων υπηρεσιών, το ποσοστό συμμετοχής του στο ΑΕΠ μειώθηκε από 18,2% το 1968 στο 10,2% το 1987. Το μέσο ποσοστό συμμετοχής που είχε σ' αυτό το διάστημα ήταν 12,9%. Τέλος, όσον αφορά τον τομέα των μεταφορών και του εμπορίου, η ποσοστιαία συμμετοχής τους στο ΑΕΠ ήταν σχετικά σταθερή στο διάστημα 1968 - 1982 (γύρω στα 33%), ενώ στο διάστημα 1984 - 1987 αυξήθηκε σημαντικά φτάνοντας το 41,4%.

6.4 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ (ΑΕΠ) ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Ο πίνακας 6.5 παρουσιάζει τη διαχρονική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος της Δυτικής Όχθης. Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν αποτελείται από το άθροισμα του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος συν τα καθαρά έσοδα των συντελεστών παραγωγής στο εξωτερικό (Net Factor Income From Abroad), τα οποία στην περίπτωση της Δυτικής Όχθης προέρχονται βασικά από τις αμοιβές της παλαιστινιακής εργασίας στο Ισραήλ, αλλά και στα αραβικά κράτη.

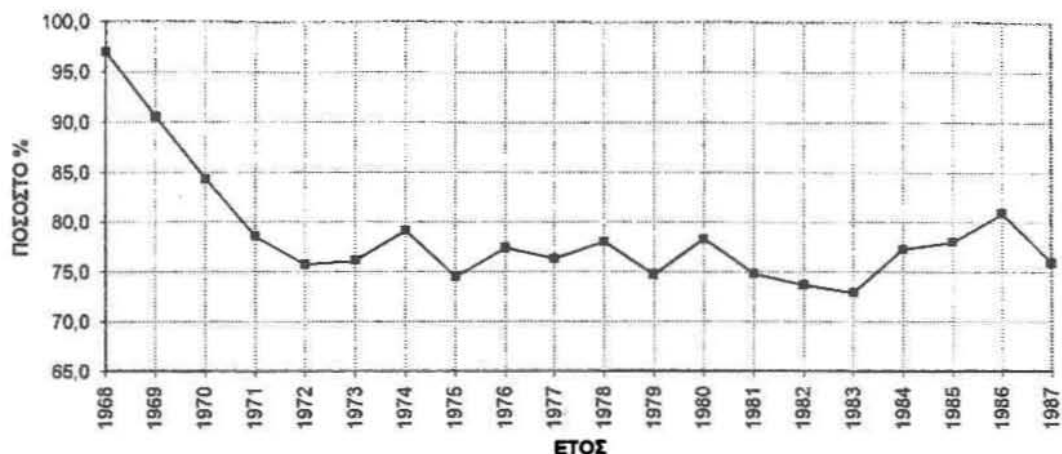
Πίνακας 6.5 Διαχρονική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος της Δ.Ο

Έτος	GDP	Net Factor Income from abroad	GNP	GDP ως ποσοστό του GNP
	(1)	(2)	(3)=(1)+(2)	(1) / (3)
1968				96,9
1969				90,5
1970	333,908	62,122	396,031	84,3
1971	426,782	116,654	543,437	78,5
1972	528,845	170,093	698,938	75,7
1973	511,381	160,79	672,171	76,1
1974	722,483	191,166	913,649	79,1
1975	559,311	191,028	750,339	74,5
1976	471,42	137,657	609,077	77,4
1977	398,944	123,769	522,712	76,3
1978	482,937	136,298	619,234	78,0
1979	470,107	159,581	629,688	74,7
1980	532,179	147,097	679,276	78,3
1981	485,189	163,142	648,331	74,8
1982	544,981	194,522	739,502	73,7
1983	568,626	211,057	779,683	72,9
1984	632,833	185,761	818,594	77,3
1985	568,266	160,481	728,747	78,0
1986	792,589	187,679	980,268	80,9
1987	785,718	249,539	1035,258	75,9

Πηγή : Ι.Σ.Υ.

Όπως παρατηρούμε από τον πίνακα, το ποσοστό συμμετοχής του ΑΕΠ στη διαμόρφωση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος μειώθηκε πολύ κατά την περίοδο της κατοχής. Ενώ το ποσοστό αυτό ήταν 96,6% το 1968 (δηλαδή, την πρώτη χρονιά της κατοχής), έπεσε στο 75,9% το 1991. Με άλλα λόγια, το 1/4 περίπου του εθνικού εισοδήματος της Δυτικής Όχθης παράγεται πλέον στο εξωτερικό. Αυτό οφείλεται, πρώτον, στους χαμηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης του ΑΕΠ και δεύτερον, στην αύξηση της σημασίας των εσόδων από το εξωτερικό, μια που ένα μεγάλο του εργατικού δυναμικού της Δυτικής Όχθης αναγκάζεται να δουλεύει στο εξωτερικό (κυρίως στο Ισραήλ) λόγω της αδυναμίας της ντόπιας αγοράς να τους απορροφήσει.

Διάγραμμα 6.3 ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ GDP ΣΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ GNP

Η μειωμένη ποσοστιαία συμμετοχή του ΑΕΠ στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν είναι μία σημαντική ένδειξη για την εξάρτηση της οικονομίας της Δυτικής Όχθης από το εξωτερικό, κάτι που την καθιστά ευαίσθητη στις εξωτερικές οικονομικο-πολιτικές εξελίξεις.

Αυτό αποδεικνύεται εμπειρικά στις κατά καιρούς οικονομικές κρίσεις που μαστίζουν τα κατεχόμενα, όπως για παράδειγμα όταν το Ισραήλ απαγορεύει στους παλαιστίνιους εργαζόμενους να μεταβαίνουν στις δουλειές τους εντός των ορίων του (στο πλαίσιο της πολιτικής μαζικών αντίποινων), ή όπως έγινε κατά την διάρκεια του πολέμου στο Κουβέιτ, όταν τα καθεστώτα του Αραβικού Κόλπου έδιωξαν του παλαιστίνιους από τα εδάφη τους, με αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας οικονομικής κρίσης στα κατεχόμενα λόγω της διακοπής ενός σημαντικού μέρους των εσόδων από το εξωτερικό.

6.5. Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ³

Η πορεία εξέλιξης της απασχόλησης, όπως και αυτή του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, χαρακτηρίζεται από την έλλειψη σταθερότητας. Ο αριθμός των

³ Σ' αυτό το τμήμα, ο όρος "απασχόληση" ή "απασχολούμενοι" αντιστοιχεί σε δύο κατηγορίες απασχολουμένων :

- α. Οι απασχολούμενοι που μένουν και εργάζονται στην Δυτική Όχθη. Αυτούς θα τους αναφέρουμε ως "απασχολούμενοι" ή "απασχόληση" στην Δ.Ο.
- β. Οι απασχολούμενοι που μένουν στην Δυτική Όχθη αλλά εργάζονται καθημερινά στο Ισραήλ. Αυτούς θα τους αναφέρουμε ως "απασχολούμενοι" (ή απασχόληση) στο Ισραήλ.

απασχολούμενων άλλοτε αυξανόταν με υψηλούς ρυθμούς και άλλοτε με χαμηλούς ρυθμούς, ή ακόμη μειωνόταν. Στο διάστημα 1970 - 1991 ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε από 114500 σε 179700 άτομα.

Από την τέταρτη στήλη του πίνακα 6.6 παρατηρούμε ότι με την πάροδο του χρόνου, το ποσοστό των απασχολούμενων που δουλεύουν στο Ισραήλ αυξήθηκε σημαντικά. Ενώ το ποσοστό αυτό ήταν 12,8% το 1970, έφτασε στο 31,1% το 1991. Παράλληλα, ενώ στο διάστημα 1970 - 1991 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε κατά 65200 άτομα, το 63% αυτών απορροφήθηκαν από την ισραηλινή αγορά εργασίας. Αποκαλύπτεται λοιπόν, ότι ένα μεγάλο τμήμα του εργατικού δυναμικού της Δυτικής Όχθης εξαρτάται από την εργασία στο Ισραήλ σαν μοναδική διέξοδο επιβίωσης. Αυτό συμβαίνει διότι οι ισραηλινές πολιτικές που αποσκοπούσαν στην υποβάθμιση της παλαιστινιακής οικονομίας, είχαν ως συνέπεια την μείωση της ικανότητας της εγχώριας οικονομίας να ανταποκρίνεται στην ζήτηση νέων θέσεων εργασίας.

Όσον αφορά τους απασχολούμενους στη Δυτική Όχθη, από τον πίνακα παρατηρούμε ότι σε διάστημα 22 χρόνων (1970 - 1991), ο αριθμός τους αυξήθηκε κατά 24000 άτομα μόνο. Ο αριθμός των απασχολούμενων στην Δυτική Όχθη το 1983 ήταν μικρότερος από εκείνον του 1970. Σ' αυτό το διάστημα (1970 - 1983) υπήρχε μία έντονη τάση για μετανάστευση εργατικού δυναμικού στο εξωτερικό για αναζήτηση εργασίας. Από το 1984 και ύστερα, ο αριθμός των απασχολούμενων στη Δυτική Όχθη άρχισε να ακολουθεί μία ανοδική πορεία, αλλά και πάλι δεν έλειψαν οι διακυμάνσεις όπως στα έτη 1985, 1989 και 1991 όπου το ποσοστό μεταβολής της απασχόλησης ήταν αρνητικό.

Οι τακτικές οικονομικές κρίσεις στην ισραηλινή οικονομία έχουν διπλή επίδραση πάνω στην απασχόληση στη Δυτική Όχθη. Αφενός μεν, οδηγούν στη μείωση της απασχόλησης των παλαιστίνιων εργαζόμενων στο Ισραήλ, αφετέρου δε, δημιουργούν ύφεση στην παλαιστινιακή οικονομία με αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας και την μείωση της απασχόλησης εκεί.

Πίνακας 6.6 Η απασχόληση στον τόπο εργασίας (σε χιλιάδες)

Έτος	Απασχολούμενοι στην Δ.Ο	Απασχολούμενοι στο Ισραήλ	Σύνολο απασχολουμένων	Απασχολούμενοι στο Ισραήλ (ποσοστό %)
1970	99.8	14.7	114.5	12.8
1975	91.9	40.4	132.3	30.5
1980	94.3	40.6	134.9	30.1
1981	93.5	39.9	133.4	29.9
1982	97.5	43.0	140.5	30.6
1983	99.1	48.1	147.2	32.7
1984	104.0	50.1	154.1	32.5
1985	103.8	47.5	151.3	31.4
1986	114.6	51.1	165.7	30.8
1987	114.7	62.9	177.6	35.4
1988	119.0	64.0	183.0	35.0
1989	115.4	65.4	180.8	36.2
1990	128.0	64.6	192.6	33.5
1991	123.8	55.9	179.7	31.1

Πηγή : Ι.Σ.Υ.

6.6 Η ΤΟΜΕΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ⁴

Κατά τη διάρκεια της ισραηλινής κατοχής, ο αριθμός των απασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα μειώθηκε σημαντικά. Όπως παρατηρούμε από τον πίνακα 6.7, το 1970 ο πρωτογενής τομέας απασχολούσε 42415 άτομα, ενώ το 1991 απασχολούσε μόνο 34788 άτομα. Έτσι, το ποσοστό των απασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα έπεσε από το επίπεδο του 42,5% της συνολικής απασχόλησης το 1970, στο 28,1% το 1991 (πίνακας 6.8).

Στο ίδιο διάστημα, παρατηρούμε ότι το ποσοστό των απασχολουμένων στον δευτερογενή τομέα, όπως και στον κατασκευαστικό τομέα, αυξήθηκε κατά 2% περίπου. Ενώ το 1970 ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας απασχολούσαν μαζί το 57,1% των απασχολουμένων στην Δυτική Όχθη, το ποσοστό αυτό υποχώρησε στο 45% το 1991. Το φαινόμενο αυτό δεν μπορεί να αποδοθεί στην εκμηχάνιση της παραγωγής, αλλά κυρίως στις πιέσεις στις οποίες είχε υποκύψει η οικονομία από τις ισραηλινές πολιτικές.

⁴ Σ' αυτό το τμήμα, ο όρος "απασχόληση" ή "απασχολούμενοι" αναφέρεται μόνο στους απασχολούμενους που μένουν και εργάζονται στη Δ.Ο.

Πίνακας 6.7 Διαχρονική Εξέλιξη της Απασχόλησης

Έτος	Γεωργία	Βιομηχανία	Κατασκευές	Λοιπές υπηρεσίες	Σύνολο απασχολουμένων
1970	42,4	14,6	8,4	34,4	99,8
1975	31,8	14,5	7,7	37,9	91,9
1980	31,3	14,3	10,1	39,6	94,3
1981	28,5	14,7	11,1	39,2	93,5
1982	31,3	15,5	10,3	40,4	97,5
1983	29,2	16,0	10,9	43,0	99,1
1984	29,6	16,5	11,8	46,1	104,0
1985	28,3	16,8	12,9	45,8	103,8
1986	32,5	18,0	14,7	49,4	114,6
1987	29,8	19,0	14,0	51,8	114,7
1988	37,1	18,9	12,7	50,2	119,0
1989	30,5	19,8	12,7	52,4	115,4
1990	37,8	20,2	14,0	56,1	128,0
1991	34,8	20,9	13,0	55,1	123,8

Πηγή : Ι.Σ.Υ.

Πίνακας 6.8 Ποσοστιαία κλαδική συμμετοχή στην Απασχόληση

Έτος	Γεωργία	Βιομηχανία	Κατασκευές	Λοιπές υπηρεσίες	Σύνολο απασχολουμένων σε χιλιάδες	Σύνολο απασχολουμένων (%)
1970	42,5	14,6	8,4	34,5	99,8	100
1975	34,6	15,8	8,4	41,2	91,9	100
1980	33,2	15,2	10,7	40,9	94,3	100
1981	30,5	15,7	11,9	41,9	93,5	100
1982	32,1	15,9	10,6	41,4	97,5	100
1983	29,5	16,1	11	43,4	99,1	100
1984	28,5	15,9	11,3	44,3	104,0	100
1985	27,3	16,2	12,4	44,1	103,8	100
1986	28,4	15,7	12,8	43,1	114,6	100
1987	26	16,6	12,2	45,2	114,7	100
1988	31,2	15,9	10,7	42,2	119,0	100
1989	26,4	17,2	11	45,4	115,4	100
1990	29,5	15,8	10,9	43,8	128,0	100
1991	28,1	16,9	10,5	44,5	123,8	100

Όσον αφορά τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας (υπηρεσίες, μεταφορές και εμπόριο), βλέπουμε ότι το ποσοστό των απασχολουμένων σ' αυτούς αυξήθηκε σ' αυτό το διάστημα (1970 - 1991) κατά 10% (20650 άτομα). Οι παρατηρήσεις αυτές, φανερώνουν ότι η τάση για την υποβάθμιση του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα, που παρατηρήσαμε σε προηγούμενο τμήμα, δεν περιορίζονται μόνο στην

μείωση της ποσοστιαίας συμμετοχής τους στη διαμόρφωση του ΑΕΠ, αλλά και στην απασχόληση του εργατικού δυναμικού.

6.7 Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Τα στοιχεία για την εξέλιξη της ανεργίας στα κατεχόμενα εδάφη, περιορίζονται στις εκτιμήσεις της στατιστικής υπηρεσίας του Ισραήλ, οι οποίες στηρίχτηκαν στα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου σε ένα δείγμα ορισμένων οικογενειών στα κατεχόμενα εδάφη. Με βάση την μελέτη αυτή, άνεργοι θεωρούνται όλα τα άτομα ηλικίας από 15 - 50 χρόνων τα οποία δεν εργάστηκαν έστω και μία ώρα την εβδομάδα της έρευνας. Συνήθως, τα άτομα αυτά αναζητούν δουλειά μέσω των γραφείων ευρέσεως εργασίας μέσα στο Ισραήλ ή στα κατεχόμενα εδάφη.

Αυτή η έννοια της ανεργίας που υποστηρίζει η στατιστική υπηρεσία του Ισραήλ, οδήγησε στη μείωση του ποσοστού ανεργίας στα κατεχόμενα εδάφη, καθώς χαρακτηρίζει την ανεργία σε εποχιακή και όχι ολοκληρωμένη. Επίσης τα στοιχεία αυτά δεν περιλαμβάνουν τους εργαζόμενους σε τομείς που διαφέρουν από την ειδικότητά τους και εργάζονται ώστε να εξασφαλίσουν κάποιο εισόδημα μέχρι να τους δοθεί η ευκαιρία να εργάζονται σ' αυτή.

Τα στοιχεία της ισραηλινής υπηρεσίας δεν περιλαμβάνουν τους άνεργους που δεν αναζητούν να εργαστούν σοβαρά (μαθητές, φοιτητές κ.τ.λ.), αλλά περιλαμβάνει τους άνεργους που δεν εργάζονται και αναζητούν σοβαρά οποιαδήποτε εργασία. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τα διαθέσιμα στοιχεία της ισραηλινής υπηρεσίας να παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά ανεργίας κάτι που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και στην κατάσταση που επικρατεί στα κατεχόμενα εδάφη (πίνακας 6.9).

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα 2.12 για την διαχρονική εξέλιξη της ανεργίας στην Δ.Ο. φαίνεται ότι δεν υπάρχει πρόβλημα ανεργίας μέχρι το τέλος του 1987 όπου το ποσοστό ανεργίας δεν ξεπερνούσε το 5% σε αντίθεση με το έτος 1968 όπου το ποσοστό ανεργίας έφτανε το 10,9%.

Πίνακας 6.9 Η διαχρονική εξέλιξη της ανεργίας στη Δ.Ο. 1969 - 1990 (σε χιλιάδες)

Έτος	Ανδρες		Γυναίκες		Σύνολο	
	Αριθμός	Ποσοστό (%)	Αριθμός	Ποσοστό (%)	Αριθμός	Ποσοστό (%)
1968	9,3	92	0,8	7,9	10,1	10,9
1970	3,4	89,5	0,4	10,5	3,8	3,2
1975	1,2	75	0,4	25	1,6	1,2
1980	1,9	86,4	0,3	13,6	2,2	1,6
1985	6,6	82,5	1,4	17,5	8,0	5,0
1987	3,7	80,4	0,9	19,6	4,6	2,5
1988	4,5	88,2	0,6	11,8	5,1	2,7
1989	7,5	90,4	0,8	9,6	8,3	4,4
1990	6,4	90,1	0,7	9,9	7,1	3,6

Πηγή : Ι.Σ.Υ.

Με βάση τα παραπάνω, φαίνεται ότι μέχρι το 1987 δεν υπήρχε πρόβλημα ανεργίας, αλλά η ανικανότητα της οικονομίας της Δ.Ο. να απορροφήσει τον Παλαιστινιακό πληθυσμό, οδήγησε στην εξωτερική μετανάστευση και στην εξάρτηση ενός άλλου ποσοστού εργαζόμενων όσον αφορά την εργασία από το Ισραήλ.

Η ανικανότητα της οικονομίας της Δ.Ο. να απορροφήσει το εργατικό δυναμικό οφείλεται σε διάφορους παράγοντες. Ο κυριότερος παράγοντας είναι η εξάρτησή της από την Ισραηλινή οικονομία με βάση τις πολιτικές της και τις παρεμβάσεις και διατάξεις των στρατιωτικών αρχών που οδήγησαν στην υποβάθμιση της οικονομίας της περιοχής (π.χ. φόρους, απόκτηση γης, απαγόρευση και αντιμετώπιση των εξαγωγών - εισαγωγών, η απαγόρευση έγκρισης αδειών για καινούργιες βιομηχανίες ή για έργα ανάπτυξης της γεωργίας κλπ.).

Στην περίοδο 1987 - 1990, η περίοδος έναρξης της "Ιντιφάντα" εκτός από τη γενική επίδραση της επανάστασης στην οικονομία της περιοχής είχε και έντονη επίδραση στην αύξηση της ανεργίας. Αυτό οφείλεται σε διάφορους εξωτερικούς παράγοντες οι οποίοι είναι οι εξής :

1. Η εξέλιξη της Σοβιετικής Ένωσης, που οδήγησε στην μετανάστευση ενός μεγάλου αριθμού Εβραίων προς την Παλαιστίνη.
2. Ο πόλεμος στον κόλπο, που ανάγκαζε ένα μεγάλο αριθμό παλαιστίνιων να γυρίσουν πίσω.
3. Ο πιο βασικός παράγοντας ωστόσο είναι τα ισραηλινά μέτρα για την καταστολή της "Ιντιφάντα" τα οποία συνίστανται σε περιορισμό του αριθμού των παλαιστίνιων εργαζομένων στο Ισραήλ και αντικατάστασή τους με τους Εβραίους της Σοβιετικής Ένωσης και της Ανατολικής Ευρώπης.

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι οι εξελίξεις της ειρηνευτικής συμφωνίας έχουν ανταπόκριση στην περιοχή. Με βάση δε την μελέτη πεδίου του πανεπιστημίου Al Nagah το 1993, η οποία έγινε σε 999 άτομα εκ των οποίων τα 736 ήταν μεγαλύτερα από 15 χρόνων, απέδειξε ότι τα άτομα σε ηλικία εργασίας αντιστοιχούν στο 74% του δείγματος. Ειδικότερα,

- υπολογίστηκε ο αριθμός των εργαζομένων σε 352 άτομα. Το σύνολο περιελάμβανε όσους εργαζόταν έστω και μία ώρα την προηγούμενη εβδομάδα της έρευνας καθώς και όλους τους εργαζομένους που για διάφορους λόγους δεν εργάζονταν (άδεια, λόγω ασθένειας κ.α.)
- υπολογίστηκε το ποσοστό των εργαζομένων από το σύνολο των ατόμων του δείγματος το οποίο ανέρχεται σε 35% ενώ οι εργαζόμενοι πάνω από 15 χρόνων αντιστοιχούν στο 48% του δείγματος.
- υπολογίστηκε ότι 81 άτομα δεν εργάζονταν ούτε μία ώρα την εβδομάδα πριν την έρευνα. Αυτοί αντιστοιχούν στο 8% του συνόλου του δείγματος και στο 11% του συνόλου των εργαζομένων (πάνω από 15 χρόνων).

Με βάση αυτά το μέγεθος του εργατικού δυναμικού (εργαζόμενοι και άνεργοι) υπολογίζεται σε 432 άτομα δηλαδή αποτελούν το 43% του συνόλου των ατόμων του δείγματος και το 59% του συνόλου των ατόμων πάνω από 15 χρόνων. Με βάση αυτά το ποσοστό ανεργίας του δείγματος φτάνει το 19% περίπου.

6.8 ΤΟ ΣΧΕΤΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το σχετικό βάρος του πρωτογενή τομέα στην οικονομία της Δ.Ο ακολουθούσε μία πτωτική πορεία τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Όπως φαίνεται από τον πίνακα (6.10) το 1972 ο πρωτογενής τομέας συμμετείχε με 183,9 million USD στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, ποσό που αντιστοιχεί στο 36,8% της αξίας του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Το 1987 το αντίστοιχο ποσοστό μειώθηκε στο 24% ενώ σ' αυτό το χρονικό διάστημα (1972 - 1987) το ποσοστό αυτό μειώθηκε στο ελάχιστο επίπεδο του 20% το 1985.

Το 1986 η συμμετοχή του πρωτογενή τομέα στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερδιπλασιάστηκε φτάνοντας τα 247,5 million USD κάτι που αποδίδεται στην εξαιρετική απόδοση των ελιών εκείνης της χρονιάς. Το ύψος της παραγωγής του πρωτογενή τομέα είναι ιδιαίτερα ασταθές. Αυτό οφείλεται, πρώτον στο γεγονός ότι οι

φυσικές συνθήκες παίζουν ακόμα ένα καθοριστικό ρόλο στην παραγωγή, μια που το μεγαλύτερο ποσοστό των καλλιεργειών είναι ξηρικές καλλιέργειες (μη αρδευόμενες), και δεύτερον στις πιέσεις που αντιμετωπίζει αυτός ο τομέας απ' τις Ισραηλινές αρχές.

Πίνακας 6.10 Η παραγόμενη αξία από τον πρωτογενή τομέα (million USD)

Έτος	\$ (τιμές 76)	% του GDP
1972	183.9	36.8
:		
1976	156.5	34.4
:		
1980	198.3	38.4
1981	155.0	33.5
1982	158.4	30.6
1983	141.7	26.9
1984	117.9	20.4
1985	107.6	20.0
1986	247.5	32.5
1987	182.3	24.0

Πηγή : Agricultural Data Base

6.9 ΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ Δ.Ο

Ο τομέας των υδάτινων πόρων και ειδικά του νερού, είναι ένας σημαντικός τομέας που αποτελεί ουσιαστικό τυπικό μέτρο και δείκτη σε οποιαδήποτε αναπτυξιακή μελέτη. Η ειδική προστασία των πηγών νερού και της ποιότητάς του, απασχολεί σε παγκόσμιο επίπεδο όλες τις αναπτυξιακές μελέτες που προβλέπουν την κατάσταση, τους τρόπους προστασίας και κατανάλωσης νερού.

Η παγκόσμια κοινωνία σήμερα αντιμετωπίζει τα περιβαλλοντικά προβλήματα, όπως (τη μόλυνση του περιβάλλοντος, την αύξηση της ακτινοβολίας, τη μείωση του νερού και την ξηρασία) η συνεχής μείωση της γεωργικής γης με διάφορα προγράμματα σχεδιασμού ώστε να αντιμετωπιστούν ή να περιοριστούν τα περιβαλλοντικά προβλήματα.

Τα προβλήματα αυτά αυξάνονται συνεχώς στην περιοχή της Δ.Ο για αυτό και θα πρέπει να είναι στο επίκεντρο των αναπτυξιακών προγραμμάτων της περιοχής.

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλύσουμε το ειδικό βάρος των υδάτινων πόρων στην ανάπτυξη της περιοχής της Δ.Ο καθώς και το ρόλο του νερού στον περιορισμό και στον προσανατολισμό των στρατηγικών πολιτικών εξελίξεων στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και στην αναπτυξιακή Παλαιστινιακή πολιτική, ειδικά του πρωτογενή τομέα.

Η ανάλυση αυτή που βασίζεται στις υπάρχουσες μελέτες και δημοσιεύματα έχει ως στόχο να παρουσιάσει το βάρος του προβλήματος του νερού στην περιοχή της Δ.Ο, ώστε να μπορέσουμε να σχηματίσουμε κάποιες προτάσεις και προοπτικές της ανάπτυξης της περιοχής. Αυτό έχει μεγάλη σημασία αυτή τη στιγμή λόγω των προοπτικών εξέλιξης των ειρηνευτικών διαδικασιών στην περιοχή.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το πιο βασικό πρόβλημα που αντιμετώπισε η ανάλυση αυτή είναι:

1. Η έντονη διαφοροποίηση των διαφόρων πηγών στα ποσοστά παραγωγής και κατανάλωσης νερού.
2. Η διαφοροποίηση των ονομάτων των περιοχών μεταξύ των Αραβικών και των Ισραηλινών στατιστικών πηγών.

Ο ανταγωνισμός των διαφόρων χωρών που μοιράζονται τις πηγές νερού (Riparian states), απασχόλησε και όρισε διάφορες συμφωνίες σε διεθνές επίπεδο, που η ιστορία και οι παγκόσμιες εξελίξεις δείχνουν ότι η αναγνώριση αυτών των διατάξεων τηρήθηκαν και απαγόρευσαν την πολεμική εμπλοκή μεταξύ των ανταγωνιζόμενων χωρών.

Σε μερικές περιπτώσεις εμπλέκονται τα προβλήματα όταν κάποια χώρα από τις ανταγωνιζόμενες αναζητήσει τα δικαιώματα της κυριαρχίας και διοίκησης των πηγών νερού με τη δύναμη (στρατιωτική δύναμη), χωρίς να αναγνωρίζει ή να λογαριάζει τους διάφορους συνεταιίρους της. Η συμπλοκή των Αράβων (Ιορδανία - Συρία - Λίβανος - Δ.Ο - Λωρίδα της Γάζας) με το Ισραήλ γύρω από το νερό είναι ένα καλό παράδειγμα.

Το Ισραήλ το 1964 χρησιμοποίησε τη στρατιωτική του δύναμη ώστε να μεταφέρει τον προσανατολισμό του Ιορδάνη στα σύνορά του, καθώς από το 1967 απέκτησε τις περισσότερες πηγές νερού της περιοχής (τα υψώματα του Γκολάν, τη Δ.Ο και το Νότιο Λίβανο), χωρίς να υπολογίζει τις ανάγκες των χωρών της περιοχής. Το Ισραήλ εκμεταλλεύτηκε την κατοχή της Δ.Ο και της Λωρίδας της Γάζας βάσει της συμφωνίας της Γενεύης περί δικαιωμάτων των κατοχικών δυνάμεων για τη δυνατότητα εκμετάλλευσης των υδάτινων πόρων.

Βάσει αυτού και έτσι ώστε να νομιμοποιήσει την εκμετάλλευση του νερού της Δ.Ο το Ισραήλ χρησιμοποίησε τις στρατιωτικές διατάξεις και αποφάσεις ώστε να μετατρέψει τον υπάρχοντα Ιορδανικό Νόμο (No 31 Νόμος ελέγχου νερού 1952) και όλο το

σύστημα εκμετάλλευσης νερού βάσει των πιο σημαντικών στρατιωτικών διατάξεων. Η διάταξη Νο 58 της 30/10/1966 μετατρέπει το Νόμο ελέγχου πηγών νερού και η διάταξη Νο 92 της 15/8/1967 περιορίζει την ευθύνη των πηγών νερού στις Ισραηλινές στρατιωτικές αρχές, καθώς διάφορες άλλες παρεμβάσεις που περιορίζουν τη μεταχείριση, την εκμετάλλευση και την ιδιοκτησία του νερού.

Έτσι η ευθύνη των υδάτινων πόρων της περιοχής, μεταφέρθηκε στο Ισραηλινό Υπουργείο Γεωργίας που είχε την απεριόριστη ελευθερία ελέγχου των πηγών νερού, τις εταιρίες νερού, τις υπηρεσίες νερού καθώς και τα έργα υποδομής των δικτύων ύδρευσης της περιοχής.

Στην περιοχή της Δ.Ο από το 1967 ως σήμερα εξυπηρετούνται 20 γεωτρήσεις που επέτρεψαν οι στρατιωτικές Ισραηλινές αρχές τη δημιουργία τους. Οι γεωτρήσεις που χρησιμοποιούνται για οικιακή χρήση ελέγχονται από τις Ισραηλινές αρχές, βάσει των δύο Ισραηλινών υπηρεσιών νερού που υπάρχουν στην περιοχή (η υπηρεσία νερού των Ιεροσολύμων και η Ισραηλινή εταιρία νερού Mekorot) τροφοδοτούν το 60% της συνολικής κατανάλωσης νερού της Δ.Ο ενώ το υπόλοιπο ποσοστό γίνεται μέσω των Αραβικών υπηρεσιών και εταιριών της περιοχής.

Σήμερα το θέμα του νερού παίζει σημαντικό ρόλο και καθοριστικό στις ειρηνευτικές συμφωνίες της περιοχής (P.L.O - Ισραήλ, Ισραήλ - Ιορδανία) και μελλοντικά (Ισραήλ - Συρία, Ισραήλ - Λίβανος), κάτι που μας κάνει να αναρωτηθούμε αν είναι με σκοπό την αντιμετώπιση των μελλοντικών συγκρούσεων και μόνο ή είναι κάτι πιο σημαντικό από αυτό όταν γνωρίζουμε ότι ένας από τους βασικούς λόγους που το Ισραήλ οδηγήθηκε στην αναζήτηση ειρήνης στην περιοχή ήταν η αντιμετώπιση του σοβαρού προβλήματος της έλλειψης του νερού της περιοχής (Ισραήλ) καθώς η ζήτηση οξύνθηκε μετά το 1988 με τη μετανάστευση 450.000 Ρώσων Εβραίων στο Ισραήλ, κάτι που πιστεύουμε ότι έφτασε σήμερα στους 550.000 Ρώσους Εβραίους (Jerusalem Post).

Οι προβλέψεις της μελέτης του κέντρου μελετών και διεθνούς στρατηγικής της Washington το 1987 ένα χρόνο πριν τη μετανάστευση των Ρώσων Εβραίων είναι ότι ο πληθυσμός του Ισραήλ θα φτάσει στα 5,3 εκατομμύρια κατοίκους το 2000. Με βάση την αύξηση του πληθυσμού που υπολογίζεται στο 1,6% στη μελέτη, προβλέπεται ότι η έλλειψη νερού θα φτάσει τα 800 εκατομμύρια κ.μ.

Ο Υπουργός Εσωτερικών του Ισραήλ Πέρεζ, στις αρχές των συνομιλιών και Πρωθυπουργός σήμερα στο βιβλίο του «Καινούργια Μέση Ανατολή» που το εξέδωσε μετά τη συμφωνία ειρήνης με την P.L.O αναφέρεται στο «ειρηνευτικό» δίκτυο νερού της Τουρκίας και τονίζει ότι αυτό το έργο χρειάζεται 20 χρόνια ώστε να προετοιμαστεί και να εξυπηρετήσει τις ανάγκες της περιοχής για νερό, κάτι που δεν μπορούν στο Ισραήλ να περιμένουν. Καθώς αναγνωρίζει ο Πέρεζ στο βιβλίο του ότι το θέμα του νερού οδήγησε το Ισραήλ στην αναζήτηση ειρήνης στην περιοχή, προβλέπει ότι το ζήτημα θα οδηγήσει στη δημιουργία μιας κεντρικής τράπεζας νερού και η κατανομή του νερού θα γίνεται με κατάλληλο τρόπο και ιδανικό ώστε να υπάρχει όφελος σε όλες τις περιοχές.

Οι εξελίξεις των συνομιλιών των διάφορων ενδιαφερομένων της περιοχής σε συνολικό επίπεδο και σε επίπεδο και σε επίπεδο χωρών μας οδηγούν στην ανάλυσή μας που ακολουθεί στο να παρουσιάζουμε τις πηγές νερού της Δ.Ο, τους τρόπους κατανάλωσης νερού, κάτι που μας είναι αναγκαίο ώστε να σχηματίσουμε τις προτάσεις μας για την προστασία των πηγών νερού και την εκμετάλλευση των ακαθάρσιτων νερών που θα βοηθήσει άμεσα στην ανάπτυξη της περιοχής και ειδικά του πρωτογενούς τομέα.

6.10 ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗ Δ.Ο

Η τοπογραφία, το κλίμα, η γεωγραφία της Παλαιστίνης και ειδικά της Δ.Ο περιορίζουν τις πηγές νερού στην περιοχή. Τα επιφανειακά νερά που περιορίζονται στον Ιορδάνη και στα ρέματα που εκβάλλουν σ'αυτόν είναι η μόνη πηγή των επιφανειακών νερών που από το 1967 απαγόρευσαν οι Ισραηλινές αρχές στους Παλαιστίνιους πολίτες τη χρήση τους. Τα υπόγεια νερά (γεωτρήσεις) σχηματίζουν τη σημαντική πηγή νερού που χρησιμοποιείται στη Δ.Ο, ενώ οι βροχοπτώσεις είναι ο μόνος τρόπος τροφοδότησης των πηγών νερού της Δ.Ο.

Η Δ.Ο χαρακτηρίζεται ως περιοχή με λίγες βροχοπτώσεις στο Νότιο και στο Νοτιο-Ανατολικό τμήμα της (η κοιλάδα του Ιορδάνη και η περιοχή της Νεκράς Θάλασσας) στο οποίο υπολογίζονται σε <100mm/χρόνο οι βροχοπτώσεις, ενώ υπολογίζονται σε 700-1000 mm/χρόνο οι βροχοπτώσεις του Βόρειου τμήματός της.

6.11 ΟΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΝΕΡΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΤΥΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΣΤΗ Δ.Ο

Η σύνδεση του δικτύου ύδρευσης άρχισε στη Δ.Ο μετά την Βρετανική κατοχή το 1919 η Jerusalem στις αρχές του 1920, η πόλη της Nablus το 1930, η πόλη της Hebron το 1940, η πόλη της Ramallah το 1950 (Abu Ashyen 1992). Η κατανομή νερού στη Δ.Ο με βάση το δίκτυο νερού περιορίζεται στις μεγάλες πόλεις και σε μερικά χωριά, ενώ το 36,7% των οικισμών της Δ.Ο είναι χωρίς δίκτυο νερού και εξαρτάται άμεσα από τις πηγές νερού και τα ιδιόκτητα οικιακά πηγάδια (Arab Thought Forum - Agricultural Relief Committees vol. 1 No 2 1992).

Το υπάρχον δίκτυο ύδρευσης της Δ.Ο χαρακτηρίζεται από:

1. Σημαντικές ελλείψεις χωρίς μελλοντικό σχεδιασμό, καθώς η έλλειψη ουσιαστικής συνεργασίας μεταξύ των περιοχών σε γενικό επίπεδο, συνεπάγεται την ανυπαρξία ενός ολοκληρωμένου περιφερειακού σχεδιασμού ύδρευσης στη Δ.Ο
2. Το κόστος λειτουργίας και διακίνησης του δικτύου ύδρευσης είναι πολύ υψηλό σε σχέση με το επίπεδο εξυπηρέτησης.
3. Η έλλειψη ειδικευμένων εργαζομένων σε διοικητικό και τεχνικό επίπεδο.
4. Το δίκτυο ύδρευσης είναι παλιό και δεν καλύπτει τις σημερινές ανάγκες και σε πολλές περιπτώσεις είναι αναγκαία η αντικατάστασή του.
5. Οι διάφορες Αραβικές εταιρίες νερού αντιμετωπίζουν οικονομικό πρόβλημα ώστε να εξασφαλίζουν τα έξοδα των διάφορων δραστηριοτήτων και αναγκών τους.

Βάση της κατανομής του πληθυσμού της Δ.Ο σε τρία διαφορετικά είδη οικισμών Αστικές περιοχές, Αγροτικές περιοχές, Προσφυγικοί οικισμοί, μπορούμε να χωρίσουμε και να αναφέρουμε τους τρόπους και τις υπηρεσίες ύδρευσης:

Αστικές Περιοχές

Οι βασικοί δήμοι της Δ.Ο κατοικούνται από 410.000 κατοίκους περίπου, κάτι που αποτελεί το 40% του συνολικού πληθυσμού που καταναλώνουν 14,3 εκατομμύρια κ.μ ετησίως. Το 55% της συνολικής κατανάλωσης νερού των δήμων προέρχεται από πηγές που ελέγχονται από Ισραηλινές στρατιωτικές αρχές, ενώ το ποσοστό κατανάλωσης ανά άτομο την ημέρα στις Αστικές περιοχές υπολογίζεται 58,3 λίτρα (Habad - Abu Ashyen 1992).

Αγροτικές Περιοχές

Δεν υπάρχει δίκτυο ύδρευσης περίπου στο 56% του συνόλου των χωριών (196 από 351 χωριά). Ο πληθυσμός τους υπολογίζεται στο 38% του συνολικού πληθυσμού των αγροτικών περιοχών της Δ.Ο. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το 72% των αγροτικών περιοχών που δεν εξυπηρετούνται με δίκτυο νερού βρίσκονται στη Βόρεια περιοχή της Δ.Ο (Nablus, Jenin, Jerusalem) που θεωρείται η πιο πλούσια περιοχή της Δ.Ο σε υδάτινους πόρους. Υπολογίζεται ότι η κατανάλωση νερού στις αγροτικές περιοχές ανέρχεται περίπου σε 7,43 εκατομμύρια κ.μ. Το 53% από αυτά τροφοδοτούνται μέσω της Ισραηλινής εταιρίας νερού Mekorot (Habad - Abu Ashyen 1992). Η ατομική ημερήσια κατανάλωση νερού στις αγροτικές περιοχές υπολογίζεται περίπου σε 37,6 λίτρα.

Προσφυγικοί Παλαιστινιακοί Οικισμοί

Στη Δ.Ο υπάρχουν 20 προσφυγικοί οικισμοί που κατοικούνται από 106.000 κατοίκους. Οι προσφυγικοί οικισμοί βρίσκονται κοντά στις μεγάλες πόλεις της Δ.Ο κάτι που επέτρεψε τη σύνδεσή τους με το δίκτυο ύδρευσης. Ο μέσος όρος κατανάλωσης νερού την ημέρα ανά άτομο στους προσφυγικούς οικισμούς υπολογίζεται ότι είναι 26,25 λίτρα (Habad - Abu Ashyen 1992).

6.12 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΤΗΣ Δ.Ο

Από τις αρχές της Ισραηλινής κατοχής το 1967 και με βάση τη στρατιωτική διάταξη Νο 92 του 1967 που περιορίζει όλα τα έργα υποδομής της ύδρευσης και των πηγών νερού στην Ισραηλινή διοίκηση καθώς περιλαμβάνει αναγκαστική άδεια της Ισραηλινής αρχής της περιοχής για οποιαδήποτε παρέμβαση, βελτίωση, συντήρηση του δικτύου, οι διάφορες υπηρεσίες νερού χωρίζονται σε σχέση με το είδος της διοίκησης στα εξής:

1. Δημοτικές Υπηρεσίες Ύδρευσης

Πριν το 1967 δημιουργήθηκαν κάποιοι δήμοι στη Δ.Ο και παράλληλα δημιουργήθηκαν οι υπηρεσίες ύδρευσης - αποχέτευσης. Οι ευθύνες των δημοτικών υπηρεσιών ύδρευσης περιλαμβάνουν το σχεδιασμό, την ανάπτυξη, τη διοίκηση και την τεχνική

προστασία του δικτύου ύδρευσης - αποχέτευσης και του ελέγχου των ιδιοκτητών και ενοικιαζόμενων πηγών νερού (γεωτρήσεις) των δήμων, κάτι που περιορίστηκε μετά την κατοχή, σε καθημερινό πρόγραμμα λειτουργίας του δικτύου και της ανάγκης συντήρησης.

Οι δημοτικές διοικήσεις που ελέγχουν και έχουν την ευθύνη λειτουργίας του δικτύου ύδρευσης δεν λειτουργούν ανάλογα με το δημοτικό νόμο και βάσει του σωστού τρόπου κοστολόγησης νερού κάτι που αποδεικνύεται σε πολλές περιπτώσεις από τον αρνητικό προϋπολογισμό που συνήθως δείχνει τον περιορισμό εσόδων κάτι που δεν επιτρέπει καινούργιες επενδύσεις.

2. Οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Υπηρεσίες Ύδρευσης

Είναι οι υπηρεσίες που δημιουργήθηκαν βάσει της συνεργασίας διάφορων δήμων για την αντιμετώπιση του προβλήματος ύδρευσης των περιοχών όπως η Jerusalem Water Undertaking-Ramallah District που εξυπηρετεί τους οικισμούς Ramallah, Al Beereh, Der. Dibwan, Silwad, Beit Hanina, Beij Jeit, Betonina καθώς και 40 χωριά και προσφυγικούς Παλαιστινιακούς οικισμούς τροφοδοτεί 178.831 κατοίκους με 20.070 συνδέσεις και κατανάλωση 4.601.158 κ.μ το χρόνο, (Jerusalem Water Undertaking-Ramallah District 1991) και η υπηρεσία νερού της Bethlehem που εξυπηρετεί τις Bethlehem, Beit Sahour, Beit Jala και έναν αριθμό άλλων οικισμών που είναι γύρω από την περιοχή (Shu'n Tanmawiyyeh No 3 September 1993).

Αυτές οι ανεξάρτητες υπηρεσίες ύδρευσης απέδειξαν ότι είναι οι καταλληλότερες για την εξυπηρέτηση, διότι ευθύνονται και εξυπηρετούν μεγάλες γεωγραφικές περιοχές και έχουν ένα αξιόλογο αριθμό ειδικευμένων εργαζομένων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο σχεδιασμός αυτών των υπηρεσιών έχει ευελιξία και έχει προβλέψει την ανάπτυξη του δικτύου και αυτό φαίνεται από το ποσοστό των περιοχών που εξυπηρετούνται.

3. Τα Συμβούλια των Κοινοτήτων

Το 17% του συνόλου των οικισμών της Δ.Ο και της Λωρίδας της Γάζας έχουν κοινότητες που ευθύνονται για την εξασφάλιση του νερού στις περιοχές τους. Στους υπόλοιπους αγροτικούς οικισμούς που υπολογίζονται σε 72% του συνόλου των οικισμών της Δ.Ο έχουν δημιουργηθεί συμβούλια ώστε οι οικισμοί να συνεργάζονται

για την εξασφάλιση του νερού στις περιοχές τους. Οι υπηρεσίες νερού αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα και έλλειψη τεχνικού και διοικητικού προσωπικού, διότι εξαρτώνται από οικογενειακά και προσωπικά συμφέροντα.

4. Οι Υπηρεσίες Ύδρευσης που συνδέονται άμεσα με τις Ισραηλινές Αρχές

Η υπηρεσία νερού της Δ.Ο είναι ο αντικαταστάτης της Ιορδανικής υπηρεσίας υδάτινων πόρων, που έχει την ευθύνη προετοιμασίας μελετών, έργων υποδομής και τον γενικό έλεγχο των πηγών και γεωτρήσεων νερού. Η υπηρεσία αυτή ελέγχεται σήμερα από την Ισραηλινή διοίκηση της Δ.Ο και οι πιο βασικές λειτουργίες της είναι: α) έλεγχος ποσοστού νερού των γεωτρήσεων, β) έλεγχος των υδρομέτρων των γεωργικών γεωτρήσεων, γ) έλεγχος και δημιουργία των δεξαμενών και δικτύων ανάλογα με τις ανάγκες, καθώς και διάφορες δευτερεύουσες εργασίες. Ότι έχει σχέση με μηχανικές εργασίες και έργα ανάπτυξης και λειτουργίας και διοίκησης των υδάτινων πόρων έχει ανατεθεί στην Ισραηλινή ιδιωτική εταιρία Mekorot. Η Ισραηλινή εταιρία νερού Mekorot είναι η εταιρία που έχει την ευθύνη διοίκησης και λειτουργίας των πηγών νερού στη Δ.Ο και στην Λωρίδα της Γάζας. Η εταιρία ασκεί την Ισραηλινή πολιτική στο θέμα διοίκησης των υδάτινων πόρων, καθώς εξασφαλίζει τις ανάγκες των Ισραηλινών οικισμών στη Δ.Ο.

6.13 Η ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΟΥ ΑΣΚΟΥΝ ΟΙ ΙΣΡΑΗΛΙΝΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΤΙΣ ΤΙΜΕΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΗΣ Δ.Ο ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΝΩΝ ΕΠΟΙΚΩΝ

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως το 60% ή τα 13,5 εκατ. κ.μ το χρόνο κατανάλωσης νερού της Δ.Ο (υπολογισμός 1991) προέρχονται από πηγές ελεγχόμενες από τις Ισραηλινές αρχές. Χρησιμοποιήθηκε η Ισραηλινή εταιρία Mekorot ως σύνδεση με τις Αραβικές εταιρίες ή υπηρεσίες υδάτων, που αυτές αναλαμβάνουν τα τιμολόγια του νερού και βάσει αυτών περιορίζουν τις τιμές τους, που προσθέτουν το ποσοστό 50% από την πραγματική τιμή του νερού (Shu'n Tanmawiyyeh No 3 September 1993). Αυτό αποδεικνύει ότι οι αραβικές εταιρίες και οι πολίτες της Δ.Ο πληρώνουν μεγάλα ποσά χωρίς δικαιολογημένο σκοπό, πράγμα που θα μπορούσε να δικαιολογηθεί ως αναγκαστικός φόρος. Αυτό επηρεάζει αρνητικά το επίπεδο εξυπηρέτησης των τοπικών υπηρεσιών νερού της περιοχής και οδηγεί στην εξάρτηση από εξωτερική βοήθεια και ειδικά από τους παγκόσμιους οργανισμούς που με τη σειρά τους χρηματοδοτούν τα

καινούργια έργα υποδομής του δικτύου ανάλογα με τις ανάγκες που προβλέπουν αυτοί και τη σειρά προτεραιοτήτων που έχουν.

Αυτοί οι οργανισμοί είναι οι εξής: UNRW, UNESCO, UNDP, HABITAT, CRS, SCF, AMIDEAST, ANERA. Οποιαδήποτε δραστηριότητά τους στην περιοχή της Δ.Ο πρέπει να έχει τη συμφωνία και την άδεια των Ισραηλινών αρχών.

6.14 ΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ - ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

ΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΟΧΘΗ

Το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο είναι από τα σημαντικότερα δίκτυα υποδομής μιας χώρας, δεδομένου ότι η ταχύτητα της επικοινωνίας αποτελεί στη σημερινή εποχή σημαντικό παράγοντα για αποτελεσματικές σχέσεις. Τα παραδοσιακά δίκτυα τηλεπικοινωνίας που είναι γνωστά σ' όλους μας όπως είναι οι υπηρεσίες της ενσύρματης και ασύρματης τηλεφωνίας και τηλετυπίας (τηλεγράφημα) είναι οι μόνοι τρόποι επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται στο σύνολο των κατεχόμενων εδαφών π.χ. για να φτάσει ένα τηλεγράφημα στο στόχο του στα κατεχόμενα εδάφη χρειάζονται τρεις ημέρες ως μια εβδομάδα, ενώ τα εσωτερικά γράμματα μέσω των ταχυδρομείων χρειάζονται 10 ημέρες σε σύγκριση με 1,5 ημέρα στις υπόλοιπες περιοχές του Ισραήλ.

ΤΟ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο της Δυτικής όχθης ανήκει ως σήμερα στο ισραηλινό τηλεπικοινωνιακό σύστημα. Το δίκτυο έχει φτάσει στις περισσότερες περιοχές της Δυτικής όχθης ενώ ταυτόχρονα χρησιμοποιούνται και ψηφιακά κέντρα στα μεγάλα αστικά κέντρα. Παρ' όλα αυτά, οι αριθμοί τηλεφώνων που υπάρχουν είναι ελάχιστοι διότι η υποδομή του δικτύου δεν είναι εκσυγχρονισμένη και βασίζεται στα παραδοσιακά δίκτυα τηλεπικοινωνίας. Το γεγονός αυτό χαρακτηρίζει τις τηλεπικοινωνίες ως προβληματικές και οφείλεται στην έλλειψη επένδυσης κεφαλαίου και στη μέχρι σήμερα αδιαφορία των Ισραηλινών αρχών για την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών στη Δυτική όχθη.

Παρά την ανυπαρξία στατιστικών στοιχείων για τον αριθμό συνδεδεμένων στο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο, γενικά οι συνδέσεις είναι πολύ περιορισμένες ενώ το κόστος

σύνδεσης σε σχέση με το εισόδημα των πολιτών σ' αυτές τις περιοχές είναι πολύ αυξημένο. Σημειώνεται ότι ο χρόνος σύνδεσης εξαρτάται από την κατάσταση και την χωρητικότητα του δικτύου και κυμαίνεται από ένα μήνα στις έκτακτες ανάγκες έως 10 χρόνια από τη μέρα που υποβάλλεται η αίτηση.

Οι πρόσφατες πολιτικές εξελίξεις και η επέκταση του καθεστώτος αυτονομίας στη Δυτική όχθη παραχώρησε στις Παλαιστινιακές αρχές τις υπηρεσίες επικοινωνιών (τηλεπικοινωνίες-ταχυδρομεία) και έτσι θα αποσυνδεθεί το δίκτυο της Δυτικής όχθης από το Ισραηλινό. Το αυτόνομο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο έχει την ανάγκη εκσυγχρονισμού και δημιουργίας σύγχρονου κέντρου (ψηφιακού) ώστε να δημιουργηθούν καινούργιες γραμμές που να καλύψουν την μελλοντική αναμενόμενη ζήτηση για σύνδεση. Η μακροπρόθεσμη πολύπλοκη εξέλιξη των τηλεπικοινωνιακών υποδομών έχει την ανάγκη από κατάλληλο σχεδιασμό και προετοιμασία της Παλαιστινιακής διοίκησης. Παράγοντες που το επηρεάζουν αρνητικά είναι η περιορισμένη εμπειρία των τεχνικών και των μηχανικών της Δυτικής όχθης στις τηλεπικοινωνίες καθώς και ο ελάχιστος αριθμός των εργαζομένων ως σήμερα στον τομέα αυτό. Επιβάλλεται λοιπόν η εξειδίκευση του προσωπικού ανάλογα και παράλληλα με την σταδιακή ανάπτυξη και βελτίωση του δικτύου.

ΤΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΟΧΘΗ

Ο αριθμός των ταχυδρομικών καταστημάτων, και οι υπηρεσίες που προσφέρουν όπως και ο αριθμός των εργαζομένων στα κατεχόμενα εδάφη είναι ελάχιστος και δεν συμπίπτει με τις ανάγκες των κατοίκων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα του τρόπου λειτουργίας των ταχυδρομικών υπηρεσιών είναι ο νομός της Ramallah που περιέχει 76 οικισμούς από τους οποίους οι 12 είναι κοινότητες, οι 6 είναι δήμοι. Το κεντρικό ταχυδρομείο είναι εγκατεστημένο στη πόλη της Ramallah, ενώ υπάρχουν και άλλα 8 υποκαταστήματα που προσφέρουν τις ίδιες υπηρεσίες σε άλλους οικισμούς.

Η εξυπηρέτηση των υπολοίπων οικισμών γίνεται μέσω μόνιμων κατοίκων του χωριού ή μέσω κάποιων κεντρικών εμπορικών καταστημάτων του χωριού, και αυτό χωρίς κάποιο χρηματικό όφελος. Ο αριθμός των εργαζομένων στο κεντρικό κατάστημα ανέρχεται σε 16 άτομα ενώ στα άλλα υποκαταστήματα αντιστοιχούν 2 εργαζόμενοι ανά κατάσταση. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι κάτοικοι του νομού και

ειδικά των περιοχών που έχουν έλλειψη ταχυδρομικού καταστήματος εξυπηρετούνται από το κεντρικό ταχυδρομείο στη Ramallah ή από τα διπλανά χωριά τους.

Η κατάσταση αυτή ισχύει και στους άλλους νομούς της Δυτικής όχθης κάτι που σημαίνει ότι πάνω από 411 χωριά δεν περιέχουν ταχυδρομικά καταστήματα και η εξυπηρέτηση των πολιτών γίνεται μέσω των κεντρικών ταχυδρομείων που βρίσκονται στις 13 μεγάλες πόλεις ή στα 42 υποκαταστήματα (δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία για τα γράμματα και τα δέματα που περνάνε μέσα ή προς το εξωτερικό των κατεχόμενων εδαφών).

Η αντίστοιχη κατάσταση στο Ισραήλ όπως αναφέρεται στο *Statistical Abstract of Israel*) είναι 232 κεντρικά ταχυδρομεία, 368 υποκαταστήματα και 55 κινούμενα ταχυδρομεία. Έτσι είναι προφανής η διαφοροποίηση του χρόνου που χρειάζεται το εσωτερικά γράμματα στα κατεχόμενα εδάφη για να φτάσουν στον προορισμό τους (περίπου 10 ημέρες) ενώ στο Ισραήλ χρειάζονται 37 ώρες ή περίπου 1,5 ημέρα.

Θα μπορούσαμε να επισημάνουμε ότι τα πιο βασικά προβλήματα των ταχυδρομικών υπηρεσιών ως σήμερα είναι τα εξής

- 1.Ο ελάχιστος αριθμός των ταχυδρομικών καταστημάτων
- 2.Ο περιορισμένος αριθμός των εργαζόμενων, κάτι που ως σήμερα ήταν στα χέρια των ισραηλινών αρχών.
- 3.Ο περιορισμός των υπηρεσιών που προσφέρουν τα υπάρχοντα ταχυδρομικά καταστήματα, όπως είναι : α) η διανομή των γραμμάτων στους διάφορους οικισμούς και β) ταχυδρομική τράπεζα που προσφέρει τις πληρωμές στους υπαλλήλους, στις κρατικές υπηρεσίες καθώς και σε διάφορες άλλες υπηρεσίες και στον τεχνικό εξοπλισμό (αυτοκίνητα - κινούμενα ταχυδρομεία κ.λ.π.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ΟΙ ΥΔΑΤΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ ΤΗΣ Δ.Ο

7.1 ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΟΧΘΗ

1. Βροχοπτώσεις

Η βροχόπτωση του νερού στη Δ.Ο διαφοροποιείται από τη μια χρονιά στην άλλη και από τη μια περιοχή στην άλλη ενώ περιορίζεται ο μέσος όρος βροχοπτώσεων το χρόνο σε 300-650 mm, κάτι που φτάνει τα 100-150 mm το χρόνο στις Ανατολικές περιοχές της χώρας.

Με βάση το ποσοστό των βροχοπτώσεων η Δ.Ο χωρίζεται στις εξής περιοχές (Χάρτης 1):

- α) Βόρειες περιοχές (Nablus, Jenin, Tulkarem) 450-650 mm το χρόνο.
- β) Κεντρικές περιοχές (Jerusalem, Ramallah, Bethlehem) 400-600 mm το χρόνο
- γ) Περιοχή της Hebron 400-500 mm το χρόνο
- δ) Νότιο Hebron 150-200 mm χρόνο
- ε) Περιοχή του Ιορδάνη 150-200 mm το χρόνο
- στ) Περιοχή της Jericho 100-150 mm το χρόνο

Έτσι μπορούμε να χωρίσουμε την έκταση της Δ.Ο με βάση το ποσοστό των βροχοπτώσεων ως εξής:

Μέσος όρος Βροχοπτώσεων το χρόνο	Ποσοστό Εκτάσεων
< 250 mm	22%
250-300 mm	10%
300-400 mm	15%
400-500 mm	10%
500-600 mm	22%
> 600 mm	21%

Ο όγκος των βροχοπτώσεων κάθε χρόνο πάνω στη Δ.Ο υπολογίζεται σε 2500 -2800 εκατομμύρια κ.μ. Αυτή η ποσότητα χωρίζεται ανάλογα με τα στατιστικά στοιχεία του 1964-1965 ως εξής:

Όγκος Βροχοπτώσεων	2800 εκατομμύρια κ.μ
Εξάτμιση	1900 εκατομμύρια κ.μ
Ταμίευση	900 εκατομμύρια κ.μ
Υπόγεια Νερά	724 εκατομμύρια κ.μ
Επιφανειακά Νερά	114 εκατομμύρια κ.μ
Χάνεται στην επιφάνεια	62 εκατομμύρια κ.μ

Με βάση αυτά βλέπουμε ότι τα αποθέματα της Δ.Ο σε νερό που είναι κατάλληλο για χρήση φτάνουν στη φυσιολογική κατάσταση σε 800 εκατομμύρια κ.μ¹. Αυτό είναι πολύ σημαντικό ποσοστό όταν γνωρίζουμε ότι η κατανάλωση νερού στη Δ.Ο σήμερα φτάνει τα 100-120 εκατομμύρια κ.μ το χρόνο από τα 800 εκατομμύρια κ.μ που υπάρχουν.

2. Τα Επιφανειακά Νερά

Τα επιφανειακά νερά αποτελούνται από τα ρέματα, τους χειμάρρους, τον Ιορδάνη και τη Νεκρά Θάλασσα. Ο όγκος των επιφανειακών νερών στη Δ.Ο υπολογίζεται σε 110-200 εκατομμύρια κ.μ. Οι Ισραηλινές πηγές υπολογίζουν τα επιφανειακά νερά σε 190 εκατομμύρια κ.μ. συν 40 εκατομμύρια κ.μ σε τρεχούμενα νερά. Τα νερά των ρεμάτων και των χειμάρρων στη Δ.Ο εξαρτώνται από το μέγεθος των βροχοπτώσεων και προσανατολίζονται δυτικά εκβάλλοντας στη Μεσόγειο ή Ανατολικά όπου εκβάλλουν στη Νεκρά Θάλασσα ή στον Ιορδάνη.

ΟΙ ΠΙΟ ΒΑΣΙΚΟΙ ΧΕΙΜΑΡΡΟΙ ΤΗΣ Δ.Ο

1. Almakra που πηγάζει από την περιοχή Jenin και εκβάλλει στη Μεσόγειο
2. Al Hadiren που πηγάζει από την περιοχή Jenin και εκβάλλει στη Μεσόγειο
3. Al Hoga που πηγάζει από το Nablus και εκβάλλει στη Μεσόγειο
4. Al Skandromi που πηγάζει από το Nablus και εκβάλλει στη Μεσόγειο
5. Sorik που πηγάζει από την Jerusalem και εκβάλλει στη Μεσόγειο
6. Lahich που πηγάζει από την Hebron και εκβάλλει στη Μεσόγειο

¹ Το μέγεθος των αποθεμάτων εξαρτάται από το μέγεθος των βροχοπτώσεων κάθε χρόνο. Αν γυρίσουμε στον πίνακα με το μέσο όρο βροχοπτώσεων στη Δ.Ο που υπολογίζεται σε 350 mm και πολλαπλασιάσουμε με την έκτασή της που είναι Δ.Ο 5755000 στρέμματα, φαίνεται ότι το μέγεθος των βροχοπτώσεων κάθε χρόνο δεν είναι λιγότερο από 2100 εκατ. κ.μ και παίρνοντας το ποσοστό 1964/1965 υπόψη μας, φαίνεται ότι το ποσοστό αποθεμάτων νερού στη Δ.Ο που είναι κατάλληλο για χρήση δεν είναι λιγότερο από 675 εκατ. κ.μ. το χρόνο στις εποχές με ανομβρία

Η έκταση των χειμάρρων υπολογίζεται σε 3000 χιλιάδες τ.μ ενώ δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία για τον όγκο του νερού που υπολογίζεται σε 25 εκατομμύρια κ.μ το χρόνο. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι δεν χρησιμοποιείται στη Δ.Ο τίποτα από αυτά τα νερά. Το μεγαλύτερο μέρος χρησιμοποιείται στο Ισραήλ.

Σε ότι αφορά τους χειμάρρους που προσανατολίζονται Ανατολικά είναι:

1. Al Maleh που πηγάζει από το Toubas και εκβάλλει στον Ιορδάνη
2. Wad al Farhah που πηγάζει από το Nablus και εκβάλλει στον Ιορδάνη
3. Aiouga και Al Nouemmen που πηγάζει από την Jericho και εκβάλλει στον Ιορδάνη
4. Al Mard, Kamran, Alchargeh που πηγάζει από την Jerusalem και εκβάλλει στη Νεκρά Θάλασσα
5. Wad Algett που πηγάζει από τη Ramallah και εκβάλλει στον Ιορδάνη
6. Ein Alfawar που πηγάζει από τη Ramallah και εκβάλλει στον Ιορδάνη

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι οι χειμάρροι που προσανατολίζονται Ανατολικά έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό νερού σε κάτι που βοηθάει η κλίση του εδάφους.

Ο ΙΟΡΔΑΝΗΣ

Το μήκος του Ιορδάνη από τη λίμνη της Tabariyah μέχρι τη Νεκρά Θάλασσα που εκβάλλει υπολογίζεται σε 194 χιλιόμετρα. Μετά τον πόλεμο του 1967 και με βάση στρατιωτικές αποφάσεις οι Ισραηλινές αρχές απαγόρευσαν δια της βίας στους ιδιοκτήτες να χρησιμοποιήσουν τη γη καθώς και κατέστρεψαν 140 δεξαμενές νερού για γεωπολιτικούς λόγους και για λόγους ασφάλειας.

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι οι εκτάσεις γης γύρω από τον Ιορδάνη θεωρούνται γη υψηλής παραγωγικότητας λαχανικών. Αντίθετα μετά το 1967 οι Ισραηλινές αρχές χρησιμοποίησαν και δημιούργησαν διάφορα έργα εκμετάλλευσης του Ιορδάνη και έργα μεταφοράς νερού προς τις Ανατολικές περιοχές του Ισραήλ, καθώς και κατασκεύασαν έργα για την άρδευση της περιοχής του Al Neger. Επίσης οι Ανατολικοί Εβραϊκοί οικισμοί που βρίσκονται δίπλα στον Ιορδάνη χρησιμοποιούν δεξαμενές για την άρδευση των γεωργικών τους εκμεταλλεύσεων.

ΝΕΚΡΑ ΘΑΛΑΣΣΑ

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1960 η Νεκρά Θάλασσα ήταν στα 392 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Ο όγκος του νερού που προερχόταν από τον Ιορδάνη και από τις γύρω πηγές και ρέματα ισοβαθμίζονταν από τον όγκο νερού που εξατμιζόταν από τη Νεκρά Θάλασσα, διότι η περιοχή χαρακτηρίζεται από υψηλές θερμοκρασίες.

Με την αύξηση της χρήσης και κατανάλωσης του νερού του Ιορδάνη και των ρεμάτων που εκβάλλουν σ' αυτόν μειώθηκε ο όγκος νερού που εκβάλλει στη Νεκρά Θάλασσα, σε σχέση με αυτόν που εξατμίζεται κάθε χρόνο, κάτι που οδήγησε στη πτώση της στάθμης της Νεκράς Θάλασσας που έφτασε το 1980 τα 398 μέτρα, ενώ προβλέπεται να φτάσει σήμερα τα 410 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι η σταδιακή οικολογική καταστροφή της Νεκράς Θάλασσας δεν οφείλεται μόνο στην εκμετάλλευση του Ιορδάνη αλλά και στην οικονομική εκμετάλλευσή της από το Ισραήλ (παραγωγή αλατιού).

3. Τα Υπόγεια Νερά

Η ποσότητα των υπόγειων νερών εξαρτάται από τις βροχοπτώσεις πάνω από τις γεωλογικές περιοχές που θεωρούνται ως ορεινές περιοχές της Δ.Ο. Ωστόσο διαφοροποιούνται οι διάφορες πηγές στον υπολογισμό των υπόγειων νερών στις λεκάνες της Δ.Ο. Κάποιοι υπολογίζουν σε 500 εκατομμύρια κ.μ κάθε χρόνο και άλλοι σε 700-720 εκατομμύρια κ.μ περίπου το χρόνο.

Με βάση αυτά μπορούμε να πούμε ότι σε φυσιολογικές συνθήκες η ποσότητα των υπόγειων νερών στη Δ.Ο δεν είναι μικρότερη από 600 εκατομμύρια κ.μ. Από αυτά κάθε χρόνο χρησιμοποιούνται 90-110 εκατομμύρια κ.μ για τους κατοίκους της Δ.Ο και δεν υπάρχει περίπτωση το ποσό αυτό να αυξηθεί λόγω του περιορισμού των Ισραηλινών στρατιωτικών αρχών.

Η περιοχή της Δ.Ο χωρίζεται σε τρεις βασικές λεκάνες.

Η ΔΥΤΙΚΗ ΛΕΚΑΝΗ

Η περιοχή της Al Awza River που περιορίζεται στις περιοχές της Tulka'em - Qalqilya (1300 τ.χλμ) βόρεια ως την περιοχή της Hebron (300 τ.χλμ) νότια. Η δυτική λεκάνη είναι η πιο πλούσια σε σχέση με το ποσοστό των νερών της που υπολογίζεται σε 55% του συνόλου των υπόγειων νερών της Δ.Ο. Τα νερά αυτής της περιοχής χρησιμοποιούνται στο Ισραήλ σε περιοχές έξω από τη Δ.Ο, καθώς οι Ισραηλινές αρχές έχουν απαγορεύσει στους κατοίκους της περιοχής οποιοδήποτε έργο εκμετάλλευσης του νερού, καθώς ελέγχεται και το ποσοστό κατανάλωσης νερού από τις πολλές γεωτρήσεις που υπάρχουν. Το ποσοστό των νερών υπολογίζεται στις λεκάνες γύρω στα 355 εκατομμύρια κ.μ. Τα νερά αυτά εκβάλλουν στη Μεσόγειο.

Η ΒΟΡΕΙΟ - ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΛΕΚΑΝΗ

Η Β-Α λεκάνη περιλαμβάνει τις περιοχές Nablus - Jenin - Alfara'a - Al Beidan που χωρίζεται σε δύο μικρότερες λεκάνες: τη λεκάνη της ALSAMREYIT (βόρεια) και τη λεκάνη της Nablus - Jenin (300 τ.χλμ). Η λεκάνη αυτή είναι κάτω από τον έλεγχο των Ισραηλινών αρχών, που τη χρησιμοποιούν στην άρδευση διάφορων γεωργικών καλλιεργειών, ειδικά στο βαμβάκι. Υπολογίζεται ότι το 10% της συνολικής κατανάλωσης του Ισραήλ προέρχεται από τη λεκάνη αυτή. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το επίπεδο του νερού της λεκάνης μειώθηκε γύρω στα 2 μ. καθώς αυξήθηκε το ποσοστό του αλατιού στο νερό κάτι που οφείλεται στο ποσοστό κατανάλωσης του Ισραήλ. Ο όγκος νερού της λεκάνης υπολογίζεται σε 140 εκατομμύρια κ.μ. το χρόνο και εκβάλλει στο Mars Eben Amer.

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΛΕΚΑΝΗ

Η Ανατολική λεκάνη χωρίζεται στις:

- BARDALE (90 τ.χλμ)
- Al Bkea'a (Wad Al maleh) (66 τ.χλμ)
- Al Ausa / Fasayel (610 τ.χλμ)
- Ramallah / Jerusalem (610 τ.χλμ)
- η λεκάνη βορειο - ανατολικά της Jerusalem (595 τ.χλμ)

Όλες αυτές οι λεκάνες εκβάλλουν στον Ιορδάνη και υπολογίζεται ο ποσότητα του νερού τους στα 125 εκατομμύρια κ.μ. Η κατανάλωση του Ισραήλ από τα νερά της

βορειο-ανατολικής λεκάνης και της δυτικής υπολογίζεται στα 475 εκατομμύρια κ.μ το χρόνο, για χρήση έξω από την περιοχή της Δ.Ο κάτι που ανέρχεται στο 25% της συνολικής κατανάλωσης του Ισραήλ.

Πίνακας 7.1 Τα βασικά ποτάμια της Παλαιστίνης

ΠΟΤΑΜΙ	ΠΗΓΗ	ΧΩΡΟΣ ΕΚΒΟΛΗΣ	ΜΗΚΟΣ ΠΟΤΑΜΟΥ ΣΤΑ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΑ ΕΔΑΦΗ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΜΗΚΟΣ ΠΟΤΑΜΟΥ
Jordan	Al - Sheikh mountain	Νεκρά Θάλασσα	194 χλμ	252 χλμ
Al - Awza	Ras Al - Eiin	Μεσόγειος	26 χλμ	26 χλμ
Al - Makta	Mars Eben Amer	Μεσόγειος	13 χλμ	13 χλμ
Al Na'amin	Tal Al - Kurdana	Μεσόγειος	8 χλμ	8 χλμ
Al - Hasbani	Al - Sheikh mountain	Ιορδάνης	39 χλμ	39 χλμ
Al - Yarmaik	Syria	Ιορδάνης	17 χλμ	57 χλμ

5. Οι Πηγές Νερού στη Δ.Ο

Η ιστορική εξέλιξη της Παλαιστίνης δείχνει ότι ένας βασικός παράγοντας για τη δημιουργία χωριών και κατοικημένων περιοχών ήταν η ύπαρξη πηγών νερού, κάτι που συνεχίστηκε, μέχρι που δημιουργήθηκε το δίκτυο ύδρευσης στις πόλεις και στα χωριά και που οδήγησε στο να εξαλειφθεί ένα ποσοστό των πηγών ενώ κάποιες άλλες να χρησιμοποιούνται ως σήμερα.

Οι πηγές νερού της Δ.Ο χωρίζονται ως εξής:

1. Οι πηγές της δυτικής λεκάνης, που περιλαμβάνει τις εξής περιοχές: Jerusalem - Nablus - Tulkarem - Jenin - Ramallah - Bethlehem - Hebron. Υπολογίζεται ο αριθμός των πηγών της δυτικής λεκάνης σε 326 πηγές που είναι δημόσιες ή ιδιόκτητες. Από αυτές σήμερα χρησιμοποιούνται 207 πηγές για άρδευση και ύδρευση. Ένα μεγάλο ποσοστό νερού χάνεται, αλλά ένα άλλο ποσοστό πηγών είναι εποχιακό. Το ποσοστό νερού των πηγών υπολογίζεται σε 16% του συνολικού ποσοστού των πηγών της Δ.Ο.

Πίνακας 7.2 Το μέγεθος ροής νερού των πηγών της Δυτικής Λεκάνης

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΜΕΓΕΘΟΣ ΡΟΗΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ
Jerusalem	667.293 κ.μ
Nablus	2.428.929 κ.μ
Tulkarem	1.142.212 κ.μ
Jenin	243.440 κ.μ
Ramallah	819.618 κ.μ
Bethlehem	1.587.049 κ.μ
Hebron	1.333.491 κ.μ
Σύνολο	8.222.032 κ.μ

Πίνακας 7.3 Η κατανομή των πηγών νερού της Δυτικής Λεκάνης

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΗΓΩΝ	ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ	ΔΕΝ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ	ΑΡΔΕΥΣΗ	ΥΔΡΕΥΣΗ
Jerusalem	12	4	8	4	1
Nablus	46	35	11	10	35
Tulkarem	41	26	15	10	26
Jenin	12	8	4	7	3
Ramallah	125	68	57	64	22
Bethlehem	22	18	4	18	1
Hebron	68	48	20	39	2
Σύνολο	326	207	119	152	89

* κάποιες πηγές νερού χρησιμοποιούνται σε περισσότερες από μία χρήση

2. Οι πηγές της Ανατολικής Λεκάνης που περιλαμβάνει τις περιοχές Jericho και την κοιλάδα του Ιορδάνη. Είναι οι πιο βασικές πηγές της Δ.Ο και χρησιμοποιούνται στην άρδευση της κοιλάδας του Ιορδάνη που παράγει το μεγαλύτερο ποσοστό λαχανικών, πορτοκαλιών, λεμονιών και μπανανών στη Δ.Ο. Οι πηγές της Ανατολικής Λεκάνης είναι λιγότερες από εκείνες της Δυτικής αλλά η παραγωγή νερού είναι πολύ μεγαλύτερη και φτάνει στα 42,750 εκατομμύρια κ.μ κάτι που αντιστοιχεί στο 84% του συνόλου των πηγών της Δ.Ο. Αυτό οφείλεται στη φυσική γεωγραφική θέση της περιοχής που βρίσκεται 392 μ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Οι πιο βασικές πηγές νερού της λεκάνης αυτής είναι: Al - Auja, Al Sultan, Al Beida, Al Diok, Nuwei mah, Al Fara'a. Οι ανατολικές πηγές αντιμετωπίζουν ένα βασικό πρόβλημα που οφείλεται στην αύξηση των Ισραηλινών γεωτρήσεων στην περιοχή, κάτι που αύξησε το ποσοστό των αλάτων του νερού και επηρέασε άμεσα τη γεωργική γη.

6. Οι Γεωτρήσεις στη Δ.Ο

Η εξερεύνηση και η ανακάλυψη των υπόγειων νερών άρχισε στη δεκαετία του '60. Ο αριθμός των γεωτρήσεων το 1967 έφτασε στις 620 γεωτρήσεις, από αυτές

χρησιμοποιήθηκαν οι 314 γεωτρήσεις ενώ οι υπόλοιπες παραμελήθηκαν ή έγιναν με σκοπό την ανακάλυψη νερού που αποδείχτηκε ότι δεν ήταν συμφέρουσα η εξαγωγή του. Με την αύξηση της ζήτησης και κατανάλωσης νερού, αυξήθηκε και η αναζήτηση νερού και ύστερα από μεγάλες πιέσεις και από προσπάθειες των δημοτικών και κοινοτικών αρχών της Δ.Ο έφτασε ο αριθμός των γεωτρήσεων ανάλογα με τα διάφορα επίσημα στατιστικά στοιχεία στις 300-320 γεωτρήσεις που λειτουργούν και είναι κατάλληλες για χρήση.

Πίνακας 7.4 Η κατανομή των γεωτρήσεων στη Δ.Ο και η παραγωγή τους

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΕΩΤΡΗΣΕΩΝ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ 1983-84 (000 κ.μ)	ΠΑΡΑΓΩΓΗ 1977-78 (000 κ.μ)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ 1977-78
1. Κοιλιάδα του Ιορδάνη	96	8.378	9.932,7	26,2%
Jericho	40	4.590	3.454,5	9,1%
Al - Awja - Fasayel	11	583	1.077,8	2,8%
Al - Jef Hek	29	2.272	2.656,1	7,0%
Mares ma'ja	8	780	879,5	2,4%
Bardalah	8	153	1.854,8	4,9%
2. Wad al Fara'a	23	2.996	2.767,3	7,3%
3. Δυτική περιοχή	185	19.692	20.204,8	53,2%
Jenin - Arraba	56	4.054	3.277,8	8,6%
Qabatia				
Tulkarem	59	8.497	10.128,8	26,7%
Qalqilua	70	7.141	6.798,2	17,9%
4. Νότια περιοχή				
Ramallah	10	8.787	5.033,6	13,3%
Bethlehem				
Hebron				
Σύνολο	314	39.853	37.938,4	100%

Πηγή: David Kahan Agriculture and Water Resources in the West Bank and Gaza (1967-1987). The Jerusalem Post.

Πίνακας 7.5 Η κατανομή των γεωτρήσεων και οι αντλούμενες ποσότητες νερού

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΕΩΤΡΗΣΕΩΝ		ΣΥΝ. ΑΝΤΛΟΥΜΕΝΟΥ ΝΕΡΟΥ	
	1978	1990	1978	1990
Jericho - Al Auza	40	40	3.464.500	3.464.500
Fasayel	11	11	1.077.800	1.077.800
Al Jefflek	29	32	2.656.100	5.190.400
Mares Na'ja	8	8	879.500	879.500
Bardalah	8	8	1.854.800	1.854.800
Al Fara'a	19	19	2.197.400	2.197.400
Jenin	52	52	2.381.600	2.381.600
Tulkarem - Nablus	45	45	8.056.600	8.056.600
Ramallah - Hebron	3	3	163.400	163.400
Qalqilua	66	66	6.149.300	6.149.300
Σύνολο	294	297	28.890.000	31.424.300

Πηγή: 1 Ισραηλινό Υπουργείο Γεωργίας 1978. 2 Hashem Al Aouartani

Από τον πίνακα 7.5 φαίνεται ότι η πιο πλούσια περιοχή σε νερό στη Δ.Ο είναι η Βόρειο - Δυτική ημιπεδινή περιοχή που περιλαμβάνει της περιοχές Jenin, Tulkarern, Qualqilya και παράγει το 53,2% του νερού από τη συνολική παραγωγή των γεωτρήσεων της Δ.Ο. Εκεί κατοικούν γύρω στο 31% του συνόλου των κατοίκων της Δ.Ο, ενώ η πεδιάδα του Ιορδάνη είναι η δεύτερη στη σειρά, στην παραγωγή νερού που φτάνει στα 26,2% του συνόλου παραγωγής των γεωτρήσεων της Δ.Ο, και κατοικείται από το 2% του συνόλου των κατοίκων της Δ.Ο.

Υπάρχει επίσης η ανάγκη δημιουργίας και βελτίωσης των γεωτρήσεων των νότιων υψωμάτων στην περιοχή Ramallah, Bethlehem, Hebron, που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα έλλειψης νερού. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μείωση της παραγωγής νερού στις γεωτρήσεις της περιοχής της Bardalah έφτασε από 1.854.800 κ.μ σε 153.000 κ.μ, ενώ στην περιοχή της Al - Auja μειώθηκε η παραγωγή των γεωτρήσεων από 1.077.800 κ.μ. το 1977-78 στο μισό περίπου και έφτασε στα 583.000 κ.μ. το 1983-84. Αυτό οφείλεται και στις δύο στη δημιουργία οικισμών καθώς και στη δημιουργία καινούργιων Ισραηλινών γεωτρήσεων, με μεγάλη απόδοση δίπλα στις υπάρχοντες γεωτρήσεις, που είχε ως σημαντικό αποτέλεσμα τη μείωση της έκτασης της γεωργικής γης στην περιοχή, καθώς και τη μείωση της παραγωγής αναγκάζοντας τους κατοίκους να αγοράσουν νερό από τις Ισραηλινές εταιρίες της περιοχής τους.

Πίνακας 7.6 Η παραγωγή των Αραβικών και των Ισραηλινών γεωτρήσεων στη δεκαετία 70-80 (000 κ.μ)

ΓΕΩΤΡΗΣΕΙΣ	1976-77	1977-78	1983-84	ΜΕΣΗ 10ετία το 1980 (προ)
ΑΡΑΒΙΚΕΣ	38.331	40.950	39.855	40.000
ΙΣΡΑΗΛΙΝΕΣ	11.693	14.145	35.074	40.000
ΣΥΝΟΛΟ	50.024	54.735	74.929	80.000

Πηγή: David Kahan Agriculture and Water Resources in the West Bank and Gaza (1967-1987). The Jerusalem Post.

Οι αριθμοί αυτοί περιλαμβάνουν τις Ισραηλινές γεωτρήσεις στην κοιλάδα του Ιορδάνη μόνο, και όχι το σύνολο των Ισραηλινών γεωτρήσεων. Από τον πίνακα 7.6 συμπεραίνουμε την σταθερότητα στην παραγωγή των Αραβικών γεωτρήσεων στη διάρκεια των τελευταίων 14 χρόνων, σε αντίθεση με τη σημαντική αύξηση του πληθυσμού και την αναγκαιότητα του νερού στους διάφορους τομείς (γεωργία, βιομηχανία).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στα πρώτα χρόνια της κατοχής και με την ανάπτυξη του Ισραηλινού εποικισμού στη Δ.Ο οι στρατιωτικές αρχές του Ισραήλ δώσανε την άδεια στην Ισραηλινή εταιρία Mekorot για τη δημιουργία γεωτρήσεων ώστε έτσι να εξυπηρετούνται οι εποικισμοί, κάτι που είχε αρχίσει στην κοιλάδα του Ιορδάνη. Οι Ισραηλινές γεωτρήσεις χαρακτηρίζονται από το μεγάλο βάθος τους που φτάνει σε μερικές περιπτώσεις το 600 μ., καθώς και από την ελευθερία των εταιριών, στους τρόπους και στο ποσοστό παραγωγής.

Η πιο σημαντική Ισραηλινή εταιρία νερού είναι η Mekorot που έχει 9 γεωτρήσεις που χρησιμοποιούνται για την τροφοδότηση των εποικισμών. Επίσης οι Αραβικές εταιρίες νερού και οι δήμοι αγοράζουν ένα μεγάλο ποσοστό νερού από την παραγωγή της εταιρίας. Για παράδειγμα η περιοχή της Bethlehem καταναλώνει 250 κ.μ/ώρα ή 2,5 εκατομμύρια κ.μ το χρόνο, η Αραβική εταιρία της περιοχής έχει στην ιδιοκτησία της μια γεώτρηση που δημιουργήθηκε το 1963 με βάθος 306 μ. και παράγει γύρω στα 1,2 εκατομμύρια κ.μ νερό, γεγονός που αναγκάζει την Αραβική εταιρία να αγοράζει τις απαραίτητες, για την κάλυψη των αναγκών, ποσότητες νερού από την Ισραηλινή εταιρία Mekorot (1,2 - 1,5 εκατομμύρια κ.μ το χρόνο σύμφωνα με την άποψη των υπαλλήλων της εταιρίας νερού Bethlehem - Ramallah). Η ποσότητα αυτή παράγεται από τρεις γεωτρήσεις της Mekorot που είναι στην ίδια περιοχή της Αραβικής γεώτρησης νερού, ενώ στην περιοχή της Ramallah η υπηρεσία νερού τροφοδοτεί 51 περιοχές με 20.236 συνδρομητές και με πληθυσμό 878.831 κατοίκους με ποσότητα τροφοδότησης νερού 4.595.334 κ.μ, που προέρχεται από 4 γεωτρήσεις ανατολικά από τη Ramallah ενώ προβλέπεται η δημιουργία μιας πέμπτης γεώτρησης βόρειο-δυτικά από την πόλη.

Επίσης υπάρχουν 16 περιοχές που τροφοδοτούνται άμεσα από τις Ισραηλινές εταιρίες νερού (Mekorot): Beit Sourik, Anata, Biddo, Al Qubaiba, Qatana, Beit Inan, Beit Esza, Beit Duqqo, Beit Ikxa, Al Nabi Sumuale, Beit Sira, Al Jeeb, Al Tireh, Beit O'r Al Fouqa, Deir Nitham, Beit Unia, Beit Hanena.

Υπάρχουν ακόμη 11 άλλες περιοχές που εξαρτώνται από τα ιδιόκτητα πηγάδια και τις πηγές νερού της περιοχής τους και αυτές είναι: Al Mughayer, Deir Al Sudan, Aj Joul, E'in Kinya, E'in Apeek, Deir Ebzee, Kufr Ne'ma, Saffa, Beit Leqya, Beit O'r Alteh, Harbatha Al Misba.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η υπηρεσία νερού στη Ramallah αγοράζει για τις ανάγκες της από Ισραηλινές εταιρίες (όπως η Mekorot) ποσότητες 3.500.000 κ.μ το χρόνο, από το δήμο της Jerusalem με σύνδεση με τις περιοχές Shufat και Hizma ποσότητα 365.000 κ.μ το χρόνο και 55.000 κ.μ το χρόνο αντίστοιχα (Jerusalem Water Undertaking- Ramallah District 1991).

Από τις γεωτρήσεις νερού στη Δ.Ο, όπως φαίνεται στον πίνακα 7.7, 22 γεωτρήσεις είναι στην ιδιοκτησία των δήμων, κοινοτήτων ή των αραβικών εταιριών νερού και παράγουν 23,2 εκατομμύρια κ.μ το χρόνο, ενώ η Ισραηλινή εταιρία νερού Mekorot έχει 9 γεωτρήσεις νερού στη Δ.Ο και παράγουν 11,7 εκατομμύρια κ.μ το χρόνο. Από αυτή την ποσότητα τροφοδοτούνται οι Ισραηλινοί οικισμοί και τα υπόλοιπα της ζήτησης στις Αραβικές περιοχές.

Πίνακας 7.7 Ο Αριθμός των περιοχών που εξαρτώνται από τις διάφορες επιχειρήσεις προμήθειας νερού

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΝΕΡΟΥ			
	ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΗ	ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ
Jericho	0	8	3	8
Hebron	0	47	6	34
Jerusalem	10	24	2	2
Bethlehem	0	3	8	2
Jenin	0	15	8	46
Ramallah	46	17	0	13
Tulkarem	4	11	16	33
Nabfus	7	15	8	38
Σύνολο	67	172	51	176

Πηγή: Arab Thought Forum Agricultural Relief Committees, Final Report on Population Agglomerations Survey in the West Bank and Gaza.

Φαίνεται ότι οι οικισμοί της Δ.Ο που εξαρτώνται από την Ισραηλινή εταιρία τροφοδότησης νερού (Mekorot) είναι 37% από το σύνολο των οικισμών στη Δ.Ο, ενώ από τις Παλαιστινιακές εταιρίες η τοπική εταιρία φτάνει το 26,2%, άρα το 36% από τους οικισμούς είναι χωρίς δίκτυο νερού.

Πίνακας 7.8 Οι γεωτρήσεις στη Δ.Ο (Αραβικές - Ισραηλινές)

ΑΡΙΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑ ΓΕΩΤΡΗΣΗΣ	ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	ΟΓΚΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (000 κ.μ)
1	Jenin	Δήμος Jenin	438.000
2	Arabe (1)	Mekorot	1.314
3	Qabatia (1)	Mekorot	876.000
4	Tulkarem (1)	Δήμος Tulkarem	700.800
5	Tulkarem (2)	Δήμος Tulkarem	700.800
6	Tulkarem (3)	Δήμος Tulkarem	788.400

7	Qfeen	Η κοινότητα	700.800
8	Zeeta	Η κοινότητα	876.000
9	Beir Gzoun	Η κοινότητα	6.657.600
10	Hableh	Η κοινότητα	788.400
11	Azoun	Η κοινότητα	438.000
12	Qalqilya (1)	Δήμος Qalqilya	876.000
13	Qalqilya (2)	Δήμος Qalqilya	1.314.000
14	Bit lyba	Mekorot	1.120.600
15	Beir Sharat (1)	Δήμος Nablus	350.400
16	Beir Sharat (2)	Δήμος Nablus	569.400
17	Al Bsidan (1)	Δήμος Nablus	2.496.600
18	Al Fara'a (2)	Δήμος Nablus	Δεν χρησιμοποιείται
19	Al Fara'a Toubas	Στρατιωτικές Αρχές	438.000
20	Al Zawyeh	Mekorot	744.600
21	Anabta (1)	Δήμος Anabta	306.600
22	Anabta (2)	Δήμος Anabta	700.800
23	Shibteen	Mekorot	700.800
24	Baten Agout (1) Bethlehem	Mekorot	700.800
25	Baten Agout (2) Bethlehem	Mekorot	3.628.000
26	Baten Agout (3) Bethlehem	Mekorot	2.628.000
27	Beit Fazar	Υπηρεσία νερού Bethlehem	1.138.800
28	Al Samou	Mekorot	481.800
29	Al Fawar (1)	Δήμος Hebron	306.600
30	Al Fawar (2)	Δήμος Hebron	525.600
31	Ein Samia (1)	Υπηρεσία νερού Ramallah	1.051.200
32	Ein Samia (2)	Υπηρεσία νερού Ramallah	1.489.200

7. Τα Πηγάδια στη Δ.Ο

Από τα παλιά χρόνια χρησιμοποιούνται τα πηγάδια για αποθήκευση νερού από τις βροχοπτώσεις. Υπάρχουν δύο είδη πηγαδιών:

- 1) Τα πηγάδια που έχουν σχήμα αχλαδιού, των οποίων το σημείο της πόρτας τους είναι αρκετά μικρό και συνεχίζει με μεγαλύτερο φάρδος και
- 2) Τα πηγάδια με κυκλικό σχήμα όσο αυξάνεται το βάθος τους. Η περιοχή του πηγαδιού είναι εκείνο το τμήμα που επιτρέπει τη συλλογή των βροχοπτώσεων, ενώ όσον αφορά τα οικιακά πηγάδια, χρησιμοποιούνται οι τaráτσες των σπιτιών ως βασική είσοδος νερού του πηγαδιού με βάση τους σωλήνες.

Ο όγκος των πηγαδιών στη Δ.Ο κυμαίνεται από 50 κ.μ έως 150 κ.μ και ο αριθμός των πηγαδιών υπολογίζεται σε 50.000 (The West Bank Waters - Shiun tan nawiyyeh - Jerusalem Series No 2 March 1988). Η ποσότητα των αποθηκευμένων νερών υπολογίζεται σε 5 - 7 εκατομμύρια κ.μ το χρόνο, θεωρείται αυτή η ποσότητα σημαντική δεδομένου ότι η συνολική κατανάλωση της Δ.Ο είναι 100 εκατομμύρια κ.μ το χρόνο, κάτι που αποδεικνύει ότι τα πηγάδια τροφοδοτούν τη Δ.Ο με περίπου 5% από τις

ανάγκες της. Η παραπάνω τροφοδοσία θα μπορούσε να αυξηθεί με την αύξηση του αριθμού των πηγαδιών.

Στις αρχές της δεκαετίας του '60 και μετά από τη σύνδεση των περισσότερων περιοχών της Δ.Ο με δίκτυο νερού παραμελήθηκαν τα πηγάδια και μειώθηκε ο αριθμός δημιουργίας καινούργιων πηγαδιών λόγω της αύξησης του κόστους τους. Την τελευταία δεκαετία, με την διόγκωση του προβλήματος της έλλειψης νερού και της αύξησης του ελέγχου των Ισραηλινών αρχών στις πηγές νερού, ειδικά στο δίκτυο σύνδεσης, στράφηκαν οι πολίτες της Δ.Ο στα οικιακά πηγάδια, τα οποία βελτιώσανε με τη χρησιμοποίηση ηλεκτρικών μηχανημάτων σ'αυτά, ώστε να μεταφέρουν το νερό στα σπίτια τους, με τη δημιουργία των καινούργιων πηγαδιών. Το νερό των βροχοπτώσεων χρησιμοποιείται στην καθημερινή οικιακή κατανάλωση, στην κτηνοτροφία και στην άρδευση των οικιακών καλλιεργειών, όπως αυτό μεταφέρεται στις απομακρυσμένες καλλιεργήσιμες περιοχές σε περίπτωση ξηρασίας ή έλλειψης νερού.

Η Ανάπτυξη και η Ανανικαιότητα Προστασίας των Πηγαδιών στη Δ.Ο

Τα πηγάδια δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να χρησιμοποιηθούν ως αντικαταστάτες του δικτύου ύδρευσης, ενώ η αυξανόμενη ζήτηση του νερού παράλληλα με την έλλειψη νερού που αυξάνει με την αύξηση του πληθυσμού και των διάφορων άλλων αναγκών μας οδηγούν στο συμπέρασμα να προτείνουμε μια λύση για το πρόβλημα, την ανάπτυξη των οικιακών πηγαδιών.

Η αναγκαιότητα δημιουργίας πηγαδιών στις περιοχές με ξηρικές καλλιέργειες κρίνεται αναγκαία ώστε αυτά να χρησιμοποιηθούν στην άρδευση των δενδροκαλλιεργειών, ειδικά στις ελιές, αμυγδαλιές κ.τ.λ. Το παραπάνω θα χρησίμευε ιδιαίτερα στα πρώτα χρόνια της φύτεψης της καλλιέργειας όπου η ανάγκη άρδευσης είναι μεγαλύτερη και ιδιαίτερα για τις περιοχές των δυτικών υψωμάτων της Δ.Ο.

7.2. Η ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗ Δ.Ο

Η παραγωγή νερού της Δ.Ο φτάνει τα 700 εκατομμύρια κ.μ το χρόνο, ενώ για διάφορους λόγους που αναφέραμε προηγουμένως, η κατανάλωση της Δ.Ο περιορίζεται στα 110-117 εκατομμύρια κ.μ το χρόνο

Πίνακας 7.9 Η Κατανάλωση Νερού στο Ισραήλ και στη Δ.Ο (1975 - 1986)

ΤΟΜΕΑΣ	ΙΣΡΑΗΛ 1975	%	Δ.Ο 1975	%	ΙΣΡΑΗΛ 1980	%	Δ.Ο 1980	%	ΙΣΡΑΗΛ 1986	%	Δ.Ο 1986	%
ΓΕΩΡΓΙΑ	1325	77	90	90	1260	69,6	88	88	1459	74,8	84	72
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	95	5,5	-	-	150	8,3	2	2	128	6,5	5	4
ΟΙΚΙΑΚΗ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ	300	17,5	10	10	400	22,1	10	10	264	18,7	28	24
ΣΥΝΟΛΟ	1720	100	100	100	1810	100	100	100	1951	100	117	100

Πηγή: 1 Το Ισραηλινό Υπουργείο Γεωργίας (Shu'um Tanmawiyyeh vol. 3, No 3, 1993).

2. Djad Is'hak. The Palestin Water, vol 1992.

Από τον πίνακα 7.9 φαίνεται η μείωση της κατανάλωσης νερού στο γεωργικό τομέα στη Δ.Ο, γεγονός που οφείλεται στη χρήση των μηχανημάτων άρδευσης στη γεωργία, ενώ στην οικιακή και αστική χρήση παρατηρείται η αύξηση κατανάλωσης νερού η οποία οφείλεται στη σύνδεση περισσότερων περιοχών και των βιομηχανικών μονάδων με το δίκτυο ύδρευσης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα τελευταία 20 χρόνια φαίνεται η σταθερότητα της αρδευόμενης γεωργικής έκτασης στη Δ.Ο (4,7% - 4,8%) σε σχέση με την αντίστοιχη στο Ισραήλ (25% - 40%) η οποία αυξάνει συνεχώς.

Πίνακας 7.10 Η Ανάπτυξη της Αρδευόμενης Γεωργικής Γης στο Ισραήλ σε σχέση με τη Δ.Ο (1966 - 1980 σε χιλ στρέμματα)

	ΙΣΡΑΗΛ Λ 1966	Δ.Ο 1966	ΙΣΡΑΗΛ 1975	Δ.Ο 1975	ΙΣΡΑΗΛ Λ 1980	Δ.Ο 1980
ΣΥΝΟΛΟ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ	2.000	2.080	4.000	1961	5.000	1950
ΑΡΔΕΥΟΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ	500	100	1.800	83	2.000	92
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΡΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ	25%	4,8%	42%	4,2%	40%	4,7%

Πηγή: 1 Το Ισραηλινό Υπουργείο Γεωργίας (Shu'um Tanmawiyyeh vol. 3, No 3, 1993).

2. Djad Is'hak. The Palestin Water, vol 1992.

Από τον πίνακα 7.10 φαίνεται η συνεχής αύξηση της κατανάλωσης νερού από 1720 εκατομμύρια κ.μ το 1975 στα 1951 εκατομμύρια κ.μ το 1986. Η κατανάλωση νερού στο βιομηχανικό τομέα φτάνει το 6,5% ενώ η οικιακή κατανάλωση ανέρχεται σε 18,7%. Η πιο σημαντική κατανάλωση νερού σε ποσότητα προέρχεται από τον γεωργικό τομέα που καλύπτει το 74,8% της συνολικής κατανάλωσης, κάτι που αποδεικνύει τη σημαντικότητα της κατανάλωσης στο γεωργικό τομέα και της άρδευσης στην Ισραηλινή οικονομία, που έχει ιδεολογικό χαρακτήρα όπως αναφέραμε στην ανάλυση του Ισραηλινού εποικισμού στην Παλαιστίνη.

Στον πίνακα 7.10 φαίνεται η δομή και διάρθρωση της οικονομίας του Ισραήλ. Κυριαρχεί ο γεωργικός τομέας με κύρια χαρακτηριστικά τη συνεχή αύξηση της γεωργικής γης και των αρδευόμενων εκτάσεων. Το 1966 κατεγράφησαν 2.000

στρέμματα αγροτικής γης εκ των οποίων το 25% ήταν αρδευόμενες, ενώ το 1980 η αγροτική γη αυξήθηκε σε 5000 στρέμματα εκ των οποίων το 40% ήταν αρδευόμενη. Είναι εντυπωσιακή η σύγκριση των χωρών της ευρύτερης περιοχής όσον αφορά τις αρδευόμενες εκτάσεις σε σχέση με τη συνολική γεωργική γη που είναι ως εξής (σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία για το 1980): Ισραήλ 40%, Συρία 10,5%, Ιορδανία 11,7%, Λίβανος 20,3% (Shuun Tanmanwiyyeh, No 2, March 1988).

Η ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΝΕΡΟΥ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΝΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΣΤΗ Δ.Ο

Το 1967 άρχισε ο εποικισμός της Δ.Ο με ιδιαίτερο βάρος στην περιοχή της κοιλάδας του Ιορδάνη και αυτό οφείλεται στο ότι αυτή η περιοχή χαρακτηρίζεται με το μεγαλύτερο ποσοστό νερού και την πλουσιότερη γη και αυτό για στρατιωτικούς και γεωπολιτικούς λόγους. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι οι Ισραηλινοί οικισμοί της κοιλάδας του Ιορδάνη χαρακτηρίζονται ως γεωργικοί οικισμοί που εξαρτώνται από την άρδευση των καλλιεργειών τους, τα νερά του Ιορδάνη και τις γεωτρήσεις της περιοχής (Qasem Abu Harb: Israel Settlements in the West Bank and Gaza Strip 1967-1987).

Πίνακας 7.12 Η Κατανάλωση Νερού των Ισραηλινών Οικισμών κατά περιοχή 1987

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ (000 κ.μ)	ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΑ ΝΕΡΑ (000 κ.μ)	ΓΕΩΤΡΗΣΕΙΣ Mekorot (000 κ.μ)	ΓΕΩΡΓΙΑ (000 κ.μ)	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ (000 κ.μ)	ΟΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ (000 κ.μ)
Κυρορ Asyouth	852,5		852,5	578,2		274,3
Hebron	1.313,2		1.313,2	1.244,9		68,3
Κοιλάδα του Ιορδάνη	22.848	3.000	19.848	22.607		240
Β. περιοχή της Νεκράς Θάλασσας	8.535	4.500	4.035	8.500		34,1
Β. περιοχή της Δ.Ο	4.252,2		4.117,2	2.905,9	10	1.336,3
Σύνολο	37.800,9	7.500	30.165,9	35.836	10	1.953

Πηγή: David Kahan Agriculture and Water Resources in the West Bank and Gaza (1967-1987).
The Jerusalem Post.

Η κατανάλωση νερού των Ισραηλινών οικισμών το 1985 υπολογίζεται σε 36 εκατομμύρια κ.μ., στο γεωργικό τομέα η κατανάλωση αποτελούσε το 90% του συνόλου. Το 1987 η κατανάλωση νερού έφτασε τα 42 εκατομμύρια κ.μ., 3.731.200 κ.μ μεταφέρθηκαν από άλλες πηγές και καταναλώθηκαν στους Ισραηλινούς οικισμούς και έτσι συνολικά η συνολική κατανάλωση νερού ξεπέρασε τα 42 εκατομμύρια κ.μ. Με

βάση τα στοιχεία αυτά η κατανάλωση νερού ανά άτομο υπολογίζεται ότι φτάνει τα 600 εκατομμύρια κ.μ το χρόνο (Djad Is'hak. The Palestin Water, vol 1992).

Από τον πίνακα 7.12 φαίνεται ότι το 90% της κατανάλωσης νερού αφορά το γεωργικό τομέα, καθώς επίσης και το ότι οι έποικοι της γεωργικής περιοχής περιορίζονται στην κοιλάδα του Ιορδάνη και στη Βόρεια περιοχή της Νεκράς Θάλασσας η οποία κατανάλωσε το 77% της συνολικής κατανάλωσης νερού των Ισραηλινών οικισμών της Δ.Ο. Σε ότι αφορά την εταιρία νερού Mekorot που παρήγαγε 52 εκατομμύρια κ.μ το χρόνο μέσω γεωτρήσεων της Δ.Ο, καταναλώθηκαν από αυτά περίπου 30 εκατομμύρια κ.μ στους Ισραηλινούς οικισμούς, ενώ το υπόλοιπο των 22 εκατομμυρίων κ.μ κατά ένα μέρος πουλήθηκε στις Αραβικές εταιρίες και το υπόλοιπο μεταφέρθηκε έξω από την πράσινη ζώνη (Ισραήλ), γεγονός που αποφεύγουν οι Ισραηλινές στατιστικές αρχές να το αναφέρουν (Djad Is'hak. The Palestin Water, vol 1992).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ελευθερία κατανάλωσης νερού και η ειδική προσφορά (έκπτωση) στην τιμή νερού που υπολογίζεται σε 0,2 Sheael / κ.μ για τους Εβραϊκούς οικισμούς σε σχέση με την τιμή νερού στις πόλεις της Δ.Ο που φτάνουν τα 2 Sheael / κ.μ τους επιτρέπει να αρδεύσουν μεγάλες εκτάσεις γεωργικής γης που φτάνει το 69% του συνόλου της γεωργικής γης των εποικισμών της Δ.Ο ή το 43-45% του συνόλου της έκτασης της γης για τους έποικους Εβραίους. Το ποσοστό αυτό είναι πολύ μεγαλύτερο σε σχέση με το αντίστοιχο της Δ.Ο, όπου οι κάτοικοι αρδεύουν το 4,8% της συνολικής γεωργικής γης (David Kahan Agriculture and Water Resources in the West Bank and Gaza 1967-1987. The Jerusalem Post).

7.3 Η ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΣΤΗ Δ.Ο ΚΑΙ ΣΤΗ ΛΩΡΙΔΑ ΤΗΣ ΓΑΖΑΣ

Το θέμα και το πρόβλημα των ακαθάριστων νερών και του τρόπου αξιολόγησης και επανάχρησής τους, είναι από τα πιο αναγκαία ζητήματα των κατεχόμενων εδαφών. Απασχολούν τους διάφορους επιστήμονες και τους μελετητές γραφείων που με τη σειρά τους προσπαθούν να μεταφέρουν στην πράξη τις διάφορες εμπειρίες τους που αφορούν το θέμα των ακαθάριστων νερών, ειδικά με την αύξηση των αναγκών και την έλλειψη νερού.

Παράλληλα, το μέγεθος του προβλήματος αυξάνει συνεχώς εξαιτίας της αύξησης του πληθυσμού διότι ο πληθυσμός όπως έχουμε ήδη αναφέρει διπλασιάστηκε από το

1967 για το 1992, με ταυτόχρονη αύξηση και βελτίωση της ποιότητας ζωής και των καθημερινών αναγκών που αυξάνουν συνεχώς. Παράλληλα η αύξηση της εσωτερικής μετανάστευσης και το φαινόμενο της αστικοποίησης συντέλεσαν στην επιδείνωση του προβλήματος. Η ανάγκη να λυθεί και να αξιολογηθεί το πρόβλημα των ακαθάριστων νερών στα αστικά κέντρα της Δ.Ο πέρα από το ότι θα εξοικονομήσει ποσότητα νερών η οποία θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη γεωργία, θα συμβάλει στην προστασία του περιβάλλοντος εξαιτίας διάφορων προβλημάτων που προβλέπεται να εμφανιστούν, αν δεν γίνουν οι κατάλληλες παρεμβάσεις τακτοποίησης των ακαθάριστων υδάτων.

Η Σημερινή Κατάσταση Λειτουργίας και το Σύστημα Αποχέτευσης στα Αστικά Κέντρα

Ο τρόπος λειτουργίας και το σύστημα στα δίκτυα αποχέτευσης στους Δήμους και στις κατοικημένες περιοχές αποτελούν ευθύνη των τοπικών αρχών (Δήμων και κοινοτήτων) και για αυτό δεν γίνεται οποιοδήποτε έργο ανάπτυξης ή επέκτασης του δικτύου σ'αυτές τις περιοχές χωρίς την γραπτή συμφωνία και την άδεια της Ισραηλινής στρατιωτικής αρχής.

Από το 1918 άρχισαν τα έργα αποχέτευσης στην Παλαιστίνη, αλλά και πριν από αυτή τη χρονολογία βλέπουμε ότι μεγάλα αστικά κέντρα όπως είναι η Ιεριχώ και τα περισσότερα χωριά στη Δ.Ο δεν είχαν δίκτυο αποχέτευσης ή δεν είχαν ολοκληρωμένο δίκτυο αποχέτευσης. Η συλλογή των ακαθάριστων νερών στη Δ.Ο σήμερα γίνεται μέσω δικτύου μέσα στα όρια των δήμων το οποίο εξυπηρετεί περίπου 50% από τις κατοικημένες περιοχές. Η διάθεση ακαθάριστων νερών γίνεται σε χαβούζες έξω από τις κατοικημένες περιοχές. Ο μοναδικός σταθμός συλλογής και καθαρισμού των ακαθάριστων νερών κατασκευάστηκε στις αρχές του 1970 ενώ οι άλλοι δήμοι χρησιμοποιούν ανοιχτές χαβούζες. Τα χωριά και οι προσφυγικοί Παλαιστινιακοί οικισμοί χρησιμοποιούν βόθρους ή αφήνουν τα λύματα ελεύθερα να τρέχουν έξω από τα σπίτια.

Πίνακας 7.13 Οι Ποσότητες των Ακαθάριστων Νερών στα Κατεχόμενα Εδάφη (σύνολο των ακαθάριστων νερών στους δήμους)

ΔΗΜΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 1991	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΝΕΡΩΝ (κ.μ)	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2010	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΝΕΡΩΝ (κ.μ)
Jerusalem	73.836	1.068.411	141.922	2.505.806
Nablus	145.810	2.109.879	280.265	4.948.421
Hebron	90.055	1.303.101	173.097	3.056.239
Ramallah	52.000	752.443	99.950	1.764.739
Tulkarem	49.610	717.860	95.357	1.681.879
Jenin	39.238	567.776	78.420	1.331.632
Bethlehem	69.309	1.002.905	133.220	2.352.162
Jericho	14.265	206.415	27.419	484.116
Σύνολο	534.123	7.728.792	1.026.650	18.124.994

Υπάρχουν οκτώ δήμοι που εξυπηρετούν ένα σύνολο πληθυσμού μεγέθους 534.000 κατοίκων το οποίο αποτελεί περίπου το μισό του συνολικού πληθυσμού. Ο ενδεικτικός πίνακας 7.13 εξέτασε και υπολόγισε ξεχωριστά για τον κάθε δήμο και έδωσε πρόβλεψη ως το 2010 ως το έτος που απαιτείται για να λειτουργήσουν συνολικά όλα τα έργα αποχέτευσης.

Ο πίνακας 7.13 παρουσιάζει και υπολογίζει τη σημερινή κατάσταση του πληθυσμού και την ποσότητα ακαθάριστων νερών στους βασικούς δήμους της Δ.Ο και προβλέπει για το 2010 την έκταση του προβλήματος. Παράλληλα ο πίνακας παρουσιάζει το σύνολο των κατοικημένων περιοχών που εξυπηρετούνται σήμερα από τα χωριά και τους προσφυγικούς Παλαιστινιακούς οικισμούς και υπολογίζει την ποσότητα των ακαθάριστων νερών με βάση την κατανάλωση των κατοίκων σε νερό.

Έτσι φαίνεται η αύξηση της ποσότητας των ακαθάριστων νερών την ίδια στιγμή που αυξάνει η έλλειψη του φυσικού νερού για χρήση. Αποδεικνύεται το μέγεθος του προβλήματος σε περίπτωση που παραμείνουν οι αστικές περιοχές ειδικά με μεγάλο πληθυσμό χωρίς βιολογικό καθαρισμό, μέτρο που μπορεί να καλύψει διάφορες ανάγκες.

Τα Προβλήματα του Συστήματος Αποχέτευσης στη Δ.Ο

1. Οι μεγάλες εκτάσεις γης που χρησιμοποιούνται έξω από τις κατοικημένες περιοχές για τη διάθεση ακαθάριστων νερών κοντά σε γεωργική γη ή σε κατοικημένες περιοχές, δημιουργούν διάφορα περιβαλλοντικά προβλήματα που επεκτείνονται καθημερινά.
2. Ο φόβος μόλυνσης των υπόγειων νερών και πηγαδιών.

3. Η οικολογική καταστροφή της γης και των περιοχών διάθεσης των ακαθάριστων νερών με την αύξηση των αλάτων.

7.4 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ

1. Θα πρέπει να γίνει ο σχεδιασμός σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για να εξυπηρετηθεί το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοικημένων περιοχών και να γίνει ο καθαρισμός του νερού για να αξιοποιηθεί με τον καλύτερο τρόπο.
2. Να γίνουν κατάλληλα σεμινάρια ενημέρωσης και προσπάθειας προσανατολισμού των υπεύθυνων και των εργατών για τη χρήση του συστήματος και των απαιτούμενων αναγκών.
3. Να δημιουργηθούν και να ελέγχονται συνεχώς τα διάφορα έργα για να βρεθεί ο πιο αξιόλογος τρόπος εξυπηρέτησης.
4. Να ελέγχεται η ποιότητα, η ποσότητα και τα είδη των ακαθάριστων λυμάτων με σκοπό να βρεθεί το ποσοστό μόλυνσης του περιβάλλοντος.
5. Να ολοκληρωθούν τα διάφορα έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη για να εξυπηρετηθούν όλοι οι κάτοικοι των δήμων.
6. Να ενημερωθούν οι κάτοικοι για το μέγεθος και τις επιπτώσεις του προβλήματος με διάφορους τρόπους για να συμμετάσχουν και αυτοί στην επίτευξη των στόχων.

7.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι γενικές προτάσεις που αφορούν την προστασία των πηγών νερού και την εκμετάλλευση νερού θα πρέπει να χωριστούν σε διάφορα επίπεδα και βήματα, ώστε να αντιμετωπισθεί το μέγεθος του προβλήματος. Η έλλειψη Παλαιστινιακής διοίκησης ως σήμερα και του διεθνούς ενδιαφέροντος για την αντιμετώπιση του προβλήματος, μας αναγκάζει να χωρίσουμε τις προτάσεις μας στα εξής τρία επίπεδα:

A. Οι Προτάσεις για την Παλαιστινιακή Αρχή (Παλαιστινιακό Συμβούλιο)

1. Η δημιουργία μιας Παλαιστινιακής κεντρικής διεύθυνσης διοίκησης νερού, που θα οδηγήσει και θα αναγκάσει με την πολιτική που θα ασκεί στη συνεργασία των υπάρχοντων υπηρεσιών νερού και που θα συμμετάσχει στην κατάλληλη και

δραστήρια ανάπτυξη των δικτύων ύδρευσης (που θα εξασφαλίσει νερό) σε όλες τις περιοχές της Δ.Ο

2. Η προώθηση του θέματος του αναδασμού που η επιτυχία του και η διευκόλυνση της λειτουργίας του όπως αναφέραμε στις προτάσεις μας για την πραγματοποίηση του εθνικού κτηματολογίου, ώστε να δημιουργηθεί μια χωροταξική πολιτική που θα βοηθήσει στα εξής:

α) Στη συγκέντρωση της γης (τη συγκέντρωση των διάσπαρτων ιδιοκτησιών)

β) Στη μείωση των επιδομάτων και στην κατάλληλη μεταχείρισή τους, στην ανάπτυξη των υδάτινων πόρων αλλά και στα γεωργικά μηχανήματα (η συνολικότητα και η συνεργασία των γεωργών θα τους διευκολύνει στην αναζήτηση δανείου).

γ) Η συνεταιριστική συνεργασία θα βοηθήσει στην άμεση συμμετοχή και στη χρήση νέων τεχνολογιών στην παραγωγή. Αυτή η άμεση και η αναγκαστική παρέμβαση θα πρέπει να ακολουθηθεί με την κατάλληλη κοινωνική πολιτική που θα πρέπει να εκμεταλλευτεί τον οικογενειακό, μεσογειακό χαρακτήρα (ο πατέρας είναι ο κυρίαρχος της οικογένειας και η οικογένεια είναι «δεμένη» γύρω του).

δ) Θα συμμετέχει και θα προσφέρει μια συλλογική μεταχείριση νερού σ' όλους τους πολίτες. Καθώς η διαχείριση μιας κατάλληλης οικονομικής πολιτικής που θα αυξάνει το επίπεδο ζωής και θα περιορίσει τη δυνατότητα αμφισβήτησης της πολιτικής αρχής.

3. Η δημιουργία ενός κέντρου ή επιστημονικού οργανισμού που θα ασχολείται με τους υδάτινους πόρους της περιοχής (τράπεζα πληροφοριών), κάτι που θα χρησιμοποιηθεί στο μελλοντικό σχεδιασμό και στην καθοδήγηση των διεθνών προγραμμάτων ενίσχυσης της περιοχής.

4. Η θεσμοθέτηση και η δημιουργία κατάλληλων νόμων και διατάξεων διοίκησης και διαχείρισης των υδάτινων πόρων όπως επίσης και προστασίας του περιβάλλοντος.

5. Η υποστήριξη των δήμων και κοινοτήτων, με την εξασφάλιση χρηματοδοτήσεων, ώστε να επιτύχουν με τον καλύτερο τρόπο το έργο τους.

B. Οι Προτάσεις για το Τοπικό Επίπεδο

1. Η χρησιμοποίηση των σύγχρονων τρόπων άρδευσης στη γεωργία.

2. Να αναπτυχθούν οι καλλιέργειες που έχουν τις μικρότερες ανάγκες σε νερό και όχι απαραίτητα αυτές που έχει ανάγκη η περιοχή για την κάλυψη των αναγκών διατροφής του πληθυσμού, διότι είναι αρκετά εύκολο να προμηθευτούν τα προϊόντα αυτά από τη διεθνή αγορά σε τιμές σημαντικά χαμηλότερες από το κόστος που οι ίδιοι θα έχουν (The Economist 23/12/1995). Παράλληλα, η αναδιάρθρωση της οικονομίας και η

ανάπτυξη άλλων τομέων παραγωγής με σαφώς μικρότερες απαιτήσεις σε νερό (βιομηχανία και υπηρεσίες) θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα μείωσης των απαιτούμενων ποσοτήτων.

3. Η αύξηση των χρηματοδοτήσεων και της βοήθειας, ώστε να δημιουργηθούν οικιακά και γεωργικά πηγάδια καθώς και η προστασία των υπαρχόντων πηγαδιών.

4. Η κατάλληλη ενημέρωση και οι συμβουλές για τον τρόπο χρήσης και κατανάλωσης νερού, ειδικά της οικιακής χρήσης, όπου το νερό είναι περιορισμένο. Αυτό επιτυγχάνεται με το συνεχή έλεγχο του υδρομετρητή του σπιτιού και με ανάπτυξη της συνείδησης των πολιτών ώστε να κατανοήσουν το μέγεθος του προβλήματος.

5. Η αντιμετώπιση του μεγάλου ποσοστού απωλειών νερού των δικτύων, των επιφανειακών νερών κ.τ.λ. Με την κατάλληλη συντήρηση των δικτύων και με την δημιουργία ειδικών σκεπασμάτων ώστε να περιορίζουν την εξάτμιση του νερού.

6. Σε πολλές περιοχές το δίκτυο νερού είναι παλιό και δεν έχει τη δυνατότητα να εξυπηρετήσει τις σημερινές και μελλοντικές ανάγκες. Με εξασφάλιση χρηματικών ποσών και τεχνικής βοήθειας από το εξωτερικό και από τα διάφορα προγράμματα ενίσχυσης των κατεχόμενων εδαφών. Όλα αυτά με την προϋπόθεση να πραγματοποιηθεί ο κατάλληλος μελλοντικός σχεδιασμός ώστε να προβλέπονται οι μελλοντικές ανάγκες της περιοχής.

7. Η ανάπτυξη και η εξασφάλιση τεχνικού προσωπικού.

8. Η επεξεργασία των ακαθάριστων νερών με τη δημιουργία βιολογικών καθαρισμών σε διάφορες περιοχές της Δ.Ο, που θα χρησιμεύσει στην άρδευση διάφορων καλλιεργειών όπως ελιές, εσπεριδοειδή κ.α., καθώς και σε μερικές βιομηχανίες.

Γ. Οι Προτάσεις για το Διεθνές Επίπεδο

Η παγκόσμια κοινότητα έχει κινητοποιηθεί για να αποτρέψει την εμφάνιση λειψυδρίας η οποία θα περιορίσει και θα επιβραδύνει τις ελπίδες ανάπτυξης. Το επίκεντρο του προβλήματος είναι οι χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής, που όπως επισήμανε ο Κοχ Βέσερ, οι επτά από τις δεκαέξι χώρες της περιφέρειας ήδη χρησιμοποιούν άνω του 100% των ανανεώσιμων υδάτινων πόρων τους (Καθημερινή, 31/10/1995). Η Παγκόσμια Τράπεζα υποσχέθηκε να διπλασιάσει τα δάνεια για έργα υδροδότησης, την προσεχή δεκαετία, ειδικά σε θέματα ανακατανομής των υδάτων και περιορισμού των αστικών λυμάτων.

Για την αποφυγή των συνεπειών της λειψυδρίας για τα ίδια τα άτομα και την ευρύτερη ανάπτυξη, τα επόμενα τριάντα χρόνια υπάρχει ανάγκη για τον κατάλληλο προγραμματισμό, σχεδιασμό με τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων κρατών μέσω της διαδικασίας ειρήνευσης (Ισραήλ, Αίγυπτος, Ιορδανία και η Παλαιστίνη) (Κοχ Βέσερ, Καθημερινή). Ήδη υπάρχουν μελέτες και διάφορες συμφωνίες εξασφάλισης νερού. Ορισμένες από αυτές είναι οι εξής:

α) Το ειρηνευτικό, τουρκικό έργο νερού που άρχισε το 1986, που έχει ως στόχο τη μεταφορά νερού από την Τουρκία σε μερικές Αραβικές χώρες. Η προετοιμασία των μελετών υπολογίζεται να κοστίσει 2,7 εκατομμύρια δολάρια, ενώ η δημιουργία του έργου υπολογίζεται σε 15 - 20 δις δολάρια. Το έργο περιλαμβάνει τη δημιουργία δύο δικτύων μεταφοράς νερού, το πρώτο από την Τουρκία στη Συρία - Ιορδανία - Σαουδική Αραβία, ενώ το δεύτερο Συρία - Σαουδική Αραβία - Κουβέιτ - Αραβικά Εμιράτα και ανάλογα με τις εξελίξεις της περιοχής της Παλαιστίνης, θα έχει τη δυνατότητα να περάσει από αυτή και στο Ισραήλ.

β) Το Ισραηλινό έργο που ονομάζεται «Κοιλιάδα της Θάλασσας» που προβλέπεται να συνδέσει τη Μεσόγειο με τη Νεκρά Θάλασσα περνώντας μέσα από τη Δ.Ο. Στοχεύει στην αφαλάτωση του νερού της θάλασσας σε νερό που θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για οικιακή χρήση. Ένας άλλος στόχος του έργου είναι η ενίσχυση του ποσού των υπογείων νερών της περιοχής καθώς και την παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας. Το έργο αυτό εξαρτάται από τις εξελίξεις στην περιοχή και την εξασφάλιση επενδυτικών κεφαλαίων που θα μπορούσαν να το πραγματοποιήσουν.

γ) Ένα άλλο έργο που έχει τους ίδιους στόχους και προβλήματα με το προηγούμενο είναι η σύνδεση της Νεκράς Θάλασσας με την Ερυθρά Θάλασσα που θα μπορούσε να συμβάλει στην ανάπτυξη της περιοχής Al Nagar που θεωρείται συνέχεια της Σαχάρα. Όπως φαίνεται η ικανοποίηση των στόχων αυτών εξαρτάται από τη χρηματική βοήθεια, τις πολιτικές εξελίξεις, καθώς και από τα οικονομικά συμφέροντα στην ευρύτερη περιοχή που μεταβάλλονται συνεχώς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 Ο ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΣΤΗΝ ΔΥΤΙΚΗ ΟΧΘΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Δ.Ο είναι μία περιοχή που ανήκει στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Καθοριστικό ρόλο στην οικονομία της παίζει ο πρωτογενής τομέας και η απασχόληση σ' αυτόν είναι μία βασική πηγή εισοδήματος για τους κατοίκους. Κατά τη διάρκεια της ισραηλινής κατοχής ο πρωτογενής τομέας έπαθε μεγάλες ζημιές και έχασε πολύ από το σχετικό του βάρος, αλλά παρόλα αυτά εξακολουθεί να παίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία.

Η Δ.Ο αν και δεν είναι μεγάλη σε έκταση διαθέτει μεγάλη ποικιλία και διαφοροποίηση σε όρους τοπογραφικούς, εδαφολογικούς και κλιματολογικούς, γεγονός που επιτρέπει την διαφοροποίηση στα προϊόντα και την περιφερειακή εξειδίκευση ως ένα βαθμό. Στα επόμενα τμήματα θα επιχειρήσουμε να κάνουμε μία ανάλυση του πρωτογενή τομέα στην Δ.Ο.

8.1 ΕΞΩΓΕΝΕΙΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Η εξέταση του πρωτογενή τομέα της Δ.Ο επιβάλλει την παρουσίαση των Ισραηλινών πολιτικών πράξεων, έναντι του πρωτογενή τομέα, ώστε να γίνουν κατανοητές οι συνθήκες μέσα στις οποίες επιβίωνε αυτός ο τομέας. Αυτές οι πράξεις μπορούν να συνοψιστούν στα εξής σημεία :

A. Η δέσμευση της γης.

Μέχρι το 1989 οι αρχές κατοχής και στο πλαίσιο του εποικιακού τους σχεδίου, είχαν δεσμεύσει 2.877.279 στρέμματα στην Δ.Ο έκταση που αντιστοιχεί στο 50% περίπου της συνολικής της έκτασης της.

Για τις δεσμεύσεις οι Ισραηλινές αρχές χρησιμοποιούν διάφορους τρόπους όπως η δέσμευση των εδαφών των απουσιαζόντων, την μεταφορά των δημόσιων εκτάσεων στην ιδιοκτησία της στρατιωτικής κυβέρνησης, τη δέσμευση για στρατιωτικούς λόγους ή για λόγους "ασφάλειας", την δέσμευση για λόγους

* Είναι οι Παλαιστίνιοι που ήταν στο εξωτερικό και μετατράπηκαν σε πρόσφυγες την ημέρα της κατοχής όπως αυτοί που δούλευαν στα Αραβικά κράτη και έχασαν το δικαίωμα παραμονής στην Δ.Ο.

δημοσίου συμφέροντος που είναι κατά κανόνα η χάραξη δρόμων ανάμεσα στις Ισραηλινές αποικίες, κ.λ.π.

Αυτές οι δεσμεύσεις είχαν άμεση αρνητική επίδραση πάνω στον πρωτογενή τομέα μειώνοντας την έκταση της γεωργικής γης και των βοσκοτόπων.

B. Ο έλεγχος των πηγών του νερού.

Από το 1967, οι Ισραηλινές αρχές απαγορεύουν στους κατοίκους της Δ.Ο να κάνουν καινούργιες γεωτρήσεις και να επεκτείνουν ή να συντηρήσουν τα υπάρχοντα. Ταυτόχρονα οι αρχές επιτρέπουν στους Ισραηλινούς αποίκους να κάνουν γεωτρήσεις και με μεγάλο βάθος που φτάνει μέχρι το εξαπλάσιο των αντίστοιχων Παλαιστίνιων γεωτρήσεων. Το αποτέλεσμα ήταν πολλές Παλαιστινιακές γεωτρήσεις στην Δ.Ο να ξηραθούν, όπως έγινε στην περιοχή της Ιεριχώ, και σε πολλές άλλες να αυξηθεί το επίπεδο της αλατότητας με συνέπεια το νερό να γίνει ακατάλληλο και για την άρδευση.

C. Διοικητικοί περιορισμοί στην γεωργική παραγωγή και στην διάθεση των προϊόντων.

D. Λόγω της μεγάλης ομοιότητας στη δομή της Παλαιστίνιας και της Ισραηλινής γεωργικής παραγωγής και προκειμένου να εξασφαλιστεί έλεγχος ανάπτυξης του πρωτογενή τομέα, οι εξουσίες κατοχής επέβαλλαν κάποιους διοικητικούς περιορισμούς για να επιτευχθούν οι στόχοι τους.

Αυτοί συνοψίζονται στα εξής σημεία :

- 1. Η απαγόρευση της καλλιέργειας των οπωροφόρων δένδρων αν ο αριθμός τους ξεπερνά τα 20 χωρίς την άδεια του στρατηγικού κυβερνήτη και η απαγόρευση της ανανέωσης εκείνων που γέρασαν ή αποριζώθηκαν για λόγους "ασφάλειας".**
- 2. Η απαγόρευση της διάθεσης των γεωργικών προϊόντων της Δ.Ο στην Ισραηλινή αγορά για να αποτραπεί ο ανταγωνισμός με τα Ισραηλινά προϊόντα. Εδώ εξαιρούνται μόνο τα προϊόντα που καλύπτουν τις ανάγκες της Ισραηλινής Βιομηχανίας τροφίμων από γεωργικές πρώτες ύλες και τα προϊόντα που καλύπτουν τις ανάγκες των Ισραηλινών εξαγωγικών εταιρειών. Παράλληλα, και όπως συμβαίνει στον δευτερογενή τομέα, οι αρχές κάνουν τα πάντα για να διευκολύνουν την διάθεση των Ισραηλινών προϊόντων στις αγορές της Δ.Ο.**
- 3. Περιοριστικά μέτρα στη διακίνηση των προϊόντων ανάμεσα στη Δ.Ο και στη λωρίδα αλλά και ανάμεσα στις διάφορες περιοχές της Δ.Ο. Για παράδειγμα, τα προϊόντα που κατευθύνονται από το βόρειο προς το νότιο τμήμα της Δ.Ο πρέπει να περάσουν από την Ιερουσαλήμ, πράγμα που απαιτεί την άδεια του**

στρατηγικού κυβερνήτη με αποτέλεσμα πολλές φορές τα προϊόντα να γίνονται ακατάλληλα λόγω των καθυστερήσεων στην χορήγηση της άδειας.

4. Περιοριστικά μέτρα στη δημιουργία βασικών μονάδων υποδομής όπως τα εκκολαπτήρια. Έτσι για παράδειγμα, όλα τα πουλερικά της Δ.Ο πρέπει να προέρχονται από Ισραηλινά εκκολαπτήρια, έτσι ώστε να ελέγχεται η παραγωγή και η κατανάλωση του άσπρου κρέατος στη Δ.Ο.
5. Η απαγόρευση για μεγάλο χρονικό διάστημα της ίδρυσης μιας γεωπονικής σχολής.

Η τωρινή εκπαίδευση δεν έχει να προσφέρει τίποτα στην αγροτική ανάπτυξη. Από τα έξι πανεπιστήμια των κατεχόμενων εδαφών μόνο το πανεπιστήμιο Al Nagah έχει ένα μάθημα για τις αγροκαλλιέργειες. Το πανεπιστήμιο της Χεβρώνας πήρε τα τελευταία χρόνια την άδεια των Ισραηλινών αρχών που του επιτρέπει την λειτουργία γεωπονικής σχολής ενώ υπάρχουν και τρία αγροτικά δημόσια σχολεία που βρίσκονται στην περιοχή της Τουλκαρέμ της Χεβρώνας (AROUB) και στην Λωρίδα της Γάζας (BEIT HANOUN).

Αυτά τα σχολεία προσφέρουν θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση στις αγροκαλλιέργειες, ενώ το επίπεδο εκπαίδευσης και ο ρόλος που προσφέρουν είναι πολύ περιορισμένος.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το πανεπιστήμιο της Χεβρώνας είναι το μόνο που προσφέρει μαθήματα για τα αγροτικά μηχανήματα και αυτό σε ένα περιορισμένο εξάμηνο.

6. Η παραμέληση και συνεχής μείωση των γεωργικών υπηρεσιών. Ο αριθμός των εργαζομένων στη γεωργική διεύθυνση στη Δ.Ο μειώθηκε από 437 άτομα το 1977 σε 241 το 1983 και 141 το 1989. Ταυτόχρονα, οι κτηνιατρικές υπηρεσίες είναι πολύ περιορισμένες ενώ τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τα προγράμματα πληροφόρησης είναι ανύπαρκτα.

8.2 Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα ακολούθησε και αυτή μία πτωτική πορεία κατά τη διάρκεια της Ισραηλινής κατοχής. Η πτωτική τάση της αγροτικής παραγωγής και της απασχόλησης είναι μία φυσιολογική διαδικασία που έχει συμβεί σε όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες. Δηλαδή, θα συνέβαινε ούτως ή άλλως ανεξαρτήτως από το τί κάνουν οι Ισραηλινοί. Έτσι, ο αγροτικός χώρος από παραγωγικός μετατράπηκε ουσιαστικά σε χώρο διάθεσης ισραηλινών προϊόντων και φτηνού εργατικού δυναμικού.

Το 1970 ο πρωτογενής τομέας απασχολούσε 42,4 χιλιάδες εργαζόμενους, αριθμός που αντιστοιχεί στο 42,5% του συνόλου των απασχολουμένων. Το 1991 ο αριθμός αυτός μειώθηκε σε 34,8 χιλιάδες εργαζόμενους και το αντίστοιχο ποσοστό σε 28,1%.

8.3 Η ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Από τον πίνακα 8.2 στον οποίον παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη της παραγωγικότητας του πρωτογενή τομέα, προκύπτει ότι αυτή όπως και η παραγωγή είναι ιδιαίτερα ασταθής. Στο χρονικό διάστημα 1975 - 1980 η παραγωγικότητα αυξήθηκε από 4.988 εργαζόμενους σε 6.334 και ύστερα άρχισε να μειώνεται φτάνοντας τους 3797 εργαζόμενους το 1985. Το 1986 η παραγωγικότητα διπλασιάστηκε φτάνοντας τους 7603 εργαζόμενους ενώ το 1987 έπεσε ξανά.

Φαίνεται λοιπόν ότι η παραγωγή είναι ο παράγοντας που παίζει τον καθοριστικό ρόλο στον προσδιορισμό της παραγωγικότητας και όχι το επίπεδο απασχόλησης.

Πίνακας 8.1 Οι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα (σε χιλιάδες)

Έτος	Αριθμός απασχολουμένων	% της συνολικής απασχόλησης
1970	42.415	42.5
1975	31.797	34.6
1980	31.308	33.2
1981	28.518	30.5
1982	31.298	32.1
1983	29.235	29.5
1984	29.64	28.5
1985	28.337	27.3
1986	32.546	28.4
1987	29.822	26.0
1988	37.128	31.2
1989	30.466	26.4
1990	37.76	29.5
1991	34.788	28.1

Πηγή : Agricultural Data Base

Πίνακας 8.2 Η παραγωγικότητα στον πρωτογενή τομέα

ΕΤΟΣ	\$ Τιμές '76
1975	4987.791301
1980	6334.2
1981	5436.4
1982	5060.1
1983	4848.0
1984	3976.2
1985	3797.5
1986	7603.3
1987	6114.3

Πηγή : Agricultural Data Base

8.4 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΓΗ ΣΤΗΝ Δ.Ο

Η συνολική έκταση της Δ.Ο ανέρχεται σε 6.087.000 στρέμματα ενώ η καλλιεργήσιμη έκταση καλύπτει το 45%. Οι πίνακες 8.3 και 8.4 μας δίνουν την διαχρονική εξέλιξη της γεωργικής γης στην Δ.Ο για το διάστημα 1966 - 1991. Όπως φαίνεται από τους πίνακες, το 1966 καλλιεργούνταν 2.080.000 στρέμματα (το 34,17 % της συνολικής έκτασης της Δ.Ο) ενώ το 1991 η έκταση της καλλιεργούμενης γης μειώθηκε σε 1.913.000 στρέμματα (31,42% της συνολικής έκτασης της Δ.Ο.).

Στο διάστημα 1966 -1991, το ποσοστό συμμετοχής της αρδευόμενης γεωργικής γης στο σύνολο της γεωργικής γης κυμάνθηκε στο επίπεδο 4,1% - 5,2%. Το 1968, που ήταν ο πρώτος χρόνος της κατοχής, η έκταση της αρδευόμενης γεωργικής γης μειώθηκε κατά 43% φτάνοντας τα 57.000 χιλιάδες στρέμματα. Κατόπιν ακολούθησε μία ανοδική πορεία που διήρκησε μέχρι το 1986 ενώ μετά το 1986 άρχισε να μειώνεται πάλι, μέχρι που το 1991 μόνο 80 χιλιάδες στρέμματα της Δ.Ο αρδευόταν. Η μη αρδευόμενη γεωργική γη καλύπτει το 95% περίπου της συνολικής έκτασης της Δ.Ο. Το 1966 η έκτασή της ήταν 1980 χιλιάδες στρέμματα, ενώ το 1991 έπεσε στις 1833 χιλιάδες.

Όπως διαπιστώσαμε στο κεφάλαιο ανάλυσης της περιοχής μελέτης, η Δ.Ο χωρίζεται σε τέσσερις περιοχές από την άποψη της φυσικής γεωγραφίας. Η ημιπεδινή περιοχή, η οποία έχει έκταση 400 χιλιάδες στρέμματα διακρίνεται για το υψηλό επίπεδο βροχοπτώσεων (~600 mm) με συνέπεια εκεί να καλλιεργούνται εσπεριδοειδή και λαχανικά το καλοκαίρι και το χειμώνα δημητριακά.

Η περιοχή των μεσαίων υψωμάτων είναι μία ορεινή περιοχή με έκταση 3,5 εκατομμύρια στρέμματα. Το επίπεδο των βροχοπτώσεων σ' αυτή κυμαίνεται ανάμεσα σε 300 mm στο Βορρά και 400 mm στο Νότο. Η καλλιεργούμενη γη φτάνει το 1 εκατομμύριο στρέμματα, τα μισά των οποίων καλλιεργούνται με δημητριακά και υπόλοιπα με οπωροφόρα δέντρα (το 80% από αυτά είναι ελιές), ενώ το νότιο τμήμα καλλιεργείται με σταφύλια, συκιές και δαμασκηνιές.

Η περιοχή των ανατολικών πρηνών, η οποία έχει έκταση 1,5 εκατομμύρια στρέμματα (τα περισσότερα έχουν δεσμευτεί), αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα των φυσικών βοσκοτόπων της Δ.Ο. Εκεί οι μεγάλες κλίσεις του εδάφους, οι πολλές κοιλάδες και το χαμηλό επίπεδο βροχοπτώσεων της, την καθιστούν ως μία ημιξηρική περιοχή, ακατάλληλη για πολλές καλλιέργειες.

Τέλος η περιοχή της κοιλάδας του Ιορδάνη, που έχει έκταση 400.000 στρέμματα και είναι 200 -300 μέτρα κάτω από το επίπεδο στάθμης του νερού, διακρίνεται για το ζεστό της κλίμα και για το πλούσιο και εύφορο έδαφος της. Η γεωργική γη της κοιλάδας του Ιορδάνη είναι η σημαντικότερη της Δ.Ο και κρίνεται κατάλληλη για τις καλλιέργειες εκτός εποχής αλλά και για τα ημιτροπικά φρούτα.

Το 1967 εκμεταλλευόταν το 60% της συνολικής έκτασης ενώ τώρα εξαιτίας του προβλήματος του νερού και λόγω των δεσμεύσεων η έκταση της καλλιεργούμενης γης εκεί μειώθηκε πολύ. Στη Δ.Ο υπάρχει ανάγκη για βελτιωτικά προγράμματα για την αύξηση της έκτασης γεωργικής γης αλλά και για την βελτίωση των χαρακτηριστικών του εδάφους.

Πίνακας 8.3 : Η κατανομή της γεωργικής γης στην Δ.Ο 1973 - 1991 (σε χιλ. στρέμματα)

ΕΤΟΣ	1966	1968	1973	1976	1980	1982	1984	1986	1988	1989	1990	1991
Αρδευόμενες	100	57	82	89	92	88	102	104	89	80	87	80
Δημητριακά			-	-	14	2	2	1	-	-	-	-
Λαχανικά & πατάτες			54	61	49	52	52	50	54	47	54	51
Πεπόνια & καρπούζια			-	-	-	3	14	22	12	4	3	1
Εσπεριδοειδή			25	25	25	25	28	25	24	23	23	22
Μπανάνες & άλλα φρούτα			3	3	4	6	6	6	8	6	7	6
Μη αρδευόμενες	1980	1988	1941	1931	1859	1919	1888	1886	1920	1874	1891	1833
Δημητριακά			827	693	521	501	435	494	535	545	563	430
Λαχανικά & πατάτες			16	41	34	61	59	50	82	89	88	88
Πεπόνια & καρπούζια			10	5	12	24	46	22	12	4	3	2
Καρποφόρα δέντρα			738	812	957	980	998	1005	961	966	977	1028
Χέρσος			350	380	335	353	350	315	330	270	260	295
Σύνολο γεωργικής γης	2080	2045	2023	2020	1951	2007	1990	1990	2009	1954	1978	1913
Σύνολο πλην των χέρσων			1673	1640	1616	1654	1640	1675	1679	1684	1718	1618

Πηγή : Ι.Σ.Υ.

Οι ορεινές περιοχές της Δ.Ο οι οποίες αποτελούν το μεγαλύτερο τμήμα της έκτασής της, επηρεάζονται από τους παράγοντες διάβρωσης. Ένα μεγάλο ποσοστό βροχοπτώσεων χάνεται κυλώντας δυτικά και ανατολικά σέρνοντας μαζί του το επάνω στρώμα του εδάφους.

Πίνακας 8.4 : Η κατανομή της γεωργικής γης. (ποσοστό %)

ΕΤΟΣ	1966	1968	1973	1976	1980	1982	1984	1986	1988	1989	1990	1991
Αρδευόμενες	4.8	2.8	4.1	4.4	4.7	4.4	5.1	5.2	4.4	4.1	4.4	4.2
Μη αρδευόμενες	95.2	97.2	95.9	95.6	95.3	95.6	94.9	94.8	95.6	95.9	95.6	95.8

Πηγή : Ι.Σ.Υ.

8.5 ΤΟ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

Το μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και το ιδιοκτησιακό καθεστώς παίζουν σημαντικό ρόλο για τον πρωτογενή τομέα. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς στην Δ.Ο είναι πολύ προβληματικό όπως παρατηρούμε από τον πίνακα 8.5. Οι πολλοί μικροί ιδιοκτήτες που έχουν εκμεταλλεύσεις με έκταση 5 στρέμματα αποτελούν το 16% του συνόλου των ιδιοκτητών και έχουν το 1% της συνολικής έκτασης των εκμεταλλεύσεων. Επίσης οι μικροϊδιοκτήτες με εκμεταλλεύσεις 5 - 20 στρέμματα αποτελούν το 32% των ιδιοκτητών και έχουν το 9% της συνολικής έκτασης των εκμεταλλεύσεων. Με άλλα λόγια το 48% των ιδιοκτητών έχουν το 10% της γεωργικής γης.

Από την άλλη, οι μεγαλοϊδιοκτήτες που αποτελούν το 8% των ιδιοκτητών κατέχουν το 38% της συνολικής έκτασης των εκμεταλλεύσεων. Το μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων και η συνεχής κατάτμηση των εκμεταλλεύσεων αποτελούν εμπόδια για την αναβάθμιση της γεωργίας, και κάνουν δύσκολη την μηχανοποίησή της. Από την άλλη οι μεγάλες ιδιοκτησίες συνήθως διασπώνται σε μικρά κομμάτια και ενοικιάζονται στους αγρότες, με το ημιφεουδαρχικό ποσοστιαίο σύστημα, έναντι της πληρωμής μιας γαιοπροσόδου (χρηματική, παραγωγική ή και τα δύο). Αυτή η κατάσταση επικρατεί ειδικά στην περιοχή της κοιλάδας του Ιορδάνη.

Πίνακας 8.5 : Η κατανομή των εκμεταλλεύσεων κατά μέγεθος και ιδιοκτησιακό καθεστώς.

Μέγεθος εκμετάλλευσης (στρ.)	Συνολική έκταση (στρ.)	Συνολική έκταση (ποσοστό %)	Αριθμός ιδιοκτητών	% ιδιοκτητών
1-5	24800	1	9167	16
5-20	195300	9	18775	32
20-50	499700	24	17215	30
50-100	579500	28	8025	14
100+	791800	38	4902	8
ΣΥΝΟΛΟ	2091000	100	58084	1000

8.6 ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στη Δ.Ο υπάρχουν τρεις κύριες μορφές γεωργικής εργασίας. Η πρώτη, η οποία είναι και η κυρίαρχη μορφή, είναι η οικογενειακή εργασία (ή οικογενειακή φάρμα - Family Farm) στην οποία οι γεωργοί και τα μέλη της οικογένειάς τους δουλεύουν στις εκμεταλλεύσεις που είναι μικρές και διασκορπισμένες γύρω από το χωριό. Εδώ η χειρωνακτική δουλειά είναι η επικρατέστερη.

Η δεύτερη μορφή είναι η μερική απασχόληση στην γεωργία. Πρόκειται για μία μορφή που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια ειδικά στον κτηνοτροφικό τομέα. Η γεωργική απασχόληση εδώ είναι δευτερεύουσα, ενώ η κύρια απασχόληση είναι η εξω-γεωργική.

Η τρίτη μορφή αποτελείται από τους γεωργούς επιχειρηματίες (οι μεγαλοϊδιοκτήτες) που χρησιμοποιούν μισθωτή εργασία, ενοικίαση έναντι χρηματικού ποσού ή και ενοικίαση έναντι ποσοστού του προϊόντος (σε είδος) "μισακάρικο". Οι εκμεταλλεύσεις εδώ είναι συνήθως μεγάλες και γίνεται χρήση της τεχνολογίας στην παραγωγή.

Η συνεταιρική μορφή γεωργικής εργασίας είναι περιορισμένη στην Δ.Ο. Στους αγροτικούς συνεταιρισμούς οι μεγάλοι ιδιοκτήτες και έμποροι συμμετέχουν στο μεγαλύτερο ποσοστό ενώ παρατηρήθηκε αδυναμία στη συσπείρωση μικρογεωργών

μέσα τους για μία πιο αποτελεσματική γεωργική εργασία. Τέλος η μισθωτή εργασία στον πρωτογενή τομέα συνήθως περιορίζεται στις εποχές σποράς και συγκομιδής.

Αυτές οι διαφορετικές μορφές γεωργικής εργασίας δημιουργούν διαφορετικά προβλήματα και ανάγκες. Γίνεται φανερό λοιπόν, ότι το μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων δεν είναι το μόνο κοινωνικοοικονομικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο πρωτογενής τομέας αλλά είναι και ο τρόπος εκμετάλλευσης της γης. Από τη μία οι μεγαλοϊδιοκτήτες ενδέχεται να μην μπορούν να εκμεταλλευτούν αποτελεσματικά τις ιδιοκτησίες τους λόγω έλλειψης χρηματικών πόρων ή επειδή μένουν μακριά από την γη και από την άλλη οι γεωργοί πολλές φορές αναγκάζονται να παρατήσουν τις εκμεταλλεύσεις για μία πιο κερδοφόρα δουλειά επειδή το μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων τους δεν αρκεί για την επιβίωση τους.

Το μεγαλύτερο τμήμα της γεωργικής γης στην κοιλάδα του Ιορδάνη εκμεταλλεύεται με το μετοχικό σύστημα (Shareholder system). Η ενοικίαση γης είναι περιορισμένη, και η μισθωτή εργασία χρησιμοποιείται μόνο στις εποχές συγκομιδής της μπανάνας και του χουρμά και σε λιγότερη έκταση για το μάζεμα των λαχανικών.

Στην περιοχή των μεσαίων υψωμάτων, η κυρίαρχη μορφή της γεωργικής εργασίας είναι η οικογενειακή (οικογενειακή φάρμα - αγρότης - ιδιοκτήτης). Η μισθωτή εργασία χρησιμοποιείται κυρίως στην εποχή μαζέματος ειδικά των ελαιών, στις εποχές καλής σοδειάς. Τα γεωργικά μηχανήματα χρησιμοποιούνται για διάφορες δουλειές ενώ χρήση των ζώων γίνεται ακόμη, για λόγους κυρίως μεταφοράς και οργώματος.

Στην ημιπεδινή περιοχή η ενοικίαση της γης για μία γαιοπρόσοδο χρησιμοποιείται, αλλά η επικρατέστερη μορφή εργασίας είναι η οικογενειακή φάρμα. Τα μεγάλα μηχανήματα μισθώνονται για την εποχή της σποράς και της συγκομιδής. Ο πίνακας 8.6 παρουσιάζει για κάθε γεωγραφική περιοχή της Δ.Ο το ποσοστό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα ανάλογα με τον τύπο εργασίας και την σχέση με την εκμετάλλευση.

* Ο πίνακας είναι ένα από τα πορίσματα μιας έρευνας που διεξήχθη από το ίδρυμα Agricultural Data Base στην Δ.Ο. Η έρευνα έγινε μ' ένα τυχαίο δείγμα που κάλυψε 848 οικογένειες στην Δ.Ο σε όλες τις περιοχές.

Πίνακας 8.6 Το ποσοστό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα κατά τον τόπο εργασίας και τη σχέση με την εκμετάλλευση

Περιοχή	Ακτήμονες	Ιδιοκτήτες	Εργάζονται στο Ισραήλ	Σύνολο
Χεβρόνα	9.6	63.5	26.9	100
Ναμπλούς	3.2	88.3	8.5	100
Ραμάλα	15.4	83.1	1.5	100
Βηθλεέμ	0	100	0	100
Ιερουσαλήμ	0	100	0	100
Τουλκαρέμ	22.7	58	19.3	100
Τζενίν	34.6	56.4	9	100
Ιεριχώ	60	34	6	100

Πηγή : Agriculture Data Base

Όπως παρατηρούμε από τον πίνακα, στις περιοχές Ιερουσαλήμ και Βηθλεέμ, όλοι οι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα εργάζονται σε δική τους γη ενώ στην Ναμπλούς - Ραμάλα αυτό το ποσοστό είναι 88,3% και 83,1% αντίστοιχα. Στην περιοχή της Ιεριχώ μόνο το 34% των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα εργάζονται σε δική τους γη ενώ το 60% από αυτούς εργάζονται στη γη άλλων, και ένα μεγάλο ποσοστό, της τάξεως του 27%, εργάζονται στην γεωργία στο Ισραήλ και στις περιοχές Τουλκαρέμ και Τζενίν. Τα ποσοστά των απασχολούμενων σε δικές τους ιδιοκτησίες είναι 58% και 56,4% αντίστοιχα. Οι υπόλοιποι δουλεύουν είτε σε γη άλλων, είτε στο Ισραήλ, ενώ είναι αξιοσημείωτο ότι η περιοχή της Τουλκαρέμ έχει αυξημένο ποσοστό των απασχολούμενων της στο Ισραήλ.

Ο πίνακας 8.6 δείχνει τη σχέση των γεωργών με την εκμετάλλευση ενώ ο πίνακας 8.7 δείχνει το ποσοστό των απασχολούμενων κατά τον τόπο εργασίας και την σχέση τους με την εκμετάλλευση. Όπως παρατηρούμε από τον πίνακα, στις περιοχές Χεβρονάς, Ναμπλούς και Τουλκαρέμ ένα μεγάλο ποσοστό των γεωργών απασχολούμενων στη γη άλλων είναι μισθωτοί εργάτες. (55,6%, 52,6% και 43,5% αντίστοιχα). Στις περιοχές Ραμάλα, Τζενίν και Τουλκαρέμ ένα μεγάλο ποσοστό από αυτούς εργάζονται με το ποσοστιαίο σύστημα (Share croppers) (76,9%, 45,2% και 43,5% αντίστοιχα). Αυτό σημαίνει ότι απασχολούνται σε αλλοιών ιδιοκτησίες με κάποιο ποσοστό από την παραγωγή.

Τέλος στην περιοχή Ιεριχώ το 50% των εργαζόμενων σε γη άλλων πληρώνουν σταθερή γαιοπρόσοδο, το 20% είναι μισθωτοί εργάτες και το 30% εργάζονται με το ποσοστιαίο σύστημα.

Πίνακας 8.7 : Το ποσοστό των απασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα ανάλογα με την σχέση τους με την γη και το τόπο εργασίας.

Περιοχή	Σταθερή γαιοπρόσοδος	(Share croppers)	Εργαζόμενοι	%
Χεβρόνα	11.1	33.3	55.6	100
Ναμπλούς	26.3	21.1	52.6	100
Ραμάλα	0	76.9	23.1	100
Τουλκαρέμ	13	43.5	43.5	100
Τζενίν	35.5	45.2	19.4	100
Ιεριχώ	50	30	20	100

Πηγή : Agriculture Data Base

8.7 Η ΚΛΑΔΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

A. ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Ο πίνακας 8.8 παρουσιάζει την αξία της φυτικής παραγωγής, κατά κλάδο, για το διάστημα 80/81 - 86/86. Όπως παρατηρούμε η διαχρονική αξία της φυτικής παραγωγής έχει πολλές διακυμάνσεις. Το 1980/81 αυτή ήταν 117.7 εκατομμύρια, το 1983/84 έπεσε στα 659 εκατομμύρια και το 1985 - 86 έφτασε τα 210 εκατομμύρια.

Αυτή η αστάθεια στην αξία της φυτικής παραγωγής μπορεί να αποδοθεί σε μία σειρά από λόγους. Ένας από τους λόγους μπορεί να είναι το γεγονός, ότι η πλειοψηφία των καλλιεργειών της Δ.Ο είναι ξηρικές καλλιέργειες (μη αρδευόμενες), με αποτέλεσμα η παραγωγή να διακυμαίνεται ανάλογα με τις βροχοπτώσεις και τις φυσικές συνθήκες (όπως θα διαπιστώσουμε αργότερα). Ένας δεύτερος λόγος μπορεί να είναι το γεγονός ότι οι ελιές, οι οποίες είναι ένα προϊόν με κύκλους απόδοσης κάθε δύο χρόνια, είναι το κυρίαρχο προϊόν της φυτικής παραγωγής και παίζει το σημαντικότερο ρόλο στον καθορισμό της αξίας της παραγωγής. Αυτό μπορούμε να το διαπιστώσουμε στην χρονιά 1985 - 86, στην οποία η αξία της φυτικής παραγωγής υπερδιπλασιάστηκε εξαιτίας μιας εξαιρετικής καλής σοδειάς εκείνης της χρονιάς. Τέλος ένας τρίτος λόγος μπορεί να είναι η αστάθεια των τιμών πολλών προϊόντων στην αγορά. Ο πίνακας 8.9 παρουσιάζει τα ποσοστά συμμετοχής του κάθε κλάδου στην διαμόρφωση της συνολικής αξίας της φυτικής παραγωγής, για το διάστημα 67-68 - 86/87 (με επιλεκτικά χρόνια για το διάστημα 67 - 76).

Πίνακας 8.8 : Η αξία της φυτικής παραγωγής ανά κλάδο (σε εκ. δολάρια, τιμές 1976)

	Δημητριακά	Λαχανικά και Πατάτες	Πεπόνια / καρπούζια	Ελιές	Εσπεριδοειδή	Άλλα φρούτα	Παραγωγή για επένδυση [^]	Σύνολο
80/81	11.3	26.6	3.7	30.9	14.1	29,5	1.5	11,5
81/82	7.4	29.1	4.0	56.9	10.5	24,7	1.7	134,3
82/83	9.0	30.5	1.7	15.1	11.3	18,0	2.2	87,7
83/84	5.3	16.7	5.4	12.5	7.7	15,7	2.6	65,9
84/85	6.1	25.9	14.5	12.7	11,4	21,0	3,7	95,3
85/86	6.2	34.7	9.7	101,3	15.6	38,1	4.5	210,0

Πηγή : Ι.Σ.Υ

[^] Production for investment in forestry and new plantation

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, η γενική τάση στη φυτική παραγωγή είναι η κυριαρχία του κλάδου των ελαιών στα χρόνια καλής απόδοσης, ακολουθεί ο κλάδος των λαχανικών και ο κλάδος των φρούτων (με χαμηλή διαφορά στα σχετικά τους βάρη) κατόπιν οι κλάδοι των εσπεριδοειδών, των δημητριακών, των πεπονιών/καρπούζιων και τελευταίος ο κλάδος της παραγωγής για επενδύσεις.

Πίνακας 8.9 : Το ποσοστό συμμετοχής των κλάδων στη διαμόρφωση της αξίας της φυτικής παραγωγής.

	Δημητριακά	Λαχανικά και Πατάτες	Πεπόνια / καρπούζια	Ελιές	Εσπεριδοειδή	Άλλα φρούτα	Παραγωγή για επένδυση [^]	Σύνολο
67/68	12,1	22	6.6	22	12,1	23	2.2	100
71/72	15,5	22.7	0.9	31.1	7.6	20.5	1.6	100
75/76	11,1	25.4	0.3	28.1	13.5	20.9	0.7	100
80/81	9.6	22.6	3.2	26,2	12.0	25,1	1.3	100
81/82	5,5	21.7	3.0	42.4	7.8	18.4	1,3	100
82/83	10.2	34.8	1.9	17.2	12.9	20.5	2.5	100
83/84	8,0	25.4	8.2	18.9	11.6	23.9	4.0	100
84/85	6.4	27.2	15.2	13,4	11.9	22,0	3.8	100
85/86	3,0	16.5	4.6	48.2	7.4	18.1	2.1	100
86/87	6.7	36.7	9.6	6.4	12.5	23.5	4.6	100

Πηγή : Development for Agricultural in the O.P.T.

Ο κλάδος των δημητριακών φαίνεται να ακολουθεί γενικά μία πτωτική τάση σε αντίθεση με τον κλάδο των λαχανικών ο οποίος παρουσιάζει αύξηση στο σχετικό του βάρος στην φυτική παραγωγή (αν εξαιρέσουμε κάποιες χρονιές όπως το 1985 - 86 στις οποίες το αυξημένο ποσοστό του κλάδου των ελαιών επιδρά αρνητικά στα ποσοστά των άλλων κλάδων).

Το σχετικό βάρος του κλάδου των πεποنيών - καρπουζιών στα πρώτα χρόνια της κατοχής μειώθηκε σημαντικά, παρουσίασε βέβαια βελτίωση για ένα διάστημα αλλά τελικά ακολούθησε μία μεγάλη πτωτική τάση. Όσον αφορά το σχετικό βάρος του κλάδου των ελαιών, αυτό παρουσιάζει πολύ μεγάλες διακυμάνσεις, γεγονός που αποδίδεται όπως επισημάνθηκε και προηγούμενα, στην φυτική καλλιέργεια αυτής που ένα χρόνο έχει υψηλή απόδοση και τον επόμενο χαμηλή.

Το σχετικό βάρος του κλάδου των εσπεριδοειδών στα πρώτα χρόνια της κατοχής παρουσίασε μείωση, κατόπιν βελτιώθηκε για ένα διάστημα και τώρα κρατάει κάπως ένα σταθερό σχετικό βάρος. Τέλος όσον αφορά τον κλάδο των άλλων φρούτων, φαίνεται ότι και αυτός κρατά ένα σχετικά σταθερό σχετικό βάρος.

Πίνακας 8.10 : Η διαχρονική εξέλιξη της φυτικής παραγωγής στη Δυτική Όχθη (σε χιλιάδες τόνους).

	Δημητριακά	Λαχανικά & πατάτες	Πεπόνια	Ελιές	Εσπεριδοειδή	Άλλα φρούτα
67/68	23.5	60	36	28	30	47.9
:						
71/72	55.3	103,1	8	70	47,6	56.5
:						
75/76	34.9	147,3	4,5	50	74,1	76.6
:						
80/81	46.4	159.5	42.7	45	73.5	105.9
81/82	32.7	182.3	25.9	95	79.5	99.8
82/83	54.3	172.9	74.9	45	82	85.5
83/84	32.2	170	80.6	62	74.3	93.7
84/85	27.1	169.2	88.8	19.1	76.3	85.6
85/86	32	181.4	73.5	148	80.4	93.1
86/87	40.9	182	72.5	8.4	90.8	71.9
87/88	51	199	44.3	164.3	79.8	98.4
88/89	36	199.4	15.8	9	62.1	97.9
89/90	53.7	215.5	9	143.6	73.2	99

Πηγή : Development For Agriculture in the O.P.T.

Ο πίνακας 8.10 παρουσιάζει τις παραγόμενες ποσότητες (σε τόνους) ανά κλάδο φυτικής παραγωγής για το χρονικό διάστημα 67/68-89/90. Αυτός ο πίνακας μπορεί να είναι πιο διαφωτιστικός από τους προηγούμενους όσον αφορά τις διαχρονικές εξελίξεις σε κάθε κλάδο (μία που εδώ παράγοντες, όπως η τιμή αγοράς, δεν επηρεάζουν τα μεγέθη).

Στον κλάδο των δημητριακών, η παραγωγή αυξήθηκε στα πρώτα χρόνια της κατοχής και έπειτα ακολούθησε μία πορεία με πολλές διακυμάνσεις. Στο διάστημα 80-81/84-85

η παραγωγή σ' αυτόν έχει μία φθίνουσα πορεία ενώ στο διάστημα 85/86 - 89/90 παρουσίασε αυξητικές τάσεις .

Η παραγωγή των λαχανικών στη Δ.Ο ακολουθεί μία σχετικά σταθερή αυξητική πορεία. Το 1967-68 αυτός ο κλάδος παρήγαγε 60 χιλιάδες τόνους ενώ το 1989-90 παρήγαγε 215,5 χιλιάδες τόνους. Στον κλάδο πεπόνια - καρπούζια η παραγωγή μειώθηκε κατακόρυφα στα πρώτα χρόνια της κατοχής, έπειτα άρχισε να αυξάνεται με γρήγορους ρυθμούς και από το 1987 παρουσιάζει κατακόρυφη μείωση.

Στον κλάδο των ελαιών η παραγωγή παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις κάτι που συνδέεται με την φύση της, το μόνο που μπορούμε να διαπιστώσουμε εδώ είναι ότι αυτές οι διακυμάνσεις γίνονται όλο και πιο ευρύτερες με το πέρασμα του χρόνου. Η παραγωγή των εσπεριδοειδών για το διάστημα 67-68 και 86-87 έχει μία γενική αυξητική τάση με χαρακτηριστική την αύξησή της από 30 χιλιάδες τόνους το 1967-68 σε 90,8 χιλιάδες τόνους το 1986-87. Στο επόμενο διάστημα η παραγωγή άρχισε να πέφτει αλλά χωρίς να φτάσει τα επίπεδα που ήταν πριν την κατοχή ή και το τέλος.

Η παραγωγή στον κλάδο άλλα φρούτα παρουσιάζει γενικά αυξητικές τάσεις στο διάστημα 1967-68 / 1989-90. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η παραγωγή του κλάδου αυτού αυξήθηκε από 48 χιλιάδες τόνους σε 99 χιλιάδες τόνους το 1989-90.

B. Η ΖΩΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Η ζωική παραγωγή παίζει ένα σημαντικό ρόλο στον πρωτογενή τομέα της Δ.Ο. Στο χρονικό διάστημα 1980-81 και 1985-86 το ποσοστό συμμετοχής της ζωικής παραγωγής στην διαμόρφωση της αξίας της παραγωγής του πρωτογενή τομέα διακυμάνθηκε ανάμεσα σε 33% και 49%. Το 1980-81 η αξία της ζωικής παραγωγής της Δ.Ο ήταν 76,1 εκ\$ και έφτασε τα 110,5 εκ\$ το 1985-86 (το μικρό σχετικό βάρος σ' αυτή την χρονιά είναι λόγω του υψηλού ποσοστού των ελαιών (βλέπε το προηγούμενο τμήμα). Το 1991 η αξία της ζωικής παραγωγής αποτέλεσε το 9% της συνολικής αξίας της ντόπιας παραγωγής της Δ.Ο και ήταν μοιρασμένο ως εξής: 40% γάλα και προϊόντα γάλακτος, 51% κόκκινο και άσπρο κρέας και 9% αυγά. Οι πίνακες 8.11 -

* Κάποιες μελέτες επισημαίνουν ότι στην Δ.Ο, υπάρχει μία τάση για την στροφή από τις καλλιέργειες των δημητριακών σε πιο κερδοφόρες καλλιέργειες, πράγμα που δεν φαίνεται καθαρά εδώ.

8.13 δείχνουν την παραγωγή και την κατανάλωση κρέατων - αυγών και γάλακτος στη Δ.Ο. Η παραγωγή άσπρου κρέατος (πουλερικών) αυξήθηκε από 5,7 χιλιάδες τόνους το 1970 σε 9,4 χιλιάδες τόνους το 1980 και έπεσε σε 3 χιλιάδες τόνους το 1982. Έπειτα άρχισε να αυξάνεται κατακόρυφα. Οι εισαγόμενες ποσότητες άσπρου κρέατος αυξήθηκαν από 400 τόνους το 1970 σε 9600 τόνους το 1982 και ύστερα άρχισαν να μειώνονται, κυρίως στα χρόνια την εξέγερσης. Ωστόσο το 1992 υπήρχε ένα πλεόνασμα παραγωγής 5,5 χιλιάδες τόνοι.

Όσον αφορά την παραγωγή κόκκινου κρέατος από αγελάδες, αυτή είχε αυξητικές τάσεις στην δεκαετία του '70 (λόγω του ότι πολλές αγελάδες βρήκαν τον δρόμο προς τα σφαγεία στα πρώτα χρόνια της κατοχής) με αποτέλεσμα να υπάρχουν μειωμένες εισαγωγές σ' αυτόν τον κλάδο. Στην δεκαετία του '80 η παραγωγή ακολούθησε φθίνουσα πορεία (εκτός από τη χρονιά του 1986) με επακόλουθο την αύξηση των εισαγόμενων ποσοτήτων. Όσον αφορά την παραγωγή κόκκινου κρέατος από πρόβατα και κατσίκες, αυτή παρουσίαζε αυξητική τάση στο διάστημα 1970 - 89. Γενικά στο διάστημα '70 - '80, εκτός από την τελευταία διετία, υπήρχε ένα πλεόνασμα στην παραγωγή σ' αυτόν τον τομέα.

Πίνακας 8.11 : Η συμμετοχή της ζωικής παραγωγής στην παραγωγή του πρωτογενή τομέα.

	Εκ. \$ (τιμές 1976)	Ποσοστό %
80/81	76.1	39.3
81/82	64.7	32.5
82/83	75.6	46.3
83/84	62.7	48.7
84/85	77.2	44.7
85/86	110.5	34.5

Πίνακας 8.12 : Η παραγωγή και η κατανάλωση των κρεάτων στη Δ.Ο.
(σε χιλιάδες τόνους).

	Κόκκινο κρέας						Άσπρο κρέας		
	Μοσχάρια			Πρόβατα & κασίκια					
	Παραγ.	Καταν.	Εισαγ.	Παραγ.	Καταν.	Εισαγ.	Παραγ.	Καταν.	Εισαγ.
1970	1.8	3.1	1.3	7.5	6.5	-1.0	5.7	6.1	0.4
1972	2.1	2.4	0.3	8.2	6.3	-1.9	8.0	8.4	0.4
1974	2.5	3.4	0.9	10.1	6.9	-3.2	9.0	9.5	0.4
1976	4.2	4.8	0.6	10.1	7.3	-2.8	7.6	10.9	3.5
1978	4.2	5.0	0.8	9.2	6.7	-2.5	5.8	9.2	3.4
1980	4.0	5.0	1.0	9.4	6.5	-2.9	9.4	12.6	3.2
1982	3.9	4.7	0.8	10.4	8.4	-2.0	3.0	12.3	9.3
1984	3.9	6.1	2.2	10.6	8.6	-2.0	12.2	13.2	1.0
1986	4.6	6.0	1.4	14.7	9.9	-4.8	16.5	18.3	1.8
1988	3.1	6.1	3.0	12.0	7.4	-4.6	30.2	25.1	-5.1
1989	2.8	6.2	3.4	13.4	8.4	-5.0	32.4	26.2	-6.2

Πηγή : Development perspectives for agriculture in the O.P.T., σελ 100

Σημ. : Οι εισαγωγές υπολογίστηκαν βάσει της διαφοράς κατανάλωσης και παραγωγής.

Πίνακας 8.13 : Η παραγωγή και η κατανάλωση γάλακτος και αυγών στην Δ.Ο.

	Γάλα (σε χιλιάδες τόνους)			Αυγά (σε εκατομμύρια)		
	Παραγωγή	Κατανάλωση	Εισαγωγές	Παραγωγή	Κατανάλωση	Εισαγωγές
1968	30,3	22,7	-7,6	25	41	16
1969	34,8	26,8	-8,0	27	42	15
1970	37,1	29,8	-7,3	27	43	16
1972	43,8	37,4	-6,4	30	45	15
1976	43,4	44,2	0,8	38	48	10
1978	39,9	44,9	5,0	45	48	3
1980	36,7	42,7	6,0	45	48	3
1982	41,1	48,7	7,6	48	49	2
1984	42,4	55,7	13,3	38	54	16
1986	51,2	60,9	9,7	50	60	10
1988	57,4	66,1	8,7	90	84	-6
1989	61,4	69,4	8,0	103	95	-8
1990	63,5	71,2	7,7	124	112	-12

Πηγή : Development perspectives for agriculture in the O.P.T., σελ 101.

Όσον αφορά την παραγωγή γάλακτος στην Δ.Ο, όπως φαίνεται και από τον πίνακα 8.13, αυτή ακολούθησε μία ανοδική πορεία στο διάστημα 1968-72, κατά τη διάρκεια του οποίου υπήρχε μεγάλο πλεόνασμα παραγωγής σ' αυτόν τον τομέα. Στο διάστημα '76- '80 η παραγωγή γάλακτος αρχίζει να μειώνεται, ενώ ταυτόχρονα η κατανάλωση αυξάνεται με υψηλούς ρυθμούς με αποτέλεσμα να υπάρχει ένα έλλειμμα παραγωγής διότι η υπάρχουσα δεν ήταν σε θέση να καλύψει την κατανάλωση.

Στο χρονικό διάστημα 1982 - 90 αν και η παραγωγή αυξανόταν με υψηλούς ρυθμούς, πάλι αυτή δεν μπορούσε να καλύπτει την κατανάλωση η οποία αυξανόταν με ακόμα υψηλότερους ρυθμούς με συνέπεια να υπάρχουν αυξανόμενες εισαγωγές σ' αυτόν τον κλάδο.

Τέλος, η παραγωγή αυτών αυξανόταν συνεχώς στο χρονικό διάστημα 1968 - 90. Παρόλα αυτά, υπήρχε πάντα ένα έλλειμμα σ' αυτόν τον κλάδο μέχρι το 1986. Από το 1987 και ύστερα η παραγωγή σ' αυτόν τον κλάδο παρουσιάζει μία έντονα αυξητική τάση με αποτέλεσμα την δημιουργία μεγάλου πλεονάσματος παραγωγής.

8.8 ΟΙ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗΝ Δ.Ο.

A. ΟΙ ΞΗΡΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

Στην Δ.Ο το 95% περίπου της γεωργικής γης καλύπτεται από ξηρικές καλλιέργειες (Rainfed) και έτσι η γεωργία εκεί εξαρτάται κατά ένα μεγάλο βαθμό από τις βροχοπτώσεις. Το 1991 οι ξηρικές καλλιέργειες κάλυπταν μία έκταση 1833 χιλιάδων στρεμμάτων, από τα οποία τα 295 χιλιάδες στρέμματα είναι χέρσα.

Οι ξηρικές καλλιέργειες της Δ.Ο είναι παραδοσιακές και οικογενειακής βάσεως (Family based). Ο εποχιακός τους χαρακτήρας δεν επιτρέπει την πλήρη απασχόληση σ' αυτές. Το ύψος της γεωργικής παραγωγής των ξηρικών καλλιεργειών διακυμαίνεται ανάλογα με τις βροχοπτώσεις. Επίσης, η παραγωγικότητα της γεωργικής γης διαφέρει από περιοχή σε περιοχή ανάλογα με το επίπεδο των βροχοπτώσεων. Έτσι για παράδειγμα η παραγωγικότητα του στρέμματος στη νότια περιοχή της Δ.Ο είναι υψηλότερη από εκείνη της βόρειας περιοχής.

Οι περιθωριακές καλλιέργειες είναι ένα από τα χαρακτηριστικά της ξηρικής καλλιέργειας στην Δ.Ο και αποτελούν το 40% περίπου της συνολικής έκτασης των ξηρικών καλλιεργειών. Αυτές οι εκτάσεις καλύπτονται από σχεδόν παραμελημένες και διασκορπισμένες δεντρώσεις καλλιεργειών, (συνήθως αμυγδαλιές και ελιές).

Στον πίνακα 8.14 φαίνεται η γεωγραφική κατανομή των ξηρικών καλλιεργειών της Δ.Ο. Όπως παρατηρούμε οι ξηρικές καλλιέργειες της Δ.Ο μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες η πρώτη συμπεριλαμβάνει, τα δημητριακά, τα λαχανικά και τα καρπούζια και η δεύτερη περιλαμβάνει τις δένδρο-καλλιέργειες (Fruit trees).

Πίνακας 8.14 : Η γεωγραφική κατανομή των ξηρικών καλλιεργειών.
(Μέσος όρος για το διάστημα 1987/88 - 1990/91)

	Έκταση (χιλιάδες στρέμματα)	Ποσοστά %
TZENIN	359	22.8
ΤΟΥΛΚΑΡΕΜ	339	21.5
NAMPΛΟΥΣ	278	17.6
BHΘΛΕΕΜ	298	18.9
XEBPONA	301	19.0
KOΙΛAΔA TOY IOPΔANH	3	0.2
ΣΥΝΟΛΟ	1578	100

Πηγή : Ι.Σ.Υ.

Η έκταση της γεωργικής γης που καλλιεργείται με δημητριακά μειώνεται τα τελευταία δέκα χρόνια. Στο χρονικό διάστημα 1987-88 και 1990-91 η μέση έκταση που καλύπτουν οι καλλιέργειες δημητριακών ανέρχεται σε 519 χιλιάδες στρέμματα (πίνακας 8.15).

Πίνακας 8.15 Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις με ξηρικά δημητριακά και λαχανικά κατά είδος και περιοχή (Μέσος όρος για το διάστημα 1987/88 - 1990/91) (χιλιάδες στρέμματα)

	TZENIN	ΤΟΥΛΚΑΡΕΜ	NAMPΛΟΥΣ	BHΘΛΕΕΜ / PAMALA	XEBPONA	KOΙΛ. TOY IOPΔANH	ΣΥΝΟΛΟ	%
Σπάρη	37,9	30,4	40,2	35,4	42,4	2,7	189	36,43
Κριθάρι	25,6	1,9	16,8	16,5	82,3	1	159,1	30,67
	19,3	1	4,4	2,2	3,7	-	30,6	5,9
	1	3	1,3	1,2	-	-	6,5	1,25
	15,1	2,9	1,9	3,4	15,6	-	38,9	7,5
	10,3	4,7	4,4	1,2	0,1	-	20,7	3,99
Βίκος	1,8	5,9	5,9	7,2	15,8	-	36,6	7,05
	4,5	1,7	10,5	0,2	3,2	-	20,1	3,87
	0,1	0,2	-	-	-	-	0,3	0,06
	8,6	2,2	1	0,1	0,2	-	12,1	2,33
	3	1,7	0,3	-	-	-	5	0,96
Σ. δημητριακών	127,3	70,6	86,8	67,4	163,3	3,4	518,8	100
Σ. δημητριακών %	24,5	13,6	16,7	13	31,5	0,7	100	
Ντομάτες	12,8	1,9	0,8	2,5	4,3	-	22,3	24,53
Πεπόνια και καρπούζια	4,7	-	0,1	-	0,1	-	4,9	5,39
Πατάτες	-	1,7	0,1	0,2	-	-	2	2,2
Γλυκοκολοκύθια	2	0,2	-	-	-	-	2,2	2,42
Μπράμεις	7,4	2,4	0,4	0,6	0,5	-	11,3	12,43
Αγγούρια	3,3	1	0,9	2	2,3	-	9,5	10,45
Κολοκύθια	3,6	1,2	0,3	2,7	3,3	-	11,1	12,21
Κουνουπίδια	0,8	0,6	0,2	0,2	0,9	-	2,7	2,97
Φασόλια και μπιζέλια	1,2	1,8	-	0,5	0,6	-	4,1	4,51
Κρεμμύδια	11,2	2,2	0,5	1	0,6	-	15,5	17,05
	0,5	-	0,4	0,2	1,1	-	2,2	2,42
Σκόρδα	0,7	0,8	0,2	0,3	-	-	2	2,2
					1,4	-	1,4	1,54
Σ. λαχανικών	48,7	13,7	3,4	10,1	15	-	90,9	100
Σ. λαχανικών (%)	53,6	15,1	3,7	11,1	16,5	0	100	
Σ. δημητριακών και λαχανικών	176	84,3	90,2	77,5	178,3	3,4	609,7	
Σ. δημητριακών και λαχανικών (%)	28,9	13,8	14,8	12,7	29,2	0,6	100	

Το σιτάρι και το κριθάρι αντιπροσωπεύουν το 66% περίπου της συνολικής έκτασης των δημητριακών. Η περιοχή της Χεβρόνας περιλαμβάνει το 31,5% της συνολικής έκτασης των δημητριακών (163 χιλιάδες στρέμματα) ενώ η περιοχή της Τζενίν περιλαμβάνει το 24,5% αυτών (127,3). Στην περιοχή της κοιλάδας του Ιορδάνη οι καλλιέργειες των δημητριακών είναι ελάχιστες.

Στο διάστημα 1987-91 οι εκτάσεις που καλλιεργούνταν με ζωοτροφικές καλλιέργειες (κυρίως Βίκο και Βάκια) αυξάνονταν συνεχώς, γεγονός που κρίνεται θετικό μια που αυτά τα προϊόντα καλύπτουν ένα μέρος της ζήτησης για ζωοτροφές στη Δ.Ο που καλύπτονται ολοκληρωτικά περίπου με τις εισαγωγές από το Ισραήλ. Επίσης αυτές οι καλλιέργειες λειτουργούν ως nitrogen fixers για το έδαφος.

Οι καλλιέργειες με λαχανικά αντιπροσωπεύουν το 4% της συνολικής έκτασης των ξηρικών καλλιεργειών. Οι ντομάτες είναι το κυρίαρχο προϊόν κατά 25% στα λαχανικά και ακολουθούν άλλα, όπως το κρεμμύδι (17%), οι μπάμιες και τα κολοκυθάκια (12%) και το αγγούρι (10%).

Η περιοχή της Τζενίν περιλαμβάνει το 54% της συνολικής έκτασης των λαχανικών, ενώ οι περιοχές Τουλκαρέμ και Χεβρόνα περιλαμβάνουν 15% και 16,5% αυτής της έκτασης, αντίστοιχα.

Οι εκτάσεις που καλλιεργούνται με καρπούζια και πεπόνια μειώθηκαν κατακόρυφα στο διάστημα 1986-91 μέχρι το σημείο που η παραγωγή δεν μπορούσε να καλύπτει την ντόπια ζήτηση. Ο βασικός λόγος για αυτή την μείωση είναι οι πολύ χαμηλές τιμές αυτών των προϊόντων στην αγορά. Η περιοχή της Τζενίν περιλαμβάνει σχεδόν όλες τις εκτάσεις που καλλιεργούνται μ' αυτά τα προϊόντα.

ΟΙ ΔΕΝΤΡΟ-ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

Στην κατηγορία των δεντρο-καλλιεργειών, οι ελιές είναι η κυρίαρχη καλλιέργεια. Η έκταση που καλύπτεται με ελιές είναι 743 χιλιάδες στρέμματα και αποτελεί το 47% της συνολικής έκτασης των ξηρικών καλλιεργειών και το 76% της συνολικής έκτασης των ξηρικών δεντρώσεων καλλιέργειας (πίνακας 8.16). Παράλληλα οι ελιές είναι η κυρίαρχη καλλιέργεια με μεγάλη διαφορά σε όλες τις περιοχές εκτός από την περιοχή της Χεβρόνας στην οποία τα αμπέλια είναι η κυρίαρχη καλλιέργεια.

Οι καλλιέργειες των αμπελιών και αμυγδαλιών έρχονται στην δεύτερη θέση όσον αφορά την έκταση σ' αυτήν την κατηγορία. Το μεγαλύτερο ποσοστό των εκτάσεων που καλλιεργούνται με αμπέλια βρίσκεται στην περιοχή της Χεβρόνας και στην περιοχή Ραμάλα/Βηθλεέμ σε μικρότερο βαθμό.

Οι καλλιέργειες των δαμάσκηνων και των σύκων ακολουθεί την τέταρτη και πέμπτη θέση όσον αφορά την έκταση. Τα δαμάσκηνα καλλιεργούνται κυρίως στις περιοχές Χεβρόνα και Ραμάλα/Βηθλεέμ και σε μικρότερο βαθμό στην Ναμπλούς.

Πίνακας 8.16 : Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις με ξηρικές δεντρώδεις καλλιέργειες κατά είδος και περιοχή. (Μέσος όρος για το διάστημα 1987/88 - 1990/91), (χιλιάδες στρέμματα)

	ΤΖΕΝΙΝ	ΤΟΥΛΚΑΡΕΜ	ΝΑΜΠΛΟΥ Σ	ΒΗΘΛΕΕΜ /ΡΑΜΑΛΑ	ΧΕΒΡΟΝΑ	ΚΟΙΛΑΔΑ ΙΟΡΔΑΝΗ	ΣΥΝΟΛΟ	%
Ελιές	143	225	162	163	48	-	742.5	76
Αμύγδαλα	27	20.5	16.7	8.6	4.2	-	77.2	8
Σταφύλια	3.7	0.9	1.1	24	5.5	-	81.4	8.4
Σύκα	0.2	2.7	5.1	12.8	2	-	22.7	2.3
Δαμάσκηνα	4	1.4	1.7	10.1	13	-	30.2	3.1
Βερίκοκα	1.3	2.5	0.6	0.3	0.3	-	4.9	0.5
Λοιπές	3.5	0.7	0.7	1.3	2.9	-	9.2	1
Σύνολο	183	254.2	188.2	220.4	122.2	-	968.1	100
Ποσοστό %	18.9	26.3	19.4	22.8	12.6	0	100	

Πηγή : Ι.Σ.Υ.

Σημ. (1) Έκταση σε χιλιάδες στρέμματα.

(2) Τα στοιχεία δεν συμπεριλαμβάνουν την περιοχή της Ιερουσαλήμ.

Τα αμπέλια και τα δαμάσκηνα, τα οποία χρειάζονται πολλά inputs, μεγάλη φροντίδα από την πλευρά του γεωργού, καλλιεργούνται προσεκτικά σε εντατικές εκτάσεις. Αντιθέτως οι αμυγδαλιές και τα σύκα, τα οποία χρειάζονται ελάχιστη φροντίδα, είναι διασκορπισμένες στις ορεινές περιοχές.

Η παραγωγή σταφυλιών και δαμασκηνιών, υπερβαίνει την ζήτηση που υπάρχει για αυτά τα προϊόντα με αποτέλεσμα να έχουν χαμηλές τιμές στην αγορά. Αντιθέτως τα σύκα αντιμετωπίζουν μεγάλη ζήτηση (ειδικά ισραηλινή ζήτηση για βιομηχανική παραγωγή), και έτσι έχουν υψηλές τιμές στην αγορά.

ΟΙ ΑΡΔΕΥΟΜΕΝΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

Το 1991 αρδεύονταν μόνο 80.000 στρέμματα στην Δ.Ο ή το 4,2% της έκτασης της γεωργικής γης. Ο μέσος όρος της αρδευτικής έκτασης στο διάστημα '87-'88 και '90-'91 είναι 900 στρέμματα. Μερικές μελέτες δείχνουν ότι περίπου 500.000 στρέμματα στην Δ.Ο έχουν την δυνατότητα να αρδεύονται.

Τα στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχει μία συνεχής τάση για αύξηση της παραγωγής λαχανικών, αν και οι εκτάσεις που καλλιεργούνται με λαχανικά (αρδευόμενες και μη) αντιστοιχούν στο 9% μόνο της γεωργική γης. Η αξία τους ωστόσο, αντιστοιχεί στο 1/3 περίπου της συνολικής αξίας της φυτικής παραγωγής στη Δ.Ο, γεγονός που δείχνει τη μεγάλη σημασία του κλάδου αυτού.

Πίνακας 8.18 : Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις με αρδευόμενα δημητριακά και λαχανικά κατά είδος και περιοχή.

(Μέσος όρος για το διάστημα (1987/88 - 1990/91), (σε χιλιάδες στρέμματα)

	ΤΖΕΝΙΝ	ΤΟΥΛΚΑΡΕΜ	ΝΑΜΠΛΟΥ Σ	ΒΗΘΛΕΕΜ/ ΡΑΜΑΛΑ	ΧΕΒΡΟΝΑ	ΚΟΙΛΑΔΑ ΙΟΥΡΔΑΝΗ	ΣΥΝΟΛΟ	%
Γλυκό καλαμπόκι	-	-	-	-	-	2100	2100	4
Πατάτες	2852	277	467	-	-	406	6500	11
ALFA-ALFA	-	-	-	-	-	300	300	1
Κρεμμύδια	300	224	211	-	-	322	1100	2
Σκόρδα	102		106	-	-	56	265	1
Γογγύλια	25	43	-	94	243	20	375	1
Ντομάτες	1355	782	465	15	-	7050	9760	16
Μελιτζάνες	179	832	166	199	12	2761	4140	7
Πιπεριές	-	84	-	20	-	62	170	0
Καυτ. πιπεριές	134	244	115	14	18	1385	1900	3
Καρπούζια	428	-	263	-	-	3826	4500	8
Πεπόνια	76	-	40	-	-	375	490	1
Αγγούρια	1669	461	285	169	12	3822	6370	11
Κολοκύθια	1892	560	181	108	55	5133	7930	13
Λάχανα	376	440	143	118	123	60	1260	2
Κουνουπίδια	906	1927	244	104	8	682	3871	7
Φασόλια	180	770	91	100	4	1694	2850	5
Μπιζέλια	84	168	-	-	-	-	250	0
Java beans	112	-	86	93	39	1468	1800	3
Jaws mellow	195	265	388	-	-	885	1730	3
Λοιπές	320	424	18	220	60	50	110	2
ΣΥΝΟΛΟ	13360	10030	3360	1260	540	32750	59300	100
%	19	17	6	2	1	55	100	

Πηγή : Ι.Σ.Υ.

Σημ. (1) Έκταση σε στρέμματα

(2) Τα στοιχεία δεν συμπεριλαμβάνουν την περιοχή της Ιερουσαλήμ.

(3) Βλ. σημ. (2) του πίνακα (5.16)

B. ΟΙ ΔΕΝΤΡΟ-ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

Στο χρονικό διάστημα 1987/88 - 1990/91 η μέση έκταση που καλλιεργούνταν με αρδευόμενες δεντρο-καλλιέργειες ανερχόταν σε 30.4 χιλιάδες στρέμματα. Όπως φαίνεται από τον πίνακα 5.20 το 56% από αυτά βρίσκονται στην περιοχή Τουλκαρέμ,

το 29% στην περιοχή της κοιλάδας του Ιορδάνη και ακολουθούν οι περιοχές της Τζενίν (79%) και της Ναμπλούς (5.6%).

Οι καλλιέργειες των εσπεριδοειδών καλύπτουν το 77,2% της έκτασης των αρδευόμενων δενδρο-καλλιεργειών. Ακολουθούν οι καλλιέργειες των μπανανών (15,8%), λοιπά φρούτα (5,3%) και χουρμάδων (1,7%).

Σε αντίθεση με τις άλλες δενδρο-καλλιέργειες, η έκταση των εσπεριδοειδών καλλιεργειών μειωνόταν συνεχώς. Η πλειοψηφία των καλλιεργειών εσπεριδοειδών βρίσκεται στη περιοχή Τουλκαρέμ και Καλκίλια και ακολουθεί η κοιλάδα του Ιορδάνη (κυρίως η περιοχή της Ιεριχώ) και η περιοχή Τζενίν. Ακόμη η μείωση των εσπεριδοειδών καλλιεργειών αποδίδεται από την μία στον ισχυρό ανταγωνισμό που αντιμετωπίζουν αυτά τα προϊόντα από τα ισραηλινά προϊόντα και από την άλλη στο υψηλό κόστος νερού άρδευσης που πληρώνουν οι Παλαιστίνιοι αγρότες σε σχέση με τους ισραηλινούς.

Ταυτόχρονα η εμφάνιση καινούργιων ειδών πιο βελτιωμένα όπως η Valencia (νεκταρίνια), ανάγκασε τους αγρότες να ξεριζώσουν τα δέντρα τους. Παράλληλα οι φοίνικες μπορεί να είναι τα πιο κατάλληλα δέντρα για το περιβάλλον της κοιλάδας του Ιορδάνη. Αυτά τα δέντρα χρειάζονται ελάχιστο νερό με σχετικά χαμηλή ποιότητα, σε σύγκριση με άλλα δέντρα, γεγονός που τους κάνει την μελλοντική καλλιέργεια για την κοιλάδα, ειδικά αφού η ζήτηση στους χουρμάδες αναμένεται να είναι υψηλή.

Η καλλιέργεια των μπανανών, συγκεντρώνεται ολοκληρωτικά στην περιοχή της κοιλάδας του Ιορδάνη, και η έκτασή τους καταλαμβάνει περισσότερο από το 50% της συνολικής έκτασης της αρδευόμενης δεντρώδους καλλιέργειας της περιοχής αυτής. Εισαγόμενα προϊόντα όπως τα μήλα, αχλάδια και ροδάκινα μπορούν να καλλιεργούνται επιτυχώς στην Δ.Ο κυρίως στην περιοχή των μεσαίων υψωμάτων όπου η soil depth και το κλίμα είναι κατάλληλα.

Τέλος επισημαίνουμε την ανάγκη βελτίωσης των ειδών καλλιέργειας στην Δ.Ο σε καλύτερα είδη που ταιριάζουν με τα περιβαλλοντολογικά και εδαφικά χαρακτηριστικά και την παραγωγικότητα της περιοχής.

Πίνακας 8.19: Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις με αρδευόμενες δεντρώδεις καλλιέργειες κατά είδος και περιοχή.

(Μέσος όρος για το διάστημα 1987/88 - 1990/91)

	ΤΖΕΝΙ N	ΤΟΥΛΚΑΡΕΜ	ΝΑΜΠΛΟ ΥΣ	ΒΗΘΛΕΕΜ/ ΡΑΜΑΛΑ	ΧΕΒΡΟΝΑ	ΚΟΙΛΑΔΑ ΙΟΡΔΑΝΗ	ΣΥΝΟΛΟ	%
Εσπεριδοειδή	2374	16297	1548	164	102	2991	23476	77.2
Μπανάνες	-	-	-	-	-	4856	4856	15.8
Χουρμάδες	-	-	-	-	-	545	545	1.7
Λοιπές	20	830	133	57	194	345	1579	5.3
Σύνολο	2400	17100	1700	200	300	8700	30400	100
Ποσοστό %	7.9	56.4	5.6	0.6	0.9	28.7	100	

Πηγή : Ι.Σ.Υ.

Σημ. (1) Έκταση σε στρέμματα

(2) Τα στοιχεία δεν συμπεριλαμβάνουν την περιοχή της Ιερουσαλήμ.

8.9 ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Δ.Ο

Ο παραδοσιακός τρόπος της χρησιμοποίησης των ζώων είναι ο κύριος τρόπος καλλιέργειας της γης που επικρατεί ως σήμερα στην Δ.Ο, και αυτό φαίνεται από τον αριθμό των ζώων που χρησιμοποιούνται στη γεωργία που το 1992 ήταν ως εξής : βόδια 2391, μουλάρια 3746, γαϊδούρια 26140 (πηγή Shu 'un Tanmawiyyeh - Agriculture in Palestine April 1993).

Με την πάροδο του χρόνου και την εξέλιξη της τεχνολογίας και μετά το 1967, ξεκίνησε η χρησιμοποίηση των αγροτικών μηχανημάτων για την προστασία της γης, τον ψεκασμό των φυτών και το άπλωμα των πλαστικών φύλλων. Μετά τον πόλεμο του 1967 και το άνοιγμα των δύο περιοχών (Δ.Ο και Ισραήλ) μεταφέρθηκε η υψηλή τεχνολογία και τα γεωργικά μηχανήματα από το Ισραήλ στην Δ.Ο. Έτσι παρατηρούμε, όπως προκύπτει και από με τον πίνακα των γεωργικών μηχανημάτων ότι στην Δ.Ο για το 1992 ο αριθμός των τρακτέρ ήταν 3928, των αλυνιστικών μηχανών 489 και των θεριστικών μηχανημάτων 115.

Οι εξελίξεις αυτές οφείλονται στην γρήγορη ανάπτυξη των γεωργικών μηχανημάτων στο Ισραήλ κάτι που ενθάρρυνε του Ισραηλινούς γεωργούς να αγοράζουν καινούργια μηχανήματα, πουλώντας τα παλιά τους μεταχειρισμένα και με παλιά τεχνολογία στην Δ.Ο που τα είχε άμεση ανάγκη. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η χρήση των γεωργικών μηχανημάτων φτάνει σε ποσοστό 95% και γίνεται αποκλειστικά από τα μέλη της ίδιας της οικογένειας.

Πίνακας 8.20 Ο αριθμός των τρακτέρ, των θεριστικών και αλωνιστικών μηχανών στις περιοχές της Δ.Ο (Μετρήσεις 1992)

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΤΡΑΚΤΕΡ	ΑΛΩΝΙΣΤΙΚΗ	ΘΕΡΙΣΤΙΚΗ
Jericho	287	8	1
Hebron	900	42	25
Jerusalem	80	11	2
Bethlehem	85	1	4
Jenin	1556	173	45
Ramallah	222	69	9
Tulkarem	410	79	13
Nablus	388	106	16
Σύνολο Δ.Ο	3928	489	115

Πηγή : - Shu' un Tanmawiyyeh - Agriculture in Palestine. April 1993

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ.

- A. Η χρησιμοποίηση της νέας γεωργικής τεχνολογίας δεν συνοδεύεται με ανάλογη εξειδίκευση των τεχνικών στις παραγωγικές περιοχές της Δ.Ο
- B. Ο ελάχιστος αριθμός τεχνικών που συντηρούν τα γεωργικά μηχανήματα βρίσκονται στις μεγάλες πόλεις
- C. Η περιοχή της Δ.Ο εξαρτάται άμεσα από την εισαγωγή των γεωργικών μηχανημάτων από το Ισραήλ και από τα ισραηλινά ανταλλακτικά των γεωργικών μηχανημάτων.
- D. Η ανυπαρξία εμπειρίας σε μεγάλο ποσοστό των χειριστών των γεωργικών μηχανημάτων που οφείλεται στην ελάχιστη ενημέρωση.

8.10 Η ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗΝ Δ.Ο

Ο πίνακας 8.21 παρουσιάζει την διαχρονική εξέλιξη του ζωικού πληθυσμού της Δ.Ο για το χρονικό διάστημα 1966-1991. Τα στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχει μία σημαντική μεταβολή στον αριθμό των ζώων σε όλους τους κλάδους σε σύγκριση με την κατάσταση που επικρατούσε πριν την κατοχή, το 1967.

Στο διάστημα 1967-91 ο αριθμός των αγελάδων παραγωγής κρεάτων (local breed cattle) μειωνόταν συνεχώς. Ο αριθμός από 36.7 χιλιάδες που ήταν το 1966 έπεσε σε 2.1 χιλιάδες το 1991. Αντιθέτως ο αριθμός των αγελάδων παραγωγής γάλακτος (cloury breed cattle) αυξήθηκε ελαφρώς σ' αυτό το διάστημα από 3.9 χιλιάδες σε 5.6 χιλιάδες.

Ο αριθμός των προβάτων (sheep) μειώθηκε από 377 χιλιάδες το 1966 σε 220 χιλιάδες το 1978, ύστερα άρχισε να βελτιώνεται, αλλά δεν έφτασε το επίπεδο του 1966. Ταυτόχρονα το διάστημα 1966-91 ο αριθμός των κατσικών μειώθηκε κατακόρυφα από 389 χιλιάδες σε 21 χιλιάδες.

Οι μειώσεις στον αριθμό των κτηνοτροφικών ζώων αποδίδεται κατά ένα μεγάλο βαθμό στο κλείσιμο και στις δεσμεύσεις μεγάλων εκτάσεων γης από τις εξουσίες κατοχής, εκτάσεις που λειτουργούσαν ως φυσικοί βοσκότοποι αυτών των κτηνοτροφικών ζώων. Επίσης, η έλλειψη κάθε έννοιας της οργανωμένης βόσκησης στους βοσκότοπους που απέμειναν έχει ως αποτέλεσμα την μείωση του αριθμού των ζώων που μπορούν να υποστηρίξουν.

Ο αριθμός των κοτών παραγωγής αυγών (Layer hens) μειώθηκε κατακόρυφα στο διάστημα 1966-89 από 300 χιλιάδες σε 50 χιλιάδες. Το 1990 αυτός ο αριθμός εννιαπλασιάστηκε και το 1991 έφτασε σε 542 χιλιάδες.

Όπως παρατηρούμε από τον ίδιο πίνακα, στα χρόνια της εξέγερσης στα κατεχόμενα (μετά το 1987) υπήρχε μία σημαντική αύξηση στον αριθμό του ζωικού πληθυσμού σε όλους τους κλάδους, γεγονός που εξηγείται με την χειροτέρευση των οικονομικών συνθηκών των κατοίκων εκείνα τα χρόνια.

Αυτές οι αυξήσεις ήταν ως εξής : 75% στις αγελάδες παραγωγής γάλακτος, 30% στα πρόβατα και στα κατσίκια, 45% στις κότες παραγωγής αυγών και 49% στις κότες παραγωγής κρέατος.

Οι πίνακες 8.22 - 8.23 παρουσιάζουν τα αποτελέσματα μιας έρευνας του Agricultural Data Base όσον αφορά τον αριθμό του ζωικού πληθυσμού. Όπως φαίνεται από τον πίνακα η βοοτροφία επικεντρώνεται στη βόρεια περιοχή της Δ.Ο (Ναμπλούς, Τζενίν και Τουλκαρέμ), στην οποία υπάρχει το 62,5% των αγελάδων γάλακτος παραγωγής της Δ.Ο. Ακολουθεί η μεσαία περιοχή με 24,2% και η νότια με 13,4%. Επίσης τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι υπάρχουν 3419 ιδιοκτησίες μοιρασμένες ως εξής : 1 αγελάδα 58%, 2-5 αγελάδες 36%, >6 αγελάδες 6%

Πίνακας 8.21 : Η διαχρονική εξέλιξη του ζωικού πληθυσμού

	Αγελάδες		Πρόβατα	Κατσίκια	Κότες	
	Παραγωγή κρέατος	Παραγωγή γάλακτος			Παραγωγή αυγών	Παραγωγή κρέατος ^Α
1966	37.6	-	376.7	389.4	300	8
1970	24.7	3.9	271.1	163.1	69.7	3.4
1972	24	4	243.8	171.7	120	4
1974	23.5	4.2	257.6	175.5	120.2	4.2
1976	18.5	3.7	249.2	194.5	1Mw	3.5
1978	13	5.2	220.5	149.8	129	4.1
1979	10.9	4.3	235.4	156.5	126.5	4
1980	9.6	4.6	233	161.6	113	4
1982	9.6	5.2	254.6	165.3	89	5.6
1984	9.3	5.7	272.9	171.7	86	5
1986	4.8	3.2	263.2	157.4	93	7.5
1987	4.9	3.2	279	177	100	11.5
1988	5.7	5	314	186.2	50	12.9
1989	6.8	6.1	339.5	159.4	450	12.3
1990	4	5.7	345.3	210.8	418.6	121.1
1991	2.1	5.6	-	-	642	11.2

Πηγή : Ι.Σ.Υ.

^Α Σε χιλιάδες.

Φαίνεται λοιπόν πως οι γαλακτοεργίες είναι διασκορπισμένες σε πολλές τοποθετήσεις, γεγονός που δημιουργεί προβλήματα όσον αφορά το μάζεμα του γάλακτος. Τα είδη (ράτσες) των ζώων της Δ.Ο δεν είναι τα καλύτερα δυνατά. Υπάρχει ανάγκη για την βελτίωση των ειδών με άλλα είδη υψηλότερης παραγωγικότητας και που να ταιριάζουν καλύτερα με τις ντόπιες συνθήκες. Όσον αφορά την αιγοτροφία και την προβατοτροφία οι πίνακες δείχνουν πως αυτές συγκεντρώνονται κατά το 50% περίπου στην νότια περιοχή της Δ.Ο (κυρίως στη Χεβρόνα).

Πίνακας 8.22 : Η γεωγραφική κατανομή του ζωικού πληθυσμού (1993).

	Αγελάδες παραγωγής γάλακτος	Πρόβατα ^Α	Κατσίκες ^Α	Όρνιθες	
				Παραγωγής αυγών	Παραγωγής κρέατος
Χεβρόνα	841	162774	95542	236311	482560
Ναμπλούς	2078	25814	19884	125615	322012
Ραμάλα	399	29564	27916	196542	411415
Βηθλεέμ	154	17609	24423	62965	184329
Ιερουσαλήμ	335	24118	18943	84713	76628
Τουλκαρέμ	1315	8366	5006	483323	353731
Τζενίν	1254	65596	28918	136019	897848
Ιεριχώ	1065	27060	29150	5000	50155
Δ.Ο	7441	360901	249782	1330488	2778678
Βόρεια π.	4647	99746	53808	744957	1573591
Μεσαία π.	1799	80742	76009	286255	538198
Νότια π.	995	180383	119965	299276	666889

Πηγή : Agricultural Data Base

^Α Τα νούμερα περιλαμβάνουν μόνο τις ιδιοκτησίες με περισσότερα από δέκα κεφάλαια.

Πίνακας 8.23 : Η γεωγραφική κατανομή του ζωικού πληθυσμού (1993, ποσοστά %).

	Αγελάδες παραγωγής γάλακτος	Πρόβατα ^α	Κατσίκες ^α	Όρνιθες	
				Παραγωγής αυγών	Παραγωγής κρέατος
Χεβρόνα	11.3	45.1	38.3	17.8	17.4
Ναμπλούς	27.9	7.2	8.0	9.4	11.6
Ραμάλα	5.4	8.2	11.2	14.8	14.8
Βηθλεέμ	2.1	4.9	9.8	4.7	6.6
Ιερουσαλήμ	4.5	6.7	7.6	6.4	2.8
Τουλκαρέμ	17.7	2.3	2.0	36.3	12.7
Τζενίν	16.9	18.2	11.6	10.2	32.3
Ιεριχώ	14.3	7.5	11.7	0.4	1.8
Δ.Ο	100	100	100	100	100
Βόρεια π.	62.5	27.6	21.5	56.0	56.6
Μεσαία π.	24.2	22.4	30.4	21.5	19.4
Νότια π.	13.4	50.0	48.0	22.5	24.0

Επίσης τα στοιχεία της ίδιας έρευνας δείχνουν ότι το 83% των αγελάδων της Δ.Ο αρμέγονται με χειρωνακτικούς τρόπους και η χρήση των μηχανών είναι περιορισμένη εκτός από κάποιες περιοχές όπως η Βηθλεέμ και η Χεβρόνα (πίνακας 8.23). Παράλληλα τα πρόβατα και τα κατσίκια αρμέγονται ολοκληρωτικά περίπου με χειρωνακτικούς τρόπους.

Επίσης τα στοιχεία δείχνουν ότι το 59% των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής γονιμοποιούνται φυσικά. Υψηλά ποσοστά τεχνικής γονιμοποίησης εμφανίζονται μόνο στην Χεβρόνα, την Ναμπλούς και τη Τουλκαρέμ. Όσον αφορά την γονιμοποίηση των προβάτων και των κατσικιών, αυτή γίνεται στην πλειοψηφία της με φυσικούς τρόπους. Στη Δ.Ο η παραγωγή του μελιού είναι περιθωριακή σε σχέση με την κτηνοτροφική παραγωγή. Σύμφωνα με την έρευνα του A. D. Base, το 1993 υπήρχαν 15.914 μέλισσες στην Δ.Ο οι 10 χιλιάδες από τις οποίες βρίσκονται στις περιοχές Ιεριχώ και Ραμάλα. Τα περισσότερα είναι σύγχρονα και έχουν μέση παραγωγικότητα 10-15 κιλά μέλι / μελίσι.

Από την άλλη δεν υπάρχουν ιχθυοκαλλιέργειες στη Δ.Ο. Η ντόπια ζήτηση καλύπτεται από την παραγωγή της λωρίδας της Γάζας και εν μέρει από το Ισραήλ. Οι δυνατότητες ανάπτυξης ιχθυοκαλλιέργειας στην Δ.Ο κρίνονται θετικές.

Όσον αφορά την μεταποίηση κτηνοτροφικών προϊόντων, αυτή περιορίζεται στη γαλακτοουργία. Υπάρχουν 18 επιχειρήσεις γαλακτομεταποίησης (dairy processing) και είναι χωρισμένες ως εξής:

- 9 οικογενειακές επιχειρήσεις
 7 συνεταιρισμοί
 2 ανήκουν σε σχολικές κοινότητες
 (community colleges).

Όλες αυτές οι επιχειρήσεις λειτουργούν με το 13-50% της παραγωγικής τους δυνατότητας. Οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις είναι το junecle project στην Χεβρόνα, η οποία παράγει 10 τόνους ημερησίως ενώ έχει δυνατότητα παραγωγής 30 τόνους ημερησίως, και το Arab develop society στην Ιεριχώ (2,5 τόνους ημερησίως με δυνατότητα παραγωγής 5 τόνους ημερησίως).

Πίνακας 8.24 : Ο τρόπος αρμέγματος και γονιμοποίησης των ζώων.

	Τρόπος αρμέγματος				Μέθοδος γονιμοποίησης			
	Αγελάδες		Πρόβατα & κατσίκες		Αγελάδες		Πρόβατα & κατσίκες	
	Χείρων. (%)	Μηχαν. (%)	Χείρων. (%)	Μηχαν. (%)	Φυσική (%)	Τεχνητή (%)	Φυσική (%)	Τεχνητή (%)
Χεβρόνα	41	59	99,9	0,1	31	69	91,8	8,2
Ναμπλούς	82	18	99,8	0,2	31	69	82,8	17,2
Ραμάλα	75	25	99,1	0,9	65	35	96,7	3,3
Βηθλεέμ	39	61	99,8	0,2	83	17	96,9	3,1
Ιερουσαλήμ	83	17	99,8	0,2	67	33	98,1	1,9
Τουλκαρέμ	86	14	99	1	37	63	97,8	2,2
Τζενίν	96	4	99,9	0,1	67	33	86,8	13,2
Ιεριχώ	83	17	99,9	0,1	55	45	97,6	2,4
Δ.Ο	83	17			59	41		

Πηγή :Agricultural Data Base

Τέλος σημειώνουμε την ανάγκη εισαγωγής πιο μοντέρνων μεθόδων μεταφοράς, αποθήκευσης και μεταποίησης τους γάλακτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9 ΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο προηγούμενο μέρος της διπλωματικής εργασίας αναφερθήκαμε στους εξωτερικούς παράγοντες που έπαιζαν σημαντικό ρόλο στην υποβάθμιση της οικονομίας των Κατεχόμενων Παλαιστινιακών Εδαφών. Ειδικά αναφερθήκαμε στην Ισραηλινή πολιτική και στις προσπάθειες ένταξης και εξάρτησης της οικονομίας της περιοχής των Κατεχόμενων Εδαφών ανάλογα με τις προσδοκίες, οικονομικές και πολιτικές, των κατακτητών.

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλύσουμε τις εξωτερικές βοήθειες και τα αναπτυξιακά προγράμματα προς την περιοχή της Δ.Ο. Η ανάλυση και η κατανόηση των προβλημάτων της περιοχής έχουν την ανάγκη μιας ιστορικής διαδρομής, των εξωτερικών βοηθειών προς την περιοχή των Κατεχόμενων Εδαφών, του ρόλου και του είδους των διάφορων διεθνών οργανισμών που έπαιξαν και θα παίξουν στο μέλλον σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της περιοχής.

9.1 ΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ ΣΤΗ Δ.Ο

Η διεθνής συνεργασία των διάφορων χωρών, στους διάφορους τομείς της οικονομίας, ειδικά στις πηγές των πρώτων υλών, στην αγορά προϊόντων, στην αναζήτηση εργατικού δυναμικού και στη μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας, επέβαλλαν τη δημιουργία διάφορων οργανισμών και διεθνών υπηρεσιών, που με τη σειρά τους παίζουν σημαντικό ρόλο στην εξασφάλιση πληροφοριών, βοηθειών και στη μετάδοση γνώσεων. Οι εξελίξεις αυτές σε διεθνές επίπεδο δημιούργησαν και ένα άλλο είδος διεθνούς οργανισμού, που προσφέρει και εξασφαλίζει ανθρωπιστική και κοινωνική, αλλά και με διάφορες άλλες μορφές, βοήθεια προς τις φτωχές χώρες του κόσμου και στις χώρες με πολιτική και κοινωνική αστάθεια.

Οι διεθνείς οργανισμοί που προσφέρουν βοήθεια στην περιοχή της Δ.Ο και της Λωρίδας της Γάζας δημιουργήθηκαν το 1967 μετά την Ισραηλινή κατοχή. Έχουν ως σκοπό τους να εξασφαλίσουν ανθρωπιστικές και κοινωνικές υπηρεσίες στους κατοίκους της περιοχής, ειδικά από τη στιγμή έλλειψης τοπικής Παλαιστινιακής

διοίκησης και την αδιαφορία των Ισραηλινών αρχών για τα προβλήματα της περιοχής. Έτσι, οι διεθνείς οργανισμοί και ανάλογα με τις δραστηριότητες και την οικονομική συγκυρία έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην οικονομική και κοινωνική κατάσταση των Κατεχόμενων Εδαφών, όπως επίσης αναμένεται να παίξουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της περιοχής, με βάση τις υποσχέσεις των διάφορων χωρών για οικονομική βοήθεια προς την περιοχή.

9.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΣΤΑ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΑ ΕΔΑΦΗ

Οι διεθνείς οργανισμοί που λειτουργούν στη Δ.Ο και στη Λωρίδα της Γάζας, χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με το είδος των βοθημάτων και την πηγή των χρηματοδοτήσεών τους, ως εξής

1. Αραβικές βοήθειες.
2. Οι οργανισμοί των Ηνωμένων Εθνών, της Αμερικής και το πρόγραμμα ανάπτυξης των Κατεχόμενων Εδαφών της Παγκόσμιας Τράπεζας.
3. Οι Ευρωπαϊκοί οργανισμοί και η οικονομική ενίσχυση για την ανάπτυξη των Κατεχόμενων Εδαφών.

Οι Αραβικές Βοήθειες

Οι Αραβικές βοήθειες χαρακτηρίζονται ασυνεπείς, σχετικές και περιορισμένες. Για να φτάσουν στα Κατεχόμενα Εδάφη οι βοήθειες χρησιμοποιήθηκε κυρίως ο οργανισμός UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for the Palestine Refugees in the Near East). Οι βοήθειες αυτές που άρχισαν από το 1967 είχαν ως στόχο την ανάπτυξη της οικονομίας της περιοχής και την ενίσχυση και υποστήριξη του Παλαιστινιακού λαού των Κατεχόμενων Εδαφών. Ένα άλλο είδος βοήθειας από τις Αραβικές χώρες ήταν οι βοήθειες για την ενίσχυση της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (P.L.O) και της υπηρεσίες της που είχαν εγκατασταθεί στο εξωτερικό.

Ένα παράδειγμα για τις Αραβικές βοήθειες είναι η υπόσχεση της Συνόδου του Αραβικού Συμβουλίου στη συνεδρίαση του 1978 στη Βαγδάτη για την οικονομική ενίσχυση των Κατεχόμενων Εδαφών με 100 εκατομμύρια δολάρια το χρόνο και για 10 χρόνια, που ως το 1988 έφτασε μόνο 390 εκατομμύρια δολάρια (Al Quds, Jerusalem Post, 1988).

Η ασυνέπεια των πληρωμών των Αραβικών χωρών σύμφωνα με τις υποσχέσεις τους οφείλεται στο ότι η Λιβύη δεν πλήρωσε τίποτα από ό,τι είχε υποσχεθεί, η Αλγερία πλήρωσε ένα μικρό ποσό, η Σαουδική Αραβία πλήρωσε 19 εκατομμύρια δολάρια, ποσό που καλύπτει τις δεσμεύσεις της μέχρι το 1981. Οι υπόλοιπες χώρες ακολούθησαν τον ίδιο ρυθμό (Hazem Shinar, Jerusalem, 1989).

Η αδράνεια και η ασυνέπεια των Αραβικών χωρών για την ενίσχυση και την υποστήριξη του Παλαιστινιακού λαού συνεχίστηκε και στις πιο κρίσιμες στιγμές της ιστορίας, στον αγώνα του Παλαιστινιακού λαού, ειδικά το 1988 που ξεκίνησε η Ιντιφάντα (ο απελευθερωτικός αγώνας των Παλαιστίνιων) είχε εγκριθεί από το Αραβικό Συμβούλιο πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης του Παλαιστινιακού λαού, κάτι που δεν έγινε ποτέ (Hazem Shinar, Jerusalem, 1989).

Ένα ακόμα σημαντικό παράδειγμα ασυνέπειας είναι αυτό της Λιβύης, που ανέλαβε την πληρωμή και την συμπλήρωση χρημάτων, λόγω του κενού που δημιουργήθηκε μετά τη διάσπαση της Ιορδανο-Παλαιστινιακής σύνδεσης. Η Ιορδανία αρνείται τη συνέχιση των πληρωμών των δημόσιων υπαλλήλων της Δ.Ο, (οι δημόσιοι υπάλληλοι που πληρωνόταν από την Ιορδανία υπολογίζονται σε 25.000) (Jerusalem Post «Al Quds», 1988). Οι υποσχέσεις της Λιβύης ως σήμερα δεν έχουν πραγματοποιηθεί.

Η έλλειψη συνέπειας των Αραβικών χωρών συνεχίστηκε και με οικονομικούς περιορισμούς στην περιοχή της Δ.Ο που οφείλονται στη διάσπαση της Ιορδανο-Παλαιστινιακής «ομοσπονδίας». Όπως αναφέρουμε στην ιστορική εξέλιξη της περιοχής, είχε άμεση ιστορική σχέση με τη Δ.Ο. Η Ιορδανία μετά το 1967 παρέμεινε ο μοναδικός δρόμος εισόδου-εξόδου των Κατεχόμενων Εδαφών. Η μεταφορά πολιτών, αγαθών και κεφαλαίου από και προς την περιοχή περνούσε αποκλειστικά μέσω της Ιορδανίας. Η διάσπαση της Ιορδανο-Παλαιστινιακής σύνδεσης «ομοσπονδίας» το 1989 που επήλθε για διάφορους πολιτικούς λόγους και εξαιτίας του αδιεξόδου των συνομιλιών των δύο πλευρών στο θέμα για το ρόλο της κάθε πλευράς, δημιούργησε κοινωνικά, οικονομικά και διοικητικά προβλήματα που όξυναν τα οικονομικά προβλήματα των Κατεχόμενων Εδαφών. Τα προβλήματα οφείλονται στις υπουργικές αποφάσεις του Ιορδανικού Κοινοβουλίου για να παρθούν μέτρα και περιορισμοί στη μετακίνηση πολιτών και προϊόντων από τα Κατεχόμενα Εδάφη. Η διάσπαση του Ιορδανο-Παλαιστινιακού οργανισμού ενίσχυσης των Κατεχόμενων Εδαφών είχε ως συνέπεια τον περιορισμό των εξαγωγών των Παλαιστινιακών προϊόντων, ειδικά των γεωργικών προϊόντων (ελιές και εσπεριδοειδή), καθώς και μερικά βιομηχανικά

προϊόντα. Οι προσπάθειες των πολιτών των Κατεχόμενων Εδαφών για τη διευκόλυνση των εξαγωγών στις δύσκολες οικονομικές στιγμές, δεν βρήκαν ανταπόκριση από τις άλλες Αραβικές χώρες (Jerusalem Post «Al Quds», 1989).

Από τα στοιχεία αυτά συμπεραίνουμε ότι η ασυνέπεια των πληρωμών των Αραβικών χωρών για τις βοήθειες των Κατεχόμενων Εδαφών, δημιούργησε διάφορα προβλήματα και περιορισμούς στην προσπάθεια προσέγγισης του στόχου που ήταν η ανάπτυξη της περιοχής. Όπως αναφέρουν μερικά δημοσιεύματα, οι πιο σημαντικές Αραβικές βοήθειες ήταν προς κάποιες κοινότητες ή δήμους για τη βελτίωση των υποδομών τους.

Τέλος, σε γενικό επίπεδο, η πολιτική των Αραβικών χωρών σε θέματα βοήθειας προς τα Κατεχόμενα Εδάφη ήταν αρνητική ως καταστροφική, όπως για παράδειγμα μετά τον Πόλεμο του Κόλπου, οι χώρες του Περσικού (πετρελαιοπαραγωγές Αραβικές χώρες) σταμάτησαν την παροχή βοήθειας προς την Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, εξαιτίας της στάσης της τελευταίας κατά τη διάρκεια του Πολέμου και της υποστήριξης που έδειξε προς το Ιράκ (Jerusalem Post «Al Quds», 1995). Ένα άλλο παράδειγμα της Αραβικής πολιτικής ήταν η απόφαση της Λιβύης να απελάσει 30.000 πρόσφυγες Παλαιστίνιους από οικισμούς στη Λιβύη. Η στάση αυτή της Λιβύης οφείλεται, όπως υποστηρίζει ο Καντάφι, στην πρόσφατη συμφωνία ειρήνης Παλαιστινίων - Ισραηλινών, που προφανώς τον ενοχλεί («Το Βήμα», 1995).

Οι Διεθνείς Οργανισμοί

Οργανισμοί που προσφέρουν κοινωνικό έργο ή που λειτουργούν για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Οι οργανισμοί αυτοί λειτουργούν μέσω των υπηρεσιών των Ηνωμένων Εθνών (U.N). Οι πιο βασικοί είναι:

- Η UNRWA (United Nations Relief Works Agency), που έχει μεγάλο έργο στα Κατεχόμενα Εδάφη και ειδικά προς τους προσφυγικούς Παλαιστινιακούς οικισμούς στους τομείς της εκπαίδευσης, υγείας, κοινωνικές υπηρεσίες και διάφορα έργα, όπως η βελτίωση των υποδομών.
- Η UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation), η UNICEF (United Nations Children's Emergency Fund) και η UNDP (United Nations Development Programm).

Οι περισσότεροι από τους οργανισμούς αυτούς είναι κρατικοί ή διακρατικοί οργανισμοί, ενώ υπάρχουν και άλλοι μη κρατικοί οργανισμοί (NGOs) που δεν έχουν σχέση με τους οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών που προσφέρουν ανθρωπιστική βοήθεια όπως έργα σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, όπως CRS, SCF κ.α., που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ή που αντιπροσωπεύουν Ευρωπαϊκές χώρες όπως η Ισπανία, η Ελλάδα, η Γαλλία ή και άλλες χώρες όπως ο Καναδάς.

Καθώς λειτουργούν διάφοροι οργανισμοί των Ηνωμένων Εθνών που έχουν αναπτυξιακό χαρακτήρα, το πιο βασικό από αυτά είναι το UNDP που έχει προσφέρει και έχει αντιπροσωπεύει σε 114 χώρες.

Οι διεθνείς οργανισμοί στα Κατεχόμενα Εδάφη αντιμετώπισαν διάφορα προβλήματα στην πραγματοποίηση του έργου τους και στην κατανομή των παροχών τους στις περιοχές αυτές και μπορούμε να τα συνοψίσουμε ως εξής:

1. Οι Ισραηλινές αρχές προσπαθούσαν να προσανατολίσουν τις βοήθειες στα Κατεχόμενα Εδάφη σε τομείς που ταυτίζονται και συμπληρώνουν την οικονομική ανάπτυξη του Ισραήλ, κάτι που δεν ταυτίζεται με το σκοπό των Παλαιστινίων για ανεξαρτησία.
2. Η ανυπαρξία μόνιμων αντιπροσώπων για τους περισσότερους διεθνείς οργανισμούς ειδικά τους Ευρωπαϊκούς οργανισμούς που αντιμετώπισαν διάφορα προβλήματα και το βασικό ήταν να μην παίξουν αναπτυξιακό ρόλο στην περιοχή.
3. Οι Ευρωπαϊκές βοήθειες αντιμετώπισαν προβλήματα στο να βρεθεί ένας Παλαιστινιακός αντιπροσωπευτικός οργανισμός που θα μπορούσε να είναι έμπιστος, ώστε να φτάσουν οι Ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις στις Παλαιστινιακές υπηρεσίες των Κατεχόμενων Εδαφών.
4. Η διαφοροποίηση των διεθνών οργανισμών από τις Παλαιστινιακές υπηρεσίες στο θέμα της χρησιμοποίησης και κατανάλωσης των βοηθειών.
5. Ο προσανατολισμός των χρηματοδοτήσεων προς τα Κατεχόμενα Εδάφη για τη βελτίωση της ζωής των κατοίκων, περιορίστηκε σε κοινωνικές υπηρεσίες, όπως είναι η υγεία, η παροχή τροφίμων και ρούχων και προσανατολίστηκε ανάλογα με την Ισραηλινή άποψη και τα συμφέροντα της πολιτικής του Ισραήλ, κάτι που ήταν αντίθετο

από την Παλαιστινιακή άποψη που έβλεπε τη βελτίωση της ζωής των κατοίκων στα Κατεχόμενα Εδάφη να γίνεται με τη χρήση των υδάτινων πόρων της περιοχής και με την ανάπτυξη των υποδομών.

6. Η ανυπαρξία Παλαιστινιακού κέντρου σχεδιασμού που θα μπορούσε να προσφέρει αναπτυξιακές μελέτες ανάλογα με τις ανάγκες της περιοχής, όπου θα μπορούσε να προσανατολίσει τις διεθνείς βοήθειες.

Σήμερα, με τις πρόσφατες πολιτικές εξελίξεις στην περιοχή, βρίσκονται οι διεθνείς βοήθειες σε μια καινούργια φάση, που χαρακτηρίζεται και προσανατολίζεται ανάλογα με τις ανάγκες της περιοχής για τη δημιουργία αναπτυξιακών έργων, για την αξιοποίηση των υδάτινων πόρων, για τη βελτίωση και την ανάπτυξη των υποδομών έτσι ώστε να είναι το υπόβαθρο της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής. Η ειρηνευτική συμφωνία και η υπογραφή των αρχών της συμφωνίας στις 13 Ιουλίου 1993 μεταξύ του Ισραήλ και της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, έδωσε μια καινούργια ελπίδα για την πραγματοποίηση ειρήνης στην περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Η πρόοδος των συνομιλιών στηρίχθηκε από τη διεθνή κοινότητα, που υποσχέθηκε την υποστήριξη του προκειμένου να επιτευχθεί μια δίκαιη, διαρκής και καθολική ειρήνη στην περιοχή. Για τον σκοπό αυτό και επιβεβαιώνοντας η διεθνής κοινότητα τις προθέσεις της για την υποστήριξη της ειρηνευτικής διαδικασίας κινητοποιήθηκε πολιτικά, οικονομικά και χρηματοδοτικά με διεθνείς ρυθμίσεις ικανές να συντελέσουν στον ειρηνευτικό διακανονισμό. Η χορήγηση διεθνών βοηθειών και ενισχύσεων προς τα Παλαιστινιακά Κατεχόμενα Εδάφη πήρε διάφορες μορφές όπως ανεξάρτητες κρατικές βοήθειες ή βοήθειες μέσω διεθνών οργανισμών (UNRWA), ή βοήθειες μέσω της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank), ή βοήθειες από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το σημαντικό και πιο ενδιαφέρον των εξελίξεων είναι ότι η PLO δημιούργησε στις 31/10/93 τον «Παλαιστινιακό Οργανισμό Οικονομικής Ανάπτυξης» (PECDAR, The Palestinian Economic Council for Development and Reconstruction) που δεν υπήρχε στο παρελθόν και ήταν απαγορευμένο από τις Ισραηλινές αρχές.

Ο PECDAR με το αξιόλογο Παλαιστινιακό επιστημονικό προσωπικό (περιλαμβάνει 14 άτομα στο διοικητικό συμβούλιο με όλες τις ιδιότητες), που παρέχει και προσπαθεί να προετοιμάσει μελέτες και να παρουσιάσει τα διάφορα προβλήματα της περιοχής.

Ακόμα να προτείνει τον προσανατολισμό και τις προτεραιότητες των έργων που έχει ανάγκη η περιοχή των Κατεχόμενων Εδαφών. Υπάρχει μια αλυσίδα σύνδεσης της περιοχής με τους διάφορους διεθνείς οργανισμούς (ο γενικός υπεύθυνος για την πραγματοποίηση των προγραμμάτων και του ελέγχου τεκμηρίωσής τους), που έχουν την απαίτηση ελέγχου των διάφορων έργων και την κατανομή των χρηματικών βοθηιών στα πλαίσια κατευθυντήριων γραμμών.

Οι πιο σημαντικές βοήθειες και ενισχύσεις για τα Κατεχόμενα Εδάφη και ανάλογα με τα προγράμματα ενίσχυσης και ανάπτυξης τους είναι της Παγκόσμιας Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα αναλύσουμε στη συνέχεια.

Οι Βοήθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα Κατεχόμενα Εδάφη

Οι βοήθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τον Παλαιστινιακό λαό στα Κατεχόμενα Εδάφη και στο εξωτερικό, περιορίστηκαν στους πρόσφυγες Παλαιστίνιους. Το 1971 συνεργάστηκε η Ε.Ε με τον οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών UNRWA, συνεργασία που συνεχίστηκε μέχρι το 1980. Για την περίοδο αυτή οι βοήθειες της Ε.Ε περιορίζονται σε 132 εκατομμύρια δολάρια (Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1993). Το 1981 εμφανίστηκε η διαφοροποίηση και το ενδιαφέρον της Ε.Ε στην πολιτική της προς τα Κατεχόμενα Εδάφη και τον Παλαιστινιακό λαό. Άρχισαν προγράμματα ανάπτυξης και ενίσχυσης των Κατεχόμενων Εδαφών που τα βοήθησαν οι αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών Νο 242 και Νο 338 που αναγνωρίζει το δικαίωμα του Παλαιστινιακού λαού στην ανεξαρτησία, όπως και το δικαίωμα όλων των κρατών της περιοχής σε ασφαλή ειρηνευτική ζώνη. Έτσι οι άμεσες βοήθειες της Ε.Ε προς τα Κατεχόμενα Εδάφη μεταξύ του 1981 και του 1986 έφτασαν σε 8,98 εκατομμύρια ECU.

Το 1986 η Ε.Ε περιορίζει τις βασικές αρχές και τους στόχους της Ένωσης προς τα Κατεχόμενα Εδάφη και το Ισραήλ με ειδικό βάρος προς τα Κατεχόμενα ως εξής:

- A. Η Ευρωπαϊκή βοήθεια θα περιοριστεί στους Παλαιστίνιους κατοίκους της Δ.Ο, που περιλαμβάνει και την περιοχή της ανατολικής Ιερουσαλήμ και της Λωρίδας της Γάζας.
- B. Η πραγματοποίηση και η εκτέλεση των έργων, θα γίνουν χωρίς την Ισραηλινή έγκριση.
- Γ. Η Ε.Ε αποφεύγει τις δραστηριότητες που θα μπορούσαν να δράσουν αρνητικά στην Ισραηλινή διοίκηση στην προστασία και ανάπτυξη των υποδομών των Κατεχόμενων Εδαφών.

Δ. Οι βοήθειες της Ε.Ε στοχεύουν στην ανάπτυξη των διάφορων τομέων παραγωγής, κοινωνική και οικονομική.

Στην ανακοίνωση του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το 1989 στο Στρασβούργο που υποστήριξε τη θέση της Ε.Ε και επέμεινε στις υποσχέσεις της για την ενίσχυση και βοήθεια των Κατεχόμενων Εδαφών, τονίστηκε το θέμα της υγείας και εκπαίδευσης έχει ανάγκη από διαφορετική και ξεχωριστή μεταχείριση. Έτσι οι δραστηριότητες της Ε.Ε περιορίστηκαν στους εξής τομείς:

- Σε παραγωγικούς τομείς και στην απασχόληση (βιομηχανικό και αγροτικό τομέα) ιδιαίτερα του αγροτικού τομέα και τη μεταχείριση των παραγόμενων προϊόντων που περισσεύουν από την τοπική κατανάλωση.
- Στην εκπαίδευση ειδικά του τεχνο - επαγγελματικού τομέα.
- Η ανάπτυξη στο επίπεδο των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων των Κατεχόμενων Εδαφών, των τοπικών αρχών, πανεπιστήμια, ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα κ.τ.λ., ειδικά των σχέσεων των εκπαιδευτικών τοπικών ιδρυμάτων με τα αντίστοιχα της Ε.Ε.

Έτσι οι βοήθειες της Ε.Ε ήτανε ανεξάρτητες από διεθνείς οργανισμούς, μέσω της Επιτροπής στις Βρυξέλλες (Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1993). Οι βοήθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα Κατεχόμενα Εδάφη χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες και έχουν τη μορφή μη επιστρεφόμενων ενισχύσεων ως εξής:

A. ΟΙ ΒΟΗΘΕΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ UNRWA

Οι ενισχύσεις και οι βοήθειες για τον προϋπολογισμό των οργανισμών της UNRWA, βοήθησε το πρόγραμμα στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας και των τροφίμων. Το μέγεθος των βοηθειών από το 1971 ως το 1992 υπολογίζεται περίπου στα 518 εκατομμύρια ECU. Στο σύνολο των Παλαιστινιακών προσφυγικών οικισμών και εκτός των Κατεχόμενων Εδαφών, το ποσοστό συμμετοχής της Ε.Ε αντιπροσωπεύει το 38% από το συνολικό των προγραμμάτων της UNRWA, ενώ το ύψος των βοηθειών της Ε.Ε προς τους πρόσφυγες Παλαιστίνιους των Κατεχόμενων Εδαφών στο διάστημα 1971 - 1992 υπολογίζεται σε 197 εκατομμύρια ECU (Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1993).

Β. ΒΟΗΘΕΙΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥΣ ΜΗ ΚΡΑΤΙΚΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

Το σύνολο των βοηθειών από το 1971 ως το 1992 υπολογίζεται περίπου σε 12,6 εκατομμύρια ECU, με ποσοστό συμμετοχής 38,4% του συνολικού κόστους των έργων που πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή και που υπολογίζονται σε 32 εκατομμύρια ECU.

Γ. ΑΜΕΣΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ (βάσει των άρθρων Β7-406 και Β7-701)

Οι βοήθειες αυτές πραγματοποιήθηκαν το 1991 και ανήλθαν σε 70 εκατομμύρια ECU (περιλαμβάνονται 60 εκατομμύρια ECU μετά τον Πόλεμο στον Περσικό) και το 1992 ανήλθαν σε 17 εκατομμύρια ECU (περιλαμβάνονται 5 εκατομμύρια ECU ως ανεξάρτητες βοήθειες). Για το 1993 το ποσό ήταν 15 εκατομμύρια ECU. Σε ότι αφορά το σύνολο για την περίοδο 1987-1993 είναι 119 εκατομμύρια ECU (Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1993).

Δ. ΒΟΗΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΓΩΓΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ ΕΔΑΦΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ

Η βοήθεια αυτή πραγματοποιήθηκε μετά από πιέσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Υπουργών στην Ισραηλινή κυβέρνηση, το 1988 που αύξησε το μέγεθος των εξαγωγών των Κατεχόμενων Εδαφών που πολλαπλασιάστηκε 5 φορές στο πρώτο και το δεύτερο εξάμηνο, μειώθηκε στο τρίτο εξάμηνο λόγω του Πολέμου στον Κόλπο, ενώ η μείωση του τέταρτου εξαμήνου οφείλεται στις άσχημες καιρικές συνθήκες. Στην περίοδο 1992-1993 αυξήθηκε το μέγεθος των εξαγωγών κάτι που οφείλεται στο μέγεθος των εξαγωγικών δανείων της κοινότητας για μικρή περίοδο.

Διάφορες άλλες χρηματικές βοήθειες ακολούθησαν τις εξελίξεις των συμφωνιών της ειρηνευτικής διαδικασίας, όπως στις 4 Μαΐου 1994 για την δημιουργία Παλαιστινιακής αστυνομίας με ποσό 10 εκατομμύρια ECU. Για το 1994 το ποσό των βοηθειών της Ε.Ε υπολογίστηκε σε 50 εκατομμύρια ECU (Ε.Ε, 13/5/1994). Οι προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ενίσχυση και βοήθεια των Κατεχόμενων Εδαφών και ο τρόπος που χρησιμοποιήθηκε είναι τέτοιος ώστε να ακολουθήσουν οι διάφορες άλλες χώρες, που είναι σε σύγκρουση στην περιοχή, το δρόμο της ειρήνης με βάση δημοκρατικές προσπάθειες, προστατεύοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σκοπός της Ε.Ε είναι να φτάσει η κατάσταση της οικονομίας των Κατεχόμενων Εδαφών, σε ικανοποιητικό επίπεδο. Για αυτό εγκρίθηκε από την Ε.Ε το ποσό των 500 εκατομμυρίων ECU για την περίοδο 1994-1998, ώστε να συμμετάσχει στην ανάπτυξη της περιοχής. Αποφασίστηκε το 50% του ποσού να βγει από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε και το άλλο μισό να δοθεί από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Η στρατηγική βοήθειας της Ε.Ε προς τα Κατεχόμενα Εδάφη για την περίοδο 1994-1998 περιλαμβάνει δύο στόχους:

1. Άμεση Περίοδος: Στοχεύει στην ανάπτυξη και συμπλήρωση των υπαρχόντων έργων, ειδικά των κατασκευών (με ιδιαίτερη έμφαση στην κατοικία), στην ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, στην διαχείριση των στερεών αποβλήτων, στη βελτίωση της αποχέτευσης στη Λωρίδα της Γάζας, στη δημιουργία νοσοκομείων και στη δημιουργία βιομηχανικών περιοχών.
2. Έμμεση Περίοδος: Η βελτίωση των υποδομών, της οικονομίας και η συμμετοχή στη δημιουργία κατοικημένων περιοχών, σχολείων, δικτύων ύδρευσης-αποχέτευσης, καθώς και ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα (τηλεπικοινωνίες, μεταφορές, ενέργεια, βιομηχανικές περιοχές) (Ε.Ε, 5/5/1994).

Πέρα από αυτές τις βοήθειες προς τα Κατεχόμενα Εδάφη, οι περιοχές της Δ.Ο και της Λωρίδας της Γάζας εντάχθηκαν στα Ευρω-Μεσογειακά προγράμματα συνεργασίας, που έχουν ως επιλέξιμες περιοχές, εκτός από τα Κατεχόμενα Εδάφη (Παλαιστινιακή Διοικητική Αρχή) την Τυνησία, την Αίγυπτο, την Αλγερία, την Κύπρο, το Ισραήλ, την Ιορδανία, το Λίβανο, τη Μάλτα, τη Συρία και την Τουρκία (Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 27/6/1995). Τα προγράμματα αυτά είναι τα εξής:

Πρόγραμμα Med-Urbs

Αποτελεί το μέσο αποκεντρωμένης συνεργασίας μεταξύ των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Τρίτων Μεσογειακών Χωρών (ΤΜΧ) (των επιλέξιμων χωρών για το πρόγραμμα) (Εφημερίδα των Ε. Κ., 19/5/1993).

ΣΤΟΧΟΙ

Το πρόγραμμα Med-Urbs προτείνει την στήριξη της τοπικής κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης των ΤΜΧ, καθιερώνοντας ή ενισχύοντας ενέργειες συνεργασίας μεταξύ των

Ο.Τ.Α της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΤΜΧ. Συνεπώς στόχος του προγράμματος είναι να προωθήσει

- Τη δημιουργία ή την ενίσχυση δικτύων δια-μεσογειακής συνεργασίας, μεταξύ Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΤΜΧ.
- Την ανάπτυξη των ισομερών συμβατικών σχέσεων και την ενίσχυση και τόνωση των μόνιμων δεσμών συνεργασίας μεταξύ των εταίρων του δικτύου.
- Τη μεταφορά στο πλαίσιο αυτών των δικτύων εμπειριών και τεχνογνωσίας στους τομείς της διαχείρισης και της ανάπτυξης της τοπικής αυτοδιοίκησης (Εφημερίδα των Ε. Κ., 19/5/1993).

Το πρόγραμμα περιορίζει ένα σχέδιο που πρέπει να συνδέει τουλάχιστον έναν εταίρο των ΤΜΧ με δύο τουλάχιστον άλλους εταίρους δύο κρατών μελών της Ένωσης. Τα σχέδια πρέπει να αφορούν θέματα που έχουν σχέση με την ανάπτυξη πολεοδομικών έργων κοινού ενδιαφέροντος.

Οι τομείς παρέμβασης κατά προτεραιότητα είναι οι ακόλουθοι:

- προστασία του περιβάλλοντος
- διαχείριση των ενεργειακών πόρων
- πολεοδομία
- διαχείριση δήμων και κοινοτήτων
- κοινωνικο - οικονομική ένταξη
- κοινωνική δράση
- διαχείριση των ανθρωπίνων πόρων
- οικονομική ανάπτυξη
- αστικές μεταφορές
- τοπική φορολογία
- πολιτιστικά θέματα
- τοπικές δημοκρατικές διαδικασίες

Τα σχέδια πρέπει να αναφέρουν ειδικούς στόχους καθώς και ένα καλά καθορισμένο πρόγραμμα εργασίας. Η επιλογή των σχεδίων για συγχρηματοδότηση, θα ληφθεί υπ' όψη ο βαθμός στον οποίο τα έργα αυτά μπορούν να συμβάλλουν στην υλοποίηση των προαναφερθέντων στόχων. Η χρηματοδοτική συμμετοχή της Ε.Ε στην υλοποίηση των σχεδίων μπορεί να κλιμακωθεί σε συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά τους και δεν μπορεί να υπερβεί το 80% του προβλεπόμενου συνολικού προϋπολογισμού (Εφημερίδα των Ε. Κ., 19/5/1993).

Πρόγραμμα Med-Media

Το πρόγραμμα αυτό επιδιώκει την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των επαγγελματιών των Μέσων Ενημέρωσης (ΜΜΕ) από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από τις ΤΜΧ μέσω δικτύων συνεργασίας, καθώς και την ανύψωση του επιπέδου των επαγγελματιών των ΜΜΕ στις ΤΜΧ.

Σε κάθε σχέδιο το οποίο θα υποβληθεί, θα πρέπει να συμμετέχει τουλάχιστον ένας εταίρος από μια ΤΜΧ. Επίσης οι εταίροι από τις ΤΜΧ μπορούν να είναι επικεφαλές των σχεδίων. Κύριοι στόχοι του προγράμματος είναι:

- Η δημιουργία, η ενίσχυση δικτύων δια-μεσογειακής συνεργασίας μεταξύ επαγγελματιών των ΜΜΕ, φορέων και οργανισμών της Ε.Ε και των αντίστοιχων επαγγελματιών, φορέων και οργανισμών των ΤΜΧ
- Η ανάπτυξη συμβατικών σχέσεων και η δημιουργία μόνιμων δεσμών μεταξύ των εταίρων του δικτύου
- Η ανταλλαγή τεχνογνωσίας και εμπειριών σε όλους τους τομείς που αφορούν τα ΜΜΕ

Τα σχέδια πρέπει να περιλαμβάνουν αυθεντική, ενεργό συνεργασία μεταξύ επαγγελματιών των ΤΜΧ και της Ε.Ε στον τομέα της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου ή του τύπου. Οι ακόλουθες δραστηριότητες είναι επιλέξιμες για κοινοτική χρηματοδότηση:

- δημοσιογραφία, τεχνική κατάρτιση και κατάρτιση στη διαχείριση των ΜΜΕ
- ανταλλαγή επαγγελματιών ΜΜΕ
- συμπαραγωγές
- διανομή
- σεμινάρια και συναντήσεις εργασίας

Τα σχέδια θα πρέπει να αναφέρουν ειδικούς στόχους και ένα καλά καθορισμένο πρόγραμμα εργασίας (Εφημερίδα των Ε. Κ., 22/6/1994).

Πρόγραμμα Med-Campus

Είναι ένα πρόγραμμα διαπανεπιστημιακής συνεργασίας στα πλαίσια της Μεσογειακής πολιτικής της Ε.Ε. Κύριος στόχος του Med-Campus, είναι να συνεισφέρει στην οικονομική ανάπτυξη των Τρίτων Μεσογειακών Χωρών (ΤΜΧ) μέσω της σύναψης

νέων ή της εμβάθυνσης υπάρχοντων σχέσεων μεταξύ πανεπιστημίων και άλλων ανώτερων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της Ε.Ε και των ΤΜΧ. Σκοπός του προγράμματος είναι η βελτίωση της εκπαίδευσης του προσωπικού που εργάζεται σε δημόσιες υπηρεσίες και σε ιδιωτικές επιχειρήσεις στις ΤΜΧ μέσω της καθιέρωσης διαπανεπιστημιακών δικτύων στην Ε.Ε και στις ΤΜΧ.

ΣΤΟΧΟΙ

- Ενίσχυση των επαφών μεταξύ των πανεπιστημίων και των τοπικών κοινωνικο-οικονομικών αρχών (διοικητικές υπηρεσίες και επιχειρήσεις)
- Προώθηση της τοπικής συνεργασίας
- Βελτίωση της διάρθρωσης των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων των ΤΜΧ μέσω της διάδοσης των εμπειριών των Ευρωπαϊκών ιδρυμάτων
- Προώθηση της ολοκλήρωσης με άλλα Μεσογειακά προγράμματα και άλλα Ευρωπαϊκά ή διεθνή προγράμματα στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης

Συμπληρωματικά το πρόγραμμα Med-Campus συνεισφέρει ως μέσω προώθησης των επικοινωνιών στην εμβάθυνση των πολιτιστικών σχέσεων. Η δυνατότητα συμμετοχής στα δίκτυα εργασίας είναι:

- Δημόσια και ημι-δημόσια πανεπιστήμια και ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης
- Δημόσιοι και ημι-δημόσιοι εκπαιδευτικοί οργανισμοί
- τοπικές διοικητικές υπηρεσίες
- δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις

Τα θέματα στα οποία θα δοθεί προτεραιότητα καλύπτουν του εξής τομείς:

1. Συνεχής εκπαίδευση, απευθύνεται προς τους διευθυντές και στο διοικητικό και τεχνικό προσωπικό των δημόσιων υπηρεσιών και ιδιωτικών επιχειρήσεων των ΤΜΧ με έμφαση στα εξής θέματα:

- Περιβάλλον - τουρισμός - πανεπιστήμια και ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης
- υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες, ειδικότερα σε αστικά κέντρα
- τοπικές κυβερνητικές και δημοτικές αρχές
- Μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ποιοτικά κριτήρια

2. Εκπαίδευση των εκπαιδευτών, βελτίωση των τεχνικών και μεθοδολογικών ικανοτήτων του διδακτικού προσωπικού των ανωτέρων σχολών στις ΤΜΧ με τομείς προτεραιότητας:

- Τεχνολογίας και νομοθεσίας σχετικά με το περιβάλλον

- Εξοικονόμηση ενέργειας
- Νέες τεχνολογίες (πληροφορική, βιοτεχνολογία, νέα υλικά κ.α.)
- Διοίκηση
- Διδακτική των γλωσσών και μεταφραστικών τεχνικών
- Μέσα μαζικής επικοινωνίας και επικοινωνίες
- Τεχνικές του τραπεζικού συστήματος και χρηματοδοτικών αγορών

3. Τρίτος κύκλος εκπαίδευσης στις ΤΜΧ. Στόχος του νέου τύπου εκπαίδευσης είναι η εκπαίδευση των φοιτητών από τις ΤΜΧ, οι οποίοι έχουν ήδη αποκτήσει το δίπλωμά τους. Η ειδική αυτή εκπαίδευση θα διέπεται από τους εξής κανόνες:

- Η εκπαίδευση θα παρέχεται σε ΤΜΧ που διαθέτουν την απαραίτητη υποδομή
- Η εκπαίδευση θα παρέχεται από ομάδα διδακτικού προσωπικού υψηλών προσόντων
- Τα πανεπιστήμια δύνανται να συμμετέχουν ως ιδρύματα
- Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα καταρτιστεί σύμφωνα με τις ανάγκες και τα προβλήματα του Μεσογειακού Χώρου (δεν θα αντιγραφεί απλά μια σειρά μαθημάτων που διδάσκεται στις χώρες της Ε.Ε)

Ο Ευρω-Μεσογειακός τρίτος κύκλος εκπαίδευσης καλύπτει πρωταρχικά τους παρακάτω τομείς:

- A. Τεχνολογίες της πληροφόρησης και των επικοινωνιών
- B. Περιβαλλοντική διαχείριση
- Γ. Σχέσεις μεταξύ της Ε.Ε και των ΤΜΧ ειδικά στο νομικό, πολιτικό και κοινωνικό τομέα (Εφημερίδα των Ε. Κ., 27/6/1994).

Πρόγραμμα Med-Techno

Το πρόγραμμα Med-Techno αναπτύσσει μια νέα δράση με διπλό στόχο. Από τη μια πλευρά έχει σκοπό τη βελτίωση των εφαρμογών αποδοτικών τεχνολογιών στις των 12 ΤΜΧ μέσω της υποστήριξης της συνεργασίας Ευρωπαϊών εμπειρογνομώνων και χρηστών της τεχνολογίας στις ΤΜΧ. Από την άλλη πλευρά σκοπός της πρωτοβουλίας είναι να παρακινήσει τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών ΤΜΧ με στόχο τη συνεισφορά τους στην ανάπτυξη μεθόδων για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων (Εφημερίδα των Ε. Κ., 27/6/1995).

Η πρωτοβουλία Med-Techno για το 1996 επικεντρώνεται στην αξιοποίηση αστικού και βιομηχανικού ακάθαρτου νερού ως πρόσθετη πηγή υδάτων. Σχετίζεται επίσης με την ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην επεξεργασία ακάθαρτου νερού στις ΤΜΧ (Εφημερίδα των Ε. Κ., 27/6/1995).

Το είδος των επιλέξιμων δραστηριοτήτων όπως αναφέρονται στην σχετική πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος είναι οι εξής:

- Κοινά αναπτυξιακά προγράμματα σε επίπεδο εργαστηρίων ή υπό τη μορφή μικρής έκτασης πολιτικών προγραμμάτων συμπεριλαμβανομένων: α) προσαρμογή υπάρχουσών τεχνολογιών και ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων, β) επιλογή και εκπαίδευση του κατάλληλου προσωπικού για τη βελτίωση και επιτήρηση του προγράμματος, γ) κοινωνικο-οικονομικές, περιβαλλοντικές έρευνες, cost-benefit analysis και του δυναμικού εφαρμογής, αξιολόγηση ενδεχόμενων φραγμών (περιλαμβανομένης της εθνικής νομοθεσίας), λαμβάνοντας υπόψη τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις και συνέπειες.
- Δίκτυο: Δίκτυα επιστημόνων, τεχνικών εμπειρογνομώνων, βιομηχανιών, δημόσιων διοικητικών υπηρεσιών και άλλων οργανισμών που έχουν δραστηριοποιηθεί στο συγκεκριμένο πεδίο (RTD ή πρακτικές εφαρμογές) θα υποστηριχθούν σε διάρκεια 24 μηνών. Το δίκτυο πρέπει να ενισχύσει την ανταλλαγή και συζήτηση των πρακτικών εμπειριών και επιστημονικής / τεχνικής τεχνογνωσίας, που θα βοηθήσουν στη λύση ειδικών προβλημάτων, στοιχειοθετημένων από το δίκτυο. Ζητούνται επίσης προτάσεις που θα βοηθήσουν να ξεπεραστούν εμπόδια (τεχνικής ή πολιτικής φύσης) για την επιτυχή εφαρμογή των υπάρχουσών τεχνολογιών, τα δίκτυα πρέπει να προετοιμάσουν ειδικές κοινές δράσεις και θα πρέπει να διαθέτουν την δυνατότητα να συνεχίσουν μετά τη λήξη της βοήθειας από την Ε.Ε

Το Πρόγραμμα της Παγκόσμιας Τράπεζας (The World Bank, Washington, D.C.)

Ο στόχος του προγράμματος είναι η παροχή άμεσων βοθημάτων στους κατοίκους της Παλαιστίνης των Κατεχόμενων Εδαφών με γρήγορους, ισότιμους και δραστήριους τρόπους, ώστε να δημιουργηθεί το υπόβαθρο της μακροπρόθεσμης (μελλοντικής) ανάπτυξης της περιοχής. Ο τρόπος λειτουργίας του προγράμματος των άμεσων βοθημάτων επηρεάστηκε από τέσσερις παράγοντες που είναι οι εξής:

1. Η αδυναμία των υπηρεσιών (δημόσιες υπηρεσίες, τοπική αυτοδιοίκηση, κεντρική διοίκηση κ.α.) που δεν έχει τη δυνατότητα προετοιμασίας, παρακολούθησης και προετοιμασίας των αναπτυξιακών προγραμμάτων.

2. Υπήρχαν διάφοροι προβληματισμοί σε διάφορα θέματα που αφορούν την οικονομική ανάπτυξη των Κατεχόμενων Εδαφών όπως:

α) ο χρόνος των συνομιλιών ειδικά το θέμα μεταφοράς της διοίκησης της περιοχής (από το Ισραηλινή σε Παλαιστινιακή).

β) οι μελλοντικές σχέσεις της οικονομίας της περιοχής με την αντίστοιχη Ισραηλινή ειδικά στους τομείς της απασχόλησης, του εμπορίου και στο νομισματικό τομέα.

γ) το επίπεδο και ο χρόνος δημιουργίας κατάλληλων Παλαιστινιακών υπηρεσιών.

3. Υπάρχει ανάγκη διαπίστωσης ισορροπίας μεταξύ του σχεδιασμού στο άμεσο μέλλον και στο μελλοντικό σχεδιασμό, όπως οι ενισχύσεις για τη βελτίωση των υποδομών και οι ενισχύσεις του ιδιωτικού τομέα είναι αναγκαίες για την ανάπτυξη του επιπέδου ζωής και για την ανάπτυξη σε μακροπρόθεσμο διάστημα, που χρειάζεται αρκετός χρόνος σε σχέση με τη βελτίωση της απασχόλησης και της αντιμετώπισης της φτώχειας που δημιουργήθηκε τα τελευταία χρόνια με την αύξηση της ανεργίας. Θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με τη δημιουργία διάφορων προγραμμάτων και καινούργιων θέσεων εργασίας κάτι που θα μπορούσε να δημιουργηθεί ανάλογα με τα διαφορετικά στάδια ανάπτυξης της οικονομίας.

4. Μετά από τα χρόνια της Κατοχής, υπάρχει μια εικόνα διάθεσης των Παλαιστινίων να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους χωρίς να εξαρτηθούν σε μεγάλο βαθμό από εξωτερικές βοήθειες. Το θέμα της αδυναμίας των υπαρχουσών υπηρεσιών και η έλλειψη εμπειριών, θα μπορούσε να λυθεί με την υποστήριξη των διεθνών επιστημόνων, που δημιούργησε το πρόγραμμα των άμεσων βοηθειών στη δημιουργία και ενίσχυση αυτού του είδους μεταφοράς εμπειριών και τεχνογνωσίας.

Ειδικά το πρόγραμμα των άμεσων βοηθειών δημιούργησε:

1. Χρηματοδότηση για τη δημιουργία και βελτίωση των υποδομών

2. Χρηματοδότηση προγραμμάτων που έχουν ως στόχο να περιορίσουν την ανεργία και τη φτώχεια

3. Ενίσχυση των προγραμμάτων βελτίωσης και ανάπτυξης των υπηρεσιών στις αγροτικές περιοχές

4. Ανάπτυξη στο επίπεδο χρήσης των υδάτινων πόρων της περιοχής

5. Χρησιμοποίησε όλες τις υπάρχουσες δυνάμεις για την πραγματοποίηση του προγράμματος, συμπληρώνοντας σε αυτά τους οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών, πανεπιστήμια, επιστημονικά μελετητικά κέντρα κ.α.
6. Δημιούργησε ανάλογες μελέτες και αναλύσεις που στοχεύουν στον κατάλληλο προσανατολισμό του αναπτυξιακού προγράμματος
7. Ματαίωσε τις επενδύσεις που εξαρτώνται άμεσα από τις εξελίξεις των συνομιλιών της ειρηνευτικής συμφωνίας
8. Δημιούργησε μηχανισμούς λογιστικού ελέγχου, με καθορισμένους στόχους για την εξασφάλιση της χρήσης των ενισχύσεων
9. Βεβαίωσε την ευελιξία που επιτρέπει την άμεση παρέμβαση, ανάλογα με τις εξελίξεις των ειρηνευτικών συνομιλιών.

Το συνολικό κόστος του προγράμματος υπολογίζεται σε 2,8 δισ. δολάρια για τα έτη 1994, 1995 και 1996. Περιλαμβάνει προγράμματα στους τομείς ενέργεια, ύδρευση - άρδευση - αποχέτευση, γεωργία, κτηνοτροφία, στερεά απόβλητα, μεταφορές, πολεοδομία, που θα πραγματοποιούνται συνεχώς από την αρχή έως τον τερματισμό του προγράμματος. Ο οργανισμός PECNDAR είναι υπεύθυνος για την κατάταξη των προγραμμάτων και τον έλεγχο των διάφορων μελετών, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι και η αποτελεσματικότητα των βοηθειών.

Το πρόγραμμα των άμεσων βοηθειών εξασφαλίζει διάφορες πηγές χρηματοδότησης, εκτός από αυτές της Παγκόσμιας Τράπεζας, και ειδικότερα από χώρες και οργανισμούς όπως: Αλγερία, Arab Fund, Αυστραλία, Αυστρία, Δανία, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, IFC, Ισραήλ, Ιταλία, Ιαπωνία, Ιορδανία, Κουβέιτ, Νορβηγία, Σαουδική Αραβία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Τουρκία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Ηνωμένες Πολιτείες κ.α με σύνολο βοηθειών για το 1994 720 εκατομμύρια δολάρια, για το 1995 500 εκατομμύρια δολάρια και για το σύνολο της μεταβατικής περιόδου των συνομιλιών, από το 1994 έως το 1998 2.279 εκατομμύρια δολάρια.

9.3 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι εξωτερικές βοήθειες στα Κατεχόμενα Εδάφη και που οφείλονται στο πολιτικό περιβάλλον και την αστάθεια της κατάστασης της περιοχής είναι τα ακόλουθα:

Προβλήματα σε Πολιτικό Επίπεδο

Η επιτυχία των προγραμμάτων ενίσχυσης έχει ανάγκη από σταθερότητα στην περιοχή της Δ.Ο και της Λωρίδας της Γάζας, καθώς και σε γρήγορους και άμεσους ρυθμούς στην πρόοδο των ειρηνευτικών συνομιλιών σε όλα τα επίπεδα (ανάμεσα στις δύο άμεσα ενδιαφερόμενες πλευρές αλλά και στις έμμεσα ενδιαφερόμενες που εμπλέκονται στις συνομιλίες). Η καθυστέρηση των συνομιλιών επιβραδύνει την προώθηση των διεθνών βοθηιών και των έργων που είναι αναγκαία για τους κατοίκους της περιοχής που παράλληλα θα λειτουργήσουν σαν έμμεση υποστήριξη της ειρηνευτικής συμφωνίας.

Προβλήματα σε Τοπικό Επίπεδο

Για την πραγματοποίηση των προγραμμάτων είναι αναγκαία η ύπαρξη ισχυρής κεντρικής διοίκησης που να μπορεί να προσανατολίσει και να ελέγξει με γενικό και άμεσο τρόπο την πορεία υλοποίησης των παρεμβάσεων. Η έλλειψη κεντρικής διοίκησης αλλά και η αδυναμία της τοπικής διοίκησης στα Κατεχόμενα Εδάφη είναι σημαντικό πρόβλημα, καθώς η δημιουργία της PECDAR που έχει αναλάβει το μεγαλύτερο βάρος της διαδικασίας έχει ένα σημαντικό μειονέκτημα. Υπάρχει μεγάλη απόσταση ανάμεσα στην «αποφασιστική» λειτουργία της P.L.O και στην «διαχειριστική» λειτουργία της PECDAR που κατευθύνει τα έργα, γεγονός που πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα, διότι η περιορισμένη ευελιξία θα καθυστερήσει την πραγματοποίηση των έργων.

Τεχνικά Προβλήματα

Όπως φαίνεται από τον προσανατολισμό των διάφορων προγραμμάτων υπάρχει ο προϋπολογισμός και ο περιορισμένος τομέας του κάθε προγράμματος που έχει την ανάγκη εξασφάλισης πιστώσεων και υλοποίησης των διάφορων έργων, ανάλογα με το χρονοδιάγραμμα του κάθε προγράμματος. Το πρόβλημα αυτό θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί και να περιοριστεί όσο είναι δυνατόν.

9.4 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Η αλλαγή στους στόχους των προγραμμάτων και στον προσανατολισμό τους, θα δημιουργήσει προβλήματα υλοποίησης. Έτσι οι πολιτικοί στόχοι δεν θα πρέπει να επηρεάζουν την πραγματοποίηση των προγραμμάτων, διότι θα ενισχύσει την αδυναμία τους. Το πρόβλημα αυτό θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με την κατανομή των ευθυνών στις διάφορες υπάρχουσες υπηρεσίες με τη βοήθεια των διεθνών αντιπροσώπων που με τη σειρά τους θα προσφέρουν τις κατάλληλες βοήθειες, μέσω των διεθνών οργανισμών «σύνδεσης» (AD HOC LIAISON COMMITTEE) των χωρών ενίσχυσης, κάτι που έχει την ανάγκη της PEDCAR που θα πρέπει να ενισχυθεί ώστε να είναι σε θέση να αναλάβει τη διοίκηση, τον προσανατολισμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων ενίσχυσης των Κατεχόμενων Εδαφών.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την επίτευξη των στόχων των εξωτερικών βοηθειών θα πρέπει να προχωρήσουν οι ειρηνευτικές συνομιλίες (PLO-Ισραήλ) σύμφωνα με τις αρχές που υπογράφηκαν χωρίς καθυστερήσεις και να υλοποιηθούν οι παρακάτω ενέργειες:

1. Από την πλευρά των Παλαιστίνιων

- α) Η θεσμοθέτηση της PEDCAR και η ενίσχυση του ρόλου της, παράλληλα με τις εσωτερικές ρυθμίσεις που χρειάζεται. Η δημιουργία ενός μηχανισμού που θα μπορέσει να προσφέρει τις διάφορες μελέτες ανάλογα με τις ανάγκες της περιοχής.
- β) Να υλοποιηθούν τα ήδη υπάρχοντα προγράμματα και τα έργα που έχουν προετοιμαστεί.
- γ) Η υλοποίηση και η κατανομή των προγραμμάτων ενίσχυσης σε όλες τις γεωγραφικές ενότητες και σε όλους τους τομείς της οικονομίας.
- δ) Η δημιουργία και η ενίσχυση των υπηρεσιών ώστε να παίξουν τον ανάλογο ρόλο και να βοηθήσουν στα προγράμματα ανάπτυξης.
- ε) Η δημιουργία και η προετοιμασία του κατάλληλου μηχανισμού που θα αντικαταστήσει τους Ισραηλινούς υπαλλήλους, γιατί είναι ο πιο σημαντικός μηχανισμός και θα παίξει το ρόλο της κατανομής όλων των εισοδημάτων των υπηρεσιών της περιοχής.
- στ) Η σύναψη συμφωνιών με όλους τους διεθνείς οργανισμούς για το ρόλο και τις μελλοντικές τους ευθύνες στην υλοποίηση των διάφορων έργων.

2. Από την πλευρά του Ισραήλ

Να προσφέρει και να εξασφαλίσει τις διευκολύνσεις εισόδου και εξόδου (των βοθειών, των διεθνών αντιπροσωπειών και της Παλαιστινιακής διοίκησης) από τα Κατεχόμενα Εδάφη

3. Από την πλευρά της διεθνούς κοινότητας

1. Η μεταφορά και η συνέπεια στην πληρωμή των ενισχύσεών τους.
2. Ο έλεγχος και η διαπραγμάτευση των διάφορων υποσχέσεων ώστε να πραγματοποιηθεί και να κατανεμηθεί ανάλογα με τις ανάγκες της περιοχής και τον προγραμματισμό.
3. Να προωθήσουν την ειρηνευτική διαδικασία με την πολιτική, οικονομική, χρηματική βοήθεια ώστε να αποδείξει την αναγκαιότητα της συνολικής ειρήνης στην περιοχή της Μέσης Ανατολής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

10.1 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Από μια ματιά στην εξέλιξη του πρωτογενή τομέα της Δ.Ο βλέπουμε ότι στη δεκαετία του '70 συμμετέχει στη διαμόρφωση του ΑΕΠ της περιοχής με ποσοστό 35% κατά μέσο όρο και με ποσοστό 38% στη συνολική απασχόληση. Τη δεκαετία του '80 βλέπουμε ότι τα ποσοστά αυτά μειώθηκαν, ειδικά την περίοδο '83-'87, σε 24,8% συμμετοχή στο ΑΕΠ και 28% ποσοστό απασχόλησης.

Ο πρωτογενής τομέας, όπως ξέρουμε, συμμετέχει και εντάσσεται σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Για παράδειγμα είναι δύσκολος ο διαχωρισμός του πρωτογενή από τον δευτερογενή τομέα, διότι οι βάσεις ανάπτυξης της βιομηχανίας, ειδικά στη Δ.Ο, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την γεωργική παραγωγή (αγροτοβιομηχανίες παραγωγής χυμών, χυμού ντομάτας, κονσερβοποίηση). Εξίσου δύσκολο είναι να διαχωρίσουμε τον πρωτογενή τομέα από την εκπαίδευση, τη διοίκηση, την τεχνολογία και την κατάλληλη μεταχείριση του κεφαλαίου.

Επίσης η ανάπτυξη του γεωργικού τομέα έχει την ανάγκη από την αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων και την προστασία και συντήρηση των εκτάσεων που σήμερα καλλιεργούνται, με την ένταξη νέων τρόπων καλλιέργειας, τη χρήση της τεχνολογίας και με την κατάλληλη χρήση λιπασμάτων για την αύξηση της παραγωγικότητας της γης. Παράλληλα, είναι αναγκαία η προστασία και ανάπτυξη του τομέα της κτηνοτροφίας από την οποία εξασφαλίζεται ένα μεγάλο μέρος της καταναλούμενης ποσότητας τροφίμων.

Με βάση αυτά βλέπουμε ότι ο πρωτογενής τομέας χρειάζεται την άμεση παρέμβαση, με μακροχρόνιο προγραμματισμό και σχεδιασμό της ανάπτυξής του με έμφαση στον ανθρώπινο παράγοντα, κυρίως με την εξειδίκευση των εργαζομένων και με την εξασφάλιση των ειδικών επιστημόνων στο γεωργικό αλλά και στον μη γεωργικό τομέα, ειδικά στα γεωργικά παραγωγικά έργα.

Ακόμη δεν πρέπει να παραλείψουμε ότι ένας βασικός παράγοντας για την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα είναι δημιουργία ενός ειδικού μηχανισμού που θα είναι υπεύθυνος για την εξασφάλιση αγορών και την ενημέρωση των αγροτών για τις

ανάγκες της αγοράς, κάτι που έχει άμεση σχέση και εξαρτάται και από τον κυβερνητικό μηχανισμό και την επιτυχία του στην διατήρηση καλών σχέσεων με τις αγορές του εξωτερικού (Αραβικές χώρες, Ευρώπη, κ.τ.λ).

Τέλος με βάση αυτά μπορούμε να πούμε ότι με τον κατάλληλο προγραμματισμό και σχεδιασμό και με την αποφασισμένη στρατηγική πολιτική, εξασφαλίζεται η ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα και ταυτόχρονα εξασφαλίζονται νέες θέσεις εργασίας, κάτι που η αγορά εργασίας στη Δ.Ο έχει ανάγκη σήμερα.

10.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Βασικές κατευθύνσεις για την ενεργητική παρέμβαση του κράτους στην ανάπτυξη της περιοχής είναι οι ακόλουθες:

1. Κατάρτιση αναπτυξιακών σχεδίων και προγραμμάτων.
2. Δημιουργία οργάνων αγροτικής παρέμβασης και συντονισμού των δράσεών τους (χρηματοδοτικά όργανα, κέντρα έρευνας και ανάπτυξης, κέντρα παροχής υπηρεσιών και μελετητικά κέντρα).
3. Οικονομική ενίσχυση των αγροτών με επιδοτήσεις, δάνεια καθώς και με την κατάλληλη φορολογική και την πολιτική κινήτρων.
4. Παροχή υπηρεσιών, πληροφόρησης, τεχνικής βοήθειας, παροχή τεχνογνωσίας, επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
5. Προσέλκυση και προγραμματισμός επενδύσεων.
6. Η βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής υποδομής.
7. Κατάρτιση του θεσμικού πλαισίου που θα υποστηρίζει την αναπτυξιακή διαδικασία.

Οι κατευθύνσεις αυτές απαιτούν έναν ενεργό ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης η οποία αποτελεί βασικό φορέα για την εφαρμογή αυτής της αναπτυξιακής στρατηγικής. Οι τοπικοί φορείς έχουν μεγαλύτερες δυνατότητες όσον αφορά την κινητοποίηση των προωθητικών πόρων της ανάπτυξης και την τόνωση των δεσμών και του συντονισμού ανάμεσα στους διάφορους τομείς της οικονομίας.

Έτσι η αποκέντρωση του μηχανισμού ανάπτυξης με την ενεργοποίηση του αναπτυξιακού ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι απαραίτητη. Τα εθνικά αναπτυξιακά σχέδια που πρέπει να καταρτίζονται από το κράτος, σε ένα δεύτερο επίπεδο σχεδιασμού τοπικού χαρακτήρα πρέπει να γίνουν πιο συγκεκριμένα ώστε να

προσαρμόζονται καλύτερα με τις ιδιαίτερες συνθήκες της κάθε γεωγραφικής περιοχής. Από την πλευρά της η τοπική αυτοδιοίκηση θα πρέπει να δημιουργήσει τα κατάλληλα όργανα που θα προωθούν και θα κατευθύνουν την αναπτυξιακή διαδικασία. Επίσης πρέπει να συγκροτήσει ομάδες ειδικευμένες σε θέματα τοπικής ανάπτυξης.

Τα τοπικά αναπτυξιακά όργανα, σε αντίθεση με τα κρατικά, έχουν την δυνατότητα να ειδικεύουν τις λειτουργίες τους έτσι ώστε να προσαρμόζονται στις ειδικές ανάγκες της περιοχής τους. Τέλος η αναγκαία αυτή αποκέντρωση του αναπτυξιακού μηχανισμού απαιτεί την οικονομική ενίσχυση και ανεξαρτητοποίηση της τοπικής αυτοδιοίκησης καθώς και την παραχώρηση σημαντικών αρμοδιοτήτων σ' αυτή.

10. 3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Το ζήτημα που τίθεται για τη Δ.Ο είναι αν στο όνομα της δημιουργίας μιας αναπτυξιακής γεωργίας πρέπει να μειωθούν οι εκμεταλλεύσεις και επομένως να προηγηθεί μια σημαντική έξοδος του πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα. Ωστόσο, εκείνο που θα πρέπει κατά τη γνώμη μας να ληφθεί σοβαρά υπόψη είναι ότι η γεωργική απασχόληση αποτελεί βασικό στοιχείο στο εσωτερικό της οικογενειακής πολυδραστηριότητας, αλλά και στο επίπεδο της ανάπτυξης μικρών βιοτεχνικών κέντρων στο εσωτερικό αγροτικών μικρο-περιοχών όπου κυριαρχούν μικρά αγροτικο-αστικά κέντρα.

Ο στόχος της εξασφάλισης μιας ανταγωνιστικής γεωργίας με βάση την ενίσχυση και αξιοποίηση των υφιστάμενων έγγειων σχέσεων οικογενειακού τύπου και εκσυγχρονισμού των αντίστοιχων δήμων, με επιλογή των κατάλληλων καλλιεργειών. Φαίνεται ότι αυτή η επιλογή απαντά καλύτερα στην κοινωνικο-οικονομική προοπτική της περιοχής. Οποσδήποτε θα πρέπει να συνοδευτεί από την ενίσχυση των συλλογικών μορφών παραγωγής και διαχείρισης (ομάδες παραγωγής, διαχείριση νερού κ.τ.λ) στο πλαίσιο μικρών χωροταξικών παρεμβάσεων (αναδασμοί μικρής και μεγάλης κλίμακας).

Επίσης η εξασφάλιση μιας ανταγωνιστικής γεωργικής παραγωγής απαιτεί συντονισμένες προσπάθειες και κατάλληλο σχεδιασμό για:

1. Μείωση του κόστους επενδύσεων για
- δίκτυα άρδευσης

- εκμηχάνιση
 - αύξηση της παραγωγικότητας
2. Διευκόλυνση των αναδιαρθρώσεων και της μεταφοράς νέων (προσαρμοσμένων τεχνολογιών
 3. Συνθήκες και υποδομές για δημιουργία και λειτουργία νέων μορφών συλλογικής διαχείρισης του νερού με συμμετοχή των παραγωγών και του κράτους
 4. Μεγαλύτερες δυνατότητες επίλυσης και ρύθμισης των συγκρούσεων για τις ανάγκες νερού μεταξύ του πρωτογενή, του δευτερογενή και του αστικού τομέα.

Η ασφάλεια και η επιδότηση των γεωργών από τις φυσικές καταστροφές

Οι γεωργοί της Παλαιστίνης αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα που οφείλονται σε φυσικές καταστροφές όπως οι καιρικές συνθήκες, η έλλειψη βροχοπτώσεων, ή η παγωνιά του χειμώνα, καθώς και εξωτερικούς παράγοντες όπως ο περσικός πόλεμος, οι πολιτικές εξελίξεις με την Ιορδανία κ.τ.λ. Αυτές οι καταστροφές έχουν την ανάγκη και απαιτούν την καλύτερη ασφαλιστική οργάνωση μέσω ολοκληρωμένων ασφαλιστικού συστήματος προστασίας των αγροτών, που να λαμβάνει υπ' όψη τα εξής:

1. Η οργάνωση των αγροτών μέσω ενός ασφαλιστικού αγροτικού συστήματος υποστηριζόμενο στις αρχές του από τις εμπειρίες και τις επιτυχίες του εξωτερικού (Ευρώπη, Αμερική, Τυνησία, κ.τ.λ).
2. Η δημιουργία αγροτικού ταμείου ως βασικό πρόγραμμα ασφάλειας με τη χρηματική συμμετοχή των αγροτών.
3. Η εξασφάλιση βοθητών και επιδοτήσεων ώστε να βοηθήσουν στη δημιουργία αυτού του ταμείου.
4. Η εξειδίκευση του κατάλληλου μηχανισμού και η ανάλογη διοίκηση, ώστε να ανταποκριθεί στην επιτυχία και οργάνωση του ασφαλιστικού προγράμματος.

Επιδοτήσεις - Βοήθειες

Η ανάγκη σύνδεσης των γεωργικών επιδοτήσεων με τις βασικές αρχές του σχεδιασμού και προγραμματισμού ανάπτυξης. Οι αρχές και οι δυνατότητες της τοπικής αυτοεξάρτησης κάτι που έχει ιδιαίτερη σημασία για τις επιδοτήσεις, διότι δεν είναι δυνατόν για οποιοδήποτε κρατικό μηχανισμό να υλοποιήσει και να πραγματοποιήσει τις επιδοτήσεις στους διάφορους τομείς της οικονομίας (γεωργία, βιομηχανία, υπηρεσίες) κάτι που βασικά δεν μπορεί να αρνηθεί. Με τον κατάλληλο έλεγχο και

παρακολούθηση των εμπειριών των αναπτυσσόμενων χωρών, βλέπουμε ότι είχαν δύο επιλογές που είχαν δύο βασικά αποτελέσματα.

A. Η άμεση εξάρτηση από τις επιδοτήσεις και τα δάνεια από το εξωτερικό κάτι που αποτέλεσε σε γρήγορους ρυθμούς εξασφάλιση των αναγκών και παράλληλα οδηγεί την εθνική οικονομία σε δάνεια που είναι πολύ δύσκολο να πληρωθούν και έτσι οδηγείται σε πολιτική εξάρτηση.

B. Η εξάρτηση ενός μέρους των επιδοτήσεων από τις επιδοτήσεις του εξωτερικού στα πρώτα στάδια της οικονομικής και τοπικής ανάπτυξης κάτι που δεν υλοποιεί τις ανάγκες επιδότησης της οικονομίας με τον ίδιο γρήγορο τρόπο της πρώτης επιλογής.

Η εμπειρία των προηγούμενων χρόνων στα Κατεχόμενα Εδάφη αποδεικνύουν την έλλειψη του σχεδιασμού επιδοτήσεων με βάση τις τοπικές δυνατότητες κάτι που δεν πραγματοποιήσε τους στόχους των επιδοτήσεων: Οι διάφορες επιδοτήσεις που προσφέρθηκαν στα γεωργικά ταμεία από τους διάφορους οργανισμούς δεν ήταν δυνατόν να προσφερθούν περισσότερο από τα αποτελέσματα που προέκυψαν. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο πρωτογενής τομέας δεν έχει ανάγκη επιδότησης και βοήθειας, αντιθέτως έχει ανάγκη από βοήθειες και δάνεια αλλά με βάση τις τοπικές δυνατότητες παραγωγής και οργάνωσης και αυτό ως εξής:

1. Η δημιουργία μιας πολιτικής επιδοτήσεων και χρηματοδοτήσεων των βασικών υποδομών του πρωτογενή τομέα. Οι χρηματοδοτήσεις και οι επιδοτήσεις αυτές εξαρτώνται από το κράτος με το κατάλληλο προγραμματισμό για την κατάλληλη μεταχείριση των προγραμμάτων και των εξωτερικών βοηθειών.

2. Να περιλαμβάνονται οι μισές και μακροχρόνιες ώστε να επιδοτηθούν ειδικά έργα που έχουν ως στόχο την επεξεργασία των γεωργικών προϊόντων καθώς τις συμπληρωματικές επιχειρήσεις παραγωγής λιπασμάτων, πλαστικών, ζωοτροφών, κατασκευαστικές εταιρίες, κ.τ.λ.

3. Η επιδότηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού.

A. Ο αποτελεσματικός σχεδιασμός για το γεωργικό πρότυπο που έχει ως στόχο την ενημέρωση και τον προσανατολισμό των γεωργών για τις κατάλληλες καλλιέργειες ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες της καταναλωτικής αγοράς.

B. Η εξειδίκευση του Παλαιστινιακού δυναμικού με βάση την εξασφάλιση της εντατικής ενημέρωσης, σπουδές στο εξωτερικό, σε διάφορες τεχνικές και τομείς, ώστε να

εξασφαλιστεί η κατάλληλη μεταφορά των εμπειριών και της τεχνολογίας από το εξωτερικό.

4. Η δημιουργία ενός κεντρικού μηχανισμού ελέγχου και εξειδίκευσης σε θέματα ανάπτυξης και δημιουργίας γεωργικών έργων, για την επιτυχία και την αποτελεσματικότητα της παραγωγής.

5. Ο συντονισμός μεταξύ του οργανισμού βοηθειών, καθώς και ο συντονισμός των υπηρεσιών με την κεντρική γεωργική διοίκηση ώστε να λειτουργήσουν με βάση το σχεδιασμό που διαρκεί 3-5 χρόνια με στόχο την ολοκλήρωση των στόχων.

6. Η εξυπηρέτηση από το τοπικό κεφάλαιο με βάση συνεταιριστικούς οργανισμούς για τη συμμετοχή του μεγαλύτερου αριθμού των πολιτών στα διάφορα έργα, ειδικά σε μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις, όπως γεωργικών παραγωγικών βιοτεχνιών και των συμπληρωματικών βιομηχανιών.

7. Η δημιουργία κεντρικού μηχανισμού αξιολόγησης και ελέγχου των υπηρεσιών, ώστε να ανταποκριθούν στους στόχους του προγραμματισμού.

8. Η δημιουργία ενός Παλαιστινιακού ταμείου ανάπτυξης που να εξασφαλίσει τη μακροχρόνια επιδότηση κάτι που θα συμμετάσχει στη βελτίωση και ανάπτυξη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και την ανάπτυξη των πηγών νερού, κάτι που θα μπορούσε να λειτουργήσει με τη συνεργασία σε διεθνείς τράπεζες στη βάση κάποιων συμφωνιών.

10.4 ΟΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Η ύπαρξη σύγχρονων υποδομών στη Δ.Ο είναι μια βασική προϋπόθεση για την πραγματοποίηση της ανάπτυξης. Η πραγματοποίηση μιας στρατηγικής και πολιτικής ανάπτυξης απαιτεί την ύπαρξη σύγχρονου μεταφορικού και επικοινωνιακού δικτύου.

1. Το Οδικό Δίκτυο

Στη διάρκεια της κατοχής η περιοχή αντιμετώπισε τεράστιες ελλείψεις στον τομέα των υποδομών. Το μεταφορικό δίκτυο που είναι ο μοναδικός τρόπος μετακίνησης του πληθυσμού και των προϊόντων έχει σχεδιαστεί κυρίως για την εξυπηρέτηση του

Ισραηλινού δικτύου εποικισμού στη Δ.Ο και όχι για την εξυπηρέτηση των Παλαιστινιακών αστικών και αγροτικών περιοχών. Έτσι κρίνεται απαραίτητο να πραγματοποιηθεί μια μελέτη για την εξέταση και τον επανασχεδιασμό του μεταφορικού δικτύου κατά τρόπο που να λαμβάνει υπ'όψη τις αναπτυξιακές ανάγκες της Δ.Ο. Επίσης πρέπει να δοθεί μεγάλη έμφαση στην ανάπτυξη των μεταφορικών διασυνδέσεων ανάμεσα στη Δ.Ο και στη Λωρίδα της Γάζας μια που οι δύο περιοχές αποτελούν μια ενιαία αγορά (όχι από γεωγραφική άποψη), καθώς με την μελλοντική λειτουργία του λιμανιού της Γάζας θα εξασφαλιστεί η διασύνδεση της περιοχής με το εξωτερικό.

2. Αεροδρόμια

Η περιοχή της Δ.Ο και η Λωρίδα της Γάζας, εξυπηρετούνται σήμερα από τα αεροδρόμια της Al Lod και το εθνικό αεροδρόμιο του Aman της Ιορδανίας.

Η Δ.Ο έχει όπως φαίνεται στο χάρτη δύο αεροδρόμια. Το ένα είναι πολιτικό αεροδρόμιο (το αεροδρόμιο της Καλάντια) το οποίο βρίσκεται στην εθνική οδό Ιερουσαλήμ-Ραμάλα. Το αεροδρόμιο αυτό δεν έχει την κατάλληλη υποδομή που να το επιτρέπει να λειτουργήσει και κατά τη γνώμη μας στην θέση που βρίσκεται, θέση που χαρακτηρίζεται πυκνοκατοικημένη περιοχή από την ύπαρξη προσφυγικών οικισμών και επέκτασης της κατοικίας γύρω από το δίκτυο, είναι επικίνδυνο να λειτουργήσει.

Το δεύτερο, είναι στρατιωτικό αεροδρόμιο και βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα της Δ.Ο προς τα βόρεια της Ιεριχώ στα σύνορα με την Ιορδανία. Όπως φαίνεται από το χάρτη, η περιοχή που βρίσκεται είναι εποικο-στρατιωτικός οικισμός και στη θέση που βρίσκεται θα μπορούσε να εξεταστεί με τις ανάλογες μελέτες το ενδεχόμενο χωροθέτησης εθνικού αεροδρομίου ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες της περιοχής.

3. Λιμάνια

Η περιοχή της Δ.Ο όπως φαίνεται δεν έχει διάδρομο μέσω της Μεσογείου και έτσι ενδέχεται να εξαρτηθεί άμεσα από το λιμάνι της Λωρίδας της Γάζας για το οποίο όπως ξέρουμε ετοιμάζονται διάφορες μελέτες εκσυγχρονισμού και αναβάθμισής του. Το λιμάνι αυτό είναι παλιό και δεν έχει τις κατάλληλες υποδομές για να δέχεται μεγάλα πλοία.

Δ. Η ανάγκη ανάπτυξης και βελτίωσης του marketing σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.

α) Η ανάπτυξη του συστήματος marketing με τη δημιουργία των κατάλληλων βασικών υποδομών όπως υπηρεσίες ενημέρωσης, τεχνικούς, κεντρικές αγορές, αποθήκες, κ.τ.λ., καθώς και η ανάπτυξη και δημιουργία κατασκευαστικών εταιριών, η ανάπτυξη του συστήματος μεταφοράς των προϊόντων, οι προοπτικές μεταφοράς προϊόντων, αεροπορικά ή μέσω λιμανιών. Επίσης η ανεξαρτησία του εμπορίου των Παλαιστίνιων από τον Ισραηλινό έλεγχο στην εισαγωγή-εξαγωγή των προϊόντων.

10.5 Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ

Οι προτεραιότητες της ανάπτυξης θα πρέπει να περιλαμβάνουν τον προγραμματισμό ανάπτυξης των ανθρωπίνων πόρων παράλληλα με την ανάπτυξη των έργων και των προγραμμάτων ανάπτυξης. Προγράμματα εξειδίκευσης τεχνικών, διοίκησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του σχεδιασμού στους εξής τομείς:

1. Στον τομέα βελτίωσης και ανάπτυξης της γης.
2. Στην προστασία των πηγών νερού και των γεωτρήσεων.
3. Στους τρόπους αποθήκευσης προϊόντων και την προστασία της γεωργικής παραγωγής.
4. Η εξειδίκευση και η ενημέρωση στους τομείς συλλογής στοιχείων, σύνδεσης με το εξωτερικό και σε ότι αφορά την αγορά διάθεσης των προϊόντων.
5. Η εξειδίκευση και η ενημέρωση στους τρόπους σχεδιασμού και διοίκησης των γεωργικών βιομηχανιών.

10.6 ΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Οι γεωργικές υπηρεσίες στη Δ.Ο αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα. Το βασικότερο από αυτά είναι ο άμεσος και έμμεσος έλεγχος των Ισραηλινών αρχών κάτι που οδήγησε στην υποβάθμιση του ρόλου τους.

Με βάση αυτά είναι αναγκαία η δημιουργία μιας κεντρικής υπηρεσίας συντονισμού και καθοδήγησης των τοπικών υπηρεσιών με βάση τον προγραμματισμό και σχεδιασμό ανάπτυξης, κάτι που έχει ανάγκη να εξασφαλίσει τα εξής:

1. Μια Κεντρική Γεωργική Διοίκηση, που να συντονίζει και να αντιμετωπίζει τα προβλήματα του πρωτογενή τομέα, με βάση ένα ολοκληρωμένο, συντονισμένο

προγραμματισμό μεταξύ της τοπικής γεωργικής υπηρεσίας και των διάφορων υπηρεσιών επιδότησης. Ο σκοπός είναι η εξασφάλιση των κατάλληλων υπηρεσιών ώστε να ανταποκριθούν στο ρόλο τους με σκοπό την ανάπτυξη, κάτι που έχει την ανάγκη από το κατάλληλο εξειδικευμένο προσωπικό.

2. Ο Οργανισμός Marketing των γεωργικών προϊόντων ώστε να αντιμετωπιστούν τα σοβαρά προβλήματα της αγοράς, διανομής των γεωργικών προϊόντων και η επιτυχία αυτού του σκοπού έχει την ανάγκη από τη δημιουργία συνεταιριστικών οργανισμών διανομής των προϊόντων.

3. Οι Οργανισμοί Μεταφοράς Πληροφοριών, τεχνικών υπηρεσιών, τεχνολογίας, ώστε να προσφέρουν τις ανάλογες βοήθειες στους γεωργούς και στις αγροτοβιοτεχνίες.

Τέλος είναι ανάγκη ο συντονισμός μεταξύ των διάφορων γεωργικών υπηρεσιών και συνεταιρισμών ώστε να λειτουργούν με βάση τον προγραμματισμό ώστε να οδηγηθούν στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗ Δ.Ο

Στο παράρτημα αυτό παρουσιάζονται ορισμένες ενδιαφέρουσες προτάσεις για την ανάπτυξη της Δυτικής Όχθης, προτάσεις που έχουν στοιχειοθετηθεί από μελετητές που έχουν ασχοληθεί με τα προβλήματα της περιοχής. Επίσης παρατίθενται και ορισμένα χρήσιμα στοιχεία από τις ίδιες μελέτες.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΑ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΑ ΕΔΑΦΗ

Η μακροχρόνια Ισραηλινή κατοχή της Παλαιστίνης είχε μια καταστροφική επίδραση στην οικονομία και στην κοινωνική και πολιτική ζωή των Παλαιστίνιων. Η γεωργία ίσως είναι ο τομέας που επηρεάστηκε πιο πολύ. Το ξαναχτίσιμο και η αντιστροφή των αντίξων επιδράσεων του τομέα αυτού απαιτεί κοπιαστικές προσπάθειες επανεκτίμησης των σκοπών της γεωργικής ανάπτυξης και θέσπισης στρατηγικών και προγραμμάτων που θα λαμβάνουν υπόψη τις πιθανότητες συγχώνευσης των παραδοσιακών οικογενειακών αγροτικών συστημάτων με την τεχνολογία.

1η Κατευθυντήρια Γραμμή: Παραδοσιακή Γεωργία, βασισμένη στην οικογένεια και ανθρώπινοι πόροι

Ιστορικά, η γεωργία στην Παλαιστίνη βασίζονταν στα βασικά, ισορροπημένα γεω-αγροτικά οικοσυστήματα. Το χωριό θεωρούνταν το κέντρο της βιομηχανικής παραγωγής. Η βασιζόμενη στην οικογένεια καλλιέργεια ήταν και ακόμα είναι για την πλειοψηφία του αγροτικού πληθυσμού τρόπος ζωής. Η ύπαρξη καλλιέργειας, η ποικιλία καλλιεργειών και η καλλιέργεια με μειωμένο ρίσκο ήταν τα χαρακτηριστικά της Παλαιστινιακής γεωργίας.

Σήμερα αν και το οικογενειακό σύστημα φάρμας είναι ακόμα το επικρατέστερο, εξωτερικά ρυθμιστικά μέτρα, πολιτικές και διαδικασίες ενθάρρυναν συστηματικά αλλαγές στις γεωργικές πρακτικές και στην τοποθέτηση τεχνολογιών αυξημένης παραγωγής - αυξημένου κόστους εισαγωγής - χωρίς να γίνεται καμία προσπάθεια προς την εξέλιξη εγκαταστάσεων και υπηρεσιών στήριξης. Αντίθετα, σκόπιμοι κανονισμοί, πολιτικές και διαδικασίες στόχευαν στο να διακόψουν και να εμποδίσουν

τις προσπάθειες εξέλιξης των υπηρεσιών και της υποστήριξης. Πρέπει να προστεθεί ότι η βάση υποστήριξης πηγής και οι ποσότητες νερού όχι μόνο απαγορεύτηκαν και περιορίστηκαν αλλά μειώθηκαν δραστικά.

Αυτή η διαταραγμένη ανισόρροπη μεταβολή το έκανε σχεδόν αδύνατο για τις γεωργικές οικογένειες να κερδίσουν το ψωμί τους από τη γεωργία, ιδιαίτερα στις μη γόνιμες περιοχές. Έτσι, το έδαφος είχε προετοιμαστεί για να εκδιωχθούν οι αγρότες από τη γη τους, ψάχνοντας για ευκαιρίες δουλειάς αλλού, ώστε να επιβιώσουν. Οι νεαροί ενήλικες άντρες είναι η ιδανική φτηνή εργατική δύναμη για την ικανοποίηση των αναγκών της Ισραηλινής ανοικοδόμησης και των εργασιών συλλογής φρούτων. Το αποτέλεσμα ήταν η απώλεια αυτής της σημαντικής εργατικής δύναμης από τις τοπικές αγροτικές εργασίες και τις σχετικές με αυτές και η εγκατάλειψη της αγροτικής δουλειάς και γης. Το Παλαιστινιακό χωριό έγινε περισσότερο ένα κέντρο διαμονής παρά ένα παραγωγικό κέντρο. Επιπλέον, αν η γεωργία πρόκειται να βασιστεί στα συστήματα οικογενειακής καλλιέργειας (που πρέπει να οριστούν σαν βιώσιμες επιχειρήσεις, ικανές να υποστηρίξουν ικανοποιητικά του καλλιεργητές της γης και να παρέχουν φαγητό και πλεονάσματα τροφής) η ερώτηση τότε σχετίζεται με την πιθανότητα σταθεροποίησης μη πλήρων περιθωριακών ή διατηρούμενων επιχειρήσεων σε μεγαλύτερες φάρμες, που μπορούν να προσλάβουν περισσότερο ανθρώπινο δυναμικό. Αποκλείεται τέτοιου είδους δομικές ρυθμίσεις να πάρουν υπόψη στρατηγικές σοδειές, σαν παράδειγμα, και διαφορετικές τοποθεσίες.

Οι προσλήψεις σε μερικούς αγροτικούς κλάδους είναι εποχιακές ενώ η κατανομή του πληθυσμού σε διάφορες περιοχές, για την ώρα τουλάχιστο, δεν ανταποκρίνεται στις ευκαιρίες δουλειάς. Ο αντίκτυπος τέτοιων ασταθειών, είτε στους μισθούς, είτε στο κόστος παραγωγής, πρέπει να μελετηθεί προσεκτικά και να αναλυθεί πριν τεθούν οι στρατηγικές για την αύξηση των θέσεων στον αγροτικό τομέα.

2η Κατευθυντήρια Γραμμή: Η φυσική βάση πηγών / ενέργειας

Η περιορισμένη φυσική βάση ενέργειας / πηγών, πρόσφατα κάτω από τη χρήση για την αγροτική παραγωγή (γη και νερό) αποτελεί ένα μέγιστο περιορισμό ως προς την ικανοποίηση των αναγκών για φαγητό. Το 1990 το 35% του Παλαιστινιακού πληθυσμού ζούσε σε αγροτικές περιοχές. Αυτό σημαίνει ότι η πλειοψηφία της εργατικής δύναμης του αγροτικού πληθυσμού είναι κάτω των 15 ετών. Επομένως, η

ζήτηση ευκαιριών φαγητού και δουλειάς θα αυξηθούν σημαντικά στο προσεχές μέλλον. Δεν χρειάζεται να ειπωθεί, ότι η πιθανότητα επιστροφής μεγάλου αριθμού εξόριστων Παλαιστίνιων πρέπει να ληφθεί υπ' όψη. Το ζήτημα εδώ σχετίζεται με την ικανότητα και τη δυνατότητα των φυσικών πηγών και του αγροτικού συστήματος να αντιμετωπίσει ικανοποιητικά τη ζήτηση ευκαιριών φαγητού και δουλειάς. Αν θελήσουμε να θέσουμε προτεραιότητες, οι έγγιες βελτιώσεις στην ευρύτερή τους έννοια έχουν τη μεγαλύτερη σημασία μαζί με την αύξηση των προμηθειών νερού για αγροτική χρήση.

3η Κατευθυντήρια Γραμμή: Παραλλαγές των τοπικών αγρο-συστημάτων

Ένα από τα μοναδικά χαρακτηριστικά της Παλαιστινιακής γης είναι ότι κάθε μια από τις 5 περιοχές έχει τις δικές της τοπικές παραλλαγές κλιματικών συνθηκών, δομών και βάθους, εδάφους, κοινωνικο-οικονομικών σχέσεων σε σχέση με τη χρήση της γης και βλάστησης. Τα τοπικά αγρο-οικοσυστήματα, μαζί με τους κοινωνικούς οργανισμούς και τις κοινωνικο-οικονομικές σχέσεις παραγωγής θα έπρεπε να καθορίζουν τα επίπεδα των τεχνικών που θα χρησιμοποιηθούν και αν θα έπρεπε να ακολουθούνται εμπορικά ή υπάρχοντα συστήματα.

Το ζήτημα εδώ σχετίζεται με τους παράγοντες, που επηρεάζουν την αγροτική εντατικοποίηση μέχρι και την παραγωγικοποίηση, χωρίς να τίθενται σε κίνδυνο τα οικοσυστήματα μιας συγκεκριμένης περιοχής. Οι καθοριστικοί παράγοντες του αγροτικού είδους περιλαμβάνουν τέτοιους παράγοντες όπως την περιοχή της φάρμας και την τοπογραφία της, το βάθος του εδάφους και τα φυσικά και χημικά χαρακτηριστικά του, τη διαθεσιμότητα υπόγειου ή επιφανειακού νερού και το μέσο όρο των εποχιακών βροχοπτώσεων.

Το ζήτημα επίσης σχετίζεται με την ισοροπημένη κατανομή της γης για ανθρώπινο φαγητό, τροφή για τα ζώα, αναδάσωση και φυσική βοσκή. Επίσης σχετίζεται με τη ζήτηση της αγοράς (τόσο της τοπικής όσο και των εξαγωγών) και τη συμπλήρωση της παραγωγής μιας περιοχής από αυτή μιας άλλης. Ένα τρίτο σημαντικό ζήτημα σχετίζεται με τις περιοχές, όπου οι περιθωριακές / ελάχιστες παραγωγές υπερισχύουν, ειδικά στην κεντρική περιοχή. Σ' αυτές τις περιοχές τα ενδο-συγκομιδιακά μοντέλα εμφανίζονται ως λύση για την περιθωριακή / ελάχιστη παραγωγή υπερισχύουσων

φυτειών. Συστήματα περιστροφής σοδειάς και ο περιορισμός και η ανακύκλωση θρεπτικής ουσίας μπορούν να τεθούν υπ' όψη.

4η Κατευθυντήρια Γραμμή: Συνέπειες της μακρο-οικονομίας

Ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της γεωργίας είναι η ένταση της εισόδου της σε μια ευρύτερη οικονομία. Οι δεσμοί μεταξύ της αγροτικής οικονομίας και της μακροοικονομίας είναι επίσης τόσο στενοί ώστε οι συνθήκες και οι πολιτικές πέρα από την περιοχή της φάρμας μπορούν να έχουν ιδιαίτερα μεγάλη επιρροή στην ευημερία της γεωργίας και των παραδοσιακών συστημάτων της φάρμας.

Οι Παλαιστίνιοι αγρότες, όπως πολλοί άλλοι θεωρούνται δέκτες δομών. Πολλές από τις εισροές που οι αγρότες χρησιμοποιούν πρέπει να αγοραστούν από τη διεθνή αγορά και οι αγρότες έχουν πολύ λίγη επιρροή, αν ίσως και καμία, στις τιμές των δικών τους εξαγωγών. Η αγροτική επιχείρηση βασίζεται σε βιολογικούς παράγοντες και περιβαλλοντικές συνθήκες. Αν αυτοί οι παράγοντες και οι συνθήκες ήταν στην καλύτερη κατάσταση, η κρατική παραγωγή θα ήταν άφθονη και η πιθανότητα είναι ότι το κόστος παραγωγής θα μειωνόταν. Αφού η αγροτική παραγωγή χρειάζεται ορισμένο χρόνο για να καρποφορήσει η προσαρμογή στην αυξημένη ζήτηση είναι απίθανο να συμβεί την ίδια εποχή.

Οι τιμές των εισροών, κυρίως βιομηχανικές όπως των χημικών λιπασμάτων, της προμήθειας ενέργειας κ.τ.λ., είναι πάντα προσαρμοσμένες στη μακρο-οικονομία, για παράδειγμα, όταν εξασθενεί η οικονομία οι ποσότητες των βιομηχανικών εξαγωγών προσαρμόζονται σε αυτή. Στη γεωργία η προσαρμογή γίνεται στις τιμές. Σε μια κατάσταση όπως αυτή των Κατεχόμενων Παλαιστινιακών Εδαφών οι γεωργοί όχι μόνο περιορίζονται από τις πηγές αλλά είναι και τα άμεσα θύματα της μακρο-οικονομίας.

Το ζήτημα σχετίζεται με την εγκαθίδρυση ενός δυνατότερου κοινωνικού οργανισμού που θα προσαρμοστεί στην μακρο-οικονομία με τον κατάλληλο τρόπο. Επίσης σχετίζεται με τις δυνατότητες και τη σχετικότητα των παραλλαγών των καλλιεργειών.

5η Κατευθυντήρια Γραμμή: Κοινωνικός Οργανισμός

Η προηγούμενη κατευθυντήρια γραμμή, άμεσα ή έμμεσα τονίζει ότι τα συστήματα κοινωνικού οργανισμού και οι κοινωνικές σχέσεις της παραγωγής θα έπρεπε να λαμβάνονται υπ' όψη τόσο στενά όσο και οι συνθήκες του περιβάλλοντος, οι φυσικές πηγές, οι αγροτικές φυτείες και οι αγροτικές τεχνικές. Τα προγράμματα αναμόρφωσης της γης και διατήρησης, η αναδιοργάνωση των σχεδίων σοδειάς, η χρήση ειδικευμένων σοδειών μιας Α τεχνολογίας, που επηρεάζει πολιτικά και αγορές και η πρόσβαση στη γη και στη χρήση των πηγών, όλα θα έπρεπε να θεωρούνται μέσα στα πλαίσια ενός κατάλληλου κοινωνικού οργανισμού και κοινωνικών σχέσεων παραγωγής.

Επιπλέον η προσέγγιση τεχνολογικής μεταφοράς και η εφαρμοσμένη έρευνα δεν μπορούν να ξεκινήσουν ξεκομμένα από τα προβλήματα και της συνθήκες της φάρμας. Οι αντιλήψεις των γεωργών για τα προβλήματά τους πρέπει να εκτιμηθούν. Η συμμετοχή των αγροτών στην κατανόηση και την αποδοχή των νέων ιδεών και τεχνολογιών κάνει αναγκαία τη συμμετοχή τους στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των στρατηγικών σχεδίων αγροτικής ανάπτυξης.

Το ζήτημα εδώ σχετίζεται με την εφαρμοσιμότητα των αρχών ενός κινήματος συνεργασίας σε ένα κοινωνικο-οικονομικό σύστημα για αγρότες, που έχουν οργανωθεί συστηματικά και δημοκρατικά με τέτοιο τρόπο ώστε να επέλθει εποικοδομητικά αλλαγή στην αγροτική επιχείρηση.

6η Κατευθυντήρια Γραμμή

Μια από τις πιο σημαντικές και απαραίτητες προϋποθέσεις αγροτικής ανάπτυξης είναι η κοινή κατανόηση και η συνειδητοποίηση του τι σημαίνει ο όρος ανάπτυξη. Η αυξημένη παραγωγικότητα κατά μονάδα παραγωγής - παρ' ότι είναι ζωτική και σημαντική - δεν οδηγεί από μόνη της σε πραγματική ανάπτυξη. Η Παλαιστινιακή στρατηγική γεωργικής ανάπτυξης πρέπει να στοχεύσει σε μεγάλες θεσμικές - δομικές αλλαγές της φύσης βάσης ενέργειας, σε κοινωνικό οργανισμό και ίδρυμα και σε εγκαταστάσεις και σε υπηρεσίες υποστήριξης. Η πραγματική ανάπτυξη απαιτεί την εισαγωγή εποικοδομητικών προσπαθειών για μετρήσιμες αλλαγές, που οδηγούν σε

αύξηση των περιοχών υπό καλλιέργεια, σε αύξηση των ποσοτήτων νερού για ύδρευση και αύξηση της παραγωγικότητας και του κέρδους κατά μονάδα παραγωγής.

7η Κατευθυντήρια Γραμμή

Ο σχεδιασμός για τη γεωργική ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα μέσα από προσεκτικές προσπάθειες σε εθνικό επίπεδο, που οι στρατηγικές και οι πολιτικές μπορούν να εξελιχθούν με βάση μακρόπνοους συμφωνημένους σκοπούς. Μερικές μεμονωμένες ή θεσμικές προσπάθειες θα έχουν τη σημασία τους για όσο αποτελούν κομμάτι των γενικών σκοπών και στρατηγικών. Εθνικές περιεκτικές προσπάθειες σχεδιασμού μπορούν να αναγνωρίσουν όχι μόνο δυνατότητες, προτεραιότητες, αλλά ακόμα και θεσμούς, ιδρύματα που μπορούν να διεκπεραιώσουν διαφορετικές δραστηριότητες με περισσότερο συντονισμένο τρόπο, αλλά επίσης παρέχουν συμπλήρωση των αγροτικών εμπορευμάτων υπό όρους χρονικών και τοπικών παραλλαγών.

Ο εθνικός σχεδιασμός για γεωργική ανάπτυξη δε μπορεί να αρχίσει απομονωμένος από τα αποτελέσματα (ανάπτυξης) των ερευνών ή με προσωπικό που δεν έχει σχέση με την πραγματικότητα και τις συνθήκες της γης και των αγροκτημάτων. Αυτό απαιτεί σωστή πληροφόρηση σχετικά με τα αποτελέσματα της έρευνας, τις δυνατότητες της αγοράς, τις ανάγκες κατανάλωσης. Επίσης σημαίνει ευρύτερη συμμετοχή των αγροτών στο σχεδιασμό τέτοιου προγράμματος, για την υλοποίηση του οποίου είναι υπεύθυνοι. Η επίτευξη μιας τέτοιας αναγκαίας συμμετοχής περιλαμβάνει την οργάνωση των αγροτών σε τοπικό επίπεδο σε δημοκρατικά ιδρύματα συνεργασίας, που θα οδηγήσουν και θα αναδείξουν σε εθνικό επίπεδο τους εκλεγμένους αντιπροσώπους των αγροτών.

Η έμφαση στον κοινωνικό οργανισμό και στις κοινωνικές σχέσεις παραγωγής θα έπρεπε να θεωρούνται ως αποτελεσματικά και θετικά μέτρα επιρροής των τιμών της αγοράς και των πολιτικών της παραγωγής. Οι τοπικοί κοινωνικοί οργανισμοί για ειδικευμένα αγροτικά συστήματα παραγωγής στο επίπεδο της παραγωγής του χωριού αποτελούν μια σημαντική βάση όχι μόνο για την κατανόηση της λογικής της παραγωγής διαφορετικών αγροτικών συστημάτων αλλά επίσης για την εισαγωγή αλλαγών στα πλαίσια της γεωργικής παραγωγής, στα προγράμματα αναμόρφωσης της γης και στη σχέση μεταξύ του χρήστη και του ιδιοκτήτη της γης.

8η Κατευθυντήρια Γραμμή: Η σχετική σημασία των διαφορετικών γεωργικών κλάδων

Κάθε μια από τις 5 περιοχές των Κατεχόμενων Παλαιστινιακών Εδαφών έχει τα δικά της μοναδικά αγροσυστήματα, που είναι το αποτέλεσμα τοπικών διαφοροποιήσεων του κλίματος, του εδάφους, των οικονομικών σχέσεων, των κοινωνικών σχέσεων και της ιστορίας. Μια βοήθεια και κατανοητική ματιά στα αγρο-οικοσυστήματα της κάθε περιοχής θα οδηγούσε αναγκαία στο γεωργικό σύστημα, που καλύτερα θα ταίριαζε εκεί. Επίσης θα κατεύθυνε το επίπεδο της τεχνολογίας που χρησιμοποιούν. Για παράδειγμα η συγχώνευση αγροκτημάτων σε μεγαλύτερα θα ήταν καταλληλότερο και μάλλον αναγκαίο για τα αγροκτήματα στο Jenin και στην Κοιλιάδα του Ιορδάνη, η φύτευση λαχανικών σε θερμοκήπια θα ήταν κατάλληλη για την Tulkarem και τη Γάζα και τα αρδεύσιμα αγροκτήματα στις κεντρικές περιοχές. Οι αγρότες που έχουν σχετικά μικρά αγροκτήματα στις κεντρικές περιοχές και των οποίων η γη είναι ελάχιστα παραγωγική θα έπρεπε να υιοθετήσουν πιο εντατικά συστήματα με ποικιλία. Μπορούν επίσης να δώσουν έμφαση στην ενδοπαραγωγή και στην ανακύκλωση μοντέλων γεωργίας για να αποζημιωθούν για την ελάχιστη παραγωγή.

Στο σχεδιασμό αγροτικής ανάπτυξης αν και είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπ' όψη οι δυνατότητες για οριζόντια και κάθετη επέκταση σε κάθε αγροτικό τομέα, την ίδια ώρα θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη και οι κοινωνικές, βιολογικές και περιβαλλοντικές υπηρεσίες. Ο σχεδιασμός για τις διαδικασίες επέκτασης σε διαφορετικούς γεωργικούς τομείς και διαφορετικές τοποθεσίες θα εξαρτάται από τα ακόλουθα κριτήρια:

1. Η σχετική του σφαίρα στην αξία της παραγωγής.
2. Το αντίκτυπό του στην ικανοποίηση των τοπικών καταναλωτικών αγορών.
3. Οι ευκαιρίες για εξαγωγές.
4. Το αντίκτυπο της αλλαγής από την πρωτογενή στη δευτερογενή παραγωγή.
5. Η καταλληλότητα σε σχέση με το έδαφος και τις κλιματολογικές συνθήκες.
6. Το αντίκτυπο στην παροχή ευκαιριών εργασίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

1. Από όλα τα κράτη ζητείται να βοηθήσουν την εναπομείνασα Παλαιστινιακή κοινωνία να επιβιώσει στη χώρα της. Οι αντίξοες και ρατσιστικές πολιτικές της Ισραηλινής κατοχής απέναντι στους Παλαιστίνιους, ειδικά ενόψει της απορρόφησης της

Παλαιστινιακής γης και των πηγών, θα πρέπει να ερευνηθούν / ελεγχθούν με κάθε μέσο. Η τραγωδία των Παλαιστίνιων που εκδιώχθηκαν από τη χώρα τους το 1940 επαναλαμβάνεται και οξύνεται σήμερα.

2. Η οικονομία των Κατεχόμενων Παλαιστινιακών Εδαφών εξαρτάται πολύ από τη γεωργία, ειδικά μετά την έκρηξη του πολέμου στον Κόλπο, όταν το εισόδημα από τους Παλαιστίνιους που εργαζόταν στον Κόλπο σχεδόν σταμάτησε να εισρέει.

3. Ακόμα και χωρίς την πολιτική του Ισραήλ της κατάσχεσης της γης και των πηγών, οι δυνατότητες στα Κατεχόμενα Παλαιστινιακά Εδάφη περιορίζονται στην παροχή αυτάρκειας τροφίμων στην Παλαιστίνη. Έλλειψη στα δημητριακά, στους αρδευόμενους βοσκότοπους και κατά συνέπεια στην παραγωγή κρέατος και γάλακτος πολύ πιθανά θα συνεχιστεί. Και όμως γενικά υπάρχει η δυνατότητα ανεκτικότητας γεωργίας, ιδίως στην Δ.Ο. .Αυτοσυντήρηση μπορεί να επιτευχθεί μέσω της εντατικοποίησης των προσπάθειών συγχώνευσης των παραδοσιακών αγροτικών συστημάτων με εφαρμόσιμες μοντέρνες τεχνικές. Οι ελιές και το ελαιόλαδο, εσπεριδοειδή, αρδεύσιμα λαχανικά και άλλα φρούτα θα συνεχίσουν να είναι άφθονα στην τοπική παραγωγή. Η βελτίωση του marketing, ειδικά αυτού των εξαγωγών είναι μια προτεραιότητα στα προγράμματα γεωργικής βελτίωσης.

4. Οι ευκαιρίες πρόσληψης στη γεωργία θα πρέπει να δημιουργηθούν μέσω των προγραμμάτων αναδιοργάνωσης της γης, μέσω της δημιουργίας συνεργατικών ενώσεων παραγωγής και οργανισμών marketing και μέσω αγρο-βιομηχανικών σχεδίων.

5. Οι πηγές γης και νερού μπορεί να συνεχίσουν να είναι το σημείο τριβής στον Παλαιστινιακό - Ισραηλινό αγώνα και όμως η τωρινή και μελλοντική γεωργική ανάπτυξη της παροχής τροφής και ευκαιριών δουλειάς για τους Παλαιστίνιους θα καταστήσει αναγκαία την εκμετάλλευση όλων των δυνατοτήτων αύξησης των φυσικών πηγών νερού και γης και της αποτελεσματικής χρησιμοποίησής τους. Η πρωταρχική δυνατότητα για αύξηση της καλλιεργούμενης γης είναι πιθανότερη στις περιοχές της ακτίνας των βουνών στη Δ.Ο. Αύξηση των καλλιεργούμενων περιοχών και αύξηση των ποσοτήτων νερού για ύδρευση θεωρούνται προτεραιότητες στα προγράμματα για την άμεση ή μελλοντική ανάπτυξη της γεωργίας.

Βασισμένα στην τοπογραφία, τα προγράμματα αναμόρφωσης της γης θα οφείλουν την πιθανότητα επιτυχίας τους στις κεντρικές περιοχές της Δ.Ο, στην Κοιλιάδα του Ιορδάνη και σε μικρότερο βαθμό στη Λωρίδα της Γάζας. Παρά τη φαινομενικά περιορισμένη τους εμβέλεια, προηγούμενα πειράματα με την αναμόρφωση της γης αποδείχτηκαν πετυχημένα. Τα προγράμματα αναμόρφωσης της γης στις προαναφερθείσες περιοχές έχουν προτεραιότητα ως προς την οικονομική και τεχνική βοήθεια.

Μια απαραίτητη προϋπόθεση των προγραμμάτων αναμόρφωσης της γης είναι η προμήθεια των παρακάτω βασικών πληροφοριών:

- α) Η κατοχή και η ιδιοκτησία γης και η διάθεση των ιδιοκτητών να συμμετέχουν στα προγράμματα αναμόρφωσης της γης.
- β) Συλλογή πληροφοριών σχετικά με τους τύπους γης και τη φυσική τους βλάστηση.
- γ) Αναγνώριση καλλιεργειών κατάλληλων για το έδαφος, τα φυσικά και χημικά χαρακτηριστικά και το ποσό των βροχοπτώσεων ή της διαθεσιμότητας νερού.
- δ) Μελέτη των δυνατοτήτων της αγοράς για νέες καλλιέργειες.
- ε) Αναγνώριση κατάλληλων κοινωνικών οργανισμών μέσω των οποίων θα πραγματοποιηθούν τα προγράμματα αναμόρφωσης της γης.

Όσον αφορά το νερό οι προτεραιότητες για την αύξηση των ποσοτήτων νερού, για τη βελτίωση της ποιότητάς τους και για την παροχή του για αποτελεσματική χρήση θα περιλαμβάνουν τέτοια προγράμματα όπως η κατασκευή φραγμάτων και αποθηκών νερού στις κοιλάδες, η διατήρηση και η διόρθωση των πηγαδιών και των καναλιών νερού, η αντικατάσταση ανοιχτών χωμάτινων ή τσιμεντένιων καναλιών με κλειστά συστήματα μεταφοράς και η ενθάρρυνση της χρήσης νέων μεθόδων άρδευσης για την εξοικονόμηση νερού και την επιλογή γεωργικών τεχνικών που παρέχουν αποτελεσματική χρήση νερού. Η αύξηση των ποσοτήτων αρδεύσιμου νερού θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της σωστής διαχείρισης των ποσοτήτων νερού που χάνονται.

7. Η γεωργική θεσμική ανάπτυξη θα έπρεπε να έχει την προτεραιότητα σε κάθε σχεδιασμό γεωργικής ανάπτυξης. Η αναγνώριση, η διατήρηση και η υπερτίμηση των ζωτικών θεσμών είναι μια βασική διαδικασία μέγιστης προτεραιότητας. Οι λειτουργίες των τεσσάρων γεωργικών εκπαιδευτικών και επαγγελματικών εγκαταστάσεων At Beit Hanoun, Anub, Tulkarem και Arab Development Society στη Ιερικό θα έπρεπε να ξαναεκτιμηθούν για να αντιμετωπίσουν τις απαιτούμενες ικανότητες για διαφορετική αγροτική πρακτική ειδικότητα. Η σχολή της γεωργίας στο Πανεπιστήμιο της Hebron και

το μάθημα της γεωργικής επιστήμης στο Πανεπιστήμιο An Nayah θα έπρεπε να καταβάλουν κάθε προσπάθεια που χρειάζεται για την εξασφάλιση πρόσβασης στη γη για εκπαιδευτικά πειράματα. Ο παραμελημένος σταθμός πειραμάτων που ανήκει στο τμήμα της γεωργίας μπορεί να παρέχει τέτοια πρόσβαση. Σοβαρές προσπάθειες για τη διαπραγμάτευση της μεταφοράς αυτών των σταθμών στις Παλαιστινιακές γεωργικές σχολές είναι απαραίτητες. Προσπάθειες πρέπει να γίνουν για το συντονισμό των προγραμμάτων και των δύο αγροτικών τμημάτων στα δύο Πανεπιστήμια.

Μια παράλληλη προσπάθεια πρέπει να γίνει με σκοπό την ενθάρρυνση προγραμμάτων έρευνας για μεταφορά τεχνολογίας, που εισαχθήκανε από το Applied Research Development Group. Τα προγράμματα έρευνας του Palestinian Hydrology Group θα πρέπει να ενθαρρυνθούν και να υπερτιμηθούν για να υπηρετηθούν οι ανάγκες της γεωργικής ανάπτυξης.

Παρόλο που το επίπεδο και η έκταση της κάλυψης από την προηγούμενη υπηρεσία επέκτασης έχει μειωθεί δραματικά, η ειδικότητα του Παλαιστινιακού προσωπικού στην προηγούμενη υπηρεσία θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί και να ενθαρρυνθεί. Οι Παλαιστινιακές επιτροπές βάσης είναι σημαντικά σχήματα μέσω των οποίων τα προγράμματα επέκτασης μπορούν να υλοποιηθούν και να φτάσουν στα αγροκτήματα. Τα προγράμματα επέκτασης και οι εγκαταστάσεις αυτών των επιτροπών θα πρέπει να συντονιστούν για την αποφυγή αντιγραφών και μερικής επικάλυψης για να σιγουρεύσουν ότι θα συμπληρώνουν το ένα το άλλο. Προγράμματα επέκτασης τέτοιων επιτροπών μπορεί να αποτελούν τον πυρήνα για μια επίσημη θεσμική επέκταση υπηρεσιών, που παρέχουν δεσμούς μεταξύ συνεργατικών ενώσεων παραγωγής - ινστιτούτων ερευνών. Τελικά είναι σημαντικότερο ότι οι προετοιμασίες για εκπαιδευμένο προσωπικό είναι μια προτεραιότητα ιδίως σε τέτοιες περιοχές, όπως τεχνικές μετά το θερισμό, αγροτο-βιομηχανίες και άλλοι γεωργικοί τομείς, όπου η ειδικότητα λείπει.

8. Έλλειψη γνώσεων και πληροφοριών που αφορούν τις κοινωνικές σχέσεις στην αγροτική δουλειά θα συνεχίσει να έχει αρνητικό αντίκτυπο στη γεωργική εξέλιξη. Η συνεχόμενη αύξηση του κόστους των εισαγωγών θα επηρεάσει το κόστος παραγωγής στο σημείο που η αγροτική δουλειά θα γίνει οικονομικά ασύμφορη. Δύο λύσεις υπάρχουν: πρώτον, αύξηση της περιοχής παραγωγής και διαφοροποίηση και μείωση του κόστους παραγωγής μέσα από την αύξηση της παραγωγικότητας και δεύτερον, ανάπτυξη νέων αγορών και βελτίωση των μεθόδων marketing. Το τελευταίο θα πρέπει

να συγκεντρωθεί ιδιαίτερα στη μη φυσική, όπως έρευνες αγοράς, πληροφορίες αγοράς, επέκταση standards και αγορών.

Οι αγρότες, αν και περιορισμένοι από την παραγωγή, πρέπει να είναι ευαισθητοποιημένοι γνώστες των αναγκών και της ζήτησης της αγοράς. Η ανάμειξη των αγροτών μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα μέσω της επέκτασης των πληροφοριών αγοράς από τη μια και μέσω της άμεσης ανάμειξής τους στο αποτελεσματικό marketing μέσω δημοκρατικής συμμετοχής στην εκλογή αντιπροσώπων στα ειδικά συμβούλια marketing. Η πιθανότητα ίδρυσης ειδικών επιτροπών marketing για να εκτελέσουν μια τέτοια λειτουργία σταθεροποίησης, σχεδιασμού και διεύθυνσης της παραγωγής, των πληροφοριών της αγοράς, της προώθησης της αγοράς και της επέκτασης της αγοράς και της έρευνας πρέπει να μελετηθεί. Τρία συμβούλια marketing πρέπει να είναι σε προτεραιότητα: ελιάς και ελαιολάδου, εσπεριδοειδών και φρούτων και λαχανικών.

ΠΗΓΕΣ ΝΕΡΟΥ

Το νερό δεν είναι μόνο ένα αναπόσπαστο κομμάτι της γεωργίας αλλά και ένα βασικό στοιχείο για τη συνέχιση της ζωής του Παλαιστινιακού πληθυσμού. Η στέρηση και ο περιορισμός ή η συγκράτηση του δικαιώματος ενός έθνους στις δικές του πηγές νερού και τις πιθανότητες να βελτιώσει και να χρησιμοποιήσει αυτές της πηγές, είναι πράξεις που αξίζουν καταδίκη με όλα τα δεδομένα. Οι ρατσιστικές και οι περιοριστικές πολιτικές και διαδικασίες της Ισραηλινής κατοχής άφησαν την καλλιεργημένη περιοχή της Δ.Ο τελείως εξαρτημένη από τις βροχοπτώσεις και άφησαν σημαντικό αριθμό χωριών χωρίς τρεχούμενο νερό για σπιτική κατανάλωση. Είναι αναγκαίο να κάνουμε όλες τις δημοκρατικές, πολιτικές και νόμιμες προσπάθειες για άμεση αποζημίωση, για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα νερού. Από τη στιγμή που ο Παλαιστινιακός πληθυσμός θα αυξηθεί η κατάσταση νερού δε θα οδηγήσει μόνο σε μεγαλύτερο έλλειμμα, αλλά σίγουρα θα συμβάλλει στην απειλή της βιωσιμότητας του Παλαιστινιακού πληθυσμού. Ο υπολογισμένος μέσος όρος βροχής είναι περίπου 2.000 - 3.000 εκατομμύρια κ.μ. Η Δ.Ο δεν έχει πρόσβαση στο νερό του Ιορδάνη. Η βροχή πάνω από τη Δ.Ο είναι η κύρια πηγή ανανέωσης του φρέσκου νερού. Η βροχή μειώνεται από το βορρά στο νότο και από τη δύση στην ανατολή.

Ο ετήσιος μέσος όρος βροχοπτώσεων εκτιμάται στα 650 μμ στις κεντρικές λοφώδεις περιοχές, μειώνεται νότια και δυτικά για να φτάσει περίπου 830 κ.εκ.μ. Η διαχωριστική γραμμή υδάτων της κεντρικής λοφώδους περιοχής κάνει το νερό να κυλάει στις δύο πλευρές, ανατολικά και δυτικά ακολουθώντας τις φυσικές πλαγιές των βουνών. Η πηγή του υπόγειου νερού είναι η βροχή. Η Δ.Ο χρησιμοποιεί νερό από έξι κεντρικούς υδροφορείς. Νερό από τον υδροφορέα παράλληλα με την Κοιλιάδα του Ιορδάνη μοιράζεται σε περίπου 94 - 110 πηγάδια. Κατά τα τελευταία χρόνια, το νερό που αντλείται από τα πηγάδια έγινε σταδιακά αλατούχο. Μερικά πηγάδια σταμάτησαν να αντλούνται ολοκληρωτικά. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι τα βαθιά πηγάδια είχαν σκαφτεί από τους Ισραηλινούς.

Ο πάνω υδροφορέας είναι στην Κοιλιάδα του Ιορδάνη τοποθετημένος στη βόρεια γωνία, έχει μικρό ποσοστό χλωρίου. Ο υδροφορέας του Jenin πιστεύεται ότι επηρεάζεται άμεσα από το μέσο όρο βροχής και περίπου 60 πηγάδια αντλούν από αυτών. Στην Tulkarim ο υδροφορέας χρησιμοποιείται μερικά μέσω 50 πηγαδιών. Στην Qalqilia ο υδροφορέας χρησιμοποιείται από 70 πηγάδια. Τελικά στα κεντρικά και νότια μέρη της Δ.Ο υπάρχουν μόνο 8 πηγάδια, σχεδόν αποκλειστικά για οικιακή χρήση και όχι για αγροτικούς σκοπούς. Η βροχόπτωση ξαναγεμίζει το υπόγειο νερό και καθιστά διαθέσιμο το νερό, που πηγάζει από πηγές, αφού τα νερά της επιφάνειας τρέχουν μέσα από κοιλάδες. Περίπου 295 πηγές κυλούν γύρω από τα βουνά της Δ.Ο. Περίπου 120 έχουν μόνιμα νερό που υπολογίζεται σε 50-60 εκατομμύρια κ.μ. Άλλα 50 εκατομμύρια κ.μ είναι υφάλμυρο νερό. Περίπου 4 εκατομμύρια κ.μ χρησιμοποιούνται για οικιακή χρήση, ενώ τα υπόλοιπα για γεωργικούς σκοπούς. Στους Παλαιστίνιους της Δ.Ο το Ισραήλ αρνείται το δικαίωμα χρήσης του Ιορδάνη.

Οικιακή και βιομηχανική χρήση: 33 εκατομμύρια κ.μ στη Δ.Ο μόνο για οικιακή χρήση. Το περισσότερο νερό προέρχεται από 87 πηγάδια. Το υπόλοιπο (περίπου 25%) προέρχεται από τοπικές πηγές στα χωριά ή σε μικρότερο βαθμό από τη συλλογή νερού της βροχής. Μόνο το 70% όλων των νοικοκυριών συνδέονται άμεσα με τα συστήματα παροχής νερού.

Χρήση για άρδευση: Το νερό που χρησιμοποιείται για αγροτική άρδευση είναι 95 εκατομμύρια κ.μ. Περίπου το 52% αυτού προέρχεται από πηγάδια, ενώ το υπόλοιπο από πηγές και επιφανειακό νερό. Το περισσότερο νερό των πηγών μεταφέρεται μέσω ανοικτών τσιμεντένιων ή χωμάτινων καναλιών. Το σύστημα αυτό επιτρέπει την

απώλεια νερού. Επίσης στοιχίζει περισσότερο, αφού το νερό πρέπει να συλλέγεται και να αποθηκεύεται σε δεξαμενές και μετά να διοχετεύεται στα συστήματα άρδευσης.

ΟΙ ΑΓΡΟΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΤΗΣ Δ.Ο

1. ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ

Στην Δ.Ο βρίσκονται έντεκα ζωοτροφικές μονάδες από τις οποίες οι δύο είναι συνεταιρισμοί και οι υπόλοιπες είναι ιδιωτικές που είναι χωροθετημένες ως εξής :

Nabblus	4 μονάδες	
Ramallah	5 μονάδες	Η μία μονάδα λειτουργεί με συνεταιρισμό
Hebron	1 μονάδα	
Tulkarum	1 μονάδα.	Συνεταιρισμό

Αυτές οι βιομηχανίες εξαρτώνται για την εισαγωγή των πρώτων υλών τους από το εξωτερικό και γίνεται μέσω των ισραηλινών συνόρων. Τα πιο σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν είναι : 1) η μη ύπαρξη ελέγχου ποιότητας των προϊόντων τους, 2) το υψηλό κόστος μεταφοράς των πρώτων υλών συν τους φόρους που επιβάλλουν οι ισραηλινοί κανονισμοί και 3) το μεγάλο πρόβλημα της μεταφοράς των προϊόντων τους από τις βιομηχανίες ως τις αγροτικές περιοχές που οφείλεται στους προβληματικούς αγροτικούς δρόμους.

2. ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΟΜΙΚΑ

Στην Δ.Ο βρίσκονται δεκαοχτώ γαλακτομικές μονάδες οι οποίες είναι χωροθετημένες ως εξής :

Nabblus	5 μονάδες
Ramallah	3 μονάδες
Hebron	3 μονάδες
Tulkarum	3 μονάδες
Jericho	1 μονάδα
Jerusalem	2 μονάδες
Jenin	1 μονάδα

Οι βιομηχανίες αυτές είναι ιδιωτικές, και εξαρτώνται όσον αφορά τις πρώτες ύλες από τις γειτονικές περιοχές. Οι δυνατότητες παραγωγής αυτών των βιομηχανιών περιορίζεται στο 12-50% της μέγιστης δυνατής παραγωγής τους. Για παράδειγμα, η μεγαλύτερη γαλακτοκομική βιομηχανία που βρίσκεται στην Hebron έχει δυνατότητα παραγωγής 30 τόνους αλλά παράγει 10 τόνους και η δεύτερη γαλακτοκομική βιομηχανία της Ιεριχώ ενώ έχει δυνατότητα παραγωγής 5 τόνους παράγει 2,5 τόνους.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα των γαλακτοκομικών βιομηχανιών της Δ.Ο είναι η έντονη ανταγωνιστικότητα που αντιμετωπίζουν από τις ισραηλινές βιομηχανίες.

3. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΛΑΔΙΟΥ

Η ελιά θεωρείται ως το πιο βασικό γεωργικό προϊόν της Δ.Ο διότι καλύπτει το 40% της συνολικής γεωργικής έκτασης και το 20% της γεωργικής παραγωγής της. Στην Δ.Ο βρίσκονται 280 ελαιοτριβεία από τα οποία τα 45 λειτουργούν συνεταιριστικά και τα 235 ως ιδιωτικά. Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχει ένα μεγάλο ποσοστό των βιομηχανιών που χρησιμοποιούν σύγχρονη τεχνολογία αλλά σε γενικές γραμμές για τα ελαιοτριβεία της Δ.Ο δεν έγινε καμία ολοκληρωμένη προσπάθεια εκσυγχρονισμού ενώ

4. Η ΚΟΝΣΕΡΒΟΠΟΙΗΣΗ ΦΡΟΥΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ

Αυτό το είδος της βιομηχανίας περιορίζεται στην ύπαρξη μιας μονάδας στην περιοχή Hebron. Πρόκειται για παλιά βιομηχανία που λειτουργεί ημιαυτόματα και η οποία παράγει ειδικά χυμό ντομάτας. Η μη ύπαρξη άλλων βιομηχανιών αυτού του είδους οφείλεται στο ότι οι ισραηλινές βιομηχανίες έχουν καλύψει ολοκληρωτικά την αγορά της Δ.Ο.

5. ΜΟΝΑΔΕΣ ΠΡΟΨΥΞΗΣ

Τα τελευταία τέσσερα χρόνια ξεκίνησε αυτό το είδος της βιομηχανίας που χρησιμοποιείται στη Δ.Ο ειδικά για την προστασία των φρούτων πριν την μεταφορά τους στα ψυγεία (οι μονάδες πρόψυξης συντελούν στην μείωση της θερμοκρασίας των φρούτων). Υπάρχουν δύο μονάδες ιδιωτικής πρόψυξης η μία από αυτές είναι στην περιοχή της Ramallah και η δεύτερη στη Ιεριχώ.

6. ΤΑ ΨΥΓΕΙΑ

Υπάρχουν έντεκα μονάδες στη Δ.Ο, τα τρία είναι δημοτικά και τα υπόλοιπα είναι ιδιωτικά και είναι χωροθετημένα ως εξής :

Nabblus	4 μονάδες - 1 δημοτική
Ramallah	-
Hebron	2 μονάδες - 1 δημοτική
Jericho	-
Jerusalem	-
Jenin	1 μονάδα
Tulkarum	3 μονάδες
Bethlehem	1 μονάδα δημοτική

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ψυγεία της Δ.Ο είναι :

- α) ότι χρησιμοποιούνται για την συντήρηση των λαχανικών και φρούτων που εισάγονται από το Ισραήλ με αποτέλεσμα την αύξηση της τελικής τιμής των προϊόντων (ο σκοπός χρησιμοποίησης των ψυγείων είναι εμπορικός και όχι γεωργικός)
- β) Η προσφορά που υπάρχει είναι πολύ μεγαλύτερη από την ζήτηση και αυτό οφείλεται στην μικρή απόσταση των τόπων παραγωγής φρούτων και λαχανικών από το Ισραήλ.
- γ) η έλλειψη τεχνικών και ανταλλακτικών στην Δ.Ο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ**Αραβική Βιβλιογραφία**

Walid Mohammad Awad, 1993: "Χαρτιά από την κρίση... στο δρόμο υποδομής ανεξάρτητου κράτους", Jerusalem, Απρίλιος 1993.

Agricultural Data Base, 1994: "Final Report on Population and Labour, Income and Expenditure in the West Bank and Gaza Strip" Arab Thought Forum, vol. 2, No 5, Jerusalem.

Richard Sexton, 1993: "Development for Peace" Shu'un Tanmawiyyeh, vol. 3, No 182, Arab Thought Forum, Jerusalem April 1993.

Adnan Shugeir, 1993: "Information and Development" Shu'un Tanmawiyyeh, vol. 3, No 182, Arab Thought Forum, Jerusalem April 1993.

Khalid Batrawy, 1993: "Ισραηλινές Στρατιωτικές Αποφάσεις ειδικά για τη Γεωργία" Shu'un Tanmawiyyeh, vol. 3, No 182, Arab Thought Forum, Jerusalem April 1993.

Qasim Judeh, 1992: "Prospects for the Exploitation of Local Primary, Raw Materials in Industrialization" Shu'un Tanmawiyyeh, vol. 2, No 4, Arab Thought Forum, Jerusalem.

Ma'an Development Center, 1991: "The Role of Credit Institutions in the Local Development" Series of Developmental Books (5), Jerusalem.

Το Πρωτόκολλο της Διακήρυξης Αρχών για την Αυτονομία των Κατεχόμενων Εδαφών, Ουάσιγκτον, 1993.

Mohammad Sharab, 1987: "Η Ιστορία των Παλαιστινιακών Οικισμών" Το Κέντρο ALMAMOUN για τον Πολιτισμό, Damascus.

Qasem Abu Harb, 1987: "Israeli Settlements in the West Bank and Gaza Strip 1987-1967" Arab Studies Society, Jerusalem.

Abedelfattah Abu - Shokor, 1990: "Η Εξωτερική Μετανάστευση από τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, και οι Κοινωνικο-Οικονομικές της Επιπτώσεις" Arab Thought Forum, Jerusalem.

Majed Sbeh, 1992: "Οι Δυνατότητες Απασχόλησης στην Οικονομία των Κατεχόμενων Εδαφών" Κέντρο Εθνικών Μελετών, Ramallah.

Ousamah Shahwan, 1993: "Local Administration in the West Bank and Gaza Strip" Shu'un Tanmawiyyeh, vol. 3, No 3, Arab Thought Forum, Jerusalem.

Abdulkarim As'ad, Marwan Haddad, 1993: "Water Infrastructure in the Occupied Territories" Shu'un Tanmawiyyeh, vol. 3, No 3, Arab Thought Forum, Jerusalem.

Abdel Rahman Tamimi, 1993: "Water Harvesting" Shu'un Tanmawiyyeh, vol. 3, No 3, Arab Thought Forum, Jerusalem.

- Marwan Haddad, 1993: "Liquid Waste Management in the Occupied Palestinian Territories" Shu'un Tanmawiyeh, vol. 3, No 3, Arab Thought Forum, Jerusalem.
- Shawki Al Hawash, Hazem Qamisyeh, Riyad Abusady, 1992: "The Water in Palestin" Book (5), Jerusalem.
- Shu'un Tanmawiyeh (Development Affairs), 1988: "The Water in Palestin" Arab Thought Forum, Series No 2, Jerusalem
- Agricultural Data Base, 1992: "Final Report on Population Agglomerations, Survey in the West Bank and Gaza Strip" Agricultural Relief Committees, vol. 1, No 2, Arab Thought Forum, Jerusalem.
- United Nations Relief and Works Agency for the Palestine Refugges in the Near East, 1986: "Map of UNRWA'S Area of Operations" issued by The Public Informations Division, UNRWA H.Q, Vienna.
- Shalah Halat (Abu Iyad), 1978: "Παλαιστίνιος χωρίς Ταυτότητα" Συνεντεύξεις με το Γάλλο συνοσφέα Aryk Roulo, μετάφραση Nser Madweh.
- Rashideh Mahran, : "Γιασέρ Αραφάτ και το Δύσκολο Νούμερο", Aldiyar - Brosfyta, πρώτη έκδοση, Γιουγκοσλαβία.
- Palestine Liberation Organisation, 1982: "Palestinian Statistical Abstract" Central Bureau of Statistics, Economic Department, No 4, Damascus, Syria.
- Fu'ad Morsy, 1990: "Οι Επιπτώσεις της Μετανάστευσης των Εβραίων στη Δημογραφική Κατάσταση" Al Wahda, Revue Culturell mensuelle, publiee par le C.N.C.A., Paris.
- Al Rafouh Faisal, 1990: "Η Ιστορική Μετανάστευση των Εβραίων στην Παλαιστίνη μέχρι το 1948" Al Wahda, Revue Culturell mensuelle, publiee par le C.N.C.A., Paris.
- Kamal Abud Allatif, 1990: "Η Μετανάστευση των Εβραίων της Σοβιετικής Ένωσης στο Ισραήλ και η Παλαιστινιακή Ιντιφάντα" Al Wahda, Revue Culturell mensuelle, publiee par le C.N.C.A., Paris.
- Abud Alah Sa'af, 1990: "Η Σοβιετική Ένωση, Ισραήλ και η Μετανάστευση των Εβραίων της Σοβιετικής Ένωσης" Al Wahda, Revue Culturell mensuelle, publiee par le C.N.C.A., Paris.
- Abud Alwahab Ma'alm, 1990: "Η Εβραϊκή Μετανάστευση και η Διεθνής Σύσφιξη" Al Wahda, Revue Culturell mensuelle, publiee par le C.N.C.A., Paris.
- Το Εθνικό Παλαιστινιακό Συμβούλιο, 1987: "Η Κατάσταση των Κατεχόμενων Εδαφών" 18η Συνεδρίαση στο Αλγέρι 20/4/1987, Κέντρο Έρευνας Μελετών.
- Hazem Shunnar, 1989: "Economic and Social Conditions during the INTIFADA" Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs, Jerusalem.

Hani Makboul, 1987: "Η δημογραφική κατάσταση στη Δυτική Όχθη" Ινστιτούτο Αραβικών Μελετών, Jerusalem.

Abdelfattah Abu Shokor, 1994: "Το Εργατικό Δυναμικό στα Κατεχόμενα Εδάφη" Πανεπιστήμιο ALNAGAH, Nablus.

Majed Sbeh, 1992: "Οι Δυνατότητες Απασχόλησης στην Οικονομία των Κατεχόμενων Εδαφών" Κέντρο Εργατικών Μελετών, Ramallah.

Omar Abud Al Razaq, 1992: "Η Ανεργία στα Κατεχόμενα Εδάφη" Arab Economists Association, Jerusalem.

Hazem Shunnar, 1992: "Η Μετανάστευση του Παλαιστινιακού Εργατικού Δυναμικού 1968 - 1992" Arab Economists Association, Jerusalem.

Το Ιορδανικό Θεσμικό Πλαίσιο Οργάνωσης της Διοίκησης και Πολεοδομίας των Οικιστικών Περιοχών για το 1966.

Mohammad Mohammad Al Sharab, 1987: "Mogam Baldan Falestin - Ιστορικό Λεξικό των Πόλεων της Παλαιστίνης".

Falestin Al Thawra: The Central Organ of PLO.

Αγγλική Βιβλιογραφία

UNCTAD, 1992: "Prospects for Sustained Development of the Palestinian Economy in the West Bank and the Gaza Strip" United Nations, Geneva.

UNCTAD, 1989: "Palestinian External Trade under the Israeli Occupation" United Nations, Geneva.

UNCTAD, 1994: "Main Features of Domestic and External Merchandise Trade of the West Bank and Gaza Strip" United Nations, Geneva.

World Bank, 1994: "Emergency Assistance Programm for the Occupied Territories" World Bank Publications, Washington.

Abdel Rahman Abu Araffeh, Mohammad Ajour, Ibrahim Dakkak, Omar Daoudi, Daoud Istamboull, Mahmoud Okasheh, Adnan Shqueir, 1992: "Development Perspectives for Agriculture in the Occupied Palestinian Territories" Geshellshaft for Osterreichisch - Arabische Beziehungen, Jerusalem - Vienna.

Israel Information Center, 1991: "Land and People, Facts about Israel", Jerusalem

E.C., 1993: "Annual Report: Humanitarian Aid of the European Union" European Commission, Brussels.

European Union Aid to the Occupied Territories and Palestinian Refugees 1993-94, Greece.

European Union Contribution to the Setting Up of a Palestinian Police Force, Ref: 19/94/377, 5-5-1994.

Humanitarian Aid for the Population of Palestine: 5,7 Million ECU, Ref: 19/93/1114, 13-12-1993.

European Community Aid to the Occupied Territories, Memo 93/34, 2/9/1993, Brussels.

"Middle East Water" The Economist 23/12/1995 - 5/1/1996.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

1 Αριθ. C 161/16 (EL) 27-6-1995

2 Αριθ. C 161/19 (EL) 27-6-1995

3 Αριθ. C 140/8 19-5-1993

4 ΕΟΚ - Ισραήλ Συμβούλιο Συνεργασίας, CEE-ISR 2907/91, Βρυξέλες (Press 100)

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο 10 και 11 Δεκεμβρίου 1993

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1991: "Πρόταση για τη Χορήγηση Χρηματοδοτικής Βοήθειας υπέρ του Ισραήλ και των Παλαιστινιακών Πληθυσμών των Κατεχόμενων Εδαφών"

ΥΠΕΧΩΔΕ, 1995: "Χωροταξικός Σχεδιασμός, Ιστορική Εξέλιξη και Προοπτικές" Αθήνα.

Δημ. Γ. Χριστοφιλόπουλος, 1990: "Αστικός και Χωροταξικός Σχεδιασμός - Προγραμματισμός" Σακκουλάς, Αθήνα.

Δημ. Γ. Χριστοφιλόπουλος, 1993: "Εφαρμογή Πολεοδομικών Σχεδίων" Σακκουλάς, Αθήνα.

Θεόδωρος Α. Σκούντζος, 1993: "Περιφερειακή Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική" Σταμούλης, Αθήνα.

Ε. Πουρναράκης 1993: "Διεθνή Οικονομικά: Μια Εισαγωγική Προσέγγιση" Σμπίλιας, Αθήνα.

Κ. Κουτσόπουλος, 1990: "Γεωγραφία: Μεθοδολογία και Μέθοδοι Ανάλυσης Χώρου" Συμμετρία, Αθήνα.

Μηνάς Αγγελίδης, 1991: "Χωροταξικός Σχεδιασμός: Μαθήματα Θεωρίας - Η Ελληνική Εμπειρία" Συμμετρία, Αθήνα.

Β. Σκουλάτου, Ν. Δημακοπούλου, Σ. Κόνδη: "Ιστορία: Νεώτερη και Σύγχρονη" Τεύχος Γ', Σχολικό Εγχειρίδιο Γ' Λυκείου, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα.

Fayez A. Sayegh, Richard P. Stevens, 1976: "Σιωνισμός & Παλαιστίνη" Μετάφραση από Αγγλικό κείμενο Διονύσης Διβάρης, Εκδόσεις Γη, Αθήνα.

Πέτρου Βάβαλη, 1978: "Μεναχέμ Μπέγκιν: Ο Χασάπης του Ντέρ Γιάσιν" Γραμμή, Αθήνα.

Διπλωματική Αντιπροσωπεία της ΟΑΠ, 1986: "Η Οικονομική Κατάσταση των Κατεχόμενων Εδαφών" Λιθοπρές ΕΠΕ, Αθήνα.

Ηλίας Μπεριάτος, 1994: "Η Διοικητική Αναδιάρθρωση σε Τοπικό Επίπεδο: Η Πολιτική Ανακυττάρωσης των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (1984 - 1994)" ΤΟΠΟΣ, Επιθεώρηση Αστικών και Περιφερειακών Μελετών, 8/94, Αθήνα.

Παντελής Δ. Σκάγιαννης, 1994: "Πολιτική Προγραμματισμού των Υποδομών" Σταμούλης, Αθήνα-Πειραιάς.

Ο Νόμος 1416/84 "Οι Γεωγραφικές Ενότητες και οι Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι"

Ο Νόμος 2218/94 "Τα Συμβούλια Περιοχής"

"Ο Επενδυτής": Ελληνική Εβδομαδιαία Οικονομική και Πολιτική Εφημερίδα

"Το Βήμα": Ελληνική Εβδομαδιαία Οικονομική και Πολιτική Εφημερίδα

"Καθημερινή": Ελληνική Εβδομαδιαία Οικονομική και Πολιτική Εφημερίδα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Γιαννακούρου Τζίνα

Μπεριάτος Ηλίας

Οικονόμου Δημήτρης

Χριστοφιλόπουλος Δημήτρης

Χριστοφιλοπούλου Παρασκευή

Γούσιος Δημήτρης

Σκάγιαννης Παντελής

Πετράκος Γιώργος

Κοτζαμάνης Βύρων

Λουκίσσας Φίλιππος

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Samih Ala'abed Έργα Υποδομής PECDAR

Jamal Shkoukani Υπηρεσία Πολεοδομίας Νομού Ramallah

Samir Abdulallah Οικονομολόγος PECDAR

Hasan Abu Shalbak Μηχ. Πολεοδόμος

Nizar Almasri Μηχ. Πολεοδόμος

Rami Zidah Μηχανικός Δήμου Ramallah

Mounif Trech Μηχανικός Δήμου Al Beereh

Μηχανικοί των Δήμων Beer Zeit Der Dibwan

Kalled Batrawi Μηχανικός ALHAQ Οργανισμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Mohammad Alwhedy υπάλληλος UNRWA

Mohammad Alshalaby Γεωργική υπηρεσία Ramallah

Hasan Hleleh υπάλληλος οργανισμού PECDAR

Abud Alkarim Asa'ad, Naser Abu Hallaweh, υπηρεσία ύδρευσης Ramallah

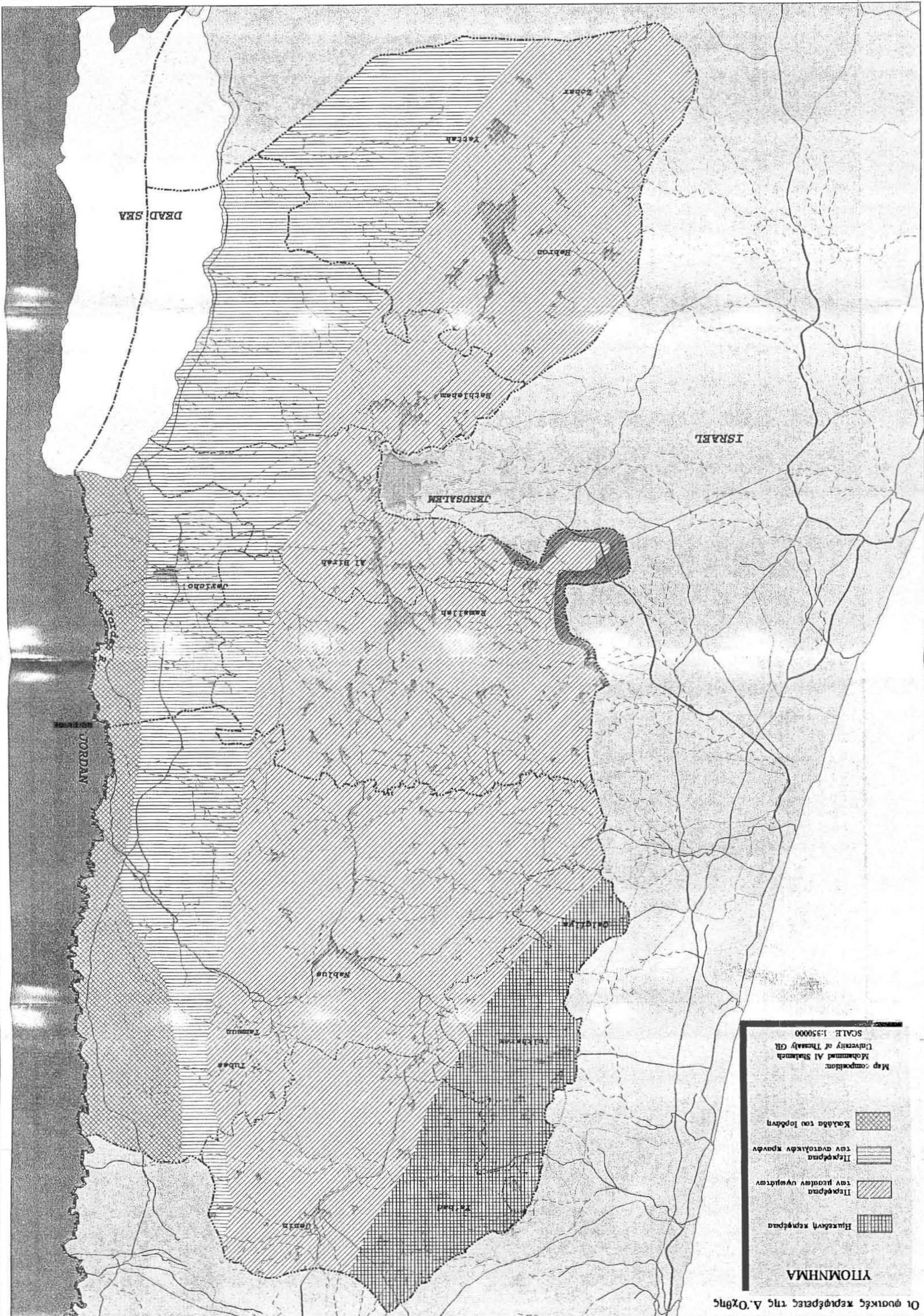
Uodeh Shahadeh Πανεπιστήμιο Beer Zeit

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

-
 Ηλεκτρονή περιφέρεια
-
 Περιφέρεια των βραχών υψιπέδων
-
 Περιφέρεια των αβαθών κρηάδων
-
 Κοιλία του Ιορδάνη

Map composition:
 Mohammad Al Shalabi
 University of Tanta, Egypt

SCALE: 1:35000

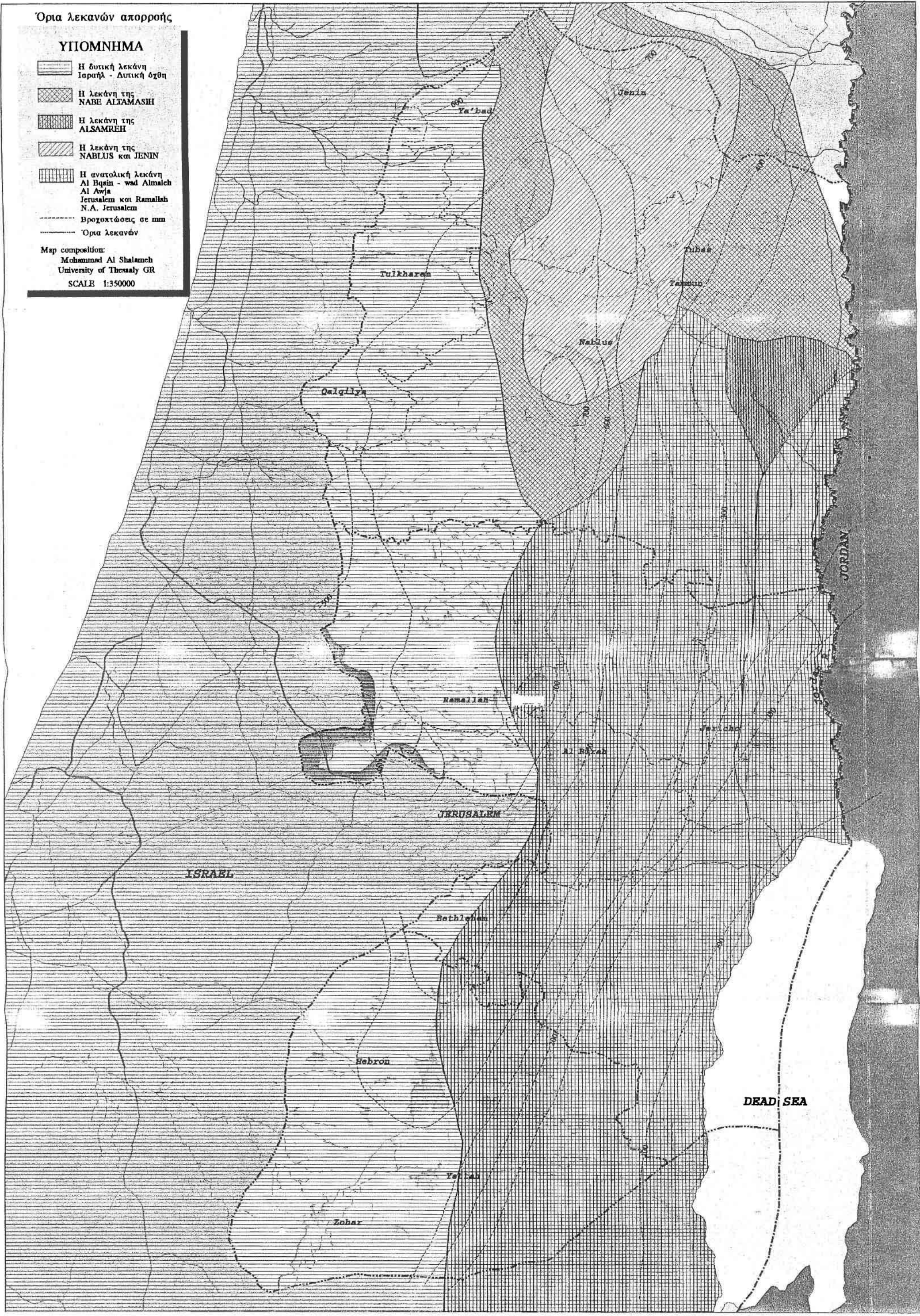

Όρια λεκανών απορροής

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Η δυτική λεκάνη Ισραήλ - Δυτική όχθη
- Η λεκάνη της NABE ALTAMASIH
- Η λεκάνη της ALSAMREH
- Η λεκάνη της NABLUS και JENIN
- Η ανατολική λεκάνη Al Bqain - wad Alnaich Al Awja Jerusalem και Ramallah N.A. Jerusalem
- Βροχοπτώσεις σε mm
- Όρια λεκανών

Map composition:
Mohammad Al Shalameh
University of Thessaly GR
SCALE 1:350000

Settlements of the West Bank

LEGEND

- UNRWA refugee camps
- ⊙ Israeli settlements of 30000 - 45000 residents
- ⊙ Israeli settlements of 10000 - 20000 residents
- ⊙ Israeli settlements of 5000 - 8000 residents
- ⊙ Israeli settlements of 1000 - 3000 residents
- ⊙ Israeli settlements of 500 - 1000 residents
- ⊙ Israeli settlements of 30 - 500 residents
- Settlements under construction
- ⊖ Military settlements
- ⊕ Industrial settlements
- † Airports

Map composition:
Mohammed Al Shalameh
University of Thessaly GR
SCALE 1:350000

